

Úřední věstník

Evropské unie

C 277

Svazek 52

České vydání

Informace a oznámení

17. listopadu 2009

Oznámení č.	Obsah	Strana
I	<i>Usnesení, doporučení a stanoviska</i>	
STANOVISKA		
Evropský hospodářský a sociální výbor		
453. plenární zasedání ve dnech 13. a 14. května 2009		
2009/C 277/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Výzkum a vývoj: podpora konkurenceschopnosti	1
2009/C 277/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopad legislativních překážek v členských státech na konkurenceschopnost EU (průzkumné stanovisko na žádost českého předsednictví)	6
2009/C 277/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Potřeby vzdělávání a odborné přípravy pro společnost využívající energii ze zdrojů bez emisí uhlíku (průzkumné stanovisko)	15
2009/C 277/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k námořní a vnitrozemské vodní dopravě šetrnější k životnímu prostředí (průzkumné stanovisko)	20
2009/C 277/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Silniční doprava v roce 2020: očekávání organizované občanské společnosti (průzkumné stanovisko)	25
2009/C 277/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zapojení občanské společnosti ve Východním partnerství (průzkumné stanovisko)	30
2009/C 277/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Účast občanské společnosti na provádění akčních plánů v rámci evropské politiky sousedství v zemích Zakavkazska: Arménii, Ázerbájdžánu a Gruzii	37

CS

Cena: 7 EUR

(Pokračování na následující straně)

<u>Oznámení č.</u>	<u>Obsah (pokračování)</u>	<u>Strana</u>
2009/C 277/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Oblast Baltského moře – úloha organizované občanské společnosti při zlepšování regionální spolupráce a stanovování regionální strategie	42

III Přípravné akty

Evropský hospodářský a sociální výbor

453. plenární zasedání ve dnech 13. a 14. května 2009

2009/C 277/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se zrušují směrnice Rady 71/317/EHS, 71/347/EHS, 71/349/EHS, 74/148/EHS, 75/33/EHS, 76/765/EHS, 76/766/EHS a 86/217/EHS, pokud jde o metrologii (KOM(2008) 801 v konečném znění – 2008/0227 (COD))	49
2009/C 277/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely (KOM(2008) 543 v konečném znění – 2008/0211 (COD))	51
2009/C 277/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o zavedení kontrolního režimu Společenství k zajištění dodržování pravidel společné rybářské politiky (KOM(2008) 721 v konečném znění – 2008/0216 (CNS))	56
2009/C 277/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Řešení problémů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů jako součást boje proti změně klimatu a ztrátě biologické rozmanitosti (KOM(2008) 645 v konečném znění)	62
2009/C 277/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU pro zlepšení postupů demontáže lodí (KOM(2008) 767 v konečném znění)	67
2009/C 277/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o etapě II rekuperace benzinových par při čerpání pohonných hmot do osobních automobilů na čerpacích stanicích (KOM(2008) 812 v konečném znění – 2008/0229 (COD))	72
2009/C 277/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické náročnosti budov (přepřpracované znění) (KOM(2008) 780 v konečném znění – 2008/0223 (COD))	75
2009/C 277/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se členským státům ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy a/nebo ropných produktů (KOM(2008) 775 v konečném znění – 2008/0220 (CNS))	81

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

453. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 13. A 14. KVĚTNA 2009

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Výzkum a vývoj: podpora konkurenceschopnosti

(2009/C 277/01)

(průzkumné stanovisko)

Zpravodajka: **paní DARMANIN**

Dne 27. června 2008 požádalo české předsednictví Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Výzkum a vývoj: podpora konkurenceschopnosti.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. dubna 2009. Zpravodajkou byla paní DARMANIN.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13 a 14. května 2009 (jednání dne 14. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor jednomyslně následující stanovisko.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vyzývá k přepracování definice konkurenceschopnosti; zastává názor, že dlouhodobou konkurenceschopnost již nelze kalkulovat na základě jediného měřítka HDP, ale spíše na základě širšího výhledu, včetně faktorů udržitelnosti ze sociálního, hospodářského a environmentálního hlediska. EHSV se domnívá, že se v současné hospodářské situaci musíme zaměřit na udržitelnou konkurenceschopnost pro budoucnost.

1.2 EHSV spatřuje klíčovou součást konkurenceschopnosti v inovaci vycházející z předpokladu, že udržitelnost je proces a přístup, který prodělává vývoj; inovace je pak nástrojem zkvalitnění tohoto procesu. Velmi důležitou součástí inovačního procesu je pak výzkum a vývoj.

1.3 EHSV v tomto stanovisku identifikuje několik překážek omezujících rozvíjení výzkumného a inovačního přístupu, jejichž

překonání je podmíněno dlouhodobou vizí a investicí do budoucna. EHSV proto doporučuje věnovat se následujícím iniciativám v zájmu snížení dopadu těchto překážek na minimum:

- harmonizace inovačních příležitostí a programů v Evropské unii. V současnosti existuje v rámci EU řada příležitostí pro povzbuzení inovací, tyto příležitosti jsou však často nesouvislé a nejsou zjevně koordinované. EHSV se proto domnívá, že by se v rámci Komise a jiných orgánů, které řídí inovační programy, mělo více usilovat o koordinovaný přístup k inovacím;
- minimalizace informačního přetížení a nabídnutí souvislejšího a jednoduššího přístupu k inovačním a výzkumným podrobnostem a příležitostem. EHSV si je vědom, že byla vynaložena snaha snížit nadměrné množství nesouvislých informací, je však potřeba učinit více. Informace musí být zejména v zájmu malých a středních podniků cílené, jednoduché, účinné a koordinované;

- další investování do vzdělávacích systémů posílením programů typu Erasmus a Comenius, podle nichž se požaduje, aby studenti měli přístup ke vzdělávání za hranicemi země jejich původu. EHSV se domnívá, že nejdůležitější fází, v níž lze dosáhnout trvalé změny, je primární a sekundární vzdělávání, proto jsou příležitosti jako výše uvedené programy důležitým mezníkem při formování studentů;
- zařazení podnikání jako nedílné součásti vzdělávacích programů. Podnikatelské myšlení je důležité jak pro oblast výzkumu, tak pro průmysl, proto lze tohoto myšlení dosáhnout tím, že se zajistí, aby se vzdělávací systém důsledně zaměřoval na rozvoj podnikatelského ducha;
- zlepšení naděje ekonomického přežití mladých podnikatelů zabývajících se novými vysoce technicky vyspělými postupy či výrobky;
- nastavení pracovních podmínek mladých výzkumných pracovníků tak, aby byly nejen důstojné, ale také aby k této profesi přitáhly ty nejlepší. EHSV chápe, že mezi členskými státy mohou být rozdíly, pokud jde o podmínky týkající se výzkumných profesí, zdůrazňuje však, že by mělo být vynaloženo celoevropské úsilí o řešení této otázky;
- zapojení všech členských států do inovačního procesu jako důležitých činitelů, a tak těžit nejen ze zkušenějších činitelů v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, ale z potenciálu celé EU-27;
- posílení struktur, v nichž dochází k neustálé výměně zkušeností mezi akademickou obcí a průmyslem.

1.4 EHSV uznává, že výzkum a inovace nejsou záležitostí pouze vysokých škol a zvláštních oddělení podniků, ale všech. Mezi všemi lidmi na pracovištích je nesmírné množství nápadů, proto se koncepce inovace poháněné zaměstnanci musí dále rozvíjet. Tuto koncepci je nutné vzít v úvahu při spolupráci na pracovištích, otázce celoživotního učení a činnosti rad zaměstnanců.

1.5 EHSV se domnívá, že do nové lisabonské agendy po roce 2010 by měl být zahrnut nejen cíl týkající se investic v rámci výzkumu, vývoje a investic členských států, ale také cíl týkající se výdajů HDP na vzdělávání, o němž se EHSV domnívá, že je důležitým katalyzátorem inovace. EHSV proto doporučuje, aby byly v nové lisabonské agendě po roce 2010 stanoveny tyto cíle:

- 7 % HDP na vzdělávání od primárního po vyšší vzdělávání,
- 1 % HDP na veřejný výzkum a vývoj,
- 2 % soukromých investic do výzkumu a vývoje.

1.6 EHSV také prohlašuje, že země a podniky s vysokou úrovní udržitelné produkce, výraznou novou technologií a výrobou, které vycházejí z vysoké úrovně ekologické účinnosti, budou v budoucnu nejlépe konkurenceschopné. EHSV doporučuje, aby EU přihlédla k ekologické účinnosti jako k faktoru podporujícímu

začlenění v politikách vzdělávání, výzkumu a inovací, průmyslové politiky, dopravní politiky, politiky v oblasti energetiky a klimatu, sociální politiky a politiky zaměstnanosti a podpořila důkladnou a větší spolupráci mezi různými politickými oblastmi.

1.7 Výbor se obává, že z důvodu současné finanční a hospodářské krize hrozí vážné nebezpečí, že mnoho podniků bude nuceno omezit svoji činnost v oblasti výzkumu a vývoje a navíc zastavit zaměstnávání nových pracovníků, což bude pro absolventy vysokých škol technického zaměření znamenat nezaměstnanost. Výbor proto apeluje na Komisi a členské státy, aby právě v této složité krizové situaci bojovaly proti hrožící nezaměstnanosti mladých vědeckých pracovníků a inženýrů pomocí anticyklické politiky náborem nových zaměstnanců do státem podporovaných výzkumných zařízení a nadále podporovaly motivaci ke studiu technických a přírodovědeckých oborů.

2. Konkurenceschopnost

2.1 Podle názoru EHSV je nezbytné obnovit konkurenceschopnost EU, což bude vyžadovat specifické možnosti, významné navýšení prostředků a plné zapojení veškerých vědeckých a technických poznatků a struktur celého Společenství. Jen s využitím synergií nově zahájené inovační politiky a celého spektra politik Společenství může Evropská unie chytit druhý dech a položit základy nového modelu rozvoje, který by vycházel z růstu vlastních výrobních kapacit ve vztahu k rozvíjejícím se zemím, jejichž výhodou jsou nízké náklady na pracovní sílu.

2.2 EHSV se domnívá, že pojetí konkurenceschopnosti v Evropě by mělo být rozšířeno, a tudíž jít nad rámec HDP členských států. Je tudíž nutné přejít k holističtějšmu pohledu na konkurenceschopnost s důrazem na konkurenceschopnost udržitelnou. Takové konkurenceschopnosti lze dosáhnout pomocí různých opatření či nástrojů. Na několik takových opatření poukazuje referenční dokument projektu Paradiso (který vypracovali členové Římského klubu). EHSV zdůrazňuje, že je třeba přijmout nové opatření, které by zohledňovalo i stávající nástroje. Toto nové opatření by mělo být zaměřeno na aspekty udržitelných sociálních aplikací, udržitelných ekonomických scénářů a udržitelnosti pro naši planetu.

2.3 Vzhledem k recesi v průmyslovém světě a nepříznivým výhledům pro hospodářství EU chce Výbor pomoci při hledání řešení k překonání této krize. Z tohoto důvodu vítá EHSV návrh českého předsednictví na vypracování průzkumného stanoviska k tématu Výzkum a vývoj: podpora konkurenceschopnosti.

2.4 Výbor je přesvědčen, že z nepříznivého období, které právě prožíváme, mohou jako protagonisté a jako ti, kdo se rychle zotaví, vyjít pouze ty podniky, které budou konkurenceschopné na trzích s vysoce kvalitními tradičními výrobky a moderními technologiemi. Jedinou cestou k zajištění budoucnosti je větší důraz na výzkum a inovace. Je zřejmé, že ti, kdo do výzkumu investovali v minulosti, disponují nyní příslušnými strukturami a lidskými zdroji, a mají proto vyšší šance na překonání krize dříve a úspěšněji než ti, kteří tento úkol zanedbali.

3. Výzkum, vývoj a inovace

3.1 EHSV uznává, že výzkum a vývoj jsou hnacími silami inovace. V tak citlivé době, kterou Evropa právě zažívá, je nutno řešit inovace v průmyslu. Podle EHSV je nutnou odpovědí na hospodářský pokles a prohlubující se recesi zahájení inovačního procesu, pomocí něž bychom dosáhli pokroku směrem ke „skutečnému faktoru konkurenceschopnosti“, spočívajícímu na několika základních pilířích, jež mohou účinně obnovit evropský průmyslový systém aktivním využitím výhod rozšířeného vnitřního trhu. Těmito pilíři jsou:

- výzkum, inovace a podnikání,
- podpora investic,
- silný a obnovený důraz na odborné vzdělávání.

3.2 Jak se nyní zdá, v EU bylo nesporně vynaloženo velmi výrazné úsilí na poli výzkumu a inovací. Je nicméně zapotřebí dalších investic tvářit v tvář potřebám vyplývajícím ze závažnosti současné krize. EHSV by uvítal větší snahu o komercializaci výsledků inovací dosažených díky výzkumným programům. EHSV kromě toho podporuje větší transparentnost při přidělování finančních prostředků při vyhodnocování.

3.3 Dalším podnětem k inovaci je Plán evropské hospodářské obnovy, který připravila Evropská komise. Nejvíce patrné je to na vyčlenění budoucích fondů na iniciativy „ekologické automobily“, „energeticky účinné budovy“ a „továrny budoucnosti“. Cílem všech těchto iniciativ je dále podněcovat výzkum v uvedených oblastech, které jsou zasaženy probíhající hospodářskou krizí.

3.3.1 Jak dokazuje počet struktur a programů v různých centrálních, národních a regionálních systémech, Evropa výrazně investuje do struktur, které posilují výzkum a technologický rozvoj (VTR).

4. Znalostní trojúhelník

4.1 Je zřejmé, že k zajištění účinných inovací a VTR v průmyslu je nutné účinně zapojit do celého procesu všechny tři složky znalostního trojúhelníku.

4.2 Podle názoru Výboru bude hlavním cílem zajistit spolupráci na vysoké úrovni mezi veřejným a soukromým výzkumem, akademickými studii a průmyslem, neboť se jeví jako klíčový předpoklad dobře fungujícího soukolí evropské konkurenceschopnosti.

4.3 Nedávno bylo přijato stanovisko k těmto tématům s názvem Spolupráce a předávání znalostí mezi výzkumnými organizacemi, průmyslem a malými a středními podniky – důležitá podmínka pro inovace (INT/448). Cílem tohoto stanoviska je provedení hloubkové studie současné fáze, s ohledem na zjištěné závěry a perspektivy, a zaměřit se na překážky, jež je nutno překonat rychlým a účinným předáváním znalostí mezi oběma sférami, které si byly příliš dlouho vzdáleny a dostatečně spolu nekomunikují.

4.4 V rámci této spolupráce mezi vědou a průmyslem EHSV podpořil a přivítal zřízení výzkumných konsorcií se společnou finanční účastí veřejného a soukromého sektoru, jako jsou nedávno navrhované společné technologické iniciativy; ty EHSV označil za pozitivní a vyzval k jejich urychlené realizaci a širokému využití⁽¹⁾. Výbor se postavil za rozšíření uvedených iniciativ do dalších odvětví, protože nejen definují partnerství veřejného a soukromého sektoru a rovné rozdělení prostředků od samého počátku, avšak nabízejí též univerzitním pracovištím, veřejným a soukromým výzkumným střediskům a vědeckým organizacím možnost stát se členy těchto podniků.

4.5 V této chvíli by EHSV rád zopakoval svoji naléhavou výzvu z předchozího stanoviska (INT/335) k vytvoření aktivního koordinačního a konsolidačního nástroje pro vztahy mezi akademickou a podnikovou sférou, kterým již byl určen Evropský technologický institut (ETI). Výbor považuje za naléhavý požadavek na plnou funkčnost tohoto institutu prostřednictvím nezbytných finančních a lidských zdrojů.

4.6 EHSV považuje za životně důležitou výše zmíněnou úlohu koordinace této oblasti na úrovni Společenství, a to ve formě skutečné spolupráce a zprostředkování vztahů mezi univerzitami a průmyslem. Jedná se o rozhodující faktor rozvoje inovativních výrobních procesů, které jsou zásadním předpokladem konkurenceschopnosti průmyslového systému EU.

5. Překážky účinného rozvoje výzkumu a vývoje na podporu inovace

5.1 K získání lepšího obrázku o současném postavení Evropy ve sféře inovací musíme analyzovat současné překážky zpomalující rozvoj inovací.

5.2 EHSV identifikoval několik těchto překážek, jež jsou tradičně formulovány takto:

- vzdělávací instituce nemotivují dostatečně mladé lidi k výzkumným profesím;

(1) Úř. věst. C 204, 9.8.2008, s. 19; Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 11; Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 15; Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 19; Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 22.

- neutěšené podmínky mladých výzkumných pracovníků ve srovnání s jejich protějšky v jiných zemích, jako jsou USA, a také ve srovnání s jinými profesemi jsou značnou brzdou při získávání mladých výzkumných pracovníků pro tuto profesi;
- výzkumné instituce nejsou v dostatečném kontaktu s hospodářskými požadavky průmyslu;
- průmysl ne vždy využívá inovační příležitosti odhalené výzkumnými institucemi.

5.3 Na základě hlubšího rozboru EHSV dále spatřuje tyto překážky:

- podnikání není obor, který by byl propagován evropskou kulturou počínaje evropskými školami a pro který by byla zajišťována dostatečná odborná příprava. Podpora mladých podnikatelů a ekonomické předpoklady a naděje, že nové společnosti v oblasti vysoce vyspělých technologií přežijí prvních pět let, se proto snižuje a neposkytuje tak dostatečnou pobídku;
- akademická kultura nemusí nutně směřovat k tomu typu výzkumu, jenž podporuje konkurenceschopnost;
- průmyslová kultura nemusí nutně směřovat k využití změn a proaktivitě;
- menší zapojení některých členských států EU do programů pro inovaci a rozvoj, zejména 12 států, které nedávno přistoupily k EU.

6. Významný faktor pro inovace a konkurenceschopnost: odborné vzdělávání

6.1 Dostupnost vysoce profesionálních lidských zdrojů s možnostmi odborného vzdělávání alespoň na úrovni nejpřísnějších mezinárodních norem je předpokladem k tomu, aby se pomocí programů a priorit stanovených na úrovni Společenství mohlo dosahovat vysoké míry konkurenceschopnosti.

6.2 Lidský kapitál je skutečně nejvýznamnějším zdrojem pro výzkum a vývoj. Od svého založení Evropská unie vždy uznávala potřebu zahrnout vzdělávání a kulturu do procesu evropské integrace. V článku 127 Římské smlouvy (článku 150 Smlouvy o ES) se uvádí, že „Společenství provádí politiku odborného vzdělávání, jež podporuje a doplňuje činnost členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah a organizaci odborného vzdělávání“.

6.3 Až do osmdesátých let dvacátého století existovala řada prohlášení o záměru odborného vzdělávání, ale jen málo praktických kroků. Tento trend se změnil se vznikem Eurydice, oficiální sítě pro sběr, sledování a šíření informací o vzdělávacích systémech a politikách v Evropě. Právní základ pro vzdělávací politiku byl vymezen v roce 1985 a v širším smyslu interpretuje

koncepti odborného vzdělávání, které má za cíl realizovat veškeré formy výuky při přípravě na výkon řemesla, obchodu či zaměstnání, včetně vysokoškolského vzdělávání.

6.4 Lze to považovat za bod, od kterého se pozornost věnovaná odborné přípravě stává prioritní otázkou pro politiky Společenství a realizuje se v prvních programech Společenství (COMETT, ERASMUS, LINGUA pro vysokoškolské vzdělávání a PETRA, EU-ROTECNET a FORCE pro odborné vzdělávání).

6.5 Názorným příkladem jejich dopadu na úlohu odborné přípravy na úrovni Společenství je ERASMUS, který navzdory určitým počátečním překážkám ze strany některých členských států umožnil v průběhu dvaceti let téměř 1 500 000 mladých lidí a 250 000 učitelů strávit určitou dobu studiem či výukou na vysoké škole v cizí zemi a měl příznivé dopady na vývoj evropského integračního procesu jako celku.

6.6 Po dlouhém období návrhů, které se týkaly všech úrovní odborné přípravy od základních škol po školy vysoké podle Lisabonské strategie, stanovila v březnu 2000 Evropská rada strategický cíl pro Evropskou unii stát se „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou na světě“ a následně zasedání Evropské rady roku 2002 v Barceloně tuto významnou úlohu potvrdilo a stanovilo si cíl učinit do roku 2010 evropské systémy vzdělávání a odborné přípravy „světovou značkou kvality“.

6.7 EHSV uznává, že kariéru výzkumného pracovníka mohou nastoupit pouze velmi talentovaní mladí lidé, které je tedy třeba k tomuto povolání přilákat. Výzkumní pracovníci, vysoké školy a společnost obecně investovali do zisku a rozvoje specializovaných znalostí, a proto je důležité, aby politika nejen maximalizovala tyto investice, ale rovněž zajistila, aby nebyly promarněny. Nutné je rovněž dlouhodobě plánovat financování výzkumných institucí. Tyto podněty již byly popsány v jiném stanovisku EHSV (2).

7. Z hlediska MSP:

7.1 Další překážky existují na úrovni MSP a EHSV se domnívá, že hlavní z nich je skutečnost, že MSP nemají dostatečné prostředky na investice do výzkumu a využití inovativních myšlenek a výzkumných příležitostí. Existují různé typy příležitostí, avšak záplava informací a příležitostí je sama o sobě další překážkou, neboť je zdrojem odcizení.

7.2 EHSV nicméně zdůrazňuje význam vytvoření prostředí příznivého pro přímou účast MSP v iniciativách Společenství v oblasti výzkumu a inovací, jak předpokládají důležité aktivity programu „kapacity“ sedmého rámcového programu, a to z důvodu jejich značného počtu a velkého významu pro vytváření nových pracovních míst.

(2) Úř. věst. C 110, 30.4.2004, s. 3 (není k dispozici v češtině).

7.3 Účast MSP je často ztěžována chybějícími postupy vhodnými pro jejich velikost, což je faktor, jenž spolu s rizikovým kapitálem, který je nezbytný ve fázi zakládání, patří mezi základní složky jejich problémů s účastí. Zatímco totiž velké podniky mají za tím účelem vytvořené kanceláře a disponují informacemi nutnými pro předložení žádostí o financování programů, malé podniky často rezignují na předložení žádostí kvůli přílišným byrokratickým formalitám buď při předkládání žádostí, přípravě smluv, nebo následné administrativní správě.

7.4 To vše pak vytváří problémy při dosahování strategického cíle, který EHSV vyžaduje ve všech svých stanoviscích, tedy aktivní účasti MSP, které představují nesmírný inovační potenciál. EHSV znovu důrazně požaduje zjednodušení norem nutných pro tuto účast MSP, jež mají značný tvůrčí potenciál a jejich přítomnost je důležitá kvůli jejich blízkosti očekáváním a potřebám v souvislosti s novými produkty, které vznikají v občanské společnosti.

8. Další připomínky

8.1 Jakkoli platí, že velký důraz na výzkum a inovace patří mezi složky všech moderních ekonomik, nesmíme zapomínat na to, že tento proces musí být založen na přísné ekologické výrobě, důsledné ochraně našeho hodnotového systému a rozhodné obraně evropského sociálního modelu.

8.2 K uvedení nové politiky založené na výzkumu a inovacích do praxe a znovuzískání konkurenceschopnosti evropského systému ve srovnání s ostatními rozvinutými ekonomikami a rozvíjejícími se zeměmi musíme provést strategické rozhodnutí a významně navýšit lidské i finanční prostředky, díky nimž by Evropa mohla dosáhnout špičkové vědecké úrovně v celosvětovém měřítku.

8.3 EHSV rovněž zdůrazňuje, že základním předpokladem inovace a konkurenceschopnosti je odpovídající odborné a všeobecné vzdělávání od základních po vysoké školy s cílem získat mladé lidi pro vědeckou kariéru, jež by zajistila lidské zdroje s vysokým stupněm profesionality a motivace na základě vzdělávacích příležitostí splňujících nejpřísnější mezinárodní normy.

8.4 Evropský komisař pro hospodářské a měnové záležitosti Joaquín Almunia poskytl 27 členským státům data k „střednědobé hospodářské prognóze“, která způsobila velké obavy. Předpověď potvrzuje, že Evropa čelí hluboké recesi s průměrným

poklesem HDP o 1,8 %. V případě zemí eurozóny je prognóza neméně znepokojivá i pro ty země, které vždy byly tahouny evropské ekonomiky, jako je např. Německo (- 2,3 %). Finanční krize závažně zasáhla Irsko (- 5 %), Španělsko a Itálii (- 2 %) i Francii (- 1,8 %). Podle této předpovědi bude mít pokles evropského HDP ničivý dopad na nezaměstnanost, jejíž míra se zvýší na 8,2 % a jež bude znamenat ztrátu 3,5 milionu pracovních míst, a deficit veřejných financí, který ve 12 z 27 členských států převyšuje 3 % hranici stanovenou Maastrichtskou smlouvou; vyššího stupně dosáhne v Irsku (11 %), Španělsku (6,2 %) a Francii (5,4 %).

8.5 Tyto údaje se vztahují k lednu 2009, avšak zdá se, že jsou již vzdáleny současné realitě. Tentýž komisař již vícekrát upozornil na nebezpečí postupného a stálého zhoršování ekonomiky a na předpovědi o ztrátě 6 milionů pracovních míst v Evropě do roku 2010. V projevu připraveném pro EHSV totiž komisař Almunia prohlásil, že „sledujeme-li poslední dostupné údaje, je třeba upravit hospodářské odhady z ledna letošního roku směrem dolů“.

8.6 Ke změření propasti a vzdálenosti cíle požadovaného k hospodářské obnově na úrovni Společenství stačí porovnat investice v Evropě a ve Spojených státech. USA soustavně investují 3 % svého HDP do výzkumu, zatímco Evropská unie investuje méně než 2 %, a některé členské státy jsou dosud velmi vzdáleny 3 % cíli Lisabonské strategie. V dnešním období recese se i tento cíl jeví jako kvantitativně zcela nedostatečný.

8.7 Tento negativní scénář jasně odhaluje, nakolik Evropa zůstává a jak velkého úsilí bude zapotřebí ke znovuzískání odpovídající míry konkurenceschopnosti na mezinárodní průmyslové scéně, která se rychle mění především vlivem rozvíjejících se ekonomik.

8.8 Evropa by proto měla vědět, jak využít pozitivních efektů jednak investic do znalostí (výzkum a vývoj, vzdělávání, odborné vzdělávání) ke zvýšení konkurenceschopnosti, a dále též růstu industrializovaných ekonomik, a rozhodně se vydat tímto směrem.

8.9 Ze studií vyplývá, že podniky mají ze svého výzkumu větší užitek, spolupracují-li se zaměstnanci, rozvíjejí jejich schopnosti a organizují pracoviště tak, aby se nápady zaměstnanců mohly rozvíjet a přeměňovat do skutečné politiky podniku.

8.10 Inovace poháněná zaměstnanci zajistila podnikům lepší postavení, ušetřila jim množství peněz a zvýšila jejich konkurenceschopnost. Je třeba tuto koncepci podporovat, protože může být užitečná, mluvíme-li o tom, jak nepracovat více, ale chytřejší.

V Bruselu dne 14. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Dopad legislativních překážek v členských státech na konkurenceschopnost EU

(průzkumné stanovisko na žádost českého předsednictví)

(2009/C 277/02)

Zpravodaj: pan Joost van IERSELL

Dopisem ze dne 27. června 2008 požádal pan Alexandr Vondra, místopředseda vlády ČR pro evropské záležitosti, jménem českého předsednictví Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Dopad legislativních překážek v členských státech na konkurenceschopnost EU.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. dubna 2009. Zpravodajem byl pan van IERSEL.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 14. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 198 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Vnitřní trh jako souhrnný politický cíl, který sleduje podporu hospodářského růstu a pracovních míst a tvorbu udržitelného rozvoje, leží v samém jádru evropského integračního procesu. Jednotný trh velmi úspěšně odstranil ohromné množství legislativních překážek, a to ve prospěch občanů a spotřebitelů, podniků i společnosti obecně ⁽¹⁾. Klíčovým principem je v tomto kontextu právní stát.

1.2 Avšak na rozdíl od obvyklého tvrzení, že vnitřní trh byl uskutečněn, dynamika hospodářství vyžaduje trvalé úsilí o vytvoření skutečného jednotného trhu pro veřejné a soukromé hospodářské subjekty v celé EU. Právní předpisy EU navíc dosud nezajistily efektivní fungování vnitřního trhu ve významných oblastech, jako jsou např. finance nebo energetika. Za současných okolností je nutnost vytvořit efektivní právní rámec pro finanční sektor ještě naléhavější.

1.3 V době recese a systémové krize finančních trhů nejhorších za posledních několik desítek let je klíčové obnovení důvěry a sebevědomí v Evropě. K vyřešení krize je zapotřebí přehodnotit stávající politiky, zejména co se týče finančního sektoru. K odvrácení rizika protekcionismu a opětovné nacionalizace politik a k ochraně otevřených trhů v EU i za jejími hranicemi si EU naléhavě potřebuje stanovit jasný politický směr. EHSV vyzývá Radu a členské státy k zaujetí trvalého a pevného postoje proti protekcionismu a fragmentaci trhu.

1.4 Jakkoli se v současné době krize mohou jevit jako nezbytná opatření na zmírnění dopadů krize, jako jsou přímá státní podpora bank nebo přechod bank do vlastnictví státu, stejně jako zvláštní daňové a finanční pobídky, nesmí tato opatření narušovat dohodnuté střednědobé a dlouhodobé cíle či ohrožovat stávající úspěšné rámcové podmínky včetně pravidel pro záchrannou a restrukturalizační podporu. V opačném případě vznikne riziko rozsáhlých narušení hospodářské soutěže. Je zároveň důležité se z krize poučit, jaké předpisy a jaká finanční opatření je v zájmu dosažení dlouhodobě udržitelného rozvoje třeba uplatnit.

1.5 Prudký hospodářský pokles vyžaduje robustní, odolné a spravedlivé prostředí pro pracovníky a podniky v Evropě k posílení hospodářského růstu, inovací, tvorby pracovních míst, společenského pokroku a udržitelného rozvoje. Základem pro růst a zaměstnanost a pro podporu životaschopnosti a inovace v EU i ve světovém měřítku zůstává lisabonsko-göteborský program ⁽²⁾.

1.6 V tomto ohledu má mimořádný význam zlepšení tvorby právních předpisů spolu se všemi souvisejícími iniciativami na úrovni EU a dále kvalitní provedení do vnitrostátního práva a vymáhání v členských státech a na úrovni regionů. Nezbytné je plně nasazení hlavních aktérů, tj. Komise, Evropského parlamentu, Rady a členských států samých při plnění těchto cílů.

1.7 Pokud jde o řádnou správu věcí veřejných, musejí se vedle státních orgánů, podniků a jejich organizací zapojit též sociální partneři a organizovaná občanská společnost a přijmout spoluzodpovědnost za celý tento proces.

⁽¹⁾ Viz přehled rostoucího výskytu překážek jednotného trhu ve studii SSJT EHSV na adrese http://eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp.

⁽²⁾ Zasedání Rady v červnu 2001 v Göteborgu přidalo k Lisabonské strategii environmentální rozměr.

1.8 Evropské integraci rovněž prospívají nové kapitoly, jako jsou „nový přístup“ a balíček týkající se zboží na rok 2008, snížení neopodstatněné administrativní zátěže a uznávání odborných kvalifikací.

1.9 Nedávný vývoj znovu potvrzuje dlouhodobý postoj EHSV, že Komisi jako strážkyni Smluv musí být dáno – a nikoli upíráno, jak se často děje – více prostředků, aby účinně zajistila soulad vnitrostátních předpisů s dohodnutými legislativními požadavky EU.

1.10 Pokračující provádění směrnice o službách otevře v roce 2009 nové možnosti pro občany a podniky. Účinným dohledem je však třeba zamezit snižování sociálních norem, norem kvality a environmentálních a bezpečnostních norem.

1.11 Odstranění legislativních překážek a způsob jeho provedení vyžaduje – zvláště dnes – lepší komunikační strategii na úrovni EU a v členských státech. Tato komunikace musí zvýšit důvěryhodnost EU a posílit důvěru občanů a podniků proti euroskepsi.

1.12 Odstranění legislativních překážek, zlepšení tvorby právních předpisů a dohodnuté rámcové podmínky v EU rovněž posílí postavení EU v jednáních s ostatními obchodními bloky ve WTO a v rámci rozvojového programu z Dohy.

1.13 EU se též může poučit z vlastní minulosti, že těžká doba může znamenat pokrok kupředu. Krize sedmdesátých let a počátku let osmdesátých minulého století potvrdila politickou vůli k vybudování hospodářské a měnové unie, a v roce 1985 přinesla Jednotný evropský akt, který byl základem „Evropy 1992“, cesty k dokončení vnitřního trhu.

2. Úvod

2.1 Toto průzkumné stanovisko k legislativním překážkám konkurenceschopnosti, které EHSV připravuje na žádost českého předsednictví, se soustředí na dokončení vnitřního trhu bez (neopodstatněných) administrativních překážek založeného na lepších právních předpisech. Cílem jednotného trhu je nabídnout evropským občanům a podnikům spolehlivé a bezpečné právní prostředí pro volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu v rámci celé EU.

2.2 Probíhající české předsednictví se ve svém programu soustředí zejména na včasné a řádné provedení směrnice o službách a na další odstraňování překážek obchodu mezi členskými státy v souladu s přezkumem strategie pro vnitřní trh. Tyto cíle jsou oprávněně zasazeny do kontextu národních programů reforem a Lisabonské strategie, včetně jejího přezkumu a případných změn v roce 2010.

2.3 Tentýž rámec zahrnuje vztah mezi lepšími právními předpisy⁽³⁾, zdokonaleným používáním posouzení dopadů a pokračujícím prováděním a vyhodnocováním opatření na snížení administrativní zátěže podniků, stejně jako podporu „Small Business Act“ pro Evropu a udržitelnou průmyslovou politiku EU včetně vhodné inovační politiky.

2.4 Těchto záměrů a návrhů musí být dosaženo uprostřed velmi prudkého hospodářského poklesu⁽⁴⁾. Dávají jasně najevo, že předsednictví v souladu s názory Komise hodlá ve svém programu zachovat hlavní strategické rysy tak, jak byly definovány v příznivějších dobách. Předsednictví tak chce dodat nové podněty mandátu nové Komise.

2.5 Jeho cílem je zachovat hlavní směr již dříve vypracovaných strategických politik bez ohledu na případná krátkodobá opatření, jejichž cílem bude zmírnit výrazné náhlé otřesy v hospodářství, které postihují odvětví, investice a pracovní místa.

2.6 Toto stanovisko se především zaměří na odstranění překážek přirozeného pokračování rozvoje podniků v Evropě. V tomto smyslu je třeba definovat posílení konkurenceschopnosti jako posílení rovných podmínek v EU tím, že bude zajištěn co nejeftivnější společný legislativní základ.

2.7 Základem tohoto procesu je dohodnutý program zlepšení tvorby právních předpisů a jeho zaměření na kvalitu legislativy, posouzení dopadu, zjednodušení, zavedení nových pravidel tam, kde je to vhodné, a snížení administrativní zátěže o 25 % do roku 2012⁽⁵⁾.

2.8 Toto stanovisko je věnováno opětovnému obnovení důvěry v trhy, odstranění legislativních překážek a efektivní regulaci se současným zřetelem k narůstajícímu globálnímu rozměru konkurenceschopnosti. Čím lépe bude fungovat regulační rámec pro vnitřní trh, tím pevnější bude postavení EU na světové scéně.

2.9 K několika oblastem se EHSV již vyjádřil. Vzhledem k tomu, že otázka konkurenceschopnosti je mimořádně široká, zaměřuje se toto stanovisko na vybraná témata, jež jsou ve stávající situaci obzvláště naléhavá.

⁽³⁾ Úř. věst. C 24, 31.1.2006, s. 39.

⁽⁴⁾ Viz nedávná zpráva OECD, jež se vyslovuje pro pokračování reformy právních předpisů a reformy v předkonkurenční oblasti v kontextu probíhající krize (Going for Growth 2009).

⁽⁵⁾ Viz zejména Třetí strategický přezkum zlepšování právní úpravy v Evropské unii, KOM(2009) 15 v konečném znění.

2.10 V dokončování vnitřního trhu bylo dosaženo mimořádných zlepšení. Je však také nesporné, že přetrvávají značné nedostatky v harmonizaci specifických oblastí – v sociální oblasti, energetice, financích, potenciální vlajkové lodi v podobě patentu Společenství (!). Probíhající opatření na úrovni jednotlivých vlád – legislativa a administrativní postupy – vyžadují trvalou pozornost Evropské unie (6).

2.11 Nedostatečná potřebná harmonizace či opatření na úrovni vlád často podstatně znepříjemňuje život podnikům a vytváří škodlivé překážky celoevropským investicím malých a středních podniků.

2.12 MSP jsou životně důležitou složkou celkové konkurenceschopnosti Evropy. Velké podniky jsou nepostradatelné k zachování evropské síly. Vzhledem k outsourcingu, fragmentaci podnikových procesů a vzhledem k dodavatelskému řetězci a řetězci přidané hodnoty jsou však MSP hlavními tvůrci pracovních míst. Jsou vždy dostatečně pružné na to, aby se přizpůsobily požadavkům udržitelné výroby, a stojí často, zejména coby partneři v rámci dodavatelského řetězce a řetězce přidané hodnoty u vzniku inovací a nových systémů, které podporují udržitelnou a ekologickou výrobu.

2.13 Legislativní překážky postihují nejen podniky, ale také přeshraniční pohyb pracovníků (7). Je důležité zajistit, aby byla respektována základní práva všech pracovníků a aby u všech pracovníků byly uplatňovány pracovněprávní předpisy (8).

3. Souvislosti a obecné připomínky

3.1 Jednotný trh je dynamický pojem. Jeho obsah a vytvoření rovných podmínek pro hospodářské subjekty v Evropě jsou definovány příslušnými cíli politik EU a zakotveny v evropském právu. Cíle a pravidla jsou rovněž v pravý čas upravovány podle měnících se okolností. Je-li to nutné a vhodné, měla by být co nejrychleji přijata vhodná a konkrétní opatření na ochranu pracovníků, která by vyjasnila, že ani hospodářské svobody ani pravidla hospodářské soutěže nemají přednost před základními sociálními právy.

3.2 Současný hospodářský pokles doléhá z hospodářského a sociálního hlediska na nás na všechny. Postihuje též postavení Evropy jako světového hráče. Mimořádná doba si může žádat

(6) K tomuto viz nedávná ilustrativní brožura „When will it really be 1992?“ („Kdy bude doopravdy rok 1992?“) nizozemských federací zaměstnavatelů (VNO – NCW, MKB - publikováno v prosinci 2008). Na rok 1992 bylo ohlášeno dokončení vnitřního trhu.

(7) Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 14.

(8) Viz stanovisko EHSV k tématu Určení přetrvávajících překážek mobility na vnitřním trhu práce, Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 14, odst. 1.5.

mimořádná opatření a řešení – např. citlivou státní podporu, schválenou s cílem „napravit vážnou poruchu v hospodářství některého členského státu“ (9) podle „krizového“ doporučení Komise (10) –, nesmí však dojít k ohrožení dohodnutých rámcových podmínek a každý zásah by měl být náležitě odůvodněný.

3.3 Častým cílem vnitrostátních předpisů je reagovat na nejrůznější výzvy v kontextu členského státu. I za těchto okolností jsou nutné a měly by být podporovány pokračující programy týkající se odstraňování existujících a potenciálních legislativních překážek mezi členskými státy.

3.4 Politickou ochotu patřičně jednat mohou – zvláště dnes – snadno podlomit krátkodobé zájmy. Hrozí otevřený či skrytý protekcionismus. O to více je zapotřebí jednoznačný požadavek pokračovat v tom, co bylo zahájeno v souvislosti s legislativními překážkami. Čím lépe nyní připravíme podmínky, tím odolnější bude evropské hospodářství později.

3.5 Stávající situace nepochybně vyžaduje zvýšení úsilí o definici transparentních rámcových podmínek na poli financí a energetiky.

3.5.1 V současné době finanční krize si členské státy znovu vydobyly pozici ústředních hráčů v hospodářském systému tím, že poskytly značnou „záchrannou“ podporu velkým finančním institucím. Vedle možného dopadu na veřejné finance může tento přístup vést k narušení hospodářské soutěže – pokud nebudou respektována pravidla pro státní podporu (11) – a znevýhodnit ctnostnější banky.

3.5.2 Byť EHSV nezpochybňuje potřebu včasného zásahu za takto výjimečných okolností, je zapotřebí podrobně sledovat (12) další vývoj situace a bdít nad současnou soudržností, právním státem a úrovní hospodářské soutěže na evropském trhu jako určujícími faktory pro občany a ekonomiku.

(9) Viz čl. 87 odst. 3 písm. b) Smlouvy o ES. Jedná se o úmyslný odklon od právního základu dle čl. 87,3 odst. 3 písm. c), který se obvykle užívá. Vzniká tak větší prostor pro finanční podporu členskými státy a může dojít k narušení hospodářské soutěže. Proto „takové vědomé a povolené narušení [...] musí neustále pečlivě monitorovat Evropská komise a po opětovném nastolení normálních hospodářských poměrů musí dojít ke korekci“, Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 47.

(10) Úř. věst. C 16, 22.1.2009, s. 1.

(11) Úř. věst. C 270, 25.10.2008, s. 8, Úř. věst. C 10, 15.1.2009, s. 2, Úř. věst. C 72, 26.3.2009, s. 1.

(12) „Sledování“ je použito zde a dále též obecně v odstavcích 4.2.1 a 4.2.6.2 bez podrobné definice úlohy a mandátu Komise. Ty se liší podle právního nástroje použitého v konkrétním případě.

3.5.3 Je zapotřebí nových rámcových podmínek a legislativních opatření. Musejí se zaměřit na evropský – nebo přinejmenším na evropské úrovni úzce koordinovaný – dohled nad bankovním sektorem, nezbytnou regulaci a na momentálně rozdílné politiky členských států vůči bankám⁽¹³⁾. EHSV zdůrazňuje potřebu lepších právních předpisů a kontroly finančního sektoru v duchu *Larosièrovy zprávy* pro Komisi během českého předsednictví⁽¹⁴⁾. Evropský dohled by měl vedle bankovního sektoru zahrnovat také sektor pojištnictví.

3.5.4 Nadcházející diskuse o právní finanční struktuře musí mezi své strategické cíle počítat také důvěryhodný rámec pro budoucí odolnost evropského hospodářství jako celku. Tento širší záběr je v tuto chvíli nedostatečně zdůrazňován.

3.5.5 Energie jako klíčová surovina pro celou společnost může být v řadě ohledů – jako jsou ceny, státní opatření, stupeň liberalizace, hospodářská soutěž a další – bohatým zdrojem (nežádoucích) legislativních překážek, jež brzdí nastolení skutečně rovných podmínek a potenciálně negativně ovlivňují další průmyslová odvětví. Odstranění těchto strukturálních a legislativních překážek vnitřního obchodu a investic by mělo být velmi pádným důvodem k vytvoření společného trhu s energií.

3.6 Pokud jde o možnost koordinovat postup členských států, vzbudila velká očekávání otevřená metoda koordinace (OMK)⁽¹⁵⁾. Tento volnější přístup ponechává velký prostor členským státům a je dalším zdrojem legislativních překážek. Žádoucí by byl strukturovanější přístup.

3.7 V tomto ohledu je důležitá diskuse o tom, zda by v konkrétních případech měly být voleny za nejvhodnější právní základ pro harmonizaci právě směrnice nebo nařízení EU. EHSV rovněž klade důraz na skutečnost, že další podpora standardizace, vedoucí mimo jiné k transparentnímu prostředí a zlepšení interoperability, je v řadě případů jasným přínosem.

3.8 Překážky konkurenčnímu prostředí v Evropě mají různou podobu. V zásadě je lze shrnout do různých kategorií, které je zapotřebí řešit odděleně:

3.8.1 První kategorií tvoří stávající překážky, s nimiž se setkávají jak občané, tak společnosti, kteří chtějí provozovat činnost v jiném členském státě. Tento druh překážek může mít příčinu ve vnitrostátních právních předpisech, nařízeních nebo administrativních postupech, které nezávisí na právních předpisech EU a provedení těchto předpisů *per se*, a je proto obtížné je předem předvídat v podnikovém plánování, jehož předmětem je provozování činnosti v zahraničí.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 11.

⁽¹⁴⁾ Viz *Larosièrova zpráva* o finančním dohledu v EU, 25. února 2009.

⁽¹⁵⁾ Tato metoda poskytuje rámec spolupráce mezi členskými státy EU v politických oblastech, jež jsou v jejich pravomoci, jako jsou zaměstnanost, sociální ochrana, sociální začleňování, vzdělávání, mládež a odborná příprava. Jde o typicky mezivládní politický nástroj. Další podrobnosti: http://europa.eu/scadplus/glossarty/open_method_coordination_en.htm.

3.8.2 Evropská integrace nevede nutně ke snížení množství vnitrostátních pravidel, v řadě případů je tomu právě naopak. Taková (dodatečná) vnitrostátní pravidla velmi často stojí za vznikem dalších překážek. V současné hospodářské situaci mohou navíc zvláštní legislativní opatření snadno mít protekcionistické účinky.

3.8.3 Jiný typ překážek může vyplývat ze stávajících iniciativ – jako je jedno správní místo pro podniky –, které již byly uvedeny do praxe, ale nefungují plně dle očekávání. Důvodem může být nedostatek odpovídajících prostředků nebo problém jiného typu, jako jsou informace dostupné pouze v jazyce příslušné země.

3.8.4 Čtvrtý typ překážek vzniká v důsledku žádoucích iniciativ zaměřených na vytvoření rovných podmínek, které však buď nejsou naplněny, nebo jejich provedení není dotaženo do konce. Tento typ překážek vyplývá z nedostatečného dodržování evropských právních předpisů nebo předpisů členských států⁽¹⁶⁾.

3.8.5 Mezi specifické překážky, jež stojí za zmínku, patří mimo jiné propast mezi členy eurozóny a ostatními členskými státy, povinné pracovní jazyky v členských státech a odlišné daňové systémy a daňové základy.

3.9 Některé z výše uvedených překážek jsou vedlejším produktem vnitrostátních administrativních a právních systémů. Z toho by měl vyplýnout silný důraz na konvergenci při řešení přeshraničních problémů.

3.10 Specifické finanční pobídky mohou bez náležité koordinace a zvláště dodržování pravidel EU pro státní podpory vyvolat nové překážky. EHSV trvá na tom, že ve všech případech je nutno respektovat *acquis communautaire*, a to jak nařízení, tak nástroje.

3.11 Velmi vítané jsou specializované sítě mezi EU a vnitrostátními správními orgány, jako jsou Enterprise Europe Network, SOLVIT, European Competition Network a internetové platformy pro výměnu osvědčených postupů, jež se zaměřují na odstranění neodůvodněných překážek.

3.12 Palčivým problémem je nedostatečná spolupráce a vzájemné informování mezi správami členských států v oblasti provádění práva EU. V této souvislosti EHSV připravuje stanovisko k iniciativě IMI – systému pro výměnu informací o vnitřním trhu⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 325, 30.12.2006, s. 3.

⁽¹⁷⁾ Viz KOM(2008) 703 a dále též Úř. věst. C 325, 30.12.2006, s. 3.

3.13 Dalším možným způsobem, jak zjistit existenci potenciálních (skrytých) překážek vyplývajících z vnitrostátních pravidel a povinností ve specifických oblastech, by mělo být posilování komunikace mezi administrativami členských států.

3.14 Obdobně hrají klíčovou úlohu školení a odborná příprava státních úředníků zabývajících se legislativou EU. Vyžaduje to přiměřené zdroje k udržování dovedností na aktuální úrovni. Tento přístup je zvláště významný v souvislosti s větším důrazem na empirické politické nástroje, jako jsou posouzení dopadu a měření administrativní zátěže, a jejich využití.

3.15 EHSV v několika stanoviscích prohlásil, že je nezbytné, aby Komise účinně monitorovala uplatňování předpisů a dohod EU v členských státech.

3.16 Pokud jde o řádnou správu jednotného trhu, musejí se vedle státních orgánů, podniků a jejich organizací zapojit též sociální partneři a organizovaná občanská společnost a přijmout spoluzodpovědnost za podporu rámcových podmínek pro zajištění rovných příležitostí v Evropě. Dostupné nástroje: praktické zkušenosti, výměny osvědčených postupů, samoregulaci, sociální dialogy na různých úrovních, komunikace a informace a další.

4. Konkrétní problémy

4.1 Zlepšení tvorby právních předpisů

4.1.1 Lepší právní předpisy jsou zásadní strategií k vytvoření odolného podnikatelského prostředí. Hlavní hnací silou této strategie je program zlepšení tvorby právních předpisů, definovaný v odstavci 2.7.

4.1.2 Zlepšení tvorby právních předpisů se soustředí jednak na výběr témat, která by měla být harmonizována na úrovni EU, ale také na metodu tvorby předpisů, tj. nařízení, podrobných směrnic a rámcových směrnic. Budou-li směrnice příliš vágní nebo budou předepisovat jen minimální normy, mohou legislativní překážky mezi členskými státy zůstat nedotčeny.

4.1.3 EHSV při různých příležitostech uvítal soustředěnou revizi předpisů Společenství ze strany Komise. Taková reorganizace může přispět k přizpůsobení měnícím se okolnostem a odstranění existujících legislativních překážek.

4.1.4 Je třeba říci, že některé oblasti není vhodné harmonizovat v důsledku odlišných právních rámců jednotlivých členských států. V takových případech je třeba potenciální legislativní překážky podrobit specifickému zkoumání.

4.1.5 Stojí za zmínku, že Evropská komise úspěšně provádí posouzení dopadu, zatímco v členských státech v této oblasti přetrvávají závažné nedostatky. Tato skutečnost narušuje rovné podmínky pro podniky a mobilitu celkově.

4.1.6 Posouzení dopadu jsou velmi užitečným nástrojem jak v boji proti nadměrné regulaci, tak při přípravě nových pravidel. Předpokládají zvýšenou pozornost Komise, Evropského parlamentu i Rady. EHSV trvá na tom, aby Rada a EP respektovaly posouzení dopadu a jejich aktualizace v průběhu celého legislativního procesu.

4.1.7 Posouzení dopadu vyžadují celkový a integrovaný přístup – musí zahrnovat nejen technické aspekty zboží a služeb, ale také vedlejší účinky, jako jsou environmentální a spotřebitelské zájmy. Na druhou stranu by v předpisech na ochranu životního prostředí a spotřebitelů vždy mělo být pamatováno na potřebu konkurenceschopného průmyslu. V úspěšných posouzeních dopadu mají své místo všechny zainteresované strany.

4.2 Provádění a vymáhání ⁽¹⁸⁾

4.2.1 Neoddělitelnou součástí zlepšení tvorby právních předpisů je správné a včasné provádění v praxi. Konkrétní příklady ukazují, že jak neuspokojivé, tak přehnané provádění (tzv. „goldplating“ neboli „pozlacování“ a „cherry picking“ neboli účelový výběr pouze určitých částí) jsou hlavním zdrojem právních překážek, přeshraničních problémů a protekcionismu. Měly by proto též být pečlivě odhadnuty nezbytné prostředky a nástroje k monitorování a vymáhání právních předpisů EU na úrovni členských států.

4.2.2 Musí být dodržena zásada subsidiarity, nesmí se však jednat o jednostrannou záležitost. EU se rozhodně musí zdržet narušování vnitrostátních postupů a systémů veřejné správy. Smlouva však ukládá i to, že EU musí zaručit cíle Unie a fungování trhu podle dohodnutých pravidel. Problémy, se kterými se v praxi setkávají podniky, jiné organizace a občané, lze úspěšně řešit jen za dodržení této podmínky.

4.2.3 Jinými slovy, vztah mezi předpisy Společenství a subsidiaritou je delikátní. EHSV je toho názoru, že v procesu prohlubování integrace by na základě dohodnutých cílů měla být stanovena a dodržována správná rovnováha mezi nezbytnou úctou k tradičním systémům státní správy a sledováním ze strany EU.

4.2.4 V tomto ohledu jsou dobrým příkladem místní a regionální orgány, které jsou v několika členských státech odpovědné za provádění právních předpisů EU. Tyto orgány musí právo EU řádně zohledňovat.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 24, 31.1.2006, s. 52.

4.2.5 Další rozsáhlou a významnou oblastí jsou veřejné zakázky. Přes provedení směrnic z roku 2004 stále přetrvávají tradiční praktiky a administrativní postupy včetně legislativních překážek, které brání přeshraniční hospodářské soutěži v oblasti veřejných zakázek. Veřejné zakázky vyžadují trvalou pozornost a současně respektování kolektivního vyjednávání mezi sociálními partnery.

4.2.6 EHSV se domnívá, že je třeba výrazně zlepšit správu s cílem odstranit legislativní překážky v EU.

4.2.6.1 Existující zpětná vazba týkající se praktického používání právních předpisů je stále nedostačující⁽¹⁹⁾.

4.2.6.2 Monitorování ze strany Komise by se jako nezbytná součást právního státu mělo postupně rozšířit na provádění a vymáhání právních předpisů EU. Tomuto problému je třeba věnovat zvláštní pozornost a vést o něm politickou diskusi.

4.2.6.3 Kromě toho je žádoucí vytvářet sítě hodnocení mezi orgány státní správy⁽²⁰⁾ tam, kde dosud neexistují, a rozvíjet administrativní techniky v členských státech.

4.2.6.4 Z téhož hlediska EHSV plně podporuje síť pro monitorování subsidiarity, kterou nedávno zřídil Výbor regionů s cílem usnadnit výměnu informací mezi členskými státy EU a místními a regionálními orgány.

4.2.6.5 Komise musí zajistit, aby národní regulační orgány používaly pravidla předpisy EU obdobně a koordinovaně.

4.2.6.6 Požadovaná forma správy uvedená v odstavci 4.2.6 musí být použita rovněž v případě nelegislativních překážek, jež mají často původ v existujících administrativních postupech.

4.3 Jednotný trh pro služby

4.3.1 Evropa se nyní nachází v rozhodujícím bodě, pokud jde o vnitřní trh služeb. Bude muset být pozorně sledován stav provedení a používání směrnice o službách, plánovaného na konec roku 2009, aby se zaručilo, že na vnitrostátní úrovni nevzniknou žádné nové překážky a nesrovnalosti. Nesmí při tom však dojít ke snížení sociálních norem, norem kvality a environmentálních a bezpečnostních norem. Pro účely provádění směrnice EU o službách musí být zaměstnanci státní správy odpovídajícím způsobem vyškoleni (jazyky, mezikulturní dovednosti).

⁽¹⁹⁾ Evropská komise navrhuje několik informačních zdrojů vč. kontaktních míst pro stížnosti, jako je telefonické kontaktní středisko Europe Direct, Eurojus, vnitrostátní centra SOLVIT, evropská spotřebitelská střediska, Enterprise Europe Network a portál Vaše Evropa.

⁽²⁰⁾ EHSV upozorňuje na informační systém vnitřního trhu (Internal Market Information system, IMI), který Komise vyvinula za účelem výměny informací mezi správními orgány členských států o právních předpisech EU.

4.3.1.1 Současný přístup Evropské komise, jehož cílem je podpořit provedení směrnice na vnitrostátní úrovni, se jeví jako účinný a měl by být dále podporován.

4.3.2 Pokud jde o specifická hlediska směrnice o službách, jsou svoboda usazování a přeshraniční aktivity klíčovou součástí na cestě k vytvoření příznivého prostředí pro evropské podniky⁽²¹⁾.

4.3.2.1 Zpětná vazba od dotčených zúčastněných subjektů napovídá, že navzdory existenci opatření ad hoc, jejichž cílem je usnadnit založení společnosti v jiném členském státě, je stále prostor pro zlepšení.

4.3.3 Dále je zapotřebí řešit přístup k oblastem, které v současnosti nejsou upraveny směrnicí o službách.

4.3.3.1 Některá odvětví jako finanční služby, služby elektronických komunikací a audiovizuální služby jsou upravena odděleně, zatímco další oblasti nejsou na úrovni EU regulovány vůbec.

4.3.3.2 Služby, které nejsou regulovány na úrovni EU, mohou vykazovat významné rozdíly mezi jednotlivými členskými státy, a vytvářet tak případné neočekávané překážky. Je tudíž nezbytná lepší koordinace vlád členských států s cílem zamezit přijetí vzájemně si odporujících přístupů ke specifickým otázkám, které by přímo ovlivňovaly podnikatelské prostředí v EU.

4.3.4 Navíc je třeba zdůraznit, že v současnosti se hranice mezi zbožím a službami stále více stírá. Proto bude řádné uplatňování svobody usazování a provádění přeshraničních aktivit v oblasti služeb velkým přínosem také pro výrobní průmysl.

4.3.4.1 I v případě úplného a náležitého provedení směrnice o službách by měly evropské instituce a členské státy tento sektor nadále bedlivě sledovat, aby bylo možné se věnovat nedořešeným problémům a předcházet vzniku nových překážek. Vzhledem k tomu, že největšího pokroku ve vytváření rovných podmínek bylo dosaženo na trhu se zbožím, zkušenosti získané v této oblasti mohou napomoci při hledání nejlepších řešení ohledně zbývajících překážek ve službách.

4.4 Nový přístup, balíček týkající se zboží 2008 a standardizace

4.4.1 Nový přístup k technické harmonizaci a standardům⁽²²⁾ a probíhající přezkum patří k nejvýraznějším úspěchům v odstraňování překážek konkurenceschopnosti na vnitřním trhu.

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 221, 8.9.2005, s. 11.

⁽²²⁾ Nový přístup k technické harmonizaci a standardům, jenž byl zahájen v roce 1985, představuje rozhodující obrat v předpisech EU k vnitřnímu trhu. Byl přijat v reakci na složité legislativní prostředí způsobené souborem podrobných pravidel pro vytvoření a dokončení vnitřního trhu se zbožím.

4.4.2 Za stávajících podmínek je nanejvýš důležité pokračovat v metodě nového přístupu a zabránit zmaření dosažených výsledků protekcionistickými opatřeními.

4.4.3 Navrhuje se rovněž zhodnotit zavádění a používání zásady vzájemného uznávání. Přitom se musí zejména přezkoumat to, do jaké míry lze zaručit udržitelný rozvoj v hospodářské, sociální a environmentální oblasti. Navíc by se měl sledovat skutečný dopad balíčku týkajícího se zboží 2008, jehož záměrem je zajistit, aby vzájemné uznávání bylo účinné.

4.4.4 Další oblastí je standardizace, která obvykle vychází z dobrovolných opatření, a nikoli z legislativy. Jednoznačný přínos standardizace pro evropskou hospodářskou integraci poutá pozornost k nevyřešeným otázkám, které ještě stále narušují úsilí na vnitřním trhu a konkurenceschopnost EU na celosvětové scéně.

4.4.5 V jiných případech je to právě absence standardů v daném oboru, která představuje (legislativní) překážky, jako u veřejných zakázek, kde má neschopnost dosáhnout konsensu mezi průmyslovými subjekty negativní dopad na hospodářskou soutěž v EU. Patrné je to kupříkladu tam, kdy podniky rozpoutají „bitvu standardů“ s cílem zaujmout či bránit monopolní postavení na trhu na úkor hospodářské soutěže a výběru pro spotřebitele. V takových případech by mělo být možné zasáhnout na úrovni EU s cílem usnadnit dohodu mezi zainteresovanými stranami.

4.4.6 EHSV proto klade důraz na potřebu zvýšit úsilí o standardizaci v určitých oblastech, jako jsou veřejné zakázky, informační technologie a komunikační služby. Nemá-li však při tom dojít k narušení hospodářské soutěže, je třeba při definování standardu přizvat všechny relevantní zainteresované strany. V této souvislosti je zapotřebí dále podporovat již probíhající iniciativy, jako je práce NORMAPME v oboru standardizace, a MSP.

4.5 Snížení neopodstatněné administrativní zátěže

4.5.1 Ústřední politikou Evropské komise je akční program na měření administrativní zátěže zahájený v roce 2007, jehož cílem je zjednodušení regulačního prostředí pro podniky.

4.5.1.1 Na základě standardního nákladového modelu, přijatého původně v Nizozemsku, EU v současnosti dokončuje měření zátěže vznikající v důsledku právních předpisů EU ⁽²³⁾.

⁽²³⁾ Cílem tohoto přístupu – často označovaného za boj s byrokracií – je identifikovat a měřit veškerou administrativní zátěž firem na základě právních předpisů EU a nalézt možnosti, jak ji snížit o 25 %.

4.5.1.2 Dalším krokem ke konkretizaci uvedené iniciativy je jmenování Stoiberovy skupiny – skupiny na vysoké úrovni složené z 15 odborníků –, která má předložit konkrétní návrhy na snížení této zátěže.

4.5.2 Program na snížení administrativní zátěže se stále více prosazuje na vnitrostátní úrovni a většina členských států se již zavázala tuto zátěž doma měřit a následně snižovat.

4.5.2.1 Nyní je pro úspěch této činnosti naprosto klíčové koordinovat vnitrostátní strategie měření a snižování zátěže v celé Evropě a zároveň koordinovat evropskou a vnitrostátní úroveň.

4.6 Uznávání odborných kvalifikací

4.6.1 Aby vnitřní trh účinně fungoval, je kromě volného pohybu zboží a služeb nezbytné podporovat volný pohyb pracovníků. V návaznosti na rozhodnutí přijaté Radou ve složení pro výzkum ohledně mobility výzkumných pracovníků je zapotřebí rozšířit tyto postupy i na další pracovníky.

4.6.2 Uznávání odborných kvalifikací v rámci EU je složitý problém přesahující otázku právních překážek; je třeba se jím zabývat, neboť je v několika ohledech přímo spjat s problematikou (skrytých) překážek na vnitřním trhu.

4.6.3 Nedávno došlo k velkému průlomu v této oblasti v podobě zřízení evropského rámce kvalifikací, tzv. páté svobody, tj. mobility výzkumných pracovníků. EHSV vítá tento významný krok.

4.7 Další iniciativy

4.7.1 Vzhledem k časové i finanční nákladnosti tradičních soudních procesů nabízí alternativní mechanismy řešení sporů cenný příspěvek k řešení sporů vyplývajících z přeshraničních aktivit.

4.7.1.1 Mezi podniky a občany se toho však málo ví o využívání těchto nástrojů a o přístupu k nim. Je škoda, že nezávazná doporučení Komise v této oblasti jsou aplikována pouze v omezeném počtu členských států.

4.7.1.2 Bylo by vhodné prozkoumat danou věc hlouběji a zjistit, jak ji lze podporovat a propagovat jakožto další způsob omezení existujících překážek a problémů.

4.7.2 Pokud funguje správně, je síť SOLVIT právem oceňována pro svou schopnost rychle řešit dodatečné problémy a předcházet jejich vzniku. Každý členský stát by měl zajistit, aby zdroje a personál vnitrostátních středisek odpovídajícím způsobem naplňovaly existující potřeby ⁽²⁴⁾ a zainteresované strany byly informovány o existenci a funkcích této sítě.

4.7.3 Zejména pro podporu MSP a zlepšení prostředí, v němž provozují svoji činnost, je klíčová také úloha sítě Enterprise Europe Network (která nyní nahrazuje síť evropských informačních center EIC). Síť Enterprise Europe Network skutečně pro místní podniky často představuje zástupce Evropy.

4.7.3.1 Z provedených studií ⁽²⁵⁾ vyplývá, že zatímco dřívější síť evropských informačních center obecně poskytuje kvalitní služby,

mechanismy zpětné vazby mezi centry a Evropskou komisí často nefungují dobře. Toto hledisko by mělo být znovu vyhodnoceno, aby bylo možné přiměřeně zasáhnout tam, kde problém přetrvává.

4.7.4 Stížnosti týkající se právních překážek lze rovněž zaslat přímo Evropské komisi. Tento další komunikační kanál by měl být náležitě prezentován.

4.7.5 Na podnikatelské prostředí má vliv rovněž současný stav iniciativ v oblasti samoregulace a společné regulace, které mohou přispět k odstranění existujících překážek. Je žádoucí zvýšit informovanost o samoregulaci a společné regulaci, a šířit tak uplatňování osvědčených postupů ⁽²⁶⁾.

V Bruselu dne 14. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽²⁴⁾ Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 15.

⁽²⁵⁾ Renda A., Schrefler L. a Von Dewall F. (2006) Ex post evaluation of the MAP 2001–2005 initiative and suggestions for the CIP 2007–2013 (Hodnocení ex post iniciativy MAP 2001–2005 a doporučení pro program pro konkurenceschopnost a inovace na období 2007–2013), studie CEPS.

⁽²⁶⁾ EHSV společně s generálním sekretariátem Evropské komise vytvořil databázi evropských iniciativ v oblasti samoregulace a společné regulace: <http://eesc.europa.eu/self-and-coregulation/index.asp>.

PŘÍLOHA

ke Stanovisku

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující text stanoviska byl zamítnut a nahrazen podle pozměňovacího návrhu přijatého shromážděním, avšak při hlasování získal více než čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Odstavec 3.1

„Jednotný trh je dynamický pojem. Jeho obsah a vytvoření rovných podmínek pro hospodářské subjekty v Evropě jsou definovány příslušnými cíli politik EU a zakotveny v evropském právu. Cíle a pravidla jsou rovněž v pravý čas upravovány podle měnících se okolností.“

Odůvodnění

Text převzat ze stanoviska EHSV SOC/315.

Výsledek

Pozměňovací návrh byl přijat 125 hlasy pro, 76 hlasů bylo proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu **Potřeby vzdělávání a odborné přípravy pro společnost využívající energii ze zdrojů bez emisí uhlíku**

(průzkumné stanovisko)

(2009/C 277/03)

Zpravodaj: **pan IOZIA**

Dopisem ze dne 23. října 2008 požádala Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Potřeby vzdělávání a odborné přípravy pro společnost využívající energii ze zdrojů bez emisí uhlíku.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 15. dubna 2009. Zpravodajem byl pan IOZIA.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 161 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor si je vědom klíčové úlohy, kterou má vzdělávání v každém věku a odborná příprava odborných pracovníků a absolventů vysokých škol pro přípravu společnosti, jež bude muset usilovat o „nulové“ emise skleníkových plynů. Prioritu, kterou je boj proti postupnému globálnímu oteplování, uznávají vlády i věda. Nejvyspělejší země, které jsou také těmi, kdo způsobují největší podíl emisí, nesou odpovědnost za významné kroky a podporu rozvojem zemím při provádění politik udržitelného rozvoje na sociální a environmentální úrovni.

1.2 Navzdory ušlechtilému úsilí (Kyjevské prohlášení z roku 2003, Desetiletí ekologické výchovy, OSN 2005–2014) jsou iniciativy, které vlády a místní orgány uskutečňují v oblasti vzdělání a odborné přípravy, až na několik málo (přesto významných) výjimek naprosto nedostačující.

1.3 Evropská komise se zasazuje o to, aby byla v členských státech podporována energetická účinnost, snižování spotřeby a energetické závislosti na třetích zemích, aby docházelo k nadnárodnímu propojování sítí díky zjednodušení protokolů připojení a aby došlo k nelehkému vytvoření „energetické Evropy“, která by promlouvala jediným hlasem. Během posledních let došlo k významnému pokroku, nicméně chybělo skutečné zapojení občanské společnosti a pokrok v oblasti vzdělání a odborné přípravy byl velmi skromný. EHSV vítá, že opět existuje generální ředitelství pro energetiku, a doufá v účinnější koordinaci činností Unie zaměřených na boj proti změně klimatu, která sjednotí pravomoci do působnosti jednoho úřadu.

1.4 V některých zemích vzrostl zejména z podnětu nevládních organizací, které se věnují tomuto konkrétnímu cíli, počet iniciativ zaměřených na šíření informací a znalostí. Během slyšení pořádaného EHSV, jehož se zúčastnil i komisař pro energetiku Andris Piebgals, byly představeny některé z těchto zkušeností: např. Terra Mileniul III, Eurec, nadace Collodi (vynikajícím příkladem vzdělávání dětí v environmentálních otázkách by mohl být Pinokio), Arene- Ile-de-France, KITH (Kyoto in the home). Také profesní svazy, např. EBC (European Building Confederation), asociace sociálního bydlení, např. Cedodhas, nebo svazy výrobců palivových článků, např. Fuel Cell Europe, významně přispěly k šíření informací o možnostech, které nabízí trh.

1.5 EHSV je přesvědčen, že je třeba se angažovat ještě více a lépe a zaměřit se na velké množství klíčových funkcí ve společnosti:

— Učitelé. Je třeba investovat do pedagogů, kteří mladým generacím zprostředkovávají uvědomělý vztah k životnímu prostředí a znalosti o něm. Environmentální výchova by měla být zařazena nejen do učebních plánů, ale i mezi předměty celoživotního vzdělávání.

— Úředníci místních samospráv. Ti mohou ovlivnit jak urbanistická rozhodnutí, tak i vzdělávací programy pro mladé generace, a sice tím, že do svých správních programů zahrnou vše, co je nezbytné pro společnost s nízkými emisemi CO₂. Význam přikládáný evropské iniciativě *Pakt primátorů*, v jejímž rámci více než 300 starostů usiluje o podporu úspor energie a energetické účinnosti na svém území, dokládá její důležitost a potenciál.

- Sdružení podniků, zejména malých a středních. Každé územní sdružení by mělo zřídit službu pro podniky pro účely snazšího uskutečňování informačních a vzdělávacích projektů. Ve Španělsku byly úspěšně testovány tzv. mobilní učebny, což jsou speciálně vybavené autobusy, které si podniky pronajímají k pořádání „pojízdnych“ vzdělávacích kurzů konaných často v sídle podniku. Projekt, na němž se podílejí podniky spolu s regionální vládou společenství Castilla y León, vyškolil 5 600 osob zaměstnaných v oblasti obnovitelných zdrojů.
- Odborové organizace. Například TUC (Trades Union Congress) zahájil pilotní projekt *Green Workplaces*, který již přinesl cenné výsledky tím, že vedl k podpisu dohod a úmluv o snížení spotřeby a emisí s několika podniky a institucemi. Zařazení programů pro energetickou účinnost s cíli, které musí být společné a v případě jejich uskutečnění oceněné, do smluv se může stát inteligentním způsobem zvyšování příjmů a zisků.
- Nevládní organizace. Odbornost ekologických organizací spolu s didaktickými zkušenostmi pedagogů a vědeckých pracovníků představuje neodmyslitelnou přidanou hodnotu. Kurzy pro pedagogy, podniky a úředníky státní správy by mohly být pořádány po dohodě s místními orgány.
- Architekti a stavební inženýři, kteří mohou velmi významně přispět nejen v souvislosti s novými budovami, ale také při rekonstrukci bytového fondu.
- Orgány veřejné správy tím, že zvýší podíl ekologických veřejných zakázek, tj. zakázek obsahujících stále přísnější kritéria pro způsobnost z hlediska životního prostředí, mohou kladným způsobem ovlivnit zaměření trhu.
- Vlády členských států, které dostojí ušlechtilým závazkům a konečně učiní přesvědčivé kroky v oblasti podpory environmentální výchovy.

1.6 Investování do energie s nízkými emisemi skleníkových plynů je ve všech ohledech dobrou příležitostí. V zájmu uskutečnění cílů poklesu emisí, snížení závislosti na externích dodavatelích, rozvoje inovačních technologií a výzkumu je třeba několik milionů nových kvalitních pracovních míst.

1.7 Jelikož obsah učebních plánů nelze určit na evropské úrovni, bylo by vhodné vypracovat „benchmarking kvality“.

1.8 Rozvíjet schopnosti dětí a jejich zájem o aktivity související s environmentálními problémy i mimo školní prostředí a to, že jim ponecháme iniciativu při výběru aktivit, povede ke změně způsobu života, což také znamená znovuzrození hodnoty života ve společnosti. Děti by namísto sledování televize mohly opět hrát hry se svými přáteli.

1.9 Většina činností, které bude třeba vykonat, spadá do působnosti členských států, místních orgánů, institucí, podniků a sociálních zařízení a občanů obecně. EU by nicméně mohla hrát důležitou úlohu při stimulování a podpoře široké palety nezbytných akcí.

1.10 Informování spotřebitelů. Je třeba posílit a rozšířit směrnici 2006/32/ES obecně, ale také její konkrétní část o způsobech informování spotřebitelů o energetické účinnosti různých zboží a služeb, aby spotřebitelé mohli jednat jako „odpovědní občané“. Komise by do modelů, které budou obsahovat informace z národních energetických plánů, měla zahrnout zamýšlené iniciativy jednotlivých členských států v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a informování.

1.11 Význam stavebnictví. Díky nové směrnici, kterou Komise navrhla, se zlepší energetická účinnost budov. Komise by mohla zahájit evropský program na stimulaci a podporu výrazného pokroku ve zvyšování kvalifikace odborných pracovníků.

1.12 Veřejné zakázky. Veřejné zakázky mohou značně ovlivnit pokrok ve zlepšování energetické účinnosti. Důležité a přísné požadavky na energetickou účinnost by měly být kladeny v rámci všech veřejných zakázek ve stavebnictví, aby se úspory energie začaly považovat za jeden z hlavních aspektů při posuzování návrhů předložených ve výběrovém řízení. Bude třeba naplánovat zvláštní odbornou přípravu pro zainteresované pracovníky ve státní správě.

1.13 Vzhledem k víceoborovosti tematiky je nezbytné připravit zvláštní kurzy pro vzdělávání pedagogů. Vytvoření evropské sítě národních fór pro výchovu k čisté energii, jež fungují jako prostředek pro šíření na národní úrovni s odpovídajícími programy a podklady, která se bude opírat o již existující iniciativy a organizace podporující čistou energii, by mohlo usnadnit zahrnutí tématu čisté energie do učebních osnov. EHSV vytvoření této sítě podporuje.

2. Úvod

2.1 Ministři pro životní prostředí na konferenci v Kyjevě v roce 2003 prohlásili, že uznávají, že výuka je hlavním nástrojem ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Požadovali, aby všechny země začlenily udržitelný rozvoj do svých vzdělávacích systémů na všech úrovních, počínaje předškolní výchovou až po vysokou školu, aby byla podpořena výuka jakožto ohnisko změny.

2.2 V prosinci 2002 bylo na 57. zasedání Valného shromáždění OSN vyhlášeno desetiletí Spojených národů pro výchovu k udržitelnému rozvoji (2005–2014), ve spolupráci s UNESCO a dalšími příslušnými organizacemi.

2.3 Komisař Piebals prohlásil, že je třeba vybudovat společnost, která bude využívat zdroje planety Země tak, aby bylo zajištěno dlouhodobé přežití příštích generací a lidé měli záruku pevného zdraví, míru a prosperity; to je impozantní výzva, která bude vyžadovat radikální změnu společnosti, potažmo třetí průmyslovou revoluci.

2.4 Současná koncentrace CO₂ v ovzduší, která se po celá tisíciletí udržovala na úrovni zhruba 260 ppm, se dnes blíží hodnotě 390 ppm a každý rok přibližně o 2 ppm roste. Pokud nebudou přijata žádná významná opatření na snížení emisí, dospěje se v roce 2050 k hodnotě 550 ppm. Mezinárodní agentury a Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) považují za této úrovně koncentrací za možné, že by průměrná teplota Země mohla v průběhu 21. století stoupnout až o 6 °C.

2.5 Evropa bude na konferenci v Kodani – navzdory tomu, že si je vědoma své vlastní odpovědnosti jakožto jednoho z hlavních „znečišťovatelů“ – dobře připravena na snížení emisí, aby její velcí mezinárodní partneři rovněž vyvinuli značné úsilí. Nedávné vytvoření generálního ředitelství pro energetiku je velmi významnou skutečností, ale bylo by účelné, kdyby otázky týkající se změny klimatu spadaly do působnosti jednoho úřadu.

2.6 Je zřejmé, že o dosažení očekávaných výsledků musí usilovat celá společnost, každý jednotlivý občan, a že porozumění a angažovanost je třeba šířit již ve školním věku, nebo ještě lépe v předškolním. Problém globálního oteplování musí být řešen v rámci obecnějšího problému omezených zdrojů a udržitelného rozvoje.

2.7 Na veřejném slyšení představitel projektu KITH působivě uzavřel své vystoupení parafrazí na J. F. Kennedyho: „Neptej se, co pro tebe Země může udělat, ale ptej se sám sebe, co můžeš udělat pro Zemi.“ Tato změna myšlení bude klíčem k budoucnosti lidstva.

3. Význam vzdělávání a odborné přípravy ve společnosti s nízkými emisemi CO₂

3.1 Cíl vytvořit společnost s nízkou hladinou emisí oxidu uhličitého vyžaduje rychlý rozvoj sítě infrastruktury. Obzvláště důležitá je infrastruktura zaměřená jednak na zaručení toho, aby občané měli k dispozici správné informace o problematice emisí CO₂, jednak na vyškolení dostatečného počtu odborníků na různých úrovních specializovaných v nové oblasti nízkouhlíkových technologií a jednak na investování do výzkumu a vývoje v tomto sektoru. Zaběhnuté vzory chování často představují překážky pro způsoby chování, které jsou šetrnější z hlediska emisí CO₂. Proto je i zde třeba uplatnit vzdělávací opatření. Dále je nutná vědeckotechnická příprava občanů a vzdělávání odborných pracovníků je samozřejmým předpokladem toho, aby rozvoj tohoto sektoru nebyl brzděn nedostatkem odpovídajících kvalifikovaných odborníků. V rámci nízkouhlíkových technologií, pro něž

bude nezbytné vyškolit dostatečný počet odborníků a inženýrů, nelze zapomínat na jadernou energii, která bude ještě dlouhou dobu zdrojem energie s nízkými emisemi skleníkových plynů. V této oblasti je mimořádně důležité, aby občané obdrželi úplné a transparentní informace o výhodách a nevýhodách jaderné energie.

3.2 Iniciativy, v jejichž rámci jsou děti prostřednictvím her podněcovány k rozvoji vnímání problematiky ochrany životního prostředí např. na základě malých soutěží týkajících se dopadu domácích prací na životní prostředí, jsou obzvláště účelné. Jedná se o to, že děti přinášejí do školy seznam činností, které se v rodině každodenně vykonávají, a učí se propočítat úspory energie a emisí CO₂ spojené s množstvím malých každodenních úkonů, čímž mezi sebou soutěží a zapojují a informují také dospělě a podněcují je k zaujetí správného postoje.

3.3 Vzdělávání musí začít již na základní škole. Je zajisté prospěšné pro probuzení vnímavosti mladých lidí vůči environmentálním problémům a novým způsobům chování, která uspoří emise CO₂, ale tato vnímavost by pak měla být postupně rozvíjena na co nejvyšší odborné úrovni na všech školách vyšších stupňů, zejména na školách vědeckotechnického zaměření, aby byla jednak vybudována uvědomělejší společnost a jednak byl velkému počtu mladých lidí poskytnut specifický vědomostní základ, který by je mohl přimět k volbě povolání souvisejícího se snižováním emisí CO₂.

3.4 Evropa je v současné době zasažena globální hospodářskou krizí. Jednou z možností, jak se z ní vymanit, je rozvoj oblastí špičkové techniky zaměřených na ochranu životního prostředí. Snížení emisí CO₂ takovou oblastí bezpochyby je, neboť je využitelné v četných klíčových sektorech vyspělých ekonomik, jako např. automobilovém průmyslu, hromadné dopravě osob a zboží, stavebnictví či při samotné výrobě elektrické energie, která je často spojována s potenciálními úsporami díky vyšší energetické účinnosti.

3.5 Rychlost, s jakou bude evropský výrobní systém ve srovnání s ostatními světovými ekonomikami schopen se nasměrovat na nové technologie, by mohla být pro hospodářskou budoucnost Evropy rozhodující.

3.6 V mnoha oblastech techniky souvisejících s úsporami energie a s nízkými emisemi CO₂ se některé evropské země mohou chlubit vedoucí pozicí ve světě, nicméně nedávné investice uskutečněné v jiných částech světa (například investice americké vlády do automobilového průmyslu) by Evropu mohly rychle dostat do dosti nebezpečného skluzu.

3.7 Ostré rozdíly, které existují mezi členskými státy jak z hlediska výrobních a inovačních kapacit v těchto sektorech, tak i z hlediska úrovně kvality vzdělávání a odborné přípravy na školách všech stupňů, je v každém případě třeba snížit tím, že budou podporovány výměny mezi členskými státy v oblasti odborné přípravy na vysoké technické úrovni.

3.8 Obtíže se zaváděním jednotných evropských didaktických norem pro environmentální výchovu nesmějí bránit šíření znalostí díky využívání možností vyspělých zemí. V zájmu zvýšení evropského průměru by měl být zaveden „benchmarking kvality“.

3.9 Programy EU *ManagEnergy*, *Intelligent Energy Europe*, *Comeenius* a *Leonardo da Vinci*, které jsou různě zaměřeny na odbornou přípravu, poradenství a vzdělávání, významně přispívají k rozvoji takové Evropy, která bude optimálně využívat vlastní lidské a přírodní zdroje.

3.10 Vytvoření evropské sítě národních fór pro vzdělávání v oblasti čisté energie, která by se opírala o již existující příslušné organizace a iniciativy a fungovala jako prostředek šíření na národní úrovni s cílem zajistit pedagogům přístup k odpovídajícím programům a podkladům, by mohlo usnadnit začlenění otázek čisté energie a životního prostředí do vnitrostátních učebních osnov.

3.11 Bylo by tedy vhodné, aby EU rychle a soudržným a koordinovaným způsobem připravila opatření podporující rozvoj sektoru nízkouhlíkových technologií. Nezbytným základním prvkem je při tom vytvoření „kritického množství“ odborníků schopných stimulovat vývoj sektoru v příštích desetiletích.

3.12 Vzdělávání na středních a vysokých školách může a musí být díky překonání jazykových bariér koordinováno na evropské úrovni. Příklady takovéto koordinace mezi vysokými školami již v Evropě existují: agentura EUREC, která ve spolupráci s vysokými školami v Německu, Francii, Spojeném království, Řecku a Španělsku organizuje evropské magisterské studium v oboru obnovitelných energií, a mezinárodní magisterské studium v oboru technologií snižování emisí skleníkových plynů organizované ve spolupráci s univerzitami v Perugii (Itálie), Lutychu (Belgie) a vysokou školou Mälardalen ve Västerås (Švédsko) (www.masterghg.unipg.it). Tyto příklady by však měly být podporovány a financovány Společenstvím a měly by být zaměřeny na plánování konkrétních témat v rámci koordinovaného plánu, který by zaručil přípravu celé generace odborníků s vysokou úrovní schopností ve všech příslušných hospodářských odvětvích.

3.13 Na vysokých a vyšších odborných školách by otevření magisterských studijních programů a studijních oborů věnovaných konkrétně udržitelnému rozvoji (problematika CO₂, ale také úspor energie, výroby „čisté“ energie atd.) mělo být provázeno podstatným zvýšením financování výzkumu v těchto oblastech. Není totiž možné mít výuku na vysoké úrovni, pokud pedagogové nejsou zapojeni do výzkumných projektů na mezinárodní úrovni ve stejném oboru, v němž provádějí svoji didaktickou činnost.

4. Vzdělávání – vzorové příklady

4.1 V Evropě a ve světě existují znamenité příklady didaktické činnosti spojené s šířením ochrany životního prostředí a – v několika málo případech – věnované konkrétně snižování CO₂.

4.2 Texaská univerzita v Austinu a její ústav věd o zemi (Jackson School of Geosciences) již před několika lety zahájily program spolupráce se základními školami v okrese nazvaný GK-12. Z veřejných prostředků jsou financovány kurzy pro pedagogy a studenty (pedagogové dostávají i symbolickou finanční pobídku ve výši 4 000 USD/rok).

4.3 V Evropě existuje velké množství podobných iniciativ, mj. iniciativa britské vlády, která vyzývá k propočtení vlastní uhlíkové stopy a poskytuje rady ohledně snižování spotřeby (<http://actionco2.direct.gov.uk/index.html>).

4.4 Rada regionu Île-de-France nedávno (v roce 2007) uspořádala a financovala integrovaný projekt vzdělávání v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje (EEDD), v jehož rámci byly podporovány specifické vzdělávací iniciativy a vytvoření federace asociací usilujících o koordinaci iniciativ v regionu.

4.5 Výsledkem projektu EU *Young Energy Savers* bude řada zábavných kreslených filmů režirovaných renomovanými režiséry kreslených filmů, které dětem zábavným a příjemným způsobem ukáží, že i ony – stejně jako kreslené postavičky – mohou malými, nicméně účinnými krůčky přispět ke snížení své uhlíkové stopy.

4.6 Škola, rodina a zaměstnání jsou nejlepším prostředím k šíření znalostí a povědomí prostřednictvím vzdělávacích nástrojů. Pouze hromadným společným postojem a za pomoci přechodu k novému způsobu života bude možné dosáhnout vytyčených ambiciózních a nezbytných cílů.

4.7 Mechanismy a nástroje musí být vytvořeny tak, aby mladým lidem umožnily věnovat se vlastním environmentálním aktivitám i mimo prostředí školy. Mladí lidé mají inovační schopnosti a jsou nadšení pro změny, nicméně často je chtějí činit sami. Mnoho mladých lidí se neidentifikuje s aktivitami dospělých, jejich chápání je stimulováno jinak.

5. Profesionální příprava odborných pracovníků a vysoce kvalifikovaných specialistů

5.1 V Evropě a ve světě bude vytvořeno několik milionů nových pracovních míst.

5.2 V září 2008 byla zveřejněna společná publikace UNEP (Programu OSN pro životní prostředí), MOP (Mezinárodní organizace práce), IOE (Světové organizace pro zdraví zvířat) a ITUC (Mezinárodní odborové konfederace) o „zelených“ pracovních místech *Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world*. Tato velmi zajímavá studie uvádí, že v EU by do roku 2010 mělo být vytvořeno mezi 950 000 až 1 700 000 pracovních míst a do roku 2020 mezi 1 400 000 až 2 500 000 pracovních míst, v závislosti na tom, zda bude zvolena obvyklá nebo moderní strategie. 60 až 70 % těchto pracovních míst by mělo být vytvořeno v odvětví obnovitelných zdrojů energie a nejméně třetina přírůstků se týká vysoce odborných pozic.

5.3 Vezmeme-li v úvahu technologie a činnosti související s energetickou účinností a úsporami energie, s nakládáním s odpady a recyklací, s dodávkami vody a účinností vodního hospodářství, s udržitelnou a inovační dopravou, budou potřebné investice, které povedou k významnému zvýšení zaměstnanosti, činit stovky miliard amerických dolarů.

5.4 Z těchto předpokladů lze dovodit klíčovou úlohu, kterou má vědecké a odborné vzdělání při přípravě pracovních sil na budoucí povolání.

5.5 K urychlení změny trendu je přes problémy veřejných rozpočtů nezbytná značná finanční podpora pro „zelenou práci“. Vzdělávací kurzy pro mladé generace a profesní rozvoj pracovníků v tomto odvětví musí nalézt důraznou podporu z veřejných prostředků.

5.6 Průmysl, odbory, nevládní organizace a veřejné orgány by měly vyvinout společné úsilí a svolávat zvláštní národní konference, na nichž by se hledala nejvhodnější řešení jednotlivých národních specifik v zájmu podpory aktivit v oblasti vzdělávání a odborné přípravy v nejinovačnějších sektorech obecně a ve společnosti s nízkými emisemi CO₂ konkrétně.

5.7 Na veřejném slyšení byl zejména v souvislosti s veřejnou správou vyzdvížen význam informování a technické podpory pro manažery a zaměstnance veřejné správy, neboť to umožní

efektivní organizaci práce, znalosti o dostupnosti výrobků a technologií s nízkými emisemi CO₂ a stanovení předpisů pro „zelené“ veřejné zakázky, které budou z hlediska množství rozumné.

5.8 Ve stavebnictví může dojít k dosti významným úsporám energie a k následnému snížení emisí. V budovách se využívá 40 % energie, z nichž 22 % by bylo možné uspořit. 41,7 % pracovníků (se značnými odchylkami mezi jednotlivými zeměmi) má nízkou kvalifikaci a jejich další vzdělávání způsobuje náklady, které malé podniky nejsou s to nést. Proto je třeba podporovat iniciativy jako například ve Španělsku, kde jedna mobilní škola vzdělává pracovníky v oblasti ekologických stavebních technologií, aniž by tito pracovníci byli nuceni se na delší dobu vzdálit ze svého pracoviště. Organizace sociálního bydlení podpořily řadu iniciativ zaměřených na informování pracovníků veřejné správy a nájemců sociálních bytů. Projekt *Energy Ambassadors* spočívá ve vzdělávání takzvaných „energetických vyslanců“ vybraných z již aktivních pracovníků místních orgánů, neziskových organizací a sociálních organizací, kteří by se měli stát nejprve referenty pro energetiku v rámci svých vlastních organizací a poté začít šířit znalosti mezi veřejnost.

5.9 Ke skupinám odborníků, kteří mohou pozitivně ovlivňovat emise, se řadí i architekti, v jejichž řadách dochází ke změně kulturního postoje, který doporučuje přizpůsobit způsob života a územní plánování potřebám přirozeného životního rytmu a nepodřizovat projektování nárokům umělého životního stylu s intenzivním využíváním techniky a elektrické energie. Navíc je důležité šířit specifické technické poznatky o vlastnostech inovačních materiálů, s jejichž využitím lze docílit úspor energie.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k námořní a vnitrozemské vodní dopravě šetrnější k životnímu prostředí

(průzkumné stanovisko)

(2009/C 277/04)

Zpravodajka: **Dr. BREDIMA**

Dopisem ze dne 3. listopadu 2008 požádala Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k *námořní a vnitrozemské vodní dopravě šetrnější k životnímu prostředí*.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 15. dubna 2009. Zpravodajkou byla paní Dr. BREDIMA.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 182 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry

1.1 Toto průzkumné stanovisko zkoumá zlepšování stavu životního prostředí oceánů i řek při zachování konkurenceschopnosti odvětví dopravy v souladu s Lisabonskou strategií. Zlepšení stavu životního prostředí oceánů i řek lze dosáhnout prostřednictvím holistické politiky prosazující „zelené“ investice a vytvářející pracovní místa v oblasti ochrany životního prostředí. EHSV zastává stanovisko, že ekologické hospodářství není luxus. Proto tento přístup vítá.

1.2 Námořní dopravou se přepravuje 90 % světového obchodu a 90 % zahraničního obchodu EU a 45 % obchodu uvnitř EU (z hlediska objemu), což z ní dělá páteř globalizace. Vzhledem k tomu, že podíl říční dopravy činí 5,3 % celkové vnitrozemské dopravy v EU, zastává vnitrozemská plavba v evropské vnitřní dopravě důležitou úlohu. Oba způsoby jsou konkurenceschopné, udržitelné a šetrné k životnímu prostředí.

1.3 EHSV naléhavě žádá Komisi, aby v budoucích dokumentech a sděleních toto rozlišovala a považovala vnitrozemskou plavbu za druh vnitrozemské dopravy.

1.4 EHSV se domnívá, že na environmentální profil námořní dopravy a vnitrozemské plavby by se mělo nahlížet ve srovnání s profilem pozemní dopravy v EU a znečištěním pocházejícím z pevninských zdrojů. Znovu zdůrazňuje, že opatření EU týkající se znečištění životního prostředí by se měla vztahovat také na rekreační čluny, a pokud možno, i na námořní plavidla. Tato opatření by měla být platná pro všechny lodě (bez ohledu na vlajku) a měla by být maximálně praktická a nákladově efektivní. Musí být také založena na řádném environmentálním, technickém a sociálně ekonomickém hodnocení.

1.5 V Evropském roce tvořivosti a inovací (2009) se EHSV domnívá, že EU by měla stanout v čele výzkumu ekologických technologií konstrukce a provozu lodí a přístavů. Evropská komise by měla prozkoumat komerční využití evropských ekologických technologií v ostatních částech světa. Tato iniciativa přinese další výhodu v podobě vytvoření nových pracovních míst v zemích EU

(„zelená pracovní místa“). Inteligentní investice do ekologičtějších systémů pro lodě, energetickou účinnost a přístavy urychlí zotavení ze světové hospodářské krize.

1.6 EHSV trvá na tom, že lepší výsledky může zajistit rovnováha mezi právními předpisy a průmyslovými iniciativami. EHSV naléhá na Komisi, aby prověřila, jak může využít osvědčené postupy na úrovni EU. Šetrnější zacházení s životním prostředím v zájmu jeho ochrany je dobrý obchod, který může vytvořit více pracovních příležitostí. Udržitelná námořní doprava a vnitrozemská plavba a výnosnost nejsou v rozporu.

1.7 EHSV by mohl sloužit jako oficiální „zprostředkovatel“ nových ekologických politik směrem k organizované evropské občanské společnosti v zájmu dosažení rozvoje „zelené“ kultury. Mohl by být evropským fórem, které bude zvyšovat uvědomělý vztah organizované občanské společnosti k životnímu prostředí. Dokud nedosáhneme, aby lodě, palivo a přístavy byly ekologické, měli bychom měnit svůj způsob každodenního myšlení a jednání a dosáhnout ekologičtějšího povědomí.

1.8 Z hlediska emisí CO₂ je námořní doprava a vnitrozemská plavba považována za nejefektivnější druh komerční dopravy. Podpora vnitrozemské plavby může pomoci k dosažení hlavních cílů environmentální politiky EU. Její širší využití je klíčem ke snížení emisí CO₂ v odvětví dopravy.

1.9 Námořní doprava se bude v dohledné budoucnosti stále rozšiřovat a zajišťovat služby rozmáhajícímu se světovému obchodu a také porostou jeho emise. V důsledku toho se zvýší celkové emise. Významného omezení lze dosáhnout řadou technických a provozních opatření.

1.10 Při zvažování systému pro obchodování s emisemi pro námořní dopravu by neměla být nepříznivě ovlivněna konkurenceschopnost evropského odvětví lodní dopravy na světovém trhu. Mnohem účinnější pro snižování emisí CO₂ z mezinárodní lodní dopravy než systém EU nebo jiný regionální systém by byl globální systém.

1.11 Uplatnění systému pro obchodování s emisemi je v námořní dopravě, a zejména v trampové dopravě, mnohem složitější než v leteckém průmyslu. Daň z uhlíku (pohonných látek) nebo jiný druh daně by mohl být v námořní dopravě stejně „účinný“ a mnohem snáze proveditelný, pokud by byl uplatňován mezinárodně.

1.12 Užitečná bude standardizace koncepcí vzdělávání a výcviku posádek vnitrozemských lodí srovnatelná s normami v námořní dopravě, zejména v oblastech přepravy nebezpečného zboží.

2. Doporučení

2.1 Přestože námořní doprava a vnitrozemská plavba jsou konkurenceschopné, udržitelné a ekologické způsoby dopravy, měla by Komise prozkoumat potenciál pro další zlepšení pomocí součinnosti mezi právními předpisy a odvětvovými iniciativami.

2.2 EHSV konstatuje, že je nutno zlepšit infrastrukturu přístavů a kanálů, aby mohly přijímat větší lodě, nedocházelo v nich k přetížení a maximalizovalo se rychlé odbavování v přístavech.

2.3 Členské státy by měly jak jednotlivě, tak společně zavést odpovídající opatření týkající se připravenosti, prostředků a zařízení k reakci na znečištění vod v EU a potírání a zmírňování jeho dopadů.

2.4 EHSV vyzývá Komisi, aby prozkoumala průmyslové a další environmentální iniciativy a promyslela, jak by se tyto osvědčené postupy daly využít ke snížení emisí z lodí do ovzduší na úrovni EU.

2.5 Abychom dospěli k ekologickým lodím a ekologickým přístavům budoucnosti, měla by Komise podporovat evropský průmysl, aby se stal vedoucí silou ve výzkumu inovačních lodních a přístavních technologií.

2.6 EHSV naléhá na Komisi, aby prozkoumala komerční využití evropských zelených technologií v jiných částech světa. Tato iniciativa přinese další výhodu v podobě vytvoření nových pracovních míst v zemích EU („zelená“ pracovní místa).

2.7 EHSV navrhuje zlepšení logistiky, tedy kratší trasy, méně plaveb bez nákladu (zátěžové plavby) a úpravy v zájmu optimalizace příjezdových časů, jako prostředek při snižování emisí z lodí.

2.8 EU musí podporovat úsilí organizace IMO při vypracovávání celosvětových předpisů pro mezinárodní plavbu a řešit potřebu vytváření kapacit při provádění odpovědností státu vlajky.

2.9 K většině nehod v dopravě dochází kvůli chybám zaviněným lidmi. Je nezbytné zajistit dobré životní a pracovní

podmínky námořníků na palubě. Proto je třeba vyvinout veškeré úsilí k podněcování bezpečnosti a sociální kultury podniků.

2.10 Kvalita námořních paliv má vliv na lidské zdraví. EHSV je přesvědčen, že pro příslušná průmyslová odvětví by mělo být otázkou sociální odpovědnosti podniků, aby přijaly dobrovolně další opatření na ochranu životního prostředí a zlepšily kvalitu života nejbližší společnosti.

2.11 Rozmach používání lodí na zkapalněný zemní plyn ve světě klade značné nároky z hlediska potřeby dobře vyškolených a certifikovaných námořníků, kteří by je obsluhovali. Nedostatek kvalifikovaných námořníků vyžaduje opatření na zlepšení náboru pracovníků a odborné vzdělávání.

2.12 Aktivity a nehody na otevřeném moři mohou mít velký dopad na vody EU. EHSV navrhuje využít služeb Evropské agentury pro námořní bezpečnost (EMSA) pro pohotovost a zásahy v případě znečištění, její pohotovostní služby pro odstraňování ropny pomocí plavidel a její služby pro satelitní monitorování a dohled. Nabízí vysokou schopnost odhalování, rychlého zásahu a odstraňování znečištění. Odpovídající financování agentury EMSA posílí její schopnosti koordinace.

2.13 Měly by být zavedeny programy náboru, vzdělávání a odborného školení posádek vnitrozemské plavby, především v oblasti přepravy nebezpečného nákladu tak, aby to přilákalo mladé lidi a nezbytné dovednosti v tomto odvětví byly zachovány.

3. Všeobecný úvod

3.1 Toto průzkumné stanovisko je založeno na dvou osách: „Jak zlepšit stav životního prostředí oceánů i řek při zachování konkurenceschopnosti dopravního odvětví.“ Tato otázka je pokládána v souvislosti se sděleními o dopravě šetrnější k životnímu prostředí⁽¹⁾ a o strategii pro provedení internalizace vnějších nákladů⁽²⁾. Balíček obsahuje strategii, jejímž cílem je zajistit, aby ceny dopravy lépe odrážely své skutečné náklady pro společnost tak, aby mohlo být poškození přírodního prostředí a dopravní přetížení postupně snižováno způsobem, který podporuje účinnost dopravy a potažmo hospodářství jako celku. EHSV vítá tyto aktivity, které podporují rozměr ochrany životního prostředí a jsou v souladu s Lisabonskou/Göteborskou strategií.

3.2 Pro vnitrozemskou plavbu strategie přináší internalizaci externích výdajů. Pro námořní dopravu, kde má internalizace teprve začít, zavazuje Evropskou komisi k jednání v roce 2009, pokud Mezinárodní námořní organizace (IMO) do té doby neodsouhlasí konkrétní opatření pro snížení emisí skleníkových plynů. Pro námořní dopravu bude strategie vyvinuta v souladu s novou evropskou integrovanou námořní politikou.

⁽¹⁾ KOM(2008) 433 v konečném znění, SEC(2008)2206.

⁽²⁾ KOM(2008) 435 v konečném znění.

3.3 Evropský parlament a Evropská rada zdůraznily význam udržitelné dopravní politiky, zejména v souvislosti s bojem proti změně klimatu. Jsou toho názoru, že se doprava bude muset podílet na omezení skleníkových plynů.

3.4 EHSV zdůrazňuje, že námořní doprava, včetně pobřežní plavby, je druh dopravy, který by měl být přísně odlišen od vnitrozemských vodních cest, a to z hospodářského, sociálního, technického a plavebního hlediska. Mezi trhy, na nichž tyto druhy dopravy působí, sociálními pravidly a okolnostmi, které se jich týkají, měření hmotnosti a obsahu motorů, přepravní kapacitou, trasami a strukturou vodních cest jsou značné a zásadní rozdíly. Námořní a vzdušná doprava jsou zjevně globálními druhy dopravy, zatímco vnitrozemské vodní cesty na evropském kontinentu jsou obecně řazeny do kategorie takzvané vnitrozemské dopravy, která zahrnuje také evropskou silniční a železniční dopravu⁽³⁾. EHSV proto naléhavě žádá Komisi, aby v dokumentech a sděleních tento rozdíl rozlišovala a považovala vnitrozemskou plavbu za druh vnitrozemské dopravy.

4. Kontext klimatické změny

4.1 Globální oteplování, dopady znečištění ovzduší na lidské zdraví a omezené světové zásoby ropy jsou hlavními popudy pro politiku EU ke snižování závislosti dopravy na fosilních palivech. Při spotřebě fosilních paliv dochází k emisím oxidu uhličitého (CO₂), který je hlavním skleníkovým plynem. Současné environmentální politiky se proto zaměřují téměř výhradně na snahu snížit emise CO₂. Nejdůležitějším skleníkovým plynem nesouvisejícím s CO₂ je však metan (CH₄) vznikající při chovu hospodářských zvířat.

4.2 EHSV se domnívá, že na environmentální profil námořní a vnitrozemské vodní dopravy by se mělo nahlížet ve srovnání s profilem pozemní dopravy v EU a znečištěním pocházejícím z pevninských zdrojů. EHSV opakuje⁽⁴⁾ svůj názor, že je třeba využít holistický přístup, který by měl přihlížet k dostupnosti technologií pro snižování emisí, potřebě podporování inovací, hospodářským aspektům světového obchodu a potřebě předcházet negativním účinkům nárůstu emisí CO₂ při snižování jiných znečišťujících látek, například minimalizovat nechtěné důsledky mezi politikami.

4.3 Opatření pro snížení emisí z námořní a vnitrozemské vodní dopravy by měla být praktická, nákladově efektivní a platná pro všechny lodě (bez ohledu na vlajku), včetně lodí pro volný čas, a pokud možno, i válečné lodě⁽⁵⁾. Opatření také musí být založena na řádném environmentálním, technickém a sociálně

ekonomickém vyhodnocení. Navíc právní předpisy zaměřené na dosažení nepatrných úspor skleníkových plynů při značných výdajích, by mohly vést k odklonu k jiným, méně ekologickým druhům dopravy. Výsledek by měl celkově negativní dopad na globální oteplování.

4.4 Jedním z často přehlížených aspektů ekologických politik je jejich ekonomický přínos. Je zjevné, že ekologické hospodářství je jedním ze způsobů, jak se dostat ze světové krize. Vznikající zelené hospodářství vytváří nové pracovní příležitosti⁽⁶⁾. Komisař Dimas uvedl, že „zelené investice“ vytvoří v příštím desetiletí 2 miliony pracovních míst v EU. Proto ekologické hospodářství není luxus.

4.5 Další snižování emisí CO₂ v námořní a vnitrozemské vodní dopravě je možné, ale může být pouze okrajové, protože zboží bude třeba převážet bez ohledu na dodatečné poplatky, které v každém případě ponese spotřebitel.

5. Námořní doprava šetrnější k životnímu prostředí

5.1 Zvyšující se industrializace a liberalizace hospodářství rozšířila světový obchod a poptávku po spotřebním zboží. Akční plán EU pro námořní politiku⁽⁷⁾ zvláště zdůrazňuje námořní dopravu jako konkurenceschopný, udržitelný a k přírodnímu prostředí šetrný druh dopravy.

5.2 Environmentální bilance námořní plavby se po mnoho let vytrvale zlepšuje. Provozní znečištění bylo sníženo na zanedbatelné množství. Významné zdokonalení v účinnosti motorů a v konstrukci trupů lodí vedlo ke snížení emisí a zvýšení účinnosti paliv. Vzhledem k objemu zboží, které lodě převážejí, je podíl námořní dopravy na světových emisích CO₂ malý (2,7 %)⁽⁸⁾.

5.3 Tání mořských ledovců v arktické oblasti⁽⁹⁾ postupně otevírá možnosti plavby po cestách arktickými vodami. Kratší cesty z Evropy do Pacifiku ušetří energii a sníží emise. Význam arktických cest byl zdůrazněn ve stanovisku EHSV k integrované námořní politice pro EU⁽¹⁰⁾. Zároveň je stále více potřeba chránit zdejší mořské prostředí současně s jeho obyvateli a zlepšit jeho mnohostrannou správu. Nové námořní trasy v tomto regionu by měly být pečlivě prozkoumány, dokud OSN neprovede posouzení dopadu na životní prostředí. Z krátkodobého i střednědobého hlediska EHSV navrhuje, aby tento region byl navržen jako chráněná přírodní oblast. Proto doporučujeme, aby bylo vyvinuto úsilí o nalezení rovnováhy mezi některými parametry této nové trasy na úrovni EU i OSN. Další přínosy se očekávají od rozšíření Panamského průplavu, které má být dokončeno do roku 2015.

⁽³⁾ Termín „vodní“, který platí pro oba druhy dopravy, se týká pouze prostředku, pomocí něhož se doprava uskutečňuje. Nevyjadřuje však způsob dopravy a vlivy politiky životního prostředí. Skutečnost, že GR TREN do kategorie vnitrozemské dopravy zahrnuje silniční a železniční dopravu, ale ne vnitrozemskou plavbu, tuto skutečnost nemění.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 168, 20.7.2007, s. 50; Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 31.

⁽⁵⁾ Viz pozn. pod čarou 4.

⁽⁶⁾ UNEP *Green Job*.

⁽⁷⁾ SEC(2007) 1278.

⁽⁸⁾ IMO: studie o emisích skleníkových plynů z lodí aktualizovaná v roce 2000.

⁽⁹⁾ KOM(2008) 763.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 31

5.4 Námořní doprava je vysoce regulována více než 25 významnými mezinárodními úmluvami a předpisy. Hlavní mezinárodní úmluvou, která zahrnuje prevenci znečištění moří loděmi z provozních příčin nebo vinou nehod⁽¹¹⁾, je MARPOL73/78. Námořní doprava je také regulována obsáhlými právními předpisy EU, zejména balíčky ERIKA I a II a Třetím balíčkem pro námořní bezpečnost (2009). Legislativa výrazně posílila námořní bezpečnost, dohled nad znečišťováním a usnadnila případný zásah v zájmu prevence nebo zmírnění následků nehod.

5.5 Nedávno revidovaná příloha VI úmluvy MARPOL o prevenci znečištění ovzduší loděmi zavádí přísnější limity emisí oxidu siřičitého (SO_x), pevných částic a oxidu dusíku (NO_x). Pomocí řady technických a provozních opatření je možné dosáhnout výrazného snížení. Snížení rychlosti je neúčinnějším opatřením s okamžitým účinkem. Nicméně jeho provádění bude diktováno požadavky obchodu.

5.6 EHSV se domnívá, že lepší výsledky může zajistit rovnováha mezi právními předpisy a odvětvovými iniciativami, jako například průkopnickými cíli organizace HELMEPA (helénská asociace na ochranu mořského prostředí)⁽¹²⁾, Poseidon Challenge Award⁽¹³⁾, „Plovoucí les“ (Floating Forest)⁽¹⁴⁾ a Green Award Foundation⁽¹⁵⁾.

5.7 Při zvažování systému pro obchodování s emisemi pro námořní dopravu by neměla být nepříznivě ovlivněna konkurenceschopnost evropského odvětví lodní dopravy na celosvětovém trhu, jinak by byl v rozporu s Lisabonskou agendou. Než dojde k rozhodnutí, musí Komise jasně zodpovědět následující otázky: jaký přínos pro životní prostředí bude mít zavedení takového systému v mezinárodní lodní dopravě a jak bude schéma fungovat v praxi v odvětví tak mezinárodním, jako je lodní doprava? Za těchto okolností by byl pro snižování emisí CO₂ z mezinárodní lodní dopravy mnohem účinnější globální systém řízený IMO než systém EU nebo jiný regionální systém.

5.8 Politický tlak na to, aby byla lodní doprava do roku 2013 začleněna do systému pro obchodování s emisemi je zjevný. Uplatnění systému pro obchodování s emisemi je v námořní dopravě značně komplikovanější než u letectví, a zejména v trampové dopravě kvůli praktickým aspektům světového námořního obchodu, díky kterému jsou kalkulace systému pro obchodování s emisemi velmi obtížné. Mezinárodní přeprava se zabývá převážně přepravou nákladu v neustále se měnících obchodních modelech na celém světě. Většina plavidel EU nakládá nebo vykládá

v přístavech mimo EU, které určuje nájemce lodi. Lodi nejsou stejnorodé, takže je těžké stanovit určité ukazatele. Pro lodní dopravu je charakteristické, že ji tvoří mnoho malých společností, což velmi zvětšuje administrativní zátěž systému pro obchodování s emisemi. Mnoho lodí v odvětví trampové dopravy, které obstarává větší část přepravy, připlouvá do přístavů EU pouze příležitostně. Čerpání pohonných hmot loděmi během plaveb může probíhat i v přístavech mimo EU a spotřeba paliva mezi přístavy se pouze odhaduje. Za určitých okolností může být do rozdělování emisí na základě systému pro obchodování s emisemi zapojeno několik zemí: například země majitele lodi, provozovatele lodi, nájemce lodi, majitele nákladu a příjemce nákladu. Navíc by systém pro obchodování s emisemi EU pro námořní dopravu musel být uplatňován na všechna plavidla připlouvajících do přístavů EU a existuje skutečná možnost odvetných opatření ze strany zemí mimo EU, které neuplatňují systém pro obchodování s emisemi u lodí s jejich vlajkou.

5.9 Daň z uhlíku (pohonných látek) nebo jiný druh daně by zde byl stejně „účinný“ a mnohem snáze proveditelný. Navíc bude snazší zajistit, aby takto získané finance byly skutečně investovány do ekologických iniciativ.

5.10 V dohledné budoucnosti budou nadále převládat pohonné systémy lodí na paliva založená na uhlíku. Plyn jako alternativní palivo bude využíván hojněji, až se zpřístupní distribuční infrastruktury. Studie proveditelnosti palivových článků poháněných zemním plynem ukazují na značné snížení emisí CO₂. Budoucí činnost IMO se dále zaměří na snižování hluku z lodí.

5.11 Je nepravděpodobné, že v příštích dvou desetiletích bude pro lodní dopravu dostupné udržitelné biopalivo nebo že na lodní dopravu bude mít významný dopad zachycování a skladování vodíku a uhlíku. Větrná (např. Skysails) a solární energie nebudou na pohánění lodí stačit, ale mohou se na něm podílet vedle motorů. Využití pobřežní elektřiny (cold ironing) umožní ekologičtější provoz v přístavu. Nukleární pohon, který vyžaduje zvláštní infrastrukturu a prostředky reakce na mimořádné události, není pro obchodní loď schůdnou možností.

6. Vnitrozemská plavba šetrnější k životnímu prostředí

6.1 Vzhledem k tomu, že podíl říční dopravy činí 5,3 % celkové vnitrozemské dopravy v EU, zastává vnitrozemská plavba nezanedbatelnou úlohu v evropské vnitřní dopravě, která někdy překračuje v regionech s velkými vodními cestami 40 %. Doprava vnitrozemskými vodními cestami je spolehlivá, nákladově efektivní, bezpečná a energeticky účinná. Podpora vnitrozemské vodní dopravy může pomoci splnit hlavní cíle environmentální politiky EU a její častější využití je klíčem ke snížení emisí CO₂ z dopravy. Zároveň je v souladu s politikou EU, která se snaží vyřešit otázku značně přetížených silnic.

(11) Prevence znečištění z lodí bude dále zvýšena budoucím prováděním nedávno uzavřených mezinárodních úmluv o protihnilobných přípravech, balastové vodě, odstraňování vraků lodí, zásobnicích a o recyklaci lodí.

(12) HELMEPA, založená v roce 1981, sloužila jako vzor pro založení asociací CYMEPA, TURMEPA, AUSMEPA, NAMEPA, UKRMEPA, URUMEPA a INTERMEPA.

(13) Vytvořená organizací nezávislých majitelů tankerů (International Association of Independent Tanker Owners - Intertanko) v roce 2005.

(14) Vytvořená ve SK, info@flyingforest.org.

(15) Vytvořená v Nizozemsku, www.greenaward.org.

6.2 Vnitrozemská plavba je tradičně regulovaná předpisy Ústřední komise pro plavbu na Rýnu (CCNR), která zavedla vysoké technické a bezpečnostní normy. Právní předpisy založené na Mannheimské úmluvě platí v rýnských příbřežních zemích. Obsahuje nařízení o bezpečnosti, spolehlivosti a prevenci znečištění. Díky těmto přísným normám je vnitrozemská plavba charakterizována vysokou jednotnou úrovní kvality a bezpečnosti vybavení plavidel a školení posádky. Na základě předpisů Mannheimské úmluvy zavedla EU nedávno komplexní, technické a provozní požadavky na plavidla vnitrozemské plavby ve směrnici 2006/87/ES.

6.3 Právní předpisy EU ⁽¹⁶⁾ stanoví limity emisí pro kvalitu paliva používaného vnitrozemskými plavidly. Návrh Evropské komise ⁽¹⁷⁾ týkající se obsahu síry v palivech měl za cíl zavést snížení obsahu síry pro námořní i vnitrozemská plavidla. Vnitrozemská plavba souhlasila se snížením obsahu síry v palivech jednorázově z 1 000 ppm na 10 ppm. Evropský parlament nedávno přijal tento návrh vnitrozemské plavby a rozhodl o snížení obsahu síry jednorázově na 10 ppm od roku 2011. V nepříliš vzdálené budoucnosti může vnitrozemská plavba těžit z využití systémů s nulovými emisemi, jako jsou palivové články. Nová vnitrozemská loď „CompoCaNord“ a nově postavená cisternová loď Futura v Německu a přístavní remorkér na hybridní vodíkový pohon s téměř nulovými emisemi v Nizozemí jsou konkrétními příklady. Kromě toho nové právní předpisy ⁽¹⁸⁾ regulují přepravu nebezpečného zboží silniční a železniční dopravou nebo vnitrozemskou plavbou na území členských států či mezi nimi.

6.4 Nedávným rozšířením EU se zvětšila síť vnitrozemských vodních sítí od Severního moře k Černému moři propojením Rýna a Dunaje. Evropské vnitrozemské vodní cesty skýtají velký

potenciál pro spolehlivou nákladní dopravu a úspěšně konkurují ostatním druhům dopravy, které se často potýkají s přetížením a problémy s kapacitou.

6.5 Bylo by nerealistické nakládat s vnitrozemskou plavbou jako s vnitrostátní činností, která může být regulována prostřednictvím vnitrostátních nebo regionálních právních předpisů. Vnitrozemská plavidla s chorvatskou, ukrajinskou, srbskou a moldavskou vlajkou již působí na evropských řekách a kanálech a blížká liberalizace ruské říční dopravy a přístup evropských provozovatelů k ní a naopak také přidá vnitrozemské plavbě EU mezinárodní rozměr.

6.6 Jednou z nejdůležitějších podmínek a výzev pro spolehlivost vnitrozemské plavby je zlepšení fyzické infrastruktury, které odstraní slabá místa a nezbytnou údržbu. EHSV připomíná své předchozí stanovisko ⁽¹⁹⁾ a doufá, že činnosti v rámci projektu NAIADES ⁽²⁰⁾ oživí vnitrozemskou plavbu a umožní financování projektů pro rozvoj infrastruktury.

6.7 Při internalizaci externích nákladů by vnitrozemská plavba jako relativně málo využívaný způsob dopravy neměla stát na prvním místě. Jakákoli politika, která by uvalila na vnitrozemskou plavbu daň z uhlíku, bude čelit právním komplikacím, protože na Rýn se podle Mannheimské úmluvy (1868) nevztahují žádné poplatky. Prakticky se 80 % současné vnitrozemské plavby odehrává na Rýnu. EHSV konstatuje, že neslučitelnost právních systémů mezi dohodou týkající se Rýna a dohodou týkající se Dunaje přináší problémy v environmentálních právních předpisech Dunaje: EHSV navrhuje, aby EU zvýšila úsilí o budoucí jednotnost pravidel (environmentálních, sociálních, technických) jako prostředku k usnadnění vnitrozemské plavby.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Směrnice 2004/26/ES, KOM(2007) 18.

⁽¹⁷⁾ KOM(2007) 18.

⁽¹⁸⁾ Směrnice 2008/68/ES.

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 218.

⁽²⁰⁾ KOM(2006) 6.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Silniční doprava v roce 2020: očekávání organizované občanské společnosti

(průzkumné stanovisko)

(2009/C 277/05)

Zpravodaj: **pan SIMONS**

České předsednictví Rady Evropské unie požádalo, v souladu s článkem 262 Smlouvy o ES, dopisem z 24. listopadu 2008 Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Silniční doprava v roce 2020: očekávání organizované občanské společnosti.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 15. dubna 2009. Zpravodajem byl pan SIMONS.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 89 hlasy pro, 33 hlasů bylo proti a 17 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Vzhledem k rozsahu tohoto stanoviska se Výbor rozhodl jeho pole působnosti omezit. V souladu s dodatečnými pokyny ze strany českého předsednictví se toto stanovisko omezí pouze na silniční přepravu zboží. Obchodní silniční přepravě osob by mělo být věnováno samostatné stanovisko.

1.2 Všechny předpovědi v oblasti obchodní silniční přepravy zboží se shodují v tom, že do roku 2020 dojde v této oblasti k významnému nárůstu v řádu desítek procent. Vzhledem k současné hospodářské krizi se očekává, že v nadcházejících letech bude růst stagnovat, což však nebude mít žádný podstatný vliv na situaci v roce 2020.

1.3 Jestliže má konečný stav v roce 2020 vykazovat růst, znamená to mimo jiné, že pro realizaci integrované dopravní politiky založené na hospodářských, sociálních a ekologických zásadách je třeba důsledně uplatňovat přístup Komise k politice dopravy popsany v Bílé knize o dopravě, tedy koncept komodality, který Výbor rovněž podpořil ve stanovisku z 15. března 2007.

1.4 Předvídaný růst s sebou nese řadu problémů, s nimiž se již nyní setkávají nadnárodní orgány, orgány veřejné správy, zájmové organizace a občané. Patří k nim narůstající objem emisí CO₂, závislost odvětví dopravy na fosilních palivech, nedostatek přiměřené bezpečné infrastruktury a zajištění dobrých pracovních podmínek a pracovního prostředí pro řidiče.

1.5 Aby bylo možné se s těmito problémy vypořádat, považuje Výbor za zásadní vzbudit ve všech zainteresovaných stranách pocit, že se jedná o naléhavou problematiku, a touto cestou získat nutnou podporu.

1.6 Co se týče naprosto nezbytných opatření v oblasti emisí CO₂, Výbor se domnívá, že je třeba intenzivněji zakročit u zdroje těchto emisí, mimo jiné urychlením vývoje nových generací energeticky hospodárných motorů.

1.7 V otázce závislosti odvětví obchodní dopravy na fosilních palivech považuje Výbor za nutné vytvořit dobře financovaný program výzkumu a vývoje zaměřený na využití udržitelné energie v odvětví dopravy.

1.8 Výbor také považuje za krok správným směrem stimulovat produkty či opatření zaměřená na alternativní pohonné prostředky a snížení emisí CO₂ pobídkami v daňové oblasti. Jedním z opatření by mělo být rychlejší vyřazování starších modelů nákladních vozidel z provozu.

1.9 Vedle technických inovací a podobných investic je zapotřebí se urychleně pustit do rozšiřování nezbytné infrastruktury, mezi jiným do zřizování dostatečného počtu řádně vybavených, bezpečných a hlídaných parkovišť a odpočívadel. Tyto musí být vybaveny tak, aby řidiči nákladních automobilů mohli dodržovat zákonné přestávky a doby odpočinku a využít je k účinnému zotavení. Především musí být řidiči chráněni před okradením, přepadením a jinými zločiny. Musí být bezodkladně vypracovány a realizovány obecně závazné normy (stavební vybavení, nabídka služeb, parkovací systémy) pro odpočívadla a parkoviště, a to nejenom na dálnicích. Vylepšení odpočívadel a parkovišť je možno financovat z příjmů z mýtného pro nákladní automobily. Dodatečnou výhodou těchto opatření je, že v dnešní situaci hospodářské krize mohou tyto investice povzbudit hospodářskou aktivitu.

1.10 Co se týče řidičů, přitažlivost jejich povolání je nutné zachovat zajištěním dobrých pracovních podmínek a pracovního prostředí pomocí regulované pracovní doby a harmonizované doby řízení a odpočinku, které nebudou existovat jen na papíře, ale budou skutečně dodržovány. Výbor se domnívá, že by měly být na evropské úrovni do velké míry harmonizovány rovněž kontroly sociálních norem platných v tomto odvětví a jejich případné nedodržování postihováno sankcemi. Navázání sociálního dialogu mezi zaměstnavateli a zaměstnanci na vnitrostátní a evropské úrovni je podle názoru Výboru nutnou podmínkou pro dobré fungování tohoto odvětví.

1.11 Výbor co nejdůrazněji upozorňuje na to, že návrhy obsažené v tomto stanovisku musí nejen vzbudit pocit, že je tato problematika naléhavá, ale také pochopení, že je nezbytné rychle přijmout pravidla, díky nimž bude možné se očekávanému růstu přizpůsobit udržitelným způsobem.

2. Úvod

2.1 Dne 24. listopadu 2008 zaslal tehdejší český ministr dopravy pan Aleš Řebíček v perspektivě nadcházejícího českého předsednictví Rady Evropské unie v první polovině roku 2009 dopis generálnímu tajemníkovi Evropského hospodářského a sociálního výboru panu Westlakeovi.

2.2 V dopise český ministr dopravy uvádí, že považuje navázání spolupráce mezi českým ministerstvem dopravy a Evropským hospodářským a sociálním výborem za věc zásadního významu pro co nejlepší splnění agendy českého předsednictví.

2.3 V této souvislosti české předsednictví požádalo EHSV o vypracování průzkumného stanoviska k tématu *Silniční doprava v roce 2020: očekávání organizované občanské společnosti*. Jedná se o téma značného politického významu se silnou vazbou na další vývoj v záležitosti euroznámky a na program TEN-T, který bude brzy zveřejněn.

2.4 Aby se Výbor mohl v krátké časové lhůtě seznámit s názory různých zainteresovaných společenských skupin, považoval za nutné uspořádat slyšení, kde zástupci těchto skupin mohli své názory prezentovat.

2.5 Názory zástupců jednotlivých zainteresovaných společenských skupin, které na slyšení zazněly, jsou uvedeny v příloze stanoviska ⁽¹⁾.

2.6 V souladu s dodatečnými pokyny ze strany českého předsednictví se v tomto průzkumném stanovisku termín „silniční doprava“ vztahuje na silniční přepravu zboží. Obchodní silniční přepravě osob by mělo být věnováno samostatné stanovisko.

2.7 V důsledku tohoto omezení je však třeba brát s patřičnou obezřetností zde předkládané závěry, např. ohledně infrastruktury, neboť nezahrnují dodatečný rozměr soukromé osobní dopravy, jež má na infrastrukturu zásadní dopad.

2.8 Význam žádosti českého předsednictví o prozkoumání možností trhu silniční dopravy do roku 2020 je zřejmý, když uvážíme, že podle přezkumu Bílé knihy Evropské komise o dopravě z roku 2001 v polovině období se v zemích EU-25 do roku 2020 očekává nárůst objemu přepravovaného zboží o 50 % (v tunokilometrech) a že je známo, že v 27 zemích EU představovala v roce 2006 silniční přeprava zboží přibližně tři čtvrtiny (73 %) vnitrozemské dopravy (v tunokilometrech).

2.9 Přeprava zboží po železnici činí 17 % celkového počtu tunokilometrů a přeprava po vnitrozemských vodních cestách a potrubím každá 5 %. Mělo by se proto usilovat o zvýšení podílu těchto druhů dopravy a pobřežní plavby.

2.10 Jestliže se předpokládáný nárůst dopravy do roku 2020 potvrdí, přičemž objem mezinárodní silniční dopravy se zdvojnásobí dvakrát tak rychle než objem vnitrostátní silniční dopravy, bude to mít výrazné následky v řadě oblastí. Patří k nim zejména nedostatečná infrastruktura, kvůli které bude docházet ke vzniku úzkých profilů. Pokud nebudou přijata drastická opatření, dojde k silnému nárůstu emisí CO₂, hluku a spotřeby energie. Nedojde-li ke změně, dojde ke zhoršení pracovních podmínek a pracovního prostředí, což sníží přitažlivost řídičského zaměstnání.

2.11 Tyto oblasti musejí být jasně chápány jako otázky prvořadě důležitosti vyžadující přijetí zásadních rozhodnutí, která budou mít podstatný vliv na pro dobré fungování vnitřního trhu v odvětví silniční dopravy.

2.12 Další potíž spočívá v roztříštěné struktuře trhu silniční dopravy. V EU existuje přibližně 900 000 podniků, z nichž více než polovinu lze považovat za malé firmy. Zdá se, že se počet podniků stabilizuje, zato jejich velikost roste. Navíc se trh silniční dopravy vyznačuje nízkou mírou soudržnosti. Jde většinou o malé individuálně provozované firmy, jež nejsou příliš nakloněny spolupráci. Logistické postupy tedy nejsou uplatňovány optimálně a v tomto odvětví je stále hodně co zlepšovat.

(1) Přílohy stanovisek nejsou publikovány v Úředním věstníku. Přílohu naleznete na internetových stránkách EHSV na adrese www.eesc.europa.eu.

3. Obecné připomínky

3.1 Z údajů Eurostatu vyplývá, že v roce 2006 činil v 25 z 27 zemí EU podíl silniční dopravy v porovnání s ostatními druhy vnitrozemské dopravy (železniční, vnitrozemskou vodní dopravou a potrubní přepravou) přes 50 % (v tunokilometrech). V Estonsku a Lotyšsku se po železnici přepravilo více než 60 % zboží. Podle stejného průzkumu Eurostatu činil ve Švýcarsku podíl železniční dopravy rovněž přes 60 %.

3.2 Je rovněž známým faktem, že v silniční přepravě zboží se více než 85 % přepravených tun dopravuje na vzdálenost menší než 150 km. Zbývajících 15 % přepravených tun se dopravuje na vzdálenost delší než 150 km.

3.3 Z tohoto konstatování je také patrný význam silniční dopravy zboží a zejména flexibility tohoto druhu dopravy, přičemž na krátkých vzdálenostech existuje pro silniční přepravu zboží málo alternativ.

3.4 Ve vnitrozemské dopravě může železnice a vodní doprava, především na delších vzdálenostech a v závislosti na druhu přepravovaného zboží, představovat skutečnou alternativu k silniční přepravě zboží, za předpokladu, že je možné zaručit alespoň rovnocennou kvalitu služby a náklady na nevyhnutelnou překládku zboží budou přijatelné. V této souvislosti může internalizace vnějších nákladů mít svůj význam.

3.5 Pobřežní plavba může být alternativním řešením dopravních vazeb v blízkosti moře pod podmínkou, že budou odstraněna omezení v celní a administrativní oblasti, s nimiž se tento druh dopravy potýká, a náklady na překládku zůstanou i zde omezené.

3.6 Jestliže uvážíme očekávaný vývoj do roku 2020, lze z výzkumů, které Evropská komise v této oblasti uskutečnila v rámci studie „European Energy and Transport“ a prostřednictvím výzkumného ústavu NEA usoudit, že HDP a s ním i objem dopravy silně vzrostou, pokud nebude dosaženo oddělení těchto dvou faktorů, což bylo uznáno již v přezkumu Bílé knihy o dopravě v polovině období.

3.7 Z předpovědí mezinárodních toků zboží v roce 2020 v porovnání s rokem 2005 vyplývá, že dojde k nárůstu objemu:

- vnitřní dopravy v západní Evropě o 33 %,
- vnitřní dopravy ve východní Evropě o 77 %,
- dopravy ze západní do východní Evropy o 68 %,
- dopravy z východní do západní Evropy o 55 %.

Vzhledem k závislosti tohoto odvětví na fosilních palivech bude mít tento očekávaný nárůst objemu silniční dopravy zboží do roku 2020 značný vliv na energetické zásoby.

3.8 Všeobecně se tedy očekává nárůst objemu přepravovaného zboží. Následkem úvěrové krize a s ní související hospodářské recese bude v každém případě v nadcházejících letech růst slabší než se očekávalo, nicméně bude i tak nutné přijmout opatření, jež nám umožní se tomuto růstu přizpůsobit. Do roku 2020 zbývá přes 10 let a je málo pravděpodobné, že následky recese budou v tu dobu ještě trvat.

3.9 Očekávaný nárůst objemu dopravy je průvodním jevem hospodářského růstu v EU a měl by se odehrávat v rámci integrovanějšího trhu, kde budou také zakotvena harmonizovaná pravidla, např. politika důsledných kontrol a sankcí.

3.10 Aby bylo v dlouhodobém horizontu možné zároveň zajistit vysokou úroveň mobility i ochrany životního prostředí, považuje Výbor za nutné provádět politiku, kterou si Evropská komise vytyčila, tedy opustit koncept nuceného převodu na jiný druh dopravy a zaujmout přístup založený na komodalitě⁽²⁾, což znamená optimálně využít každý druh dopravy a co nejlépe zkombinovat všechny druhy dopravy při současném vývoji náhradních řešení a investic.

3.11 Na zasedání dne 15. března 2007⁽³⁾ se Výbor připojil k cílům revidované bílé knihy, zejména ke zlepšení využívání všech druhů dopravy společně a jednotlivě a k optimálnímu využití specifických možností každého druhu dopravy, a přitom zdůraznil, že je nutné zlepšit konkurenceschopnost námořní dopravy, pobřežní plavby a železniční dopravy.

3.12 K adaptaci na očekávaný nárůst objemu je nutná podpora a spolupráce zainteresovaných subjektů. Proto bylo užitečné uspořádat slyšení se zainteresovanými mezinárodními zastřešujícími organizacemi občanské společnosti. Jejich názory by pak mohly být začleněny do tohoto průzkumného stanoviska.

3.13 Jedním ze závěrů, k nimž lze dospět při úvahách o očekávaném nárůstu objemu přepraveného zboží do roku 2020, je, že bude nutné rozšířit fyzickou infrastrukturu pro všechny vnitrozemské druhy dopravy. V případě pobřežní plavby půjde především o odstranění celních a administrativních překážek.

(2) Komodalitu definovala Evropská komise v přezkumu Bílé knihy o dopravě z roku 2001 v polovině období (KOM(2006) 314 v konečném znění) na s. 21 4 jako součinnost více druhů dopravy, tj. účinné používání různých druhů dopravy samostatně a ve vzájemném spojení, jehož výsledkem je nejlepší a udržitelné využívání zdrojů.

(3) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu *Evropa v pohybu – Udržitelná mobilita pro náš kontinent – Přezkum Bílé knihy Evropské komise o dopravě z roku 2001 v polovině období* (KOM(2006) 314 v konečném znění), Úř. věst. C 161, 13.7.2007.

3.14 Dalším závěrem je, že spolu s očekávaným nárůstem objemu obchodní silniční přepravy zboží bude třeba nalézt řešení, která umožní vypořádat se s následky, jež s sebou tento nárůst přinese, např. v oblasti emisí CO₂, dopravních nehod, spotřeby energie a se sociálními důsledky jako např. nedostatkem hlídaných a řádně vybavených parkovišť a odpočívadel.

3.15 Současně je třeba se zabývat otázkami jako jsou vytě-
žování nákladních vozidel, harmonizace kontrol a pokut, skuteč-
ná integrace vnitřního trhu, zlepšování účinnosti ve vhodných
případech mimo jiné pomocí modulárních konceptů, rychlejší
hraniční kontroly, logistické koncepty v rámci samotné dopravy
a studie o udržování cestovní rychlosti a zlepšování pneumatik.

3.16 Výbor současně uznává, že pro časové období po roce
2020 bude nutné sestavit politiku založenou na určitém celistvém
pojetí. Vyzývá tedy Komisi, Radu, Parlament a odvětví silniční do-
pravy, aby věnovaly pozornost nadcházející debatě o budoucnos-
ti dopravy, která se uskuteční v roce 2010, jak oznámil komisař
pro dopravu pan Tajani.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Z očekávaného nárůstu objemu mezinárodní silniční pře-
pravy zboží a vzhledem k omezeným možnostem, jak tento ná-
růst kanalizovat pomocí jiných druhů dopravy, dle názoru
Výboru vyplývá, že je nutné na mezinárodní a národní úrovni
vést takovou politiku, jež zajistí podmínky, díky nimž bude mo-
žné tento nárůst realizovat.

4.2 Je třeba přistoupit k budování a rovněž ke zlepšování sil-
niční a dopravní infrastruktury (odstranění úzkých profilů) na ev-
ropské i na národní úrovni. Přitom bude nutné věnovat patřičnou
pozornost nedostatku dostatečně hlídaných, dobře vybavených
a bezpečných parkovišť a odpočívadel a jejich počet zvýšit.

4.3 V této souvislosti se odkazuje na sdělení Komise *Strategie pro
provedení internalizace vnějších nákladů* a připravované stanovisko
Výboru k této problematice (4).

4.4 Co se týče řidičů, přitažlivost jejich povolání je nutné zacho-
vat zajištěním dobrých pracovních podmínek a pracovního pro-
středí pomocí regulované pracovní doby a harmonizované doby
řízení a odpočinku, které nebudou existovat jen na papíře, ale bu-
dou skutečně dodržovány. Výbor se domnívá, že by měly být na
evropské úrovni harmonizovány rovněž kontroly sociálních no-
rem platných v tomto odvětví. Při nedodržování předpisů by se
měly zavést a prosazovat především ekonomicky odrazující
sankce. Navázání sociálního dialogu mezi zaměstnavateli a za-
městnanci na vnitrostátní a evropské úrovni je podle názoru Vý-
boru nutnou podmínkou pro dobré fungování tohoto odvětví.

4.5 V uplynulých letech se mluvilo o západoevropských pod-
nicích silniční dopravy, které zřizují dceřiné společnosti v zemích
jako Polsko, Česká republika a Maďarsko. Tyto delokalizované
společnosti spolu s již dlouho zavedenými vnitrostátními podniky
silniční dopravy zajišťují největší podíl mezinárodní přepravy
zboží mezi západní a východní Evropou. Očekává se, že se tento
trend potvrdí.

4.6 Vzhledem k předpokládanému růstu Výbor podporuje od-
straňování administrativních a fyzických problémů, které brání
využívání intermodálních technik. Považuje za nutné co nejlépe
využívat všechny druhy dopravy, přičemž se nesmí zapomínat na
rovné podmínky pro všechny.

4.7 Výbor přikládá velký význam tomu, aby se spolu s adaptací
na očekávaný nárůst v dopravě intenzivněji plnily cíle v oblasti
energetiky a klimatu. Jak již Výbor vyjádřil ve svém stanovisku
k přezkumu Bílé knihy o dopravě v polovině období, prvořadé
úsilí musí být zaměřeno na omezení závislosti na fosilních pali-
vech a na snížení emisí CO₂. K realizaci posledního jmenovaného
cíle je především třeba přijmout opatření u zdroje, zejména zdo-
konalit motory, aby vypouštěly méně CO₂ (Euro 5, 6 a nové ge-
nerace energeticky hospodárných motorů).

4.8 Co se týče emisí CO₂, z průzkumu vyplývá, že pokud bude
jejich objem i nadále stoupat jako dosud, zvýší se do roku 2020
i objem emisí, a to v závislosti na hospodářském růstu
o 17 až 55 %. Od roku 2040 by měl celkový objem emisí CO₂ za-
čít klesat. Výbor je těmito údaji znepokojen. S využitím všech do-
stupných znalostí a vynaložením veškerého možného úsilí je
třeba navrhnout opatření, a to i ne zcela zřejmá, jež umožní snížit
emise CO₂ také v období do roku 2020. Jedním z těchto opatření
by mělo být rychlejší vyřazování starších modelů nákladních vo-
zidel z provozu a internalizace vnějších nákladů.

4.9 Výbor se domnívá, že závislost odvětví silniční přepravy
zboží na fosilních palivech sice nelze v krátkodobém horizontu
snížit, ale že je nutné vyvinout dodatečné úsilí, aby bylo v dlou-
hodobém horizontu možné nalézt alternativní řešení. Ve výše
uvedeném stanovisku Výbor zdůrazňoval, že je třeba zřídit dobře
financovaný program výzkumu a vývoje, což dodá impulz využí-
vání udržitelné energie.

4.10 Komise v Akčním plánu pro energetickou účinnost (5) od-
haduje, že v dopravě lze do roku 2020 potenciálně snížit spo-
třebu energie o 26 %.

4.11 Jak tedy omezit škodlivé vlivy silniční přepravy zboží? Vý-
bor se domnívá, že je velmi důležité lépe organizovat logistické
postupy, čímž se zlepší výkonnost silniční přepravy zboží.

(4) KOM(2008) 435 v konečném znění, 8.7.2008, a TEN/357 Internali-
zace vnějších nákladů.

(5) Sdělení Komise *Akční plán pro energetickou účinnost: využití možností*,
KOM(2006) 545.

4.12 Kromě toho považuje Výbor za klíč k úspěchu získání podpory ze strany zainteresovaných subjektů a zlepšování informovanosti. Měla by se zde uplatňovat politika odměn i trestů. Odměňovat lze finančními pobídkami či subvencováním investic do udržitelných nákladních vozidel a autobusů, uplatňováním diferencovaného přístupu v celních a jiných druzích poplatků, či podobnými daňovými pobídkami pro výrobky, které jsou orientovány na alternativní pohonné prostředky, nákladní vozidla a autobusy šetrné k životnímu prostředí, měla by však být také použita důsledná regulační a cenová opatření.

4.13 Závěrem Výbor doporučuje odvětví silniční dopravy, aby uskutečnilo srovnávací průzkum v oblasti technologického

vývoje a rozvoje řízení a touto cestou využilo řešení uplatňovaná v jiných odvětvích.

4.14 Výbor se domnívá, že nesmíme dále ztrácet čas. Co nejdůrazněji také upozorňuje na to, že návrhy obsažené v tomto stanovisku a eventuálně další relevantní návrhy musí nejen vzbudit pocit, že je tato problematika naléhavá, ale také pochopení, že je třeba přistoupit k akci a že je nezbytné rychle přijmout pravidla, díky nimž bude možné se očekávanému růstu přizpůsobit udržitelným způsobem.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zapojení občanské společnosti ve Východním partnerství

(průzkumné stanovisko)

(2009/C 277/06)

Zpravodaj: pan **VOLEŠ**

Dne 12. ledna 2009 požádala paní Milena VICENOVÁ, velvyslankyně, Stálá představitelka ČR při Evropské unii, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska ve věci

Zapojení občanské společnosti ve Východním partnerství.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 16. dubna 2009. Zpravodajem byl pan **VOLEŠ**.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 160 hlasy pro, 15 hlasů bylo proti a 18 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá a podporuje návrh na vytvoření Východního partnerství (VP) jako kvalitativně vyšší formy spolupráce se zeměmi Evropské politiky sousedství na východě. Toto partnerství musí být založeno na sdílení společných demokratických hodnot a respektování lidských práv, jejichž součástí je sociální a občanský dialog a uznání důležité role organizací občanské společnosti v demokratických společenstvích.

1.2 Program spolupráce v rámci VP musí být zaměřen na konkrétní pomoc partnerským zemím, zejména v současné situaci tvrdého dopadu globální hospodářské krize na jejich ekonomiku se závažnými sociálními důsledky. VP by rovněž mělo přispět k posílení institucí a k mírovému řešení stávajících konfliktů.

1.3 VP neřeší otázku perspektivy členství v EU, o něž některé ze zúčastněných zemí usilují. V případě dosažení shody jejich práva s příslušnou evropskou sektorovou legislativou EU by partnerské země měly mít možnost získat privilegovaný statut umožňující účast na tvorbě sektorového *acquis* Společenství bez hlasovacího práva, obdobně jako je tomu v případě zemí Evropského hospodářského prostoru.

1.4 Při uskutečňování VP by měly být zohledněny poznatky z pěti let provádění Evropské politiky sousedství:

— měla by být zlepšena spolupráce mezi EU a partnerskými zeměmi při vypracování opatření na provádění akčních plánů na národní úrovni;

— do přípravy akčních plánů a monitorování jejich plnění by měla být zapojena občanská společnost včetně sociálních partnerů;

— termíny zasedání společných podvýborů pro spolupráci v sektorových otázkách zřízených na základě smluv o partnerství a spolupráci by měly být dodržovány a plnění jejich závěrů monitorováno za účasti občanské společnosti;

— podmínky zapojení se do příslušných programů Společenství a agentur by měly být jasně definovány, aby byly motivací k převzetí příslušného *acquis*;

— do výběru otázek, které se budou projednávat na tematických platformách, by měla být zapojena občanská společnost; mělo by jít především o otázky jako dobrá správa věcí veřejných, vláda zákona, zásady sociálního tržního hospodářství a jeho regulační rámec, sociální a občanský dialog, migrace, ochrana práv duševního vlastnictví, zabezpečení dodávek energie, odstraňování chudoby, překážek ve vzájemném obchodě, přeshraniční spolupráce, ochrana životního prostředí, mezilidské kontakty apod.

1.5 Zapojení partnerských zemí do VP je třeba podmínit jejich vůlí a připraveností sdílet společné hodnoty s EU, dodržovat základní lidská práva a svobody, rozvíjet a podporovat sociální a občanský dialog. To se týká zejména Běloruska.

1.6 VP by nemělo vést ke vzniku nových dělících linií ve východní Evropě a mělo by umožnit zapojení třetích zemí tam, kde budou mít společné zájmy s EU a VP, jako je energetická bezpečnost, migrace, ochrana životního prostředí a další. Mnoho priorit VP je předmětem strategického partnerství EU s Ruskem. EHSV navrhuje zapojit organizace občanské společnosti Ruska, Turecka a případně i dalších zemí do jednání o otázkách společného zájmu v rámci Fóra občanské společnosti a tematických platforem.

1.7 Předpokladem úspěšného splnění cílů VP je posílení mobility a lidských kontaktů. EHSV podporuje usnadnění vízového styku pro vybrané skupiny občanů partnerských zemí s perspektivou postupného odstranění vízové povinnosti při respektování bezpečnostních zájmů obou stran.

1.8 EHSV je připraven se podílet na uskutečňování VP podporou občanské společnosti v partnerských zemích a nabízí využít jeho zkušenosti s vytvářením sítí organizované občanské společnosti v řadě zemí a regionů, včetně východních sousedů. Vyzývá Evropskou komisi a Radu, aby jej pověřily klíčovou úlohou při vytvoření Fóra občanské společnosti VP, které by se stalo pružnou a otevřenou sítí občanské společnosti EU a VP, scházelo by se jednou ročně a pracovalo by prostřednictvím pracovních skupin a týmů, které by rozpracovávaly konkrétní témata a jejichž výstupem by byly návrhy na programy a projekty, které by naplňovaly cíle VP. Plné a účinné zapojení občanské společnosti do tohoto fóra by mělo být podpořeno odpovídajícím financováním.

1.9 Na dvoustranné úrovni bude EHSV podporovat vytváření struktur umožňujících zapojení sociálních partnerů a dalších organizací občanské společnosti v partnerských zemích do konzultačního procesu při uskutečňování dvoustranných programů EU s partnerskými zeměmi včetně přípravy národních plánů uplatňování, jejich provádění a monitoringu dosažených výsledků.

1.10 Aby se občanská společnost mohla zhostit svého úkolu, vyzývá EHSV Evropskou komisi, aby zajistila zařazení organizací občanské společnosti do komplexního programu na budování institucí a partnerských programů v rámci financování z příslušné kapitoly evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI).

1.11 EHSV je připraven zapojit se spolu s organizacemi občanské společnosti partnerských zemí do všech čtyř tematických platforem, protože se týkají problémů, kterými se Výbor intenzivně zabývá a k nimž již vypracoval řadu stanovisek a doporučení.

2. Úvod, obsah návrhu na vytvoření Východního partnerství

2.1 Výbor uvítal žádost českého předsednictví vypracovat průzkumné stanovisko, které by se zabývalo možnostmi a formami zapojení občanské společnosti do Východního partnerství (VP) na základě návrhu Evropské komise předloženého ve sdělení Evropské komise ze dne 3. prosince 2008 ⁽¹⁾.

2.2 Evropská politika sousedství, která byla reakcí na rozšíření EU z roku 2004, pozvedla vzájemné vztahy EU se sousedními zeměmi na východní hranici ⁽²⁾ na vyšší úroveň a dosáhla řady úspěchů při upevňování vzájemných vazeb. Zároveň však zcela nespĺnila očekávání zejména těch zemí, které mají vůči EU větší ambice.

2.3 Polsko a Švédsko se ujaly iniciativy a předložily na zasedání ministrů zahraničí EU dne 26. května 2008 návrh na vytvoření Východního partnerství jako kvalitativně vyšší formy EPS. Návrh získal podporu českého předsednictví, které toto téma vyhlásilo za jednu ze svých priorit.

2.4 Evropská komise zveřejnila dne 3. prosince 2008 sdělení Východní partnerství. Po schválení Radou na jejím březnovém zasedání ⁽³⁾ bude VP vyhlášeno dne 7. května 2009 na vrcholné schůzce EU s partnerskými zeměmi Východního partnerství v Praze.

2.5 Cílem VP je výrazněji než doposud podpořit partnerské země v jejich úsilí o sblížení s EU a poskytnout jim nezbytnou podporu pro provádění demokraticky a tržně orientovaných reforem, uplatňování zásad právního státu, řádnou správu věcí veřejných, respektování lidských práv, respektování a ochranu menšin a uplatňování zásady tržního hospodářství a udržitelného rozvoje.

2.6 Východní partnerství se bude uskutečňovat zejména na dvoustranné úrovni, kde cílem bude uzavření dohod o přidružení ⁽⁴⁾, za předpokladu dosažení pokroku v oblasti demokracie, právního státu a lidských práv ⁽⁵⁾. Součástí dohod o přidružení bude vytvoření obsáhlé a komplexní zóny volného obchodu.

⁽¹⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu Východní partnerství, KOM(2008) 823 v konečném znění ze dne 3. prosince 2008.

⁽²⁾ Východními partnery (nebo „partnery“) se pro účely tohoto stanoviska rozumí země východní Evropy a jižního Kavkazu, na které je zaměřena evropská politika sousedství: Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavská republika a Ukrajina.

⁽³⁾ Závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 19. a 20. března 2009, 7880/09.

⁽⁴⁾ Jednání s Ukrajinou o dohodě o přidružení již probíhají a mohla by se stát vzorem pro ostatní partnerské země.

⁽⁵⁾ To se týká zejména Běloruska, kde je pokrok v tomto směru zatím nedostatečný.

2.7 Mnohostranná úroveň předpokládá vytvoření čtyř tematických platform týkajících se 1) demokracie, řádné správy věcí veřejných a stability, 2) hospodářské integrace a soudržnosti s politikami EU, 3) energetické bezpečnosti a 4) mezilidských kontaktů. Mnohostranný rámec posílí vazby mezi partnerskými zeměmi s perspektivou budoucího vzniku sousedského hospodářského společenství. Ke konkrétním výsledkům spolupráce by měly přispět tzv. **stěžejní iniciativy** (6). Tyto iniciativy by byly financovány mezinárodními finančními institucemi, soukromým sektorem a různými dárci.

2.8 Jednou za 2 roky by se měly uskutečňovat vrcholné schůzky hlav států a předsedů vlád EU a VP, jednou za rok schůzky ministrů zahraničí, dvakrát ročně zasedání vysokých úředníků podle jednotlivých platform a schůzky expertů formou pracovních skupin.

2.9 EK i Rada počítají s účastí občanské společnosti při naplňování cílů VP a navrhuje vytvoření fóra občanské společnosti (FOS), které by vedlo dialog s veřejnou správou. EK vyzvala Výbor regionů a EHSV, aby se zapojily do jednání tematických platform věnovaných demokracii, veřejné správě a stabilitě a kontaktům mezi lidmi.

2.10 Zdroje financování Východního partnerství budou navýšeny ze 450 mil. EUR v roce 2008 na 600 mil. EUR v roce 2013, což si vyžádá dodatečné prostředky, které by měly být získány z rezervy rozpočtu evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI).

3. Jak učinit z VP nástroj k lepšímu provádění EPS

3.1 EHSV pojímá VP jako nový strategický rámec východní dimenze EPS a projev solidarity s lidmi ve východní Evropě. Musí být založené na sdílení společných hodnot, podpoře základních lidských práv a svobod, dobré správy a budování demokratické společnosti, jejíž pevnou součástí tvoří občanská společnost. Politická vůle vlád partnerských zemí rozvíjet dialog s občanskou společností a podporovat dialog sociálních partnerů by měla být jedním z indikátorů pro využití nástrojů a programů spolupráce, které VP nabízí.

(6) Jednalo by se o program integrované správy hranic, nástroj pro malé a střední podniky, podporu regionálních trhů s elektřinou, energetickou účinností a obnovitelné zdroje energie, rozvoj jižního energetického koridoru a spolupráci při předcházení přírodním katastrofám.

3.2 Prohlubující se globální finanční a hospodářská krize ohrožuje hospodářský rozvoj a stabilitu ve východním sousedství EU. EHSV považuje za důležité, aby program spolupráce VP a finanční prostředky přidělené v rámci ENPI byly směřovány vedle podpory dlouhodobých strukturálních reforem tak, aby pomohly vládám partnerských zemí stabilizovat hospodářskou a sociální situaci a eliminovat negativní dopady krize na nejzranitelnější vrstvy obyvatel.

3.3 Cílem VP je pomoci zemím východní Evropy při jejich modernizaci v souladu se standardy EU bez bezprostřední perspektivy členství, což by nemělo omezovat ambice jednotlivých zemí, pokud jde o jejich budoucí vztahy s EU. Pro zvýšení motivace partnerských zemí k aktivnějšímu prosazování reforem a standardů EU doporučuje EHSV nabídnout jim možnost získat privilegovaný statut, pokud převezmou v dohodnuté konkrétní sektorové oblasti evropské *acquis*. To by jim umožnilo stát se, obdobně jako země zapojené do Evropského hospodářského prostoru (7), součástí vnitřního trhu, podílet se na programech Společenství a agentur a účastnit se projednávání nové legislativy EU na expertní úrovni bez práva hlasování.

3.4 VP by mělo být vnímáno jako nástroj, kterým EU pomůže Ázerbájdžánu a perspektivně i Bělorusku splnit podmínky členství ve WTO. Skutečnost, že všechny ostatní země VP se již staly členy WTO, vytváří předpoklady pro mnohostranný dialog nejen o dvoustranné liberalizaci obchodu mezi EU a jednotlivými zeměmi, ale i o regionální liberalizaci obchodu mezi zeměmi VP navzájem. Vytvoření sousedského hospodářského společenství podle vzoru EHP (8) by mělo být prioritou EU od samého začátku uskutečňování VP.

3.5 EHSV doporučuje, aby při provádění politiky VP byla zohledněna poučení z uplatňování EPS v letech 2004–2008 (9), která lze shrnout do následujících bodů:

3.5.1 Občanská společnost by měla být konzultována při nadcházejícím vyjednávání o dohodách o přidružení mezi EU a partnerskými zeměmi, zejména pokud jde o úlohu občanské společnosti a možnost vytvoření společných poradních výborů občanské společnosti partnerské země s EU v rámci těchto dohod.

(7) Norsko, Lichtenštejnsko a Island.

(8) KOM(2008) 823 v konečném znění, s. 10.

(9) Viz výsledky projektu Výzkumného centra Slovenské společnosti pro zahraniční politiku realizovaného s podporou nadace F. Ebert Stiftung, zveřejněné v publikaci *Tle reform of tle European neighbourhood Politic Tools, Institutions and a Regional Dimension*, autoři: Duleba, Nažlová, Benč a Bilčík, r. 2009.

3.5.2 Plánování a uskutečňování priorit akčních plánů na národní úrovni by vlády partnerských zemí měly provádět ve spolupráci s EK a ostatními zainteresovanými stranami (politickými silami, sociálními partnery, občanskou společností a místními a regionálními samosprávami) tak, aby se zajistila co nejširší podpora uskutečňování těchto plánů. Akční plány by měly obsahovat opatření umožňující účinnější zapojení občanské společnosti do konzultačního procesu včetně zajištění překladu evropských dokumentů do národních jazyků.

3.5.3 Společné podvýbory pro spolupráci v sektorových otázkách zřízené na základě smluv o partnerství a spolupráci, které měly fungovat jako mechanismus přenášení informací a zpětné vazby v rámci EPS, tento úkol plnily jen částečně, protože se scházely zřídka a nepravidelně. Zasedáním podvýborů a jejich kontrole je třeba dát závazný charakter. Zástupci institucionálních platforem, které mají vzniknout ve VP (Euronest, Fórum občanské společnosti a Místní a regionální sněm), by měli být přizváni k monitorování práce podvýborů a činnosti národních orgánů při uskutečňování priorit akčních plánů. Hodnocení pokroku by mělo být založeno na jasných, společně dohodnutých, transparentních a měřitelných hodnotících kritériích a občanská společnost by měla mít možnost se účastnit jednání o těchto kritériích a hodnocení jejich plnění.

3.5.4 V nabídce VP by měly být jasněji definovány sektorové nástroje. Kritéria přístupu partnerských zemí k danému sektorovému programu nebo agentuře by bylo třeba jasně definovat, aby daná země věděla, jaké podmínky musí splnit, aby se mohla zapojit do evropských programů a agentur.

3.5.5 Tematické platformy by měly umožnit pravidelnou výměnu osvědčených postupů mezi EU, členskými státy a partnerskými zeměmi a identifikovat společné mnohostranné projekty v příslušných oblastech. Tematické platformy by mohly projednávat takové otázky, jako jsou:

- zásady právního státu,
- zásady sociálního tržního hospodářství a jeho regulační rámec,
- dobrá správa věcí veřejných,
- boj proti korupci a neformální ekonomice,
- sociální problémy včetně rovnosti pohlaví,
- migrace a mezilidské kontakty,
- podpora sociálního a občanského dialogu,
- odstraňování překážek vzájemného obchodu,

- ochrana práv duševního vlastnictví,
- odstraňování chudoby,
- energetická bezpečnost a energetická účinnost,
- dodržování standardů pro potravinovou bezpečnost,
- ochrana před nebezpečnými dovozy zboží ze třetích zemí,
- ochrana životního prostředí, veřejného zdraví, rostlin a zvířat,
- přeshraniční spolupráce a další.

Do výběru těchto témat a jejich projednávání by měly být zapojeny organizace občanské společnosti zastřešené FOS. Aby organizace občanské společnosti tuto úlohu mohly splnit, je třeba jim poskytnout potřebné financování.

3.6 EHSV je toho názoru, že účast partnerských zemí na programu spolupráce v rámci Východního partnerství musí být podmíněna přijetím a plným uznáním společných hodnot, jakými jsou lidská práva a základní svobody, dobrá správa a dialog s nezávislou občanskou společností a sociálními partnery. EHSV připomíná, že toto se týká zejména Běloruska a jeho zapojení do VP.

3.7 EHSV považuje za důležité, aby VP nevedlo ke vzniku nových dělících linií ve východní Evropě a zůstalo otevřené i pro účast představitelů z třetích zemí tam, kde se bude dotýkat společných zájmů. Mnoho priorit VP je součástí strategického partnerství s Ruskem. Příkladem může být dialog o otázkách energetické bezpečnosti, problémech migrace, životního prostředí a dalších regionálních nebo globálních problémech, který může přinést konkrétní výsledky jen při zapojení Ruska, Turecka, případně též zástupců ze zemí Střední Asie. EHSV navrhuje zapojit zástupce občanské společnosti z uvedených třetích zemí do jednání o těchto otázkách v rámci fóra občanské společnosti a případně dalších platforem.

3.8 VP by mělo být doplňkovou iniciativou k Černomořské synergie. Obě sledují různé cíle a používají různé nástroje, ale mají zároveň některé společné důležité oblasti činnosti. Proto je nezbytné posílit koordinaci postupu v obou iniciativách, aby se zabránilo zbytečné dvoukolejnosti nebo dublování stejných aktivit.

3.9 Velmi důležitým předpokladem pro úspěšné splnění cílů VP je posílení lidských kontaktů. Mobilita tvoří významnou kapitolu jak v rámci dvoustranných vztahů, tak i v mnohostranném kontextu. Ke konečnému cíli, kterým je nastolení bezvízového styku s těmito zeměmi, je třeba se postupně dopracovat usnadňováním vízového styku pro studenty, obchodníky, osoby pravidelně cestující do zemí EU, rodinné příslušníky, snižováním poplatků za víza. Předpokladem je uzavření příslušných dohod s partnerskými zeměmi.

3.10 EHSV navrhuje vést dialog s partnerskými zeměmi, členskými státy, sociálními partnery a občanskou společností o otázkách souvisejících s trhem práce, včetně rozvoje a mobility pracovních sil, a o společném boji proti nelegálnímu zaměstnávání a porušování úmluv MOP.

4. Charakteristika organizací občanské společnosti v zemích VP

4.1 Historická, politická a socioekonomická situace v každé ze šesti účastnických zemích Východního partnerství se liší, přesto má občanská společnost v partnerských zemích mnoho společných rysů, které vyplývají ze společenského vývoje z dob existence Sovětského svazu, kdy byly organizace občanské společnosti pouhou „převodní pákou“ vládnoucí komunistické strany.

4.2 Rozpad Sovětského svazu umožnil těmto zemím získat nezávislost, ale zároveň vedl ke značnému propadu jejich hospodářství. Ekonomické reformy zaměřené na transformaci ze státně řízené na tržní ekonomiku byly zaváděny pomalu a nedůsledně a situaci komplikovala politická nestabilita a boj o moc. Nejméně ve 4 zemích (Moldavsko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie) situaci zhoršovaly vojenské konflikty se sousedy nebo separatistickými oblastmi.

4.3 Přes hospodářský růst koncem 90. let a po roce 2000 zůstává situace v těchto zemích velmi nestabilní, což ještě zhoršuje tvrdý dopad současné hospodářské krize. Existují hluboké sociální rozdíly, velká část obyvatelstva nachází obživu v neformální ekonomice nebo emigrovala za prací do zahraničí. Přetrvávají hlavní překážky modernizace a rozvoje – byrokracie, přebujelá regulace a s ní související korupce.

4.4 V posledních letech se postupně otevírá prostor pro aktivity občanské společnosti ve všech zemích; dokonce i v Bělorusku dochází pod tlakem EU a mezinárodní veřejnosti k mírnému zlepšení. EPS a její nástroje a činnost Mezinárodní organizace práce (MOP) pomáhají postupnému prosazování sociálního dialogu a jeho institucionalizaci v partnerských zemích. Zdaleka nejsou ještě dodržovány standardy EU, pokud jde o nezávislost justice, dělbu pravomocí a odpovědnosti mezi ústředními a místními orgány veřejné moci; správný výklad a dodržování občanských práv a svobod; nezávislost médií. Vlády se zdárají akceptovat pluralismus společnosti, nezávislost sociálních partnerů a organizací občanské společnosti a jejich právo na sociální a občanský dialog, který by měl posílit celou společnost.

4.5 EHSV se v posledních 5 letech zabýval stavem občanské společnosti ve všech partnerských zemích z hlediska svobody sdružování, registrace a daňových předpisů a postupů, svobody

vyjadřování a fungování tripartitních konzultací a vypracoval stanoviska s řadou doporučení⁽¹⁰⁾.

4.6 Na konferenci Sociální a občanský dialog v Černomořské synergii a Východním partnerství pořádané EHSV ve spolupráci s MOP ve dnech 2. a 3. března 2009 účastníci potvrdili, že ve všech zemích tripartitní dialog formálně existuje, jeho obsah má však daleko k naplnění jeho poslání. Nedaří se prosadit sociální dialog na regionální úrovni nebo odvětvový dialog. Všichni účastníci potvrdili potřebu efektivního zapojení občanské společnosti do obou regionálních iniciativ.

4.7 Postavení jednotlivých složek občanské společnosti

4.7.1 Organizace zaměstnavatelů

Ve všech partnerských zemích existují tradiční organizace zastupující podnikatele a poskytující jim potřebné služby, jako jsou obchodní komory a podnikatelská sdružení. S postupujícími reformami a potřebou ustavit na straně zaměstnavatelů partnery pro dialog sociálních partnerů byly vytvořeny organizace zaměstnavatelů sdružující velké firmy a oborové svazy. Tyto organizace nadále trpí řadou potíží, mnohde nejsou dostatečně reprezentativní, jsou nejednotné a konkurují si. V některých zemích, zejména tam, kde v ekonomice stále převládá státní sektor, jako je tomu v Bělorusku, Moldavsku, Ázerbájdžánu, jsou úzce spojeny s vládou, a mají proto omezenou možnost nezávislé kritiky nebo oponentury vládní politiky. To značně limituje jejich zájem a připravenost na účast v sociálním dialogu.

4.7.2 Odborové organizace

4.7.2.1 Ve většině partnerských zemí zahájily tradiční odbory sovětského typu reformní proces a s větším či menším úspěchem převzaly zásady demokracie, nezávislosti a svobody, za které bojuje mezinárodní a evropské odborové hnutí. Nové odborové organizace byly vytvořeny v Bělorusku a na Ukrajině. Zásada nezávislosti organizací pracujících má však ještě daleko k tomu, aby se stala obecně uznávanou skutečností, jak to potvrzuje různé vměšování ze strany vlád v některých zemích, které se stalo předmětem stížností na porušování odborářských svobod adresovaných MOP.

⁽¹⁰⁾ Stanoviska EHSV: Širší Evropa – sousedství: nový rámec pro vztahy s východními a jižními sousedy, Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 148–155 [není k dispozici v češtině]; Občanská společnost v Bělorusku, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 123–127; Vztahy EU-Moldavsko: jakou úlohu má hrát organizovaná občanská společnost?, Úř. věst. C 120, 16.5.2008, s. 89–95; Vztahy EU-Ukrajina – nová dynamická role pro občanskou společnost, Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 157–163; Vytváření sítí organizací občanské společnosti v černo- mořské oblasti, Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 144–151; REX/241 Účast občanské společnosti na provádění akčních plánů evropské politiky sousedství (EPS) v zemích jižního Kavkazu: Arménii, Ázerbájdžánu a Gruzii, zpravodaj: pan Adamczyk, květen 2009 (dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

4.7.2.2 Přesto, že ve všech zemích byly ratifikovány hlavní úmluvy MOP, dochází k porušování zejména úmluvy o kolektivním vyjednávání a svobodě sdružování, které se projevuje obtížemi při registraci a omezováním práva na stávkou. V podnicích jsou potlačována základní práva, dochází i k propouštění odborových funkcionářů.

4.7.2.3 Celkově však bylo dosaženo pokroku, který odborům umožnil hrát pozitivní roli při upevňování demokratických procesů v partnerských zemích.

4.7.3 Nevládní organizace

4.7.3.1 Ve všech partnerských zemích došlo k výraznému nárůstu počtu organizací občanské společnosti. Tyto organizace se věnují evropské integraci, sociálním otázkám jako je migrace, vzdělávání, zdravotnictví, sociální ekonomika, boj proti chudobě, ochraně životního prostředí, lidským a občanským právům, boji proti korupci, ochraně práv spotřebitelů, prosazování zájmů zemědělců a řemeslníků a dalším aktivitám. Tyto organizace jsou zapojeny do evropských a mezinárodních sítí a aktivně se podílely na obraně demokratických hodnot v revolucích na Ukrajině a v Gruzii.

4.7.3.2 Nevládní organizace se ve všech zemích potýkají s řadou problémů, které vycházejí z nedůvěry vlády vůči občanské společnosti, zejména pokud ji nemohou kontrolovat a snaží se prostor pro nezávislost nevládních organizací legislativně omezovat. Problémem nezávislých nevládních organizací je financování, a proto se musí ucházet o zahraniční podporu, což je vystavuje kritice, že prosazují zahraniční zájmy proti národním. V řadě partnerských zemí existují nevládní organizace blízké vládě, které jsou prosazovány do různých platforem občanského dialogu

4.7.3.3 Situace a povědomí o potřebě občanského dialogu se však postupně zlepšuje i díky výměně informací, zkušeností, vytváření různých sítí občanské společnosti. Výrazný pokrok byl dosažen na Ukrajině v oblasti dialogu mezi vládou a nevládními organizacemi, které jsou aktivní v podpoře evropské integrace.

5. Úloha EHSV ve Východním partnerství

5.1 EHSV chce nadále plnit svoji roli při posílení postavení, kapacit a rozvoje regionálních a národních sítí organizované občanské společnosti v partnerských zemích, které by jim umožnily co nejúčinnější zapojení do dvoustranných a mnohostranných programů a nástrojů v zájmu úspěšného uskutečnění cílů VP.

5.2 EHSV získal v uplynulých letech cenné zkušenosti při vytváření sítí občanské společnosti na regionální a národní úrovni v Euromed, AKT, Karibiku, Střední Americe, Mercosur, Číně, Indii a Brazílii. Je rovněž partnerem ve společných poradních výboch vytvořených dohodami o přidružení s Tureckem, Chorvatskem a v budoucnu i s FYROM. Činnost EHSV pomohla posílit občanskou společnost ve všech uvedených regionech a zemích.

5.3 EHSV se obdobné úlohy ujal iniciativně i ve vztahu k východní Evropě a Jižnímu Kavkazu, V roce 2004 vytvořil kontaktní skupinu pro východní sousedy, provedl základní analýzy postavení a možností organizací občanské společnosti v partnerských zemích a navázal s nimi přímé kontakty. Uspořádal několik společných akcí včetně uvedené konference o sociálním dialogu a občanské společnosti v Černomořské synergii a Východním partnerství.

5.4 EHSV vybízí Evropskou komisi a Radu, aby jej pověřily klíčovou úlohou při aktivním zapojení občanské společnosti do institucionální struktury VP. Pro vytvoření Fóra občanské společnosti Východního partnerství je možné využít významných zkušeností a know-how EHSV v této oblasti a jeho kontaktů s organizacemi občanské společnosti a sociálních partnerů a jejich národních a regionálních sítí v partnerských zemích a v EU. FOS VP by mělo být ustaveno neprodleně po oficiálním vyhlášení iniciativy, tedy ve druhé polovině roku 2009.

5.5 FOS VP by mělo mít operativní a pružný charakter a mělo by sdružovat reprezentativní, demokratické a nezávislé organizace občanské společnosti jak z EU, tak i z partnerských zemí, zastupující zaměstnavatele, zaměstnance a ostatní nevládní organizace, které by přinesly konkrétní přidanou hodnotu k provádění této iniciativy. FOS by se mohlo scházet nejméně jednou ročně, střídavě v EU a v některé partnerské zemi. Mohlo by vytvářet pracovní skupiny a týmy, které by se zabývaly konkrétními okruhy problémů (viz odstavec 3.5.5) v rámci čtvrté operační úrovně Východního partnerství vytvářením konkrétních panelů a vypracovávaly by návrhy a doporučení představitelům EU a vlád partnerských zemí. Organizační a administrativní činnost by byla zajišťována sekretariátem v rámci EHSV s finančním příspěvkem z příslušné kapitoly ENPI.

5.6 EHSV bude nadále podporovat vytváření struktur zahrnujících organizace občanské společnosti v partnerských zemích včetně sociálních partnerů, které by umožnily jejich účinné zapojení do konzultačního procesu, při stanovení společných priorit akčních plánů a evropského nástroje sousedství a partnerství (ENPI), při definování nezbytných akcí na národní úrovni, při monitorování a zpětné vazbě a následném hodnocení dosaženého pokroku. FOS by mohlo být vhodnou platformou pro výměnu nejlepších zkušeností ohledně úlohy občanské společnosti v národních rozhodovacích procesech a rozvoje sociálního dialogu.

5.7 Poté, co budou vytvořeny společné konzultativní výbory občanské společnosti EU s příslušnými zeměmi na základě dohod o přidružení, by do tohoto procesu mohly být zapojeny také tyto výbory.

5.8 Aby organizace občanské společnosti mohly splnit uvedené náročné úkoly, je třeba jim poskytnout nezbytnou podporu a pomoc. EHSV proto doporučuje Komisi, aby zahrnula do komplexního programu na budování institucí vedle státních úřadů též organizace občanské společnosti, kterým by mohly předávat své

zkušenosti partnerské organizace z členských zemí EU v rámci partnerských programů.

5.9 EK vyzvala EHSV k účasti na tematických platformách Demokracie, dobrá správa a stabilita a Mezilidské kontakty. EHSV je přesvědčen, že má kapacitu a zkušenosti, aby byl přizván k účasti též na obou zbývajících platformách Ekonomická integrace a Energetická bezpečnost, a doporučuje do těchto platform zapojit i občanskou společnost partnerských zemí a FOS.

V Bruselu dne 13. května 2009

Předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Účast občanské společnosti na provádění akčních plánů v rámci evropské politiky sousedství v zemích Zakavkazska: Arménii, Ázerbájdžánu a Gruzii

(2009/C 277/07)

Zpravodaj: **pan Andrzej ADAMCZYK**

Evropský hospodářský a sociální výbor se na plenárním zasedání ve dnech 15. a 16. února 2007, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Účast občanské společnosti na provádění akčních plánů v rámci evropské politiky sousedství v zemích Zakavkazska: Arménii, Ázerbájdžánu a Gruzii.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 16. dubna 2009. Zpravodajem byl pan ADAMCZYK.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 14. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry

1.1 Jižní Kavkaz je z hlediska národnostního, jazykového, historického, náboženského a politického neobyčejně různorodý. Tento fakt, nevyhaslé územní neshody a staletí cizí nadvlády jsou příčinou, že otázka budování vlastního státu, národní identity a obrany nezávislosti stojí mnoho energie, a to i pro organizace občanské společnosti.

1.2 Od chvíle zahájení jednání o dohodách o partnerství a spolupráci, které vstoupily v platnost v roce 1999, a akčních plánů na roky 2007–2011 v rámci evropské politiky sousedství nehráli dosud ani sociální partneři ani jiné organizace občanské společnosti dostatečnou úlohu v jejich přípravě či provádění.

1.3 Jak provádění akčních plánů, plánované vyjednávání o dohodách o přidružení, které jsou dvoustrannými nástroji, tak i následně iniciativa východního partnerství, která má mnohostranný charakter, představují příležitost zapojit organizovanou občanskou společnost do činností, které s tím jsou spojené. Aby toho však bylo dosaženo, je nutné zapojit i instituce jak evropské, tak jednotlivých členských států.

1.4 Evropská komise musí podněcovat vlády zemí jižního Kavkazu k aktivní spolupráci se sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti při provádění akčních plánů a dohod o partnerství a spolupráci.

1.5 Evropské instituce současně musí v souvislosti s jednáními o akčních plánech zdůrazňovat dodržování lidských práv, demokratických norem, zásad sociálního dialogu a zásad občanského dialogu. Výroční zprávy o provádění akčních plánů by měly obsahovat posouzení těchto otázek. Mohlo by to posílit význam občanské společnosti a nezávislost jejích organizací a zároveň kladně ovlivnit dodržování základních práv zaměstnanců a rovnoprávnost žen.

1.6 Vytvoření fóra občanské společnosti, které je obsaženo v iniciativě východního partnerství, může usnadnit dialog mezi organizacemi států zahrnutých do partnerství a také jejich dialog s orgány státní moci. Je však třeba dohlédnout na to, aby se fóra účastnily skutečně reprezentativní a nezávislé organizace. EHSV může sehrát významnou roli při zajištění, aby se tato kritéria dodržovala, a také při fungování fóra.

1.7 Je třeba podporovat všestranné mezilidské kontakty a kontakty mezi organizacemi států z regionu a ze zemí EU, a to i na bilaterálním principu. Za tím účelem je nutné zjednodušit vízové požadavky pro občany zemí jižního Kavkazu.

1.8 Instituce EU, které mohou hrát důležitou roli při snaze vyřešit konflikty zemí jižního Kavkazu, se musí snažit o to, aby do mírového procesu zapojily organizace občanské společnosti, jež mohou kladně ovlivnit proces usmíření.

2. Úvod

2.1 Oblast jižního Kavkazu zahrnuje tři země: Arménii, Ázerbájdžán a Gruzii. Přestože jde o oblast s nepříliš velkou rozlohou, je z hlediska národnostního, jazykového, historického, náboženského a politického neobyčejně různorodá.

2.2 Situaci dále komplikuje to, že mezi dvěma zeměmi – Arménií a Ázerbájdžánem – trvá již dvacet let spor o Náhorní Karabach a že Gruzie již dlouho nekontroluje své dvě provincie – Abchazsko a Jižní Osetii – kde se situace ještě více zkomplikovala v důsledku nedávné války s Ruskem.

2.3 I přes různé tradice, dějiny a způsoby civilizačního rozvoje spojuje země jižního Kavkazu společná minulost příslušnosti k Sovětskému Svazu, jež zanechala výrazné stopy v mnoha oblastech života, zejména hospodářského a sociálního.

2.4 V souvislosti s přítomností mnoha etnik v oblasti jižního Kavkazu a nepřetržitými ozbrojenými konflikty zůstává otázka posilování národní identity, budování vlastního státu a jeho institucí a obrany nezávislosti prioritou pro všechny tři země, i pro jejich organizace občanské společnosti.

2.5 Pro situaci v regionu je charakteristický vážný demokratický deficit. Během posledního krátkého období nezávislosti, které trvá méně než dvě desítky let, docházelo ke státním převratům, občanským válkám, k více či méně úspěšným revolucím. Vlády, které se postupně střídaly u moci, se snažily omezovat činnost politické opozice, kontrolovat média a ovlivňovat organizace občanské společnosti a zejména sociální partnery. Teprve po revoluci růží v Gruzii zde dochází k demokratické přeměně, i když i zde poukazují jak nezávislé organizace, tak vnější pozorovatelé na mnoho vad ve fungování demokracie.

2.6 Hospodářská situace je stále obtížná. Hlavními příčinami špatné hospodářské situace jsou chybějící moderní infrastruktura, zastaralé technologie, nedostatek domácího investičního kapitálu, financování zbraní a vojenských zařízení a zhroucení odbytišť v bývalých sovětských republikách. Ázerbájdžán je díky svým ložiskům ropy a plynu v jiném postavení, avšak postavení hospodářství na jednom odvětví a ztráta Náhorního Karabachu a okolních ázerbájdžánských regionů způsobují značné hospodářské potíže.

2.7 Situace je velmi obtížná i ze sociálního hlediska. Značná část obyvatelstva žije pod hranicí chudoby, rozdíly v příjmech bohatých a chudých dramaticky narůstají, sociální problémy, zvláště mezi staršími a nemocnými osobami, jsou obrovské. Situaci nevyplňuje ani vysoká nezaměstnanost a značné množství válečných běženců, zejména v Gruzii a Ázerbájdžánu. Kromě toho vzniká podle některých odhadů okolo 60 % příjmů jižního Kavkazu v neoficiálním sektoru, což vytváří další vážné sociální problémy. Tuto velmi neradostnou situaci dále zhoršuje probíhající hospodářská krize. K tomu se přidává problém rozšířené korupce.

2.8 Geopolitická situace zemí jižního Kavkazu je v kontextu obtížných vzájemných vztahů a vztahů se sousedními zeměmi neobyčejně složitá. Je zřejmé, že bez aktivní účasti velkých sousedů, jako je Turecko nebo Rusko, bude obtížné překonat zeměpisnou izolaci od zbytku světa, a proto je v zájmu zemí jižního Kavkazu normalizace a co nejlepší úprava vztahů s těmito zeměmi. V této souvislosti by mohlo být prospěšné to, že se všechny tři země jižního Kavkazu spolu s Ruskem a Tureckem účastní Černomořské synergie, což je nová iniciativa mnohostranné regionální spolupráce.

2.9 Jedním z možných zdrojů bohatství zemí jižního Kavkazu by se mohlo stát zemědělství, které je zaostalé a zničené jak bývalou iracionální státní politikou, tak současným nedostatečným objemem investic. Činitelem, který by proto mohl být skutečným podnětem pro rozvoj zemědělství, by bylo úplné otevření obchodních styků mezi těmito třemi zeměmi i tradičního ruského odbytiště.

3. Evropská politika sousedství (EPS) v oblasti jižního Kavkazu

3.1 Jižní Kavkaz nebyl do evropské politiky sousedství (EPS) zpočátku zahrnut. Až náznaky zájmu regionu o bližší kontakt s Evropou a zejména pak gruzínská revoluce růží vytvořily novou perspektivu spolupráce.

3.2 Akční plány pro tyto tři země byly přijaty po dvouletém jednání v listopadu 2006 a představují základ spolupráce na roky 2007–2011. Priority akčních plánů jsou pro Arménii, Ázerbájdžán a Gruzii podobné a mimo jiné zahrnují následující úkoly:

- upevňování právního státu, zejména prostřednictvím reformy soudního systému podle norem Rady Evropy;
- upevňování demokracie a zajištění dodržování lidských práv, mimo jiné pomocí podpory místních samospráv;
- vytváření podmínek pro nezávislá média;
- zlepšení hospodářské situace díky vytvoření lepších podmínek pro obchod a podnikání, reformě daňového systému a boji proti korupci;
- dosažení větší stability prostřednictvím podpory udržitelného hospodářského rozvoje a sociální soudržnosti, omezením oblastí chudoby, činností v oblasti ochrany životního prostředí;
- posílení regionální spolupráce v oblasti jižního Kavkazu;
- úsilí o nalezení mírového řešení územních konfliktů.

3.3 EPS se vůbec netýká možného přistoupení zemí jižního Kavkazu k Evropské unii, určuje však oblasti užší spolupráce, které by mohly tyto země přiblížit normám *acquis communautaire*. Může to eventuálně také vést k jejich vstupu do Evropského hospodářského prostoru, pokud si to budou přát.

3.4 Sociální partneři ani jiné organizace občanské společnosti dosud nehráli významnou roli v jednáních o pravidlech dohody o partnerství a spolupráci ani v jejich provádění, i když se situace různí podle země a dynamiky jednotlivých organizací. Organizace, jež se snažily zapojit do tohoto procesu, tak často činily z vlastní iniciativy a spíše navzdory záměrům orgánů státní správy, než na jejich výzvu.

3.5 Jak provádění akčních plánů jako hlavního nástroje dvoustranného přístupu, tak i následně nová mnohostranná iniciativa východního partnerství představují příležitost pro větší angažovanost organizací občanské společnosti v činnostech, které s tím jsou spojené. Aby však bylo těmto organizacím skutečně umožněno spolupracovat, je nutná iniciativa a monitorování ze strany evropských institucí a také pomoc partnerských organizací ze zemí Evropské unie.

4. Zaměstnavatelé

4.1 Zdá se, že organizace zaměstnavatelů ve třech zemích jižního Kavkazu jsou pod silným vlivem státních orgánů, a to i protože značná část hospodářské činnosti probíhá ve státním sektoru, avšak důvody a mechanismy tohoto vlivu nejsou ve všech zemích stejné.

4.2 Společným rysem obchodních organizací je zásadní význam obchodních a průmyslových komor. I když nejde přesně řečeno o organizace zaměstnavatelů a jejich úkoly a oblasti činnosti přesahují zastupování podniků v roli sociálního partnera, dává jim jejich silná vazba na vládu a často kvazistátní postavení velkou autoritu, třebaže nejsou příliš nezávislé.

4.3 Organizace zaměstnavatelů nejsou kvůli své slabosti, malé reprezentativnosti a spojení se státními orgány, jež má nejčastěji podobu závislosti, v pozici, aby převzaly roli plnohodnotného sociálního partnera pro jednání s odborovými organizacemi, které jsou tak chťe nechtě nuceny projednávat mnoho záležitostí přímo s vládou. Charakter organizací zaměstnavatelů je však v jednotlivých zemích různý.

4.3.1 I přes značný tlak na privatizaci ze strany tržně orientované vlády Gruzie kontroluje značnou část průmyslu stát a většina privatizovaných podniků patří investorům z Ruska nebo Kazachstánu. To dále posiluje vůli a možnosti vlády zasahovat do záležitostí zaměstnavatelů.

4.3.2 Hlavní hospodářská odvětví Arménie jsou v rukou veteránů z války o Náhorní Karabach, kteří vytvořili privilegovanou

skupinu podnikatelů. Současně přetrvává vzájemná finanční, obchodní a politická závislost podnikatelů, poslanců a vládních politiků. Zdá se, že spolu s tím, jak generace bojovníků o Náhorní Karabach začíná postupně patřit minulosti, a díky spolupráci se sesterskými organizacemi zaměstnavatelů z Evropy, by mohly obchodní organizace v Arménii začít plnit obvyklejší roli sociálního partnera.

4.3.3 Hospodářství Ázerbájdžánu z 90 % dominuje energetický sektor, na který přímo dohlíží prezident. Tato skutečnost, a to, že elitu obchodníků i v ostatních sektorech hospodářství tvoří převážně mladí manažeři, mnoho z nich s kvalitním vzděláním a odbornou přípravou ze západní Evropy a USA, kteří jsou loajální vůči státním orgánům, přispívá k tomu, že organizace zaměstnavatelů začínají stále více plnit úlohu sociálního partnera.

5. Odborové organizace

5.1 Odborové organizace se ve třech zemích jižního Kavkazu navzájem značně liší, což do značné míry vyplývá z toho, že fungují v odlišných hospodářských, sociálních a politických situacích. Jejich společnými rysy jsou již několik let probíhající výrazný úbytek členů, více či méně úspěšné snahy o reformu zastaralých struktur a způsobů řízení organizace. Kromě několika pokusů se nepovedlo vytvořit reálnou alternativu v oblasti odborů, což v praxi znamená, že zaměstnance zastupují i nadále výlučně organizace, které existovaly v době získání svrchovanosti.

5.2 Tyto organizace se však liší mírou nezávislosti na státních orgánech a důvěrnosti s partnerskými organizacemi zaměstnavatelů.

5.2.1 Gruzínské odborové organizace se zachovávají relativní nezávislost na vládě a prezidentském úřadu, s nimiž jsou ve sporu. V souvislosti s obviněními z nevládního postoje či přímo sabotáže ve válečné situaci se jedná o obtížnou situaci, ale vzhledem k aroganci státních orgánů a jejich nezohledňování názoru sociálních partnerů o situaci nevyhnutelnou. Odborová a zaměstnanecká práva jsou v mnoha případech porušována a nový zákoník práce byl zaveden bez konzultace.

5.2.2 Arménské odborové organizace, které zahájily reformy nejspíše z celé trojice, zaujímaly vůči státním orgánům velmi zřídka kritický, či dokonce nezávislý postoj a od chvíle oddělení se od celosovětské struktury dlouho nepřistupovaly k žádné zásadní reformě. Důvodem byl válečný stav a svérázný kánon správného politického chování, který příkazoval podporovat státní orgány jako osobitou vlasteneckou povinnost. Změna ve vedení odborové konfederace, k níž došlo v roce 2007, vytváří pro tuto organizaci možnost dosáhnout větší dynamiky činnosti a větší nezávislosti.

5.2.3 V Ázerbájdžánu věnují státní orgány od okamžiku získání moci současným týmem značnou pozornost sociálnímu dialogu a otázce zajištění sociálního smíru, odborové organizace pak podporují tuto politiku a chtějí pro zaměstnance získat co možná nejvíce, aniž by se dostávaly do ostrých konfliktů a aniž by ohrozily národní jednotu. Zformoval se tak specifický korporáční model odborových organizací, zejména v nejbohatším průmyslovém odvětví, tedy v energetice, a ve státním sektoru služeb. Odbory zachovávají relativně vysoký stupeň nezávislosti a aktivně se domáhají sociálních práv a blaha svých členů, aniž by však šly do přímé konfrontace se státními orgány, což je v současnosti, jak se zdá, jediná možná strategie.

6. Nevládní organizace zastupující jiné zájmy

6.1 Nevládní organizace na jižním Kavkaze se dělí na tři skupiny z hlediska způsobu financování jejich činnosti:

- nezávislé – svoji činnost financují z členských příspěvků, z externě poskytovaných služeb nebo ze shromážděného či zděděného majetku;
- vytvořené – financované a kontrolované vládou;
- závislé na vnějších, nejčastěji zahraničních dárcích.

6.2 Charakteristickým rysem nevládních organizací v oblasti jižního Kavkazu je značná různorodost účelů, kterým slouží, a úkolů, které vykonávají, a často také jejich pomíjivý charakter. Mnohdy zanikají po splnění jednoho konkrétního úkolu nebo poté, co vyschne zdroj financování.

6.3 Nedostatečná tradice fungování organizací občanské společnosti, ozbrojené konflikty a potíže s financováním jejich činnosti znamenají, že vytváření skutečně nezávislých organizací naráží na překážky.

6.4 V souvislosti s hospodářskou zkázou a sociální katastrofou, k nimž došlo v počátečním období po zániku Sovětského svazu, byla značná část organizací občanské společnosti zaměřena na boj proti chudobě a zlepšování životní úrovně.

6.4.1 Zdá se, že nejspontánněji se občanská společnost rozvíjí v Gruzii. Asi sto nevládních organizací, které tam byly uznány jako nezávislé pozorovatelé, je činných v oblasti boje proti korupci, podpoře právního státu, lidských práv a práv menšin, svobody médií, ochrany životního prostředí a energetické bezpečnosti.

6.4.2 Hlavní skupiny nevládních organizací v Arménii fungují buď z přímého pověření vládou nebo mezinárodními organizacemi v oblasti politických analýz a tvorby strategických dokumentů, nebo provádějí projekty v oblastech jako vzdělávání, ochrana zdraví nebo sociální zabezpečení. Zajímavým jevem po ukončení projektu je přeměna nevládních organizací v malé komerční podniky poskytující služby.

6.4.3 Ázerbájdžánské národní fórum nevládních organizací založené v roce 1999 s podporou UNDP je směsicí více než 400 nevládních organizací, které jsou částečně závislé na vládě, zahraničních sponzorech nebo opozičních stranách, a několik málo zbývajících organizací se financuje vybíráním poplatků za své služby. Přesto však existuje několik organizací, které si udržují politickou neutralitu a mohou v budoucnu hrát větší roli při vytváření veřejného mínění.

7. Výhledy a doporučení

7.1 Provádění akčních plánů evropské politiky sousedství představuje dosud nevyužitou příležitost pro posílení sociálního a občanského dialogu v oblasti evropské spolupráce zemí jižního Kavkazu.

7.1.1 Evropská komise musí podněcovat vlády zemí jižního Kavkazu, aby konzultovaly se sociálními partnery a jinými organizacemi občanské společnosti akční plány a zapojovaly je do spolupráce při provádění, monitorování a hodnocení těchto plánů. Nemůže to nahradit ani nejlepší praxe přímých kontaktů diplomatických zastoupení zemí EU s vybranými organizacemi. Mělo by to význam jak pro provádění akčních plánů, tak pro posílení významu a role občanské společnosti.

7.1.2 Při jednáních o akčních plánech a dohodách o partnerství a spolupráci musí Evropská komise klást větší důraz na dodržování lidských práv, demokratických norem, zásad sociálního dialogu a zásad občanského dialogu, včetně práva na sdružování a kolektivní vyjednávání. Bylo by žádoucí, aby do výročních zpráv o provádění akčních plánů bylo zahrnuto rozšířené zhodnocení těchto otázek.

7.1.3 Vlády jednotlivých zemí musí za součinnosti s evropskými institucemi a za těsné spolupráce s organizacemi občanské společnosti vést rozsáhlou informační kampaň o EU, jejích institucích a *acquis communautaire*, ale i o politice sousedství a provádění akčních plánů. Za tím účelem je třeba vytvořit vhodné nástroje a způsob financování. Jedním z takových nástrojů by mohla být možnost získat evropské malé granty navržené zvlášť pro tento účel a určené organizacím občanské společnosti.

7.2 Nová iniciativa východního partnerství bude představovat novou možnost posílit kontakty organizací občanské společnosti jižního Kavkazu a Evropské unie a také především podnítit občanský dialog přímo na místě.

7.3 Návrh na vytvoření fóra občanské společnosti v zájmu podpory spolupráce jak mezi organizacemi, tak s cílem usnadnit jejich dialog s orgány státní moci, který je obsažen v iniciativě východního partnerství, je cennou iniciativou, musí ji však doprovázet monitorování ze strany evropských institucí, aby tento dialog získal rys autentičnosti.

7.3.1 Přitom je třeba dohlédnout na to, aby jmenování zástupců do fóra proběhlo demokraticky a aby bylo fórum složeno z organizací, které jsou nejrepresentativnější, nejdemokratičtější a nejvíce nezávislé. EHSV může v tomto procesu sehrát významnou úlohu tím, že zajistí, aby se tato kritéria dodržovala, a také při fungování fóra.

7.3.2 Fórum jako orgán, v němž by byly zastoupeny i jiné země zahrnuté do východního partnerství, by vytvářelo i pro občanskou společnost příležitost rozšířit vzorec mnohostranné spolupráce na země mimo oblast jižního Kavkazu.

7.4 Východní partnerství musí přát efektivním mezilidským kontaktům a kontaktům mezi organizacemi v oblasti vzdělávání, vědy, kultury, boje proti diskriminaci a nesnášenlivosti a v oblasti vzájemného civilizačního poznání. Aby toho bylo dosaženo, je nutné zjednodušit vízové požadavky platné pro občany zemí jižního Kavkazu.

7.5 Jak evropská politika sousedství, tak východní partnerství vytváří pro občanskou společnost zemí jižního Kavkazu nejen možnost kontaktu s institucemi EU, ale také možnost dvoustranné spolupráce s jejich partnerskými organizacemi. Velmi užitečné by také bylo vytvoření mechanismu podpory pro navazování spolupráce s jejich protějšky z EU.

7.6 Jedním z neštěstí zemí jižního Kavkazu jsou nevyhaslé ozbrojené konflikty. Kromě zjevné role institucí EU při pokusech o urovnání konfliktů se zdá, že organizace občanské společnosti by mohly hrát podpůrnou roli při mírovém procesu, zejména při jeho propagaci mezi vlastními občany. V této souvislosti mohou zvláště významu nabýt společné regionální iniciativy, aby mohl obtížný proces usmíření začít od kontaktů partnerských organizací zemí nacházejících se v konfliktní situaci.

V Bruselu dne 14. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu **Oblast Baltského moře – úloha organizované občanské společnosti při zlepšování regionální spolupráce a stanovování regionální strategie**

(2009/C 277/08)

Zpravodajka: **paní PELTOLA**

Na plenárním zasedání dne 10. července 2008 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Oblast Baltského moře – úloha organizované občanské společnosti při zlepšování regionální spolupráce a stanovování regionální strategie.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 16. dubna 2009. Zpravodajkou byla paní PELTOLA.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 171 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV považuje čtyři cíle strategie pro oblast Baltského moře, jež mají tento region učinit 1) environmentálně udržitelným, 2) prosperujícím, 3) atraktivním a přístupným a 4) bezpečným místem, za důležité, opodstatněné a komplementární.

1.2 EHSV zdůrazňuje zásadní úlohu organizované občanské společnosti při provádění strategie pro oblast Baltského moře. EHSV doporučuje Komisi, aby zřídila „Fórum občanské společnosti v oblasti Baltského moře“, jež by zajistilo zapojení organizované občanské společnosti do strategie pro oblast Baltského moře.

1.3 Otázka vnějších vztahů v strategii pro oblast Baltského moře musí být navázána na spolupráci se Severní dimenzí a otvírat cestu k rovnocennému partnerství mezi EU a třetími zeměmi.

1.4 EHSV věří, že provádění strategie pro oblast Baltského moře si vyžádá vlastní oddělený rozpočet, neboť v opačném případě panuje riziko, že zůstane u pouhého politického prohlášení a nedojde ke splnění jeho cílů.

1.5 Podpora hospodářského růstu a prosperity vyžaduje institucionální opatření EU, zvláště pak posílení základny v podobě mezinárodních smluv. To by pomohlo různým zúčastněným subjektům, ať již se jedná o podniky či soukromé osoby, dosáhnout hospodářské integrace a růstu v regionu úspěšněji, než tomu bylo doposud. EHSV se domnívá, že posílení ekonomiky v oblasti Baltského moře zvýší její atraktivitu a přispěje k vytvoření jakési baltské obchodní značky. Hospodářský růst by též znamenal širší přínos pro EU jako celek zlepšením fungování vnitřních trhů a hospodářské integrace.

1.6 EHSV se domnívá, že v návaznosti na akční plán Helsinské komise pro oblast Baltského moře, na němž se shodly EU a pobřežní státy oblasti Baltského moře, je optimálním způsobem ochrany životního prostředí v oblasti Baltského moře.

1.7 EHSV věří, že aktivní účast občanů bude mít do budoucna rostoucí význam, a to i v odvětvích a oblastech, jež jsou tradiční doménou veřejného sektoru. Jako příklad poslouží ochrana životního prostředí v oblasti Baltského moře.

2. Úvod

2.1 Evropská unie připravuje strategii pro oblast Baltského moře. Evropský parlament přijal usnesení k přípravě strategie pro oblast Baltského moře v listopadu 2006. V prosinci 2007 požádala Evropská rada Komisi o vypracování strategie do června 2009. Tato strategie stanovuje nejdůležitější parametry, které mají pomoci zlepšit budoucí regionální spolupráci v oblasti Baltského moře. Komise připravuje strategii jako iniciativu v oblasti regionální politiky. Celkově je do přípravných prací zapojeno 19 generálních ředitelství Komise.

2.2 Strategie chce pokrýt čtyři cíle: učinit z oblasti Baltského moře ⁽¹⁾ 1) environmentálně udržitelné, 2) prosperující, 3) atraktivní a přístupné a 4) bezpečné místo. EHSV považuje takové cíle v oblasti Baltského moře za důležité, opodstatněné a komplementární. Myšlenka vytvořit jasnou strategii pro oblast Baltského moře je rovněž opodstatněná. Pomocí doporučení týkajících se řádné správy věcí veřejných strategie pro oblast Baltského moře bude usilovat rovněž o zjednodušení postupů a omezení byrokracie.

(1) Oblastí Baltského moře se v tomto stanovisku rozumí státy na pobřeží Baltského moře: Finsko, Švédsko, Dánsko, Německo, Polsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva a Rusko. S výjimkou Ruska jsou všechny tyto státy členskými státy Evropské unie.

2.3 Obsah a celková orientace strategie pro oblast Baltského moře Evropské komise byly definovány prostřednictvím otevřeného veřejného dialogu a rozsáhlých konzultací se zainteresovanými stranami. Kromě těchto kulatých stolů byla ke sběru hledisek a názorů využita také veřejná internetová konzultace⁽²⁾. EHSV podporuje přístup, který zvolila Evropská komise.

2.4 Strategie pro oblast Baltského moře bude předložena zasedání Evropské rady dne 19. června 2009. Plán provádění strategie má být velmi prakticky zaměřeným dokumentem, v němž budou definovány úkoly pro jednotlivé strany a lhůty pro jejich plnění; v případě potřeby bude možné přidat doplňující opatření. Provádění strategie bude zahájeno během švédského předsednictví EU a bude pokračovat během předsednictví ostatních baltických členských států, počínaje Polskem v roce 2011 a poté v době předsednictví Dánska a Litvy v letech 2012 a 2013.

2.5 Rozměr vnějších vztahů strategie EU pro oblast Baltského moře má návaznost na spolupráci v rámci Severní dimenze⁽³⁾. Severní dimenze je nástrojem, jehož prostřednictvím EU a Rusko spolu s Norskem a Islandem provádějí politiky v dohodnutých oblastech spolupráce v severní Evropě. Spolupráce se Severní dimenzí umožní vytvořit rovnocenné partnerství mezi EU a třetími zeměmi. EHSV rozhodně podporuje zařazení všech států oblasti Baltského moře do společných projektů v oblasti Baltského moře. Proto má zcela zásadní význam účast a aktivní zájem Ruska na spolupráci v oblasti Baltského moře od samého počátku. EHSV dále vyzývá státy v oblasti Baltského moře, Norsko a Island, aby pokračovaly ve své spolupráci, která má hluboké historické, hospodářské a kulturní kořeny.

2.6 K provádění strategie pro oblast Baltského moře nejsou včleněny žádné nové nástroje financování. Mezi dostupné finanční zdroje patří Strukturální fondy EU (55 miliard eur pro oblast Baltského moře v letech 2007–2013), prostředky ze zdrojů každého zúčastněného státu oblasti Baltského moře a financování ze zdrojů mezinárodních finančních institucí, jako jsou EIB, NIB a Evropská banka pro obnovu a rozvoj. EHSV věří, že jednotlivé zdroje financování z EU je nutno využívat efektivněji pro účely stanovené ve strategii pro oblast Baltského moře.

2.7 EHSV zastává názor, že provádění strategie pro oblast Baltského moře si vyžádá vlastní oddělený rozpočet, neboť v opačném případě panuje riziko, že zůstane u pouhého politického prohlášení a nedojde ke splnění jeho cílů. EHSV se otázce financování bude věnovat podrobněji v některém z příštích stanovisek.

3. Úloha organizované občanské společnosti při provádění strategie pro oblast Baltského moře

3.1 EHSV vítá skutečnost, že Komise aktivně zapojila organizace občanské společnosti do přípravy strategie pro oblast Baltského moře; jejich aktivní účast je rovněž potřebná při provádění

akčního plánu pro strategii. EHSV zdůrazňuje, že bez skutečného zapojení organizované občanské společnosti do strategie pro oblast Baltského moře nebude možné provést opatření vyplývající ze strategie a splnit její cíle.

3.2 V současné době se důležitá práce četných organizací, jako jsou nevládní organizace, spotřebitelé, podnikové skupiny a skupiny ochránců přírody, často nedostane za hranice pouhých doporučení. Znalosti o jejich práci jsou nerovnoměrné a praktická opatření mohou navždy zůstat v šuplíku.

3.3 Stejně jako celostátní orgány jsou i regiony, města a organizovaná občanská společnost klíčovými hráči v oblasti Baltského moře. EHSV se domnívá, že je zapotřebí vyjasnit jednotlivé role, povzbudit organizace ke společné práci a připravit dohody o spolupráci. Dále je nutné vnést jasno do chaotické směti iniciativ a projektů v rámci různých programů financování prostřednictvím efektivnější koordinace programů a systematického sledování priorit strategie pro oblast Baltského moře.

3.4 EHSV je znepokojen otázkou praktického provádění a monitorování akčního plánu pro strategii pro oblast Baltského moře, a proto navrhuje, aby Komise zřídila poradní „Fórum občanské společnosti v oblasti Baltského moře“, jehož posláním by bylo:

- zajistit zapojení organizované občanské společnosti do provádění strategie pro oblast Baltského moře,
- předávat postoje a doporučení organizované občanské společnosti k aktuálním otázkám příslušným orgánům pro strategii pro oblast Baltského moře,
- podporovat aktivní zapojení organizované občanské společnosti v zemích zapojených do strategie pro oblast Baltského moře,
- podporovat účast organizované občanské společnosti na provádění strategie pro oblast Baltského moře na vnitrostátní a regionální úrovni a na úrovni EU,
- podporovat a povzbuzovat veřejnou diskusi a informovanost o opatřeních strategie pro oblast Baltského moře, dosaženém pokroku a cílech, kterých chceme dosáhnout jak v členských státech EU, tak v ostatních zemích zahrnutých do této strategie,
- využít různých prostředků, jako jsou návštěvy, semináře a šíření osvědčených postupů, k podpoře vytváření sítí regionálních skupin občanské společnosti (jak uvnitř, tak vně EU).

(2) První jednání u kulatého stolu proběhlo ve Stockholmu 30. září 2008, druhé v Rostocku ve dnech 5.–6. února 2009. Dále proběhla jednání u kulatého stolu ve dnech 18.–19. září 2008 v Kaunasu, 13. listopadu 2008 v Gdaňsku, ve dnech 1.–2. prosince 2008 v Kodani a 9. prosince 2008 v Helsinkách. Internetová konzultace se konala od 3. listopadu do 31. prosince 2008.

(3) Úř. věst. C 309, 16.12.2006, s. 91.

3.5 EHSV je připraven zahájit přípravné práce na „Fóru občanské společnosti v oblasti Baltského moře“. Dosavadní kontakty EHSV s regionálními občanskými organizacemi a jeho zkušenosti v podobných oblastech umožní, aby řídil činnosti Fóra. EHSV má velmi pozitivní zkušenosti a má k dispozici funkční modely díky zajištění aktivní účasti organizované občanské společnosti v projektech, jako je středomořská spolupráce⁽⁴⁾ a spolupráce sítí v černoamořské oblasti⁽⁵⁾.

4. Přeměna oblasti Baltského moře na prosperující hospodářský prostor

4.1 Efektivní provedení vnitřního trhu EU v tomto regionu spolu nese velmi významné přínosy v oblasti hospodářského růstu. EU, jednotlivé státy a mezinárodní organizace vytvářejí institucionální struktury, jež jsou oporou hospodářských vztahů v oblasti Baltského moře a umožňují její růst. Je však také jasné, že za hospodářskou integraci zodpovídají hospodářští hráči sami, firmy i soukromé osoby. Tento faktor bude určující pro úspěšnost postupu integrace ekonomiky oblasti Baltského moře a tempa jejího růstu. EHSV věří, že posílení ekonomiky v oblasti Baltského moře podstatně zvýší atraktivitu regionu a přispěje k vytvoření jakési baltské obchodní značky. Posílení hospodářství oblasti Baltského moře by rovněž znamenalo širší přínos pro EU jako celek.

4.2 Níže jsou uvedeny hlavní priority k integraci trhů a opatřením na podporu růstu hospodářské oblasti Baltského moře.

4.2.1 Posílení základny v podobě mezinárodních smluv

4.2.1.1 Oblast Baltského moře bude moci využít hospodářských příležitostí pouze za předpokladu podstatného rozšíření základny mezinárodních smluv a hlubší integrace Evropy. Přestože členství Ruska ve WTO a jeho nové dohody o spolupráci s EU (nová dohoda EU-Rusko) se netýkají výhradně oblasti Baltského moře, jejich potenciální prospěšnost pro tento region je zcela zásadní, neboť jsou hnacími silami hospodářského růstu a rozvoje. Baltské moře je nejvýznamnější přirozenou vývozní cestou pro ruské a asijské výrobky do Evropy.

4.2.1.2 Znepokojivá je pro EHSV skutečnost, že Rusko není signatářem programu Evropské unie pro oblast Baltského moře (INTERREG IVB 2007–2013), jehož snahou je učinit z regionu místo, v němž bude atraktivní investovat, žít a pracovat.

⁽⁴⁾ EHSV vytvořil síť hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí v regionu Euromed v roce 1995 na základě mandátu vyplývajícího z Barcelonské deklarace.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 144.

4.2.1.3 Do rozhodovacích pravomocí EU a jejích členských států spadá několik smluvních dohod, které by mohly být pro oblast Baltského moře velmi prospěšné. Např. v současnosti musí podnik s provozy ve všech devíti zemích oblasti Baltského moře používat až osm různých měn. Pouze Finsko a Německo patří do eurozóny. Je velmi důležité, aby hospodářská a měnová unie byla rozšířena a zahrnovala Dánsko, Švédsko, Estonsko, Lotyšsko, Litvu i Polsko. Zvláště iniciativy z Dánska a Švédska k přistoupení k hospodářské a měnové unii by dodaly na efektivitě a důvěryhodnosti snahám o plné využití potenciálu hospodářského prostoru v oblasti Baltského moře.

4.2.2 Podpora fungování vnitřního trhu

4.2.2.1 Je třeba učinit více pro zajištění řádného fungování vnitřního trhu v oblasti Baltského moře. Rostoucí míra specializace s sebou přináší skutečnost, že stále více podniků působí v různých mezinárodních sítích utvářených podle oboru jejich činnosti. Prostřednictvím svých zákazníků, dodavatelů a obchodních partnerů jsou firmy provázány s trhy a výrobci v celé oblasti Baltského moře. S nárůstem přeshraničních obchodních transakcí je pro oblast Baltského moře životně důležité vytvořit co nejednotnější tržní prostor tak, aby nebylo narušováno obchodování se zbožím a službami ani veřejné zakázky a investice a aby bylo zajištěno hladké fungování kapitálových a pracovních trhů.

4.2.2.2 Potenciálně velmi důležitý je pro členské státy EU v oblasti Baltského moře vstup nové Lisabonské smlouvy v platnost v roce 2010. Smlouva posiluje pravomoci EU v důležitých oblastech z hlediska průmyslu, jako jsou celní unie, pravidla hospodářské soutěže a obchodní politika.

4.2.2.3 Klíčové je též dosažení co nejjednotnějšího provedení právních předpisů EU. Významným prvkem revidované Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost je např. směrnice o službách, kterou členské státy musí provést do vnitrostátního práva do 28. prosince 2009. Zpráva Eurochambers⁽⁶⁾ z února 2009⁽⁷⁾ poukazuje mj. na značné rozdíly mezi provedením této směrnice v členských státech EU v oblasti Baltského moře jak z hlediska časových rozvrhů, tak podstaty. Současný stav znamená pro členské státy EU v tomto regionu skvělou příležitost spojit síly a vytvořit standardizovaný, centralizovaný obchodní systém pro poskytovatele služeb. Tento centralizovaný obchodní systém musí vyjasnit postupy pro povolování činnosti poskytovatelů služeb, usnadnit získávání informací o administrativních formalitách a ochraně spotřebitelů a také musí usnadnit přesuny poskytovatelů služeb z jednoho členského státu do druhého.

⁽⁶⁾ Asociace evropských obchodních a průmyslových komor.

⁽⁷⁾ 4. vydání přehledu provádění směrnice o službách: www.eurochambers.eu

4.2.2.4 Několik klíčových odvětví v oblasti Baltského moře zůstává mimo působnost směrnice o službách. Patří sem některé dopravní služby, personální agentury poskytující dočasné přidělení zaměstnanců, finanční služby a zdravotnické služby. Tyto služby též potřebují funkční vnitřní trh, zvláště mají-li podniky být aktivními poskytovateli služeb.

4.2.2.5 V efektivním působení v oblasti Baltského moře firmám stále brání různé obchodní bariéry. Evropská unie a další hráči stále mají hodně práce v oblasti Baltského moře, pokud se jedná o konsolidaci základních principů právního státu a zejména pak potírání korupce.

4.2.2.6 EHSV by rád upozornil na skvělý příklad usnadnění obchodování mezi EU a Ruskem. Dne 1. ledna 2009 byl zahájen pilotní projekt elektronického celního odbavení. V této počáteční fázi jsou do projektu zapojeny Rusko a osm zemí EU, z nichž tři patří do oblasti Baltského moře (Lotyšsko, Švédsko a Finsko). Další tři státy regionu (Litva, Estonsko a Polsko) se k projektu připojí během roku 2009. Projekt je prvním krokem k modernizaci celních postupů mezi Ruskem a EU. Bude nutné přijmout další harmonizační opatření k usnadnění celního odbavení, jež by znamenalo příležitostí k trestné činnosti v této oblasti. Harmonizace zlepšit logistiku a sníží náklady podniků.

4.2.3 Infrastruktura

4.2.3.1 Infrastruktura potřebuje propojení námořní, říční, pozemní a letecké dopravy napříč hranicemi států. Je to výzvou k soutěži a společnému plánování, jež zajistí hladkou návaznost dopravních cest. Větší pozornost je též nutno věnovat jejich kvalitě. Spolupráce mezi členskými státy EU a zvláště s Ruskem je zapotřebí k vybudování levných a účinných dopravních řetězců a eliminaci kritických míst. Řešením by mohlo být plné využití myšlenky dálnice Baltského moře, celoevropské politiky v oblasti dopravních sítí TEN-T⁽⁸⁾ a připravovaného partnerství Severní dimenze v oblasti dopravy a logistiky. Každá případná analýza k této problematice by měla zahrnovat sousední členské státy EU a transevropské dopravní trasy. Jedná se o klíčový předpoklad zkvalitnění mobility zboží, služeb a pracovních sil.

4.2.4 Podpora hospodářského růstu

4.2.4.1 Existuje několik studií, jež dokazují pozitivní korelaci mezi hospodářským růstem a efektivitou právního systému⁽⁹⁾. Nedostatečná ochrana vlastnictví, korupce, nejistota v oblasti

závaznosti smluv a nezávislosti justice a také nejednotné použití a výklad práva dohromady zpomalují hospodářský růst. Investice jsou tak riskantnější a jejich přítoky vysychají. Země oblasti Baltského moře by se mohly dohodnout na společných krocích k napravení všech těchto nedostatků. Výtečným základem k této práci by byla strategie pro oblast Baltského moře.

4.2.4.2 Devět zemí oblasti Baltského moře se výrazně liší jedna od druhé, a to v mnoha ohledech. Státy v oblasti a jejich hospodářské vztahy prodělaly v posledních 20 letech zásadní změny. Existují rozdíly v úrovni hospodářského rozvoje a průmyslových struktur a více a efektivněji než doposud by měly být využívány nové podnikatelské příležitosti vyplývající z rozdílů v poptávce a nabídce a uvedené rozmanitosti. Komerčně a ekonomicky udržitelným způsobem by měly být využity zásadní trendy v regionu, jako je evropská integrace, mění se mezinárodní status Ruska a globální změny na trzích s energiemi, zbožím a službami. Subjektům tvořícím občanskou společnost proto musí být dány příznivé podmínky a pobídky k jejich činnostem.

4.2.4.3 EHSV by rád zdůraznil, že hospodářský růst a efektivní výroba nemusí nutně jít proti zájmům ochrany životního prostředí. Naopak by měly být zdůrazňovány pozitivní příležitosti vyplývající z interakce rostoucí a stále více diversifikované ekonomiky a čistšího prostředí.

4.2.5 Spolupráce na výzkumu a inovacích

4.2.5.1 V oblasti Baltského moře probíhají zajímavé společné mezinárodní projekty typu klastrů zaměřené na inovace. Jako příklad lze uvést středisko Nordisk Innovations Centre (NICE), které zahájilo více než 100 různých projektů a freshrančních sítí, jež byly seřazeny do různých tematických skupin: tvůrčí odvětví, environmentální technologie, mikro- a nanotechnologie, inovativní stavebnictví, nutraceutika a bezpečnost potravin.

4.2.5.2 EHSV přikládá velký význam tzv. páté svobodě a spolupráci mezi vědeckými pracovníky, studenty, učiteli a mezi veřejným a soukromým sektorem. Měly by být podporovány výměny výzkumných pracovníků mezi výzkumnými středisky a univerzitami. Rozvíjení provozních podmínek pro klastry by např. vyžadovalo odstranění vnitrostátních překážek financování výzkumu vytvořením společného systému pro země oblasti Baltského moře, který by zkombinoval financování výzkumu z národních zdrojů. Každý členský stát EU v oblasti Baltského moře by měl v souladu s revidovanou Lisabonskou strategií zvyšovat svůj podíl výdajů na výzkum a vývoj na tři procenta hrubého domácího produktu.

⁽⁸⁾ http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/consultations/2009_04_30_ten_t_green_paper_en.htm.

⁽⁹⁾ European Bank for Reconstruction and Development, Transition report 2005: Business in transition and World Bank (2008), Macroeconomics and Growth Research Program/Investment climate and the Microeconomics of Growth/Institutions and Governance. Viz též: <http://www.enterprisesurveys.org/> k podmínkám podnikatelského prostředí v různých zemích.

4.2.5.3 Společenství vědců a výzkumných pracovníků osmi zemí v oblasti Baltského moře, jež jsou zároveň členskými státy EU, jsou aktivními účastníky projektů BONUS ERA-NET. V roce 2008 Komise v rámci 7. rámcového výzkumného programu EU schválila Společný výzkumný program pro oblast Baltského moře (BONUS+), který je společně financován z prostředků EU a vnitrostátních zdrojů financování výzkumu pobřežních států v oblasti Baltského moře. EHSV vřele vítá zřízení nového stálého výzkumného programu pro oblasti Baltského moře BONUS+ a zejména doufá, že jeho výsledky budou mít výraznější dopad na ochranu Baltského moře a udržitelný rozvoj regionu, než tomu bylo doposud.

4.2.6 Mobilita pracovních sil

4.2.6.1 Přestože od rozšíření EU v regionu uběhlo již pět let, volného pohybu pracovních sil v EU nebylo zatím dosaženo. Ke dni 30. března 2008 však byly všechny členské státy EU v oblasti Baltského moře zařazeny do Schengenského prostoru, který umožňuje volný pohyb osob. EHSV věří, že by měla být ukončena přechodná období týkající se volného pohybu pracovních sil. Pohyb pracovníků a odborníků z jedné země do druhé, tzv. „cirkulace mozků“, je přínosný pro všechny. Potřeba zajistit dostatek kvalifikovaných pracovních sil vyžaduje, aby celý region Baltského moře urychleně přijal imigrační politiku zaměřenou na zaměstnanost. Jde o nutnost i přes současný hospodářský pokles, kdy je pravděpodobný nárůst dostupných pracovních sil v oblasti po nějakou dobu. Další podpory by se mělo dostat též spojování volných pracovních míst a zaměstnanců. Je třeba harmonizovat pracovní kulturu a minimální pracovní podmínky s cílem zabránit narušení hospodářské soutěže a zajistit základní práva zaměstnanců. Pokud jde o odbornou přípravu lidí pro trh práce, musí být cílem rozvíjet společnou strukturu odborné přípravy a seznam profesních kvalifikací. V celé oblasti Baltského moře je třeba ještě vykonat mnoho práce při propagaci pracovních pobídek a usnadňování pohybu mezi jednotlivými místy nebo zeměmi.

4.2.6.2 Síť Baltic Sea Labour Network (BSLN) nedávno zahájila tříletý společný projekt za účasti desítek partnerů z různých zemí regionu. Cílem projektu je učinit z oblasti Baltského moře evropský model přeshraniční politiky v oblasti trhu práce a místo, v němž bude atraktivní pracovat, žít a investovat. Jedním z hlavních partnerů zapojených do projektu BSLN je Síť odborů (Trade Union Network, BASTUN) ⁽¹⁰⁾.

5. Přeměna oblasti Baltského moře na environmentálně udržitelný prostor

5.1 Cílem je učinit z oblasti Baltského moře ekologicky udržitelný prostor. Baltské moře je relativně malou, mělkou pánví brakické vody, což z něj ekologicky řečeno činí výjimečně zranitelnou oblast.

5.2 V posledních dvaceti letech došlo ke zhoršení podmínek v Baltském moři na alarmující úroveň. Neudržitelné zůstává vyvážení odpadu do moře. Eutrofizace Baltu a vysoká míra environmentálních toxinů znamenají rostoucí míru živých látek a zelenání vody bujením řas a další flóry. Nárůst výskytu vodního květu je přímo závislý na zvýšeném výskytu dusíku a fosforu, které jsou jeho primárními živinami.

5.3 V úmoří Baltského moře žije více než 85 milionů lidí, kteří si čím dál více uvědomují tento znepokojivý stav. Výzva při přijímání opatření na ochranu Baltu však spočívá ve skutečnosti, že na jeho pobřeží leží devět zemí na různém stupni rozvoje a kolem v jeho úmoří tučt zemí včetně Běloruska a Ukrajiny. Vzhledem k tomu je obtížná koordinační činnost mezi jednotlivými zainteresovanými stranami. EHSV soudí, že alarmující stav Baltského moře si vynutí rychlá a účinná přeshraniční opatření ⁽¹¹⁾.

5.4 EHSV se domnívá, že nejrychlejší a nákladově nejefektivnější metodou ke zlepšení stavu Baltského moře jako celku je řešit ty nejhorší zdroje znečištění na velmi lokální úrovni. Ve Finském zálivu je např. nejhorším znečišťovatelem město Petrohrad, které stále nečiní dost pro odstranění živin ze svých odpadních vod. Došlo však již ke značnému pokroku. Chemické srážení fosforu v odpadních vodách v jeho největší čističce odpadních vod, která byla uvedena do provozu v roce 2007, přispělo k podstatnému snížení znečištění fosforem a výskytu vodního květu ve Finském zálivu. Zvláště důležité bude účinněji řešit ve všech pobřežních státech fugitivní emise ze zemědělství. Jejich snížení by značně zlepšilo stav pobřežních vod.

5.5 EHSV považuje akční plán Helsinské komise pro oblast Baltského moře (HELCOM Baltic Sea Action Plan, BSAP) ⁽¹²⁾ za nejdůležitější nástroj k zastavení eutrofizace Baltského moře. Všechny pobřežní státy v oblasti Baltského moře a Komise podepsaly tuto dohodu v roce 2007.

6. Energetika a námořní bezpečnost

6.1 EHSV připravil zvláštní stanovisko k vnějšmu rozměru energetické politiky EU ⁽¹³⁾, v němž se uvádí, že EU přikládá zvláštní význam otázkám energetiky v rámci strategie pro oblast Baltského moře. Spolupráce v regionu v oblasti energetiky zahrnuje především spotřebitelské a tranzitní země. Ústředním prvkem je napojení na Rusko. Zvláštní prioritu pro oblast Baltského moře by mělo mít vytvoření nové dohody mezi EU a Ruskem (nová dohoda EU-Rusko) na základě principu reciprocity a vzájemného porozumění, která by řešila též problematiku energetiky. Rusko by mělo umožnit dopravu plynu ve své síti a umožnit evropským firmám investovat do rozvoje jeho energetických sítí a zdrojů energie.

⁽¹⁰⁾ Mezi partnery jsou ústřední organizace zaměstnanců, mezinárodní federace zaměstnanců, Rada států v oblasti Baltského moře (Council of Baltic Sea States, CBSS), ústřední organizace zaměstnavatelů a německý Institut pro sociální a vzdělávací politiku.

⁽¹¹⁾ <http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/balticseascocard2008.pdf>.

⁽¹²⁾ www.helcom.fi.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 8

6.2 Křehký ekosystém Baltského moře, již vážně znečištěný, vyžaduje, aby plánovaný plynovod Nord Stream splňoval přísné bezpečnostní a environmentální požadavky. Např. po druhé světové válce byla v Baltském moři potopena munice, válečný materiál a chemické zbraně, přičemž dnes neznáme přesnou polohu ani stav tohoto materiálu. EHSV podporuje usnesení Evropského parlamentu ⁽¹⁴⁾ ze dne 8. července 2008 a stranám, které se podílejí na vypracování projektu plynovodu Nord Stream, důrazně doporučuje, aby důkladně přezkoumaly alternativní možnosti přeložení tohoto plynovodu, především po souši. Nezávisle na budoucnosti plynovodu Nord Stream bude též Rusko muset bezpodmínečně respektovat právní rámec trhu s plynem v EU včetně přístupu třetích stran.

6.2.1 Pro pobřežní státy kolem Baltského moře je také zvláště důležitá námořní bezpečnost. Zásadní environmentální výzvou je množství ropy přepravené po Baltském moři, které se zesedminásobilo za posledních patnáct let. V roce 2007 bylo přes Baltské moře přepraveno 145 milionů tun ropy; odhaduje se, že do roku 2015 dojde k nárůstu na 240 milionů tun. Tato spolupráce mezi pobřežními státy vedla k tomu, že Mezinárodní námořní organizace (International Maritime Organisation, IMO) označila Baltské moře za obzvláště citlivou mořskou oblast (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA). Možným únikům ropy pomohou předcházet plavidla s dvojitým dnem a dvojitým pláštěm, která budou povinná od roku 2010. EHSV přesto naléhavě vyzývá země oblasti Baltského moře, aby připravily společný systém pro monitorování a výměnu informací, který by dále posílil námořní bezpečnost.

6.2.2 Emise živin z lodí lze snížit změnou požadavků na odpadní vody v příloze IV úmluvy MARPOL. Cílem směrnice 2000/59/ES bylo navýšit přístavní zařízení pro zpracování nahromaděné a odpadní vody z lodí. Dále by měla být podporována dobrovolná opatření k omezení vypouštění odpadních vod, např. zvýšením počtu a objemu přístavních čističek. Přístavy Baltského moře musejí také zajistit, aby jejich provozní podmínky byly dostatečně pružné a rychlé při nakládání s velkými výletními lodmi ⁽¹⁵⁾.

6.3 Přestože vypouštění odpadu z lodí nemá zásadní vliv na eutrofizaci Baltského moře, je snazší je omezovat než v případě fugitivních emisí, a proto je nelze přehlížet.

7. Snížení emisí ze zemědělství

7.1 Akční plán HELCOM stanovuje jasné minimální cíle v oblasti znečištění živinami pro každou zemi v oblasti Baltského moře. Splnění těchto cílů vyžaduje, aby EU koncipovala určité

⁽¹⁴⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. července 2008 o ekologickém dopadu plánovaného plynovodu v Baltském moři, který má spojit Rusko a Německo (petice 0614/2007 a petice 0952/2006) (2007/2118(INI)).

⁽¹⁵⁾ Plně realizováno by mělo být též doporučení HELCOM 28E10 (použití systému bez zvláštního poplatku za odpad z lodí a mořských nečistot zachycených v rybářských sítích v oblasti Baltského moře).

oblasti společné zemědělské politiky tak, aby v ní byly zohledněny také zvláštní okolnosti zemědělské výroby a životního prostředí v oblasti Baltského moře ⁽¹⁶⁾.

V této souvislosti lze označit za konstruktivní, že Komise v návrhu svého akčního plánu do velké míry zohlednila návrhy zemědělských organizací v oblasti Baltského moře týkající se udržitelnosti, životního prostředí a zemědělství. K nim se počítají mj. i cílená opatření v oblasti environmentálních technologií, poradenství, používání hnojiv a uplatňování právních předpisů EU o pesticidech, krmivech a potravinách v praxi.

Zde je obzvláště důležitá spolupráce subjektů a organizací v jednotlivých členských státech, jako jsou zemědělství výrobci, ekologické organizace a spotřebitelé. Důležitá je pro region dohoda o nejlepších postupech, které budou použity a šířeny ve všech zemích. V novém programovém období by v rámci programů rozvoje zemědělství měly být hledány postupy, které by mohly systematicky využívat různé subjekty. Stejně tak by měly být hledány metody zlepšení využití hnojiv a energie ⁽¹⁷⁾.

8. Snížení emisí fosforu a dusíku prostřednictvím účinnějšího zpracování odpadních vod

8.1 EHSV považuje za nejdůležitější krok ke snížení emisí dusíku a fosforu úplné provedení směrnice EU o čištění městských odpadních vod ⁽¹⁸⁾. Dalším důležitým opatřením k účinnějšímu odstranění fosforu je provedení doporučení Helsinské komise 28E/5. Současné termínové požadavky EU jsou však vzhledem k alarmujícímu stavu Baltského moře příliš mírné. Jsou zapotřebí náročnější cíle. EHSV přikládá váhu zvýšení účinnosti těchto technických a chemických procesů, neboť jsou přiměřeně nákladově efektivní a přinášejí rychlé výsledky.

⁽¹⁶⁾ Mělo by být zajištěno efektivní provedení integrovaných plánů řízení povodí dle rámcové směrnice EU o vodě. Ochrana vody v rámci zemědělství může být podpořena přidělením priority ekologicky citlivým oblastem.

⁽¹⁷⁾ Ke snížení zemědělského znečištění Baltského moře je zapotřebí inovací v zemědělské politice jak při jejím plánování, tak při provádění jednotlivých opatření. Jedním z možných příkladů nových postupů může být dobrovolné veřejné soutěže v agro-environmentálním programu. Vysvětlení: dobrovolná veřejná soutěž („competitive bidding“) je opatření, kde jsou opatření zaměřena na ty oblasti, kde je riziko uvolnění živinových látek nejvyšší a kde je nejvýhodnější poměr nákladově efektivity ochranných opatření. Na základě těchto nabídek orgány platí zemědělci podle environmentálního přínosu opatření ke každé oblasti nabízené v programu namísto současných paušálních dotací.

⁽¹⁸⁾ Směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.

8.2 Dobrým příkladem působení organizované občanské společnosti na ochranu životního prostředí v oblasti Baltského moře je nadace Johna Nurminena (John Nurminen Foundation). Hlavním cílem projektu nadace Johna Nurminena za čisté Baltské moře je zastavit eutrofizaci a zvýšit ekologickou informovanost o stavu Baltského moře ⁽¹⁹⁾. Hlavním bodem zájmu jsou opatření, která nejrychleji a nákladově nejefektivněji zvyšují užitnou a environmentální hodnotu Baltského moře. Z darů jsou financovány opatření např. ke zlepšení chemického odstraňování fosforu z městských odpadních vod směřujících do Baltského moře.

Výhoda nadace jako aktivního hráče na poli ochrany životního prostředí spočívá také ve skutečnosti, že jde o neziskovou organizaci, která je pružná a není omezena byrokratickými překážkami.

8.3 EHSV se domnívá, že aktivní občanství a jeho iniciativy hrají významnou roli i v oblastech, které jsou tradiční doménou veřejného sektoru. Je zřejmé, že odbornost, znalosti a přístup nabízený soukromým a třetím sektorem může doplnit opatření zavedená sektorem veřejným.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ <http://www.johnnurmisenaaatio.fi/?lang=en>.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

453. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 13. A 14. KVĚTNA 2009

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se zrušují směrnice Rady 71/317/EHS, 71/347/EHS, 71/349/EHS, 74/148/EHS, 75/33/EHS, 76/765/EHS, 76/766/EHS a 86/217/EHS, pokud jde o metrologii

(KOM(2008) 801 v konečném znění – 2008/0227 (COD))

(2009/C 277/09)

Zpravodaj: **pan SALVATORE**

Dne 19. prosince 2008 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se zrušují směrnice Rady 71/317/EHS, 71/347/EHS, 71/349/EHS, 74/148/EHS, 75/33/EHS, 76/765/EHS, 76/766/EHS a 86/217/EHS, pokud jde o metrologii

KOM(2008) 801 v konečném znění – 2008/0227 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. dubna 2009. Zpravodajem byl pan SALVATORE.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 14. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko jednomyslně.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV schvaluje návrh Komise zrušit směrnice 71/317/EHS, 71/347/EHS, 71/349/EHS, 74/148/EHS, 75/33/EHS, 76/765/EHS, 76/766/EHS a 86/217/EHS, pokud jde o metrologii a souhlasí s jeho odůvodněním. Zmíněné směrnice lze totiž skutečně považovat za již zastaralé a nezpůsobilé pro dosažení cíle, za jehož účelem byly vytvořeny. Tímto cílem byla harmonizace vnitrostátních právních předpisů v oblasti různých druhů měřících přístrojů.

1.2 EHSV bere na vědomí výsledky veřejné konzultace a externí studie, které provedla Komise, z nichž vyplývá, že:

- a) v oblastech, které těchto osm směrnic pokrývá, neexistují překážky obchodu,
- b) ve skutečnosti se tyto směrnice používají stále méně, neboť se týkají již zastaralých přístrojů,

- c) technický pokrok je zohledněn v mezinárodních normách i vnitrostátních předpisech založených na zásadě vzájemného uznávání.

1.3 S ohledem na to, že vnitrostátní předpisy jsou schopné zajistit, že nebudou existovat žádné překážky pro obchod, a to bez ohledu na uplatňování zmíněných směrnic, EHSV doufá, že členské státy po zrušení směrnic neprovedou změny stávajících předpisů.

2. Úvod

2.1 Zjednodušení platných právních předpisů je prioritní činností EU, jak vyplývá z programu zlepšení tvorby právních předpisů, jež vychází z Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost. Jeho cílem je, aby právní předpisy Společenství a vnitrostátní předpisy byly méně složité, daly se snáze uplatňovat, a byly tak účinnější při dosahování stanovených cílů.

2.2 Obecným cílem je podpořit evropské právní prostředí, které by vyhovovalo nejpřísnějším legislativním kritériím a respektovalo zásadu subsidiarity a proporcionality.

2.3 V souladu s těmito zásadami dostává revize *acquis* Společenství podobu stálého a systematického procesu, jenž umožňuje zákonodárným institucím přezkoumat právní předpisy a zároveň brát v úvahu všechny příslušné zájmy.

2.4 Komise se uchyluje ke zrušení jako způsobu zjednodušení ve všech případech, které se týkají právních aktů, jež se staly bezpředmětnými nebo zastaralými kvůli technickému nebo technologickému pokroku, vývoji politik prováděných EU, změnám v uplatňování pravidel smluv nebo vypracování mezinárodních právních předpisů.

3. Souvislosti

3.1 Právní rámec určený směrnicemi 71/317/EHS, 71/347/EHS, 71/349/EHS, 74/148/EHS, 75/33/EHS, 76/765/EHS, 76/766/EHS a 86/217/EHS, které se týkají metrologie, byl ustaven v 70. letech minulého století za účelem odstranění překážek volného pohybu zboží na vnitřním trhu, které byly způsobeny různorodostí vnitrostátních předpisů v této oblasti.

3.2 Komise zdůrazňuje, že právní rámec vymezený těmito osmi směrnicemi EHS o metrologii lze označit za překonaný v souvislosti s tím, jak se v průběhu doby vyvíjely vnitrostátní předpisy kvůli potřebě přizpůsobit se technologickému pokroku a normám zavedeným mezinárodními předpisy⁽¹⁾. Připojením doložky o vzájemném uznávání se zajistilo, že byly rovněž uznávány měřicí přístroje s podobnou výkonností, bez ohledu na to, zda byly sestaveny v souladu s předpisem jiného členského státu.

3.3 Komise na základě veřejné konzultace a externí studie vzala na vědomí, že v odvětvích, na která se vztahují směrnice zmíněné

v uvedeném návrhu, v současnosti nejsou žádné obchodní překážky. Kromě toho se směrnice týkají přístrojů, které jsou užívány stále menší měrou.

3.4 Návrh Komise zrušit zmíněných osm směrnic vychází z potřeby současně sladit dva rozdílné cíle: snížit množství evropských právních předpisů a zachovat vnitřní trh beze změny.

4. Připomínky

4.1 Návrh Komise posuzovaný s ohledem na uvedený záměr snížit množství evropských právních předpisů a současně zachovat vnitřní trh beze změny se ukazuje jako odůvodněný. V odvětví, v němž se uplatňují zmíněné směrnice, je vnitrostátní právní úprava vytvořená podle norem stanovených příslušnými mezinárodními předpisy a vycházející ze zásady vzájemného uznávání v souladu s technickým pokrokem. Dosahuje stejného účinku harmonizovaného právního systému jako v případě, kdy je vymezen osmi směrnicemi, které se navrhuje zrušit.

4.2 Zrušení osmi směrnic o metrologii je v souladu s přístupem uplatňovaným na úrovni EU ve smyslu zjednodušování právních předpisů EU rušením právních aktů, které se kvůli svému malému praktickému dopadu staly bezpředmětnými, a tedy zastaralými.

4.3 EHSV považuje za vhodné, aby po zrušení směrnic byly v zájmu zajištění účinnosti systému založeného na dobrovolné standardizaci zavedeny pravidelné kontroly vnitrostátních právních systémů, pokud jde jak o nové, tak o staré technologie.

4.4 EHSV uznává a oceňuje značné úsilí Komise o zapojení všech zainteresovaných subjektů v tomto odvětví, jež bude jejím návrhem ovlivněno. Toto úsilí se projevuje v rozsáhlé externí konzultaci, která probíhala od května do července 2008 a jejímž cílem bylo zaznamenat reakce výrobců měřicích přístrojů, kupujících, spotřebitelů a státních orgánů.

V Bruselu dne 14. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁾ Technické normy a mezinárodní doporučení s cílem poskytnout členským zemím mezinárodně sdílený základ, s jehož pomocí se formulují příslušné vnitrostátní předpisy, se připravují především v Mezinárodní organizaci pro legální metrologii (OIML). Jde o mezinárodní organizaci, která byla založena v roce 1955 na základě úmluvy, se záměrem podporovat celosvětovou harmonizaci postupů v legální metrologii. Tato organizace pomocí technické struktury rozšířené po celém světě poskytuje členským státům směry v oblasti metrologie, aby na jejich základě vypracovaly regionálně či celostátně platné požadavky týkající se výroby a používání měřicích přístrojů pro aplikace legální metrologie.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely

(KOM(2008) 543 v konečném znění – 2008/0211 (COD))

(2009/C 277/10)

Zpravodaj: **pan ADAMS**

Dne 12. ledna 2009 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně zvířat užívaných k vědeckým účelům

KOM(2008) 543 v konečném znění - 2008/0211 (COD).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. dubna 2009. Zpravodajem byl pan ADAMS.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 173 hlasy pro, 14 hlasů bylo proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá tuto již dlouho očekávanou směrnici, která zavede normy a pravidla pro výběr zvířat, jejich používání a zacházení s nimi pro vědecké účely, má však výhrady vůči míře, do jaké směrnice v praxi nahradí, sníží a zdokonalí používání zvířat ve výzkumu. Výbor proto zdůrazňuje následující doporučení vedle všech ostatních obsažených v hlavní části textu.

1.2 Komise by měla důkladněji monitorovat počty zvířat používaných pro vědecké účely. To může vyžadovat nové postupy pro sběr a monitorování dat, specifické pro dané odvětví, z nichž některé nebudou spadat do oblasti působnosti této směrnice.

1.3 Směrnice by měla požadovat harmonizaci v oblasti posuzování výzkumu ve všech členských státech a stanovit a blíže rozvést povinnost příslušných orgánů každého členského státu vést databázi stávajícího výzkumu prováděného na zvířatech a účinně ji používat při schvalování projektů a postupů.

1.4 Měla by být rozšířena úloha střediska ECVAM, tak aby se jeho funkce neomezovala pouze na podporu výzkumu, ale aby převzalo roli ústředního koordinátora. Mělo by být zřízeno špičkové výzkumné centrum EU zaměřené na propagaci a prosazování vývoje metod „3R“ ve všech oblastech používání zvířat včetně základního lékařského výzkumu. Tento obecný přístup známý pod anglickou zkratkou 3R (replacé, reduce, refine – nahradit, snížit, zdokonalit) byl poprvé definován v roce 1958.

1.5 Speciální pozornost by měla být věnována „závažným“ experimentům ve snaze najít humánní alternativy. Postupy, u nichž

existuje pravděpodobnost, že způsobí intenzivní bolest, utrpení nebo strach, by měly být aplikovány, pouze pokud neexistují účinné alternativní výzkumné metody, jež by umožnily výzkum určitých nemocí vážně ohrožujících lidské zdraví. „Intenzivní“ rozumíme míru utrpení nebo strachu, která je podle klasifikace závažnosti uvedené ve směrnici vyšší než „závažná“.

1.6 Směrnice by měla požadovat, aby byli subhumánní primáti používáni k pokusům pouze tehdy, pokud jde o potomky subhumánních primátů, kteří byli chováni v zajetí, a to co nejdříve, jak to bude v praxi možné.

1.7 Směrnice musí jasně stanovit, že nijak neomezuje právo členských států uplatňovat či přijímat přísnější pravidla pro umístění laboratorních zvířat a péče o ně.

1.8 EHSV naléhavě vyzývá vědeckou obec, aby uznala, že její vědecké programy mohou být plně uvedeny do souladu s cíli 3R, a to jak teoreticky, tak v praxi, a aby se k tomuto důrazně zavázala.

2. Úvod

2.1 Otázkou dobrých životních podmínek zvířat a ochranou zvířat, ať už domácích či hospodářských, se zabývá celá řada směrnic, rozhodnutí a nařízení EU. V protokolu č. 33 o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat⁽¹⁾, jenž je přílohou Amsterdamské smlouvy, je vyjádřen tento postoj: „[...] přejíce si

⁽¹⁾ Úř. věst. C 340, 10.11.1997.

zajistit lepší ochranu zvířat jako vnímajících bytostí a lepší péči o ně [...]. EU tak uznala, že zvířata mají vlastní status, díky němuž stojí výše než majetek nebo věci, a že naše zacházení s nimi by mělo probíhat podle jistých etických zásad a být právně upraveno. Zvířata na vyšším stupni vývoje mají tento status proto, že jsou stejně jako my schopna cítit bolest a požitky, jsou si vědoma své existence a chtějí žít spokojený a dlouhý život. Některé druhy těchto zvířat, které mají neurologický systém srovnatelný s lidským, jsou široce využívány k laboratorním pokusům prováděným za různými účely. Výsledky těchto pokusů mohou být do různé míry prospěšné pro lidi, samotná zvířata a životní prostředí, ale v některých případech mohou používaným zvířatům přivodit strádání, utrpení nebo smrt.

2.2 Tuto směrnici, jež je revizí právních předpisů z roku 1986 ⁽²⁾, lze považovat za jeden z řady předpisů, v nichž se odrazí změna pohledu na používání zvířat. V poslední době došlo k revizím směrnic týkajících se porážky a přepravy zvířat a k zavedení akčního plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat, ke kterým se Výbor nedávno vyjádřil ⁽³⁾. V letošním roce vstoupil v platnost téměř úplný zákaz prodeje kosmetiky testované na zvířatech v celé EU a zákaz pokusů na zvířatech souvisejících s kosmetikou ⁽⁴⁾.

2.3 Navrhovaná směrnice o ochraně zvířat užívaných k vědeckým účelům se stane součástí tohoto legislativního korpusu. Plně akceptuje obecný cíl nahradit, snížit a zdokonalit používání zvířat při vědeckých postupech (známý pod zkratkou 3R), jenž je obecně podporován širší vědeckou obcí. Ve stanovisku se proto Výbor zamýšlí, zda tento návrh přispěje k plnění tohoto cíle a do jaké míry jsou v něm vyváženy dobré životní podmínky zvířat, lidský prospěch a vědecký pokrok.

3. Shrnutí návrhu směrnice

3.1 Oblast působnosti a povolené účely

3.1.1 Směrnice se bude vztahovat na případy chovu či používání zvířat (především obratlovců) pro vědecké účely. Nepatří mezi ně chov zvířat pro zemědělské účely a veterinární praxi. Mezi povolené účely patří základní výzkum v zájmu pokroku ve znalostech v oblasti biologických a behaviorálních věd; výzkum, jehož cílem je zabránit chorobě, předějit jí, diagnostikovat ji nebo léčit, či posoudit, zjistit, regulovat nebo upravit fyziologické předpoklady; vývoj, výroba či testování léčiv, potravin, krmiv a jiných výrobků, které jsou určeny pro jeden z výše uvedených cílů;

(2) Úř. věst. L 358, 18.12.1986.

(3) Úř. věst. C 28, 3.2.2006, s. 25; Úř. věst. C 151, 17.6.2008, s. 13; Úř. věst. C 161, 13.7.2007, s. 54; Úř. věst. C 324, 30.12.2006, s. 18; dodatek ke stanovisku EHSV č. CESE 879/2009 (NAT/431), přijatému dne 13. května 2009.

(4) Úř. věst. L 262, 27.9.1976, Úř. věst. L 66, 11.3.2003.

ochrana životního prostředí v zájmu zdraví nebo dobrých životních podmínek lidí; výzkum zaměřený na zachování druhů; vyšší vzdělání nebo odborná příprava a soudní vyšetřování.

3.2 Druhy zvířat

3.2.1 Primáti smí být chováni pouze za konkrétním účelem výzkumu a smí být používáni pouze pro postupy, které se provádí „s cílem vyhnout se nebo předcházet klinickým stavům, které ohrožují lidský život nebo člověka invalidizují, nebo takové stavy diagnostikovat či léčit“. Používání lidoopů je zakázáno, ačkoliv existuje „ochranný postup“, který členským státům umožňuje se souhlasem Evropské komise povolit jejich používání pro výzkum považovaný za zásadní pro účely zachování příslušných druhů nebo v souvislosti s neočekávaným propuknutím nemoci ohrožující životy. Ohrožené druhy mohou být používány pouze pro translační nebo aplikovaný výzkum a testování, nikoliv však pro základní výzkum; toulavá a zdivočelá zvířata domácích druhů být používána nesmí, stejně jako zvířata odchycená ve volné přírodě, pokud k tomu neexistuje zvláštní vědecké zdůvodnění. Obvyklé „laboratorní“ druhy (myši, potkani, morčata, křečci, pískomilové, králíci, žáby, psi, kočky) navíc smí být chovány jen pro konkrétní účely výzkumu.

3.3 Závažnost postupů

3.3.1 Byly definovány čtyři kategorie závažnosti: „nepatrná až mírná“, „umírněná“, „závažná“ a „postupy, při nichž již zvířata nenabudou vědomí“ (tj. postupy, při nichž jsou zvířata usmrcena ve stavu, kdy jsou pod vlivem celkové anestézie). Komise stanoví kritéria pro klasifikaci postupů, která by měl poté přijmout regulační výbor. Tato kritéria mají význam pro péči a opatření na zajištění dobrých životních podmínek, která je třeba přijmout, a pro „opětovné použití“ zvířete při pokusech a vztahují se na ně některá omezení.

3.4 Oprávnění

3.4.1 Jednotlivci musí mít oprávnění pro provádění postupů či pro dohlížení na tyto postupy, včetně usmrcování humánním postupem, a pro dohled nad pracovníky, kteří o zvířata pečují. Pro instituce je oprávnění povinné pro chov, dodávky nebo používání zvířat při těchto postupech. Vybraní pracovníci musí nést odpovědnost za projekty a porušení předpisů. Každá instituce musí mít stálou dozorní skupinu pro etické otázky. Projekty může schválit příslušný orgán pověřený členským státem, nejvýše na čtyři roky a na základě transparentního etického hodnocení, které musí zahrnovat vědecké nebo právní zdůvodnění, uplatnění 3R v koncepci projektu, závažnost postupů a analýzu újm a přínosů (aby bylo možné posoudit, zda je použití zvířat a jejich utrpení ospravedlněné očekávaným přínosem pro vědu, jež bude v konečném důsledku přínosem pro lidi, zvířata nebo životní prostředí).

3.4.2 Netechnická shrnutí projektů musí být zveřejněna v žádostech o schválení. V případě projektů, které se netýkají primátů, a jsou klasifikovány jako „nepatrné až mírné“, se mohou členské státy rozhodnout pro použití omezeného systému žádostí o schválení projektu (bez zahrnutí shrnutí).

3.5 Péče a inspekce

3.5.1 Pokyny k Evropské úmluvě na ochranu obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely (Rada Evropy, Řada evropských smluv (ETS) č. 123) o umístění pokusných zvířat a péči o ně budou většinou povinnými požadavky. Po všech členských státech se bude požadovat, aby měly potřebnou infrastrukturu a dostatečný počet odborně připravených inspektorů, a v každém zařízení bude muset příslušný vnitrostátní orgán vykonat alespoň 2 inspekce ročně, z nichž alespoň jedna musí být neohlášená, přičemž u větších zařízení budou inspekce častější. V souladu s tímto předpisem může Komise provádět kontroly infrastruktury a fungování vnitrostátních inspekcí členských států. Povinné budou podrobné záznamy o původu, používání, návratu do domácnosti nebo likvidaci zvířete, se zvláštními požadavky v případě psů, koček a subhumánních primátů.

3.6 Alternativy používání zvířat

3.6.1 Údaje o pokusných metodách ze zákona požadované v jednom členském státě budou akceptovány všemi ostatními, aby se předešlo duplikaci. Každý členský stát se bude podílet na vývoji alternativních postupů, při nichž nebudou používána zvířata, a určí vnitrostátní referenční laboratoř pro validaci alternativních metod. Komise po konzultaci s členskými státy stanoví pracovní priority pro tyto vnitrostátní referenční laboratoře a bude je koordinovat. Pokud je možné uplatnit místo postupu metodu zkoušky, při níž nejsou použita zvířata, členské státy mají výslovnou povinnost zajistit, že je použita tato alternativní metoda. Členské státy jsou také povinny zaručit, aby byl počet zvířat použitých v projektech snížen na minimum, aniž by byly znehodnoceny cíle projektu.

4. Obecné připomínky

4.1 Ačkoliv jsou data v oblasti pokusů na zvířatech dále shromažďována, počet zvířat používaných k laboratorním zkouškám v poslední době začal stoupat a v současnosti se v Evropě odhaduje na nejméně 12 milionů. Je třeba také upozornit na fakt, že „nadbytečná“ zvířata – tedy ta, která jsou vypěstována, ale nejsou použita, nýbrž následně zlikvidována, a zvířata, jež jsou vypěstována, usmrčena a jejichž tkáně jsou poté použity k pokusům – nejsou v těchto počtech zahrnuta. Údaje o počtech zvířat použitých a dodaných na dobrovolné bázi byly zveřejněny Komisí

v Páté zprávě o statistických údajích týkajících se počtu zvířat použitých pro pokusné a jiné vědecké účely v členských státech Evropské unie (5. listopadu 2007). Tak např. hlodavci a králíci činí 77,5 %, ptáci 5,4 % a subhumánní primáti 0,1 % použitých zvířat. Částečně je to dáno tím, že výzkumníci se přiklánějí k používání geneticky modifikovaných zvířat při pokusech, a novými zákonnými požadavky na pokusy – např. předpisem REACH (5). Organizace na ochranu dobrých životních podmínek zvířat jsou znepokojeny celkovým dopadem nařízení REACH na testování na zvířatech, který bude spočívat ve zvýšení počtů používaných zvířat. Jiné organizace, např. WWF (<http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/aniamltesting03.pdf> – k dispozici pouze v anglickém jazyce), poukazují na to, že z dlouhodobého environmentálního hlediska bude toto nařízení pro faunu velmi přínosné.

4.2 Na řadu otázek, které je v souvislosti s návrhem směrnice nutné vyjasnit, upozornily subjekty zabývající se biomedicínským výzkumem. Zdá se, že obecně je znepokojuje nárůst administrativy a byrokracie, možné oslabení práva na ochranu tajného výzkumu a možnost širšího přístupu k informacím a postupům pro skupiny aktivistů. Ti, kdo zvířata pro pokusy používají, často vyjadřují zklamání z toho, že veřejnost a aktivisté nejsou schopni uznat, že se tyto pokusy vzhledem ke své nákladnosti a etické problematičnosti zpravidla provádějí jen pokud nelze jinak. Výbor se domnívá, že výzkumné odvětví může do jisté míry všem výše uvedeným námitkám oponovat svými argumenty, avšak tyto otázky byly již v rámci směrnice plně zohledněny.

4.3 Je třeba zdůraznit, že nahrazení zvířat používaných pro pokusy bude pro podniky z obchodního hlediska v konečném důsledku přínosné. Jelikož testování na zvířatech je nákladné a časově náročné, alternativní metody v budoucnu přinesou obchodní příležitosti.

4.4 EHSV má za to, že navrhovaná směrnice plně nevyužívá možnosti odrazit pokroky dosažené ve vývoji alternativních pokusných metod neprováděných na zvířatech. Vzhledem k tomu, že neexistuje právní základ pro to, aby Komise požadovala harmonizaci v oblasti posuzování výzkumu ve všech členských státech, pochybuje EHSV, že je možné, aby příslušné orgány každého členského státu mohly vést databázi stávajícího výzkumu prováděného na zvířatech a účinně ji používat při schvalování projektů a postupů. Komise by měla udělat vše pro zajištění toho, aby byly národní orgány zodpovědné za schvalování a rovněž národní střediska pro validaci alternativních metod plně obeznámeny s činnostmi obdobných subjektů v ostatních členských zemích a byly schopny vyvíjet společné postupy s cílem zabránit narušení jednotného trhu.

(5) Úř. věst. L 396, 30.12.2006

4.5 V některých členských státech jsou pokusy na zvířatech citlivou, veřejností velmi sledovanou problematikou. EHSV má za to, že odráží většinový názor, když si přeje, aby zvířata trpěla co nejméně, a zároveň akceptuje to, že pokusy na zvířatech jsou někdy nutné pro dobro věci.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Výbor uznává, že navrhovaná směrnice by mohla mít vliv na snížení počtů zvířat používaných pro pokusné účely a na zlepšení životních podmínek pokusných zvířat. Dlouhodobým cílem by mělo být významné snížení počtu pokusných zvířat, ale stanovování konkrétních cílů by mohlo být kontraproduktivní a mohlo by odvést řízené používání do zahraničí. Komise by se však měla snažit najít způsob, jak monitorovat počty zvířat, na kterých se pokusy provádějí, a svůj přístup v případě nutnosti přehodnotit. To může vyžadovat nové postupy pro sběr údajů a monitorování, specifické pro dané odvětví, z nichž některé nebudou spadat do oblasti působnosti této směrnice.

5.2 Stávající činnost EU v oblasti vývoje alternativních metod se zaměřuje na regulativní toxikologii, jež se v současné době podílí na méně než 10 % pokusů na zvířatech. Celounijní přístup k vývoji alternativních metod ve všech výzkumných odvětvích, která používají zvířata (články 44–47) je velmi žádoucí, přičemž velmi důležitý bude dohled nad koordinací. Aby se dosáhlo významného nárůstu přijímání alternativních metod, bude zapotřebí značného úsilí multidisciplinárních vědeckých skupin a zákonodárců a zvýšené podpory ze strany Evropského střediska pro validaci alternativních metod (ECVAM), zřízeného Evropskou unií v roce 1991, a dalších evropských a národních středisek. Měla být rozšířena úloha střediska ECVAM, tak aby jeho funkce nebyla pouze podpora výzkumu, ale aby převzalo roli ústředního koordinátora prosazování běžného používání alternativních metod. Kromě toho Výbor doporučuje zřídit špičkové výzkumné centrum EU zaměřené na propagaci a prosazování vývoje metod 3R ve všech oblastech používání zvířat včetně základního lékařského výzkumu. Tyto kompetence by byly výrazně větší než kompetence ECVAM.

5.3 REACH bude skutečnou výzvou jak pro průmysl, tak pro regulační orgány, pokud jde o dodržení časového plánu. Zároveň je také příležitostí pro vývoj pokrokových zkušebních strategií, které povedou nejen k vývoji alternativních metod a snížení míry utrpení zvířat, ale rovněž ke zkvalitnění údajů a snížení nákladů pro průmysl díky účinnějším metodám. Řada autorů popisuje stupňovité pokusné postupy, které vycházejí z práce ECVAM a měly by být zvaženy. Tyto postupy se již používají, zejména v Severní Americe.

5.4 Výbor akceptuje většinový názor vědců, že pokusy na zvířatech se významným způsobem podílely na vědeckém výzkumu a že tomu tak bude i v budoucnosti. Je ovšem zároveň nezbytné, aby byla širší vědecká obec, jež provádí pokusy na zvířatech, schopna akceptovat omezení stávajících postupů a při přezkumu důvodů pro konkrétní pokusy potřebu uvážit všechny možné metody. Prioritními oblastmi pro vývoj alternativních metod by měly být ty výzkumné programy, ve kterých existují pochybnosti o přínosu pokusů na zvířatech. Výbor vítá plánované zpětné posouzení přínosů postupů využívajících pokusy na zvířatech a je toho názoru, že by mohlo být přínosné, pokud se použije na všechny postupy s cílem předejít nadměrnému používání zvířat a reagovat na obavy některých zainteresovaných stran souvisejících s užitelností některých postupů využívajících zvířata.

5.5 Výbor vítá plánovanou klasifikaci postupů podle stupně utrpení způsobeného zvířatům. Speciální pozornost by měla být věnována „závažným“ pokusům ve snaze najít humánní alternativy. Postupy, u nichž existuje pravděpodobnost, že způsobí bolest, utrpení nebo strach, by měly být aplikovány, pouze pokud neexistují účinné alternativní výzkumné metody, jež by umožnily výzkum určitých nemocí vážně ohrožujících lidské zdraví.

5.6 Směrnice stanoví každému členskému státu povinnost podporovat vývoj a využívání postupů a přístupů prosazujících 3R s cílem omezit používání a utrpení zvířat. Toho lze dosáhnout částečně lepším plánováním pokusů, aby se zamezilo duplikacím, a tím, že se nebudou provádět zbytečně rozsáhlé průzkumné studie. Je nutné podpořit metody, díky kterým by bylo možno snížit, zdokonalit a nakonec nahradit pokusy na zvířatech jako součást integrovaných zkušebních strategií, jako např. pokusy *in vitro*, kvantitativní vztahy mezi strukturou a biologickou aktivitou (QSAR), expertní systémy, počítačová simulace a statistické metody. Členské státy by rovněž měly mít povinnost určit subjekt, který by o těchto iniciativách podával zprávy, s cílem zajistit vývoj a aplikaci alternativních metod.

5.7 Výbor vítá postoj vyjádřený ve směrnici v souvislosti s téměř úplným zákazem používání lidoopů.

5.8 Výbor akceptuje, že budou subhumánní primáti i nadále využíváni ve specifických výzkumných projektech, ale domnívá se, že dlouhodobým cílem by mělo být úplné vyloučení používání primátů pro pokusy, jakmile bude k dispozici dostatek alternativních metod. Zatím by směrnice měla požadovat, aby směli být subhumánní primáti používáni k pokusům pouze tehdy, pokud

jde o potomky subhumánních primátů, kteří byli chováni v zajetí; na základě vědeckého zdůvodnění mohou příslušné orgány udělit výjimky (článek 10). Vzhledem k nejistotě navrhuje EHSV, aby Komise provedla posouzení životních podmínek zvířat a hodnocení proveditelnosti těchto požadavků do 5 let po vstupu směrnice v platnost.

5.9 V současné době směrnice po členských státech požaduje, aby uplatňovaly minimální normy pro péči a umístění stanovené v příloze IV, s tím, že Komise bude moci přizpůsobovat normy technickému a vědeckému pokroku v souladu s navrhovaným postupem a také je učinit závaznými (článek 32). Článek 95 Smlouvy jakožto právní základ navrhované směrnice umožňuje členským státům zavádět přísnější normy jen za dodržení velmi

striktních postupů. Za účelem vyloučení nejistoty by si EHSV přál, aby bylo v článku 32 výslovně uvedeno, že směrnice nebude omezovat právo členských států na přijímání či uplatňování přísnějších pravidel pro umístění pokusných zvířat a péči o ně.

5.10 V současné podobě směrnice požaduje, aby bylo rozhodnutí o schválení projektu přijato a sděleno dotčenému zařízení nejpozději do 30 dnů od podání žádosti. Pokud členský stát rozhodnutí v této lhůtě nepřijme, má se za to, že bylo schválení uděleno, v případě, že dotčený projekt zahrnuje pouze postupy klasifikované jako „nepatrné až mírné“ a že se při něm nepoužijí subhumánní primáti (článek 43). EHSV se domnívá, že toto opatření není důvodné a nemělo by být uplatňováno, pokud je součástí procesu schvalování projektu jeho etické hodnocení.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o zavedení kontrolního režimu Společenství k zajištění dodržování pravidel společné rybářské politiky

(KOM(2008) 721 v konečném znění – 2008/0216 (CNS))

(2009/C 277/11)

Zpravodaj: **pan ADAMS**

Dne 15. prosince 2008 se Rada, v souladu s článkem 37 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Rady o zavedení kontrolního režimu Společenství k zajištění dodržování pravidel společné rybářské politiky

KOM(2008) 721 v konečném znění – 2008/0216 (CNS).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. dubna 2009. Zpravodajem byl pan Espuny MOYANO.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), zamítl Evropský hospodářský a sociální výbor stanovisko specializované sekce a přijal následující protistanovisko, jež sestavil pan Adams, 98 hlasy pro, 75 hlasů bylo proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1.1 EHSV podporuje zásadní reformu systému kontroly rybolovu, kterou provádí Komise, a uznává ji jako nejdůležitější část společné rybářské politiky (SRP) a jako velmi důležitou a naléhavou restrukturalizaci, jež zvýší účinnost společné rybářské politiky před zahájením navrhované rozsáhlé reformy.

1.2 EHSV se domnívá, že stávající systém kontroly rybolovu v EU je sužován značnými nedostatky. Je neúčinný, nákladný a složitý a nepřináší výsledky. Toto selhávání má důležité následky pro udržitelnost rybolovných zdrojů, odvětví rybolovu a regionů závislých na rybolovu. EHSV konstatuje, že tento názor sdílí i Komise.

1.3 Konkrétně pak SRP u některých zainteresovaných stran vyvolala postoj charakterizovaný prodléváním, uhýbáním od odpovědnosti, váhavým prováděním či nedodržováním. Reforma kontrolního režimu má vést ke změně tohoto nepřátelského prostředí neplnění své povinnosti. Odráží nový přístup naznačený v zelené knize – Reforma společné rybářské politiky z dubna 2009, a je proto testem ochoty zainteresovaných stran zavázat se ke změně.

1.4 Více než 75 % světových populací ryb se buď využívá plně nebo nadměrně. 88 % populací ve vodách EU je loveno nad jejich maximální udržitelnou úroveň.

1.5 Stávající kontrolní režim v EU je nedostatečný a podryvá spolehlivost základních údajů, na jejichž základě se vytvářejí vědecká doporučení. Vzhledem k nespolehlivým údajům pokračuje rybolov na úrovních, které nejsou udržitelné. Je velmi obtížné zjistit podvodné praktiky a udělované pokuty jsou často mnohem nižší než možný zisk z nadměrného rybolovu. Komise také doplácí na nedostatečné právní nástroje, jež omezují její schopnost rychle a účinně reagovat na zjištěné problémy s výkonností vnitrostátních systémů kontroly. Nové technologie zároveň představují potenciál, který není plně využit.

1.6 EHSV se domnívá, že nový systém by vytvořil globální a integrovaný přístup ke kontrole tím, že by se zaměřil na všechna hlediska společné rybářské politiky a pokryl celý řetězec rybolovu, vylodění, přepravy, zpracování a marketingu – od ulovení ke spotřebiteli.

1.7 EHSV se domnívá, že Komise splnila své povinnosti, pokud jde o konzultaci s klíčovými zainteresovanými stranami, vypracovala fundované posouzení dopadů a právem požaduje okamžitou reformu místo odkládání opatření na dobu, kdy bude stanovena budoucnost společné rybářské politiky po roce 2012.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

PŘÍLOHA

Následující stanovisko bylo zamítnuto, shromáždění namísto něj přijalo protistanovisko, avšak v hlasování získalo přinejmenším čtvrtinu odevzdaných hlasů.

1. Závěry

1.1 EHSV uznává, že je nezbytné zjednodušit kontrolní režim společné rybářské politiky (SRP) a souhlasí se zásadami navrhované reformy.

1.2 Nicméně Výbor se domnívá, že není nejvhodnější chvíle k dokončení reformy, protože byla právě zahájena diskuse o budoucí SRP pro období po roce 2012 a je velmi pravděpodobné, že dojde k jejím změnám, jež zásadně ovlivní kontrolní režim. EHSV tedy doporučuje vypracovat nejprve důkladnou studii základních prvků SRP a různých použitelných modelů řízení a na nich poté založit nová kontrolní opatření.

1.3 Výbor lituje, že Komise ve spěchu při práci na reformě náležitě předběžně nekonzultovala různé zúčastněné strany, což je nezbytný krok. K tomu, aby byla reforma úspěšná, je podle názoru EHSV třeba do procesu více zapojit dotčené hospodářské a sociální subjekty.

1.4 Výbor se dále domnívá, že změny kontrolních mechanismů obsažené v návrhu namísto zjednodušení kontrolního režimu značně zvyšují množství povinností pravidel a rybolovných úřadů oproti stávající situaci, a proto doporučuje, aby bylo stanoveno dostatečně dlouhé přechodné období.

1.5 EHSV se domnívá, že socioekonomické dopady těchto opatření nebyly řádně vyhodnoceny.

1.6 S cílem usnadnit dodržování pravidel EHSV žádá Komisi o zveřejnění přílohy, ve které by byly upřesněny lhůty a povinnosti pro každý typ plavidla.

1.7 Pokud jde o specifické technické otázky, EHSV naléhá na Komisi, Radu a Evropský parlament, aby zohlednily komentáře obsažené v konkrétních připomínkách.

2. Úvod

2.1 Dne 14. listopadu 2008 zveřejnila Evropská komise tři dokumenty, jejichž smyslem je reforma kontrolního režimu SRP: sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o návrhu nařízení Rady o zavedení kontrolního režimu pro zajištění dodržování pravidel společné rybářské politiky ⁽¹⁾, vlastní návrh nařízení ⁽²⁾ a posouzení dopadů ⁽³⁾.

2.2 Komise je toho názoru, že kontrolní režim vytvořený v roce 2002 se vyznačuje vážnými nedostatky, jež ohrožují jeho celkovou účinnost, je neúčinný, nákladný a složitý a nepřináší požadované výsledky. Proto navrhuje zásadní reformu kontrolního režimu SRP.

2.3 Podle Komise je hlavním cílem reformy stanovit systém Společenství pro inspekci, kontrolu, dozor a dodržování právního předpisu, jenž vytvoří nezbytné podmínky pro účinné zavedení pravidel SRP.

2.3.1 Konkrétněji je podle Komise cílem návrhu reformy dosáhnout zlepšení prostřednictvím těchto kroků:

- *zjednodušením právního rámce*; Návrh stanovuje společné kontrolní standardy pro všechna pravidla SRP. Zavádí zásady, podrobná pravidla však ponechává pro jediné prováděcí nařízení;
- *rozšířením oblasti kontroly*; Návrh se zabývá dosud neosetřenými oblastmi (doprava, trhy, zpětná vysledovatelnost) a zabývá se dalšími, kde potřeba kontroly vzrostla (výměty, rekreační rybolov, mořské chráněné oblasti);

⁽¹⁾ KOM(2008) 718 v konečném znění.

⁽²⁾ KOM(2008) 721 v konečném znění.

⁽³⁾ SEK(2008) 2760.

- vytvořením rovných podmínek, pokud jde o kontrolu; Zavedení harmonizovaných inspekčních postupů spolu se systémem odrazujících a harmonizovaných pokut zabezpečí rovné zacházení s rybáři, ať provozují svou činnost kdekoli, a posílí důvěru v celý systém;
- racionalizací zaměření kontrol a inspekce; Systematické využití řízení rizik umožní členským státům a Komisi soustředit své kontrolní zdroje na oblasti, kde je riziko porušení pravidel nejvyšší;
- snížením administrativní zátěže;
- účinnějším použitím pravidel SRP; Komise se zaměří na makrořízení a soustředí se na kontrolu pravidel a ověřování, zda členské státy pravidla dodržují.

2.4 Návrh nařízení doplňuje nařízení pro předcházení, potírání a odstranění nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu ⁽⁴⁾ a nařízení o udělování oprávnění k rybolovným činnostem provozovaným rybářskými plavidly Společenství mimo vody Společenství ⁽⁵⁾. Tato tři nařízení vytvoří nový kontrolní rámec.

2.5 Snahou Komise je, aby nové nařízení platilo od 1. ledna 2010.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV uznává, že úspěch SRP závisí na provádění účinného, globálního, integrovaného a nediskriminačního systému kontroly „od moře ke stolu“, který umožní zaručit udržitelné využívání živých vodních zdrojů.

3.2 Výbor je též názoru, že je nezbytné reformovat kontrolní režim Společenství tak, aby se stávající režim vylepšil. Také souhlasí s obecnými zásadami, na nichž je návrh založen.

3.3 Nicméně EHSV se domnívá, že je třeba vážně se zamyslet nad tím, zda je vhodné provést tak významnou reformu právě v této době. Diskusi o budoucí SRP pro období po roce 2012 Komise zahájila v roce 2008. V příštích letech dojde k revizi jejích základních prvků. EHSV je toho názoru, že k reformě kontrolního režimu by mělo dojít, až bude znám obsah nové SRP.

3.4 Hlavním nástrojem pro řízení rybolovné činnosti v rámci stávající SRP je systém stanovení celkového přípustného odlovu TAC ⁽⁶⁾ a kvót. O případnosti tohoto systému se již diskutovalo na různých fórech ⁽⁷⁾. Vzhledem k tomu, že jedním z hlavních cílů tohoto nařízení je dodržování TAC a kvót přidělených členským státům a instituce uznaly, že tento systém potřebuje značně vylepšit, bylo by vhodnější nejdříve revidovat tyto systémy řízení a teprve poté reformovat kontrolní režim. EHSV tedy doporučuje provést nejprve důkladnou a hloubkovou revizi základních prvků SRP a rozbor různých použitelných modelů řízení a poté jim přizpůsobit nová kontrolní opatření.

3.5 Výbor lituje, že Komise představila celý legislativní balíček, tedy sdělení, vlastní návrh nařízení a posouzení dopadů, najednou. Obvykle Komise nejprve předkládá sdělení, aby mohlo být použito jako orientační dokument při diskusi o návrhu. K tomu, aby byla reforma úspěšná, je podle názoru EHSV třeba zapojit do procesu dotčené ekonomické subjekty a tuto otázku s nimi zevrubně prodiskutovat. Reformu takového rozsahu, v jakém ji představuje návrh nařízení, nelze provést jen tak ledabyle.

3.6 Návrh nařízení výrazně zvyšuje množství povinností pro rybářská plavidla a rybolovné úřady. EHSV se domnívá, že tato situace může vést k vážným problémům v praxi, protože ani členské státy ani Komise nemají k dispozici zázemí ani personál pro zvládnutí sběru a zpracování všech informací, jež stanovuje návrh. Dochází tak k nárůstu povinností ekonomických subjektů. Výbor je toho názoru, že v době současné krize není vhodné zvyšovat administrativní zátěž členských států a ekonomických subjektů, neboť dopad, jaký to může mít jak na podniky, tak na zaměstnanost, zejména pokud jde o 10–15metrová plavidla, může být velmi negativní.

⁽⁴⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1005/2008 ze dne 29. září 2008, kterým se zavádí systém Společenství pro předcházení, potírání a odstranění nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu, Úř. věst. L 286, 29.10.2008.

⁽⁵⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1006/2008 ze dne 29. září 2008 o udělování oprávnění k rybolovným činnostem provozovaným rybářskými plavidly Společenství mimo vody Společenství a o přístupu plavidel třetích zemí do vod Společenství, Úř. věst. L 286, 29.10.2008.

⁽⁶⁾ TAC (total allowable catch) – celkový přípustný odlov.

⁽⁷⁾ Zvláštní číslo zpravodaje Účetního dvora EU č. 7/2007.

3.7 EHSV věří, že zjednodušení je třeba provést postupně, protože jeho analýza a následné provedení jsou složité, finanční náklady na zavádění systémů jsou vysoké a vzhledem k důvodům, jež neoddělitelně souvisejí s počáteční nezkušeností a dezorientací. Navrhované změny jsou velmi obsáhlé a Výbor se domnívá, že je třeba o nich zevrubněji a déle jednat. Z toho důvodu a rovněž proto, aby byl čas přizpůsobit se změnám, které budou nakonec do právních předpisů pro kontrolu zavedeny, by podle Výboru měl článek 16 stanovit dostatečně dlouhé přechodné období.

3.8 EHSV věří, že dodržování pravidel je třeba založit na spolupráci, pochopení a ochotě zúčastněných stran, a ne se o to snažit zvyšováním počtu opatření a kontrolních postupů či sankcí. Jednodušší pravidla, snadno srozumitelná dotýčným subjektům, přispějí k tomu, aby byla dodržována.

3.9 Snahou Komise je přidělit si více pravomocí v oblasti kontroly. Výbor se domnívá, že je třeba brát ohled na rovnováhu mezi Radou a Komisí, aby se do budoucna předešlo střetům v otázce pravomocí.

3.10 EHSV se domnívá, že nařízení by se mělo zabývat možnostmi, jak využít přebývající části kvót, které nejsou odloveny, a jakým způsobem by je bylo možné nabízet ostatním členským státům, aby se zvýšila výnosnost jejich lovišť.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Podle Výboru by oprávnění k rybolovu vydané rybářskému plavidlu Společenství nemělo být omezoáno na vody Společenství, a proto doporučuje odstranit zmínku „ve vodách Společenství obecně“ v čl. 4 odst. 8.

4.2 Pokud jde o čl. 4 odst. 10, EHSV se domnívá, že definice „chráněných mořských oblastí“, jež se nacházejí ve vodách Společenství a mají nějaký dopad na rybolov, by měla uvádět i postup Společenství pro jejich vytváření, využívání, kontrolu a sledování.

4.3 Čl. 4 odst. 17 uvádí definici „zpracování“, jež zahrnuje čištění, vykuchání, chlazení ledem či mražení. Výbor se domnívá, že definice zpracování musí být vázána na změnu organoleptických vlastností mořských zdrojů, a nikoli na postupy, které se týkají vlastního uchování výrobku, jejichž účelem je nabídnout spotřebiteli výrobky z ryb s vyššími zdravotními zárukami, a proto navrhuje vyčlenit tyto činnosti z definice zpracování.

4.4 Podle EHSV by se v čl. 7 odst. 1 písm. f) měly zmiňovat oblasti na volném moři, jež nereguluje regionální organizace pro řízení rybolovu.

4.5 Výbor se domnívá, že systém pro lokalizaci a identifikaci plavidel pomocí přenosu údajů o poloze prováděného v pravidelných intervalech, jež zmiňuje článek 9, by se neměl vyžadovat u plavidel o celkové délce 10 až 15 metrů. Činnost těchto loďstev je omezena tak jako tak jejich charakterem – loví v pobřežních oblastech, jež jsou snadno kontrolovatelné. Oproti tomu náklady plynoucí ze zavedení systému by byly značné a neúměrné pro tento typ loďstva, jež tvoří mnoho malých a středních podniků, které zachovávají vysokou úroveň zaměstnanosti.

4.6 EHSV je toho názoru, že ustanovení článku 14 ohledně lodního deníku pro plavidla Společenství jsou přehnaně přísná, znamenají vysokou administrativní zátěž při ověřování a měla by se omezit pouze na náležitě odůvodněná loviště.

4.6.1 První odstavce zmíněného článku stanoví, že do lodního deníku se zaznamenávají množství ryb od každého druhu vrácená zpátky do moře. Výbor se domnívá, že záznam těchto úlovků by se měl provádět od určitého množství, například od 50 kg.

4.6.2 Čl. 14 odst. 3 stanoví, že povolená tolerance pro odhadovaná množství kilogramů ryb uchovávaných na palubě, znamenávaná do lodního deníku, činí 5 %. EHSV se domnívá, že je obtížné dodržet už současnou hodnotu, stanovenou na 8 % v nejpřísnějším případě plánů obnovy. Vysoká míra administrativní zátěže, která úzce souvisí s příliš nízkým prahem tolerance, a komplikace, jež způsobí rybářům, kterým se tento práh nepodaří dodržet – povedou k celé řadě případů sankcí. To je v rozporu s cílem zjednodušení kontrolních systémů, a proto tedy Výbor jejich zavedení nedoporučuje.

4.6.3 EHSV se domnívá, že převodní faktory pro převod váhy skladovaných ryb na živou váhu, které jsou v různých členských státech odlišné, ač ovlivňují údaje o objemu úlovků každé země, se musí určit nejen podle aritmetického průměru hodnot uplatňovaných ve všech členských státech, ale je též třeba zohlednit specifika a zvláštnosti každého loviště. Taktéž je třeba zohlednit účinky, jaké mohou mít na zásadu relativní stability změny převodních faktorů z národní úrovně na úroveň Společenství.

4.7 Nařízení o používání elektronického deníku nestanovuje povinnost ⁽⁸⁾, aby se toto opatření vztahovalo na plavidla o celkové délce kratší než 15 metrů. EHSV je toho názoru, že na plavidla o délce 10 až 15 metrů by se nemělo vztahovat, dokud správní orgány členských zemí nevyhodnotí fungování a důsledky jeho uplatnění na velká plavidla. Je na místě připomenout, že elektronický deník bude povinný pro plavidla delší než 24 metrů až od 1. ledna 2010 a pro plavidla kratší než 15 metrů od 1. července 2011. Taktéž článek 15 návrhu nestanovuje platné výjimky z elektronických postupů pro plavidla delší než 15 metrů, a proto Výbor žádá, aby byla obě ustanovení koherentní.

4.8 EHSV se domnívá, že předchozí oznámení stanovené v článku 17 je třeba podávat pouze v odůvodněných případech, jako je tomu nyní, kdy je vyžadováno pouze v případě plavidel, která na palubě vezou úlovky druhů, jež podléhají plánům obnovy. Zamezilo by se tím dodatečné pracovní zátěži, jež v mnoha případech neposkytne užitečné informace, jako například v případě nulových množství ryb. Výbor je toho názoru, že oznámení úlovků je třeba sestavovat na základě minimálního reprezentativního množství.

4.9 Výbor se domnívá, že předchozí oznámení velitelů rybářských plavidel či jejich zástupců se musí vždy podávat státu vlajky, a ne pobřežním státům či státům, kde dochází k vykládce. V současné době musí být zprávy plavidla vždy podány státu vlajky a komunikační střediska musí informaci dále předat ostatním členským státům ⁽⁹⁾.

4.10 EHSV je toho názoru, že zákaz překládek ryb na moři stanovený v článku 18 může znamenat řadu potíží pro určité způsoby rybolovu, neboť to ztíží ekonomickou životaschopnost dotyčných loďstev. Navíc to, že se na moři či v blízkosti lovišť zakazuje překládka ryb určených k dalšímu zpracování a zmrazení, může ohrozit kvalitu rybího masa určeného ke spotřebě.

4.11 Pokud jde o článek 21, EHSV se domnívá, že dvouhodinová lhůta po vykládce určená k elektronickému přenosu údajů z prohlášení o vykládce je příliš krátká a její dodržení může působit potíže. Proto Výbor navrhuje stanovit lhůtu 24 hodin, přičemž je třeba mít na paměti, že v současné době je tato lhůta 48hodinová.

4.12 Výbor je toho názoru, že článek 28 by měl stanovit postupy nezbytné k tomu, aby přebývající část kvót, jež nevytěží jeden členský stát, mohly vylovit za stanovených podmínek jiné členské státy, a postupy pro převod kvót členského státu do následujícího roku. Pokud jde o nápravná opatření, členskému státu, jemuž je rybolov zastaven, by měla být určena kompenzace poskytnutelná pomocí rychlého a snadno použitelného mechanismu.

4.13 EHSV se domnívá, že článek 33 může způsobit potíže určitým loďstvům, která loví malé pelagické ryby a úlovky překládají v přístavu, aby mohly být zpracovány na mrazicích plavidlech. Taktéž se může dotknout těch loďstev, která pocházejí z jednoho členského státu a vykládají své úlovky v jiném členském státě, aby mohly být kamionem přepraveny do přístavů v dalších členských státech, kde jsou nakonec uvedeny na trh.

4.14 V otázce uložení druhů podléhajících plánu obnovy, stanoveném v článku 35, se EHSV staví na podporu skladování v nádobách oddělených od těch, kde jsou ostatní úlovky a jež jsou kontrolovány prostřednictvím štítků. Domnívá se však, že ukládat je navíc odděleně nepovede k lepší kontrole úlovků, neboť nádoby, jež obsahují druhy podléhající plánům obnovy, budou v každém případě označeny štítkem FAO s označením daného druhu.

4.15 Evidenci výmětů, kterou upravuje článek 41, EHSV považuje za životně důležitou pro zachování zdroje a zvýšení kvality vědeckých analýz, především ve smíšených lovištích. Výbor se zasazuje o snížení výmětů jakožto základ udržitelného přístupu. Nicméně je toho názoru, že požadavky na evidenci výmětů jsou neúměrně vysoké a jsou neslučitelné s rybolovnou činností, neboť vedou k nadměrné pracovní zátěži, jež může ohrozit bezpečnost na plavidle, životní podmínky rybářů či hygienické podmínky. Rovněž tak spojení „bez prodlení“ je příliš vágní a způsobuje právní nejistotu.

4.16 Ve vztahu k uzavírání lovišť v reálném čase, jež upravují články 43 a 46, se Výbor domnívá, že jde o delikátní opatření, jehož zavedení vyžaduje hlubší zvážení. Vzhledem k tomu, že návrh nařízení o technických opatřeních ⁽¹⁰⁾ vytvoří specifický legislativní rámec, EHSV považuje za racionálnější vyčkat, až bude hotová jeho analýza. V každém případě mechanismy pro uzavření či opětovné otevření lovišť by měly být rychlé a snadno použitelné. V tomto směru se Výbor domnívá, že postup stanovený pro znovuotevření dočasně uzavřených oblastí, v němž je zmínka o vědeckém pozorovateli na palubě, je obtížně splnitelný, pokud je zde vůle rychle dosáhnout účinku nezbytného k tomu, aby rybářům nevznikly zbytečné újmny.

⁽⁸⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1966/2006 o elektronickém zaznamenávání a hlášení rybolovných činností a o zařízení pro dálkové snímání, Úř. věst. L 409, 30.12.2006.

⁽⁹⁾ Nařízení Komise (ES) č. 1077/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1966/2008, Úř. věst. L 295, 4.11.2008.

⁽¹⁰⁾ Návrh nařízení Rady o zachování rybolovných zdrojů pomocí technických opatření, KOM(2008) 324 v konečném znění.

4.17 Podle Výboru není rozumné, aby čl. 47 odst. 3 stanovoval v souvislosti s rekreačními rybáři, že odlovy druhů v rekreačním rybolovu, na které se vztahuje víceletý plán, jsou počítány proti příslušným kvótám členského státu vlnky plavidla, protože by to bylo na újmu profesionálním rybářům, které jejich činnost živí. Výbor se dále domnívá, že rekreační rybolov by měl být náležitě regulován a kontrolován ve všech členských státech za účelem ochrany rybolovných zdrojů.

4.18 Článek 84 zavádí penalizační bodový systém pro ukládání sankcí rybářům, kteří poruší pravidla SRP. Výbor se domnívá, že jde o nevhodný systém. Na jedné straně proto, že diskriminuje loďstva třetích zemí, jež by tomuto systému nepodléhala a jež dodávají Evropské unii více než 60 % z objemu její interní spotřeby, na druhé straně z důvodu nízkého či nulového zohlednění zásady proporcionality v podobě návrhu odebrat rybolovnou licenci, což s sebou nese uzavření dotyčného rybářského podniku a následnou ztrátu zaměstnání.

4.19 Výbor považuje finanční opatření stanovená článkem 95 za nepřiměřená. Pozastavení či zrušení finanční pomoci Společenství členskému státu z důvodu obtíží při plnění povinností stanovených nařízením by mělo vážné důsledky pro subjekty rybářského trhu, které by tím byly penalizovány.

4.20 Článek 96 stanoví uzavření lovišť z důvodu nedodržení cílů SRP členskými státy. Výbor se domnívá, že text článku zachází s velmi vágními termíny, které mohou být zavádějící. Podle EHSV je k uzavření lovišť nutno přistupovat výjimečně, a pouze pokud k tomu jsou podložené a potvrzené důvody. Bylo by třeba jasně určit hranice, které vymezují použití tohoto opatření.

4.21 Výbor dává najevo obavy související s obtížným zajištěním důvěrnosti a profesní mlčenlivosti či obchodního tajemství vzhledem k množství elektronických sdělení, odesílatelů a příjemců informací a počtu vyžadovaných nástrojů pro komunikaci, zjištění polohy a identifikaci.

Hlasování	Pro: 75	Proti: 98	Zdrželo se: 11
------------------	---------	-----------	----------------

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Řešení problémů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů jako součást boje proti změně klimatu a ztrátě biologické rozmanitosti

(KOM(2008) 645 v konečném znění)

(2009/C 277/12)

Zpravodaj: **pan RIBBE**

Dne 17. října 2008 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Řešení problémů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů jako součást boje proti změně klimatu a ztrátě biologické rozmanitosti

KOM(2008) 645 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. dubna 2009. Zpravodajem byl pan RIBBE.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 14. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 153 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá sdělení Komise a sdílí jeho cíle snížit nejméně o 50 % odlesňování a znehodnocování tropických lesů do roku 2020 a do roku 2030 tyto procesy zastavit. Očekává od EU mnohem energičtější přístup než v minulosti.

1.2 Ačkoliv v některých případech je možné z určité části popsané situace vinit místní obyvatelstvo (např. z důvodu samozásobitelského zemědělství), v pozadí poškozování stojí jiné příčiny. Zpravidla je to pouze několik osob či globálních společností, které někdy až příliš profitují na úkor životního prostředí, klimatu, biologické rozmanitosti a místních obyvatel a zanechávají za sebou v pravém slova smyslu spalenou zemi.

1.3 Za tímto stavem nestojí pouze přímé hospodářské příčiny, jak správně uvádí Komise, ve spojení s nevyjasněnými systémy držby půdy a zkorumpovanými či neefektivními správními systémy. Výrazný podíl viny mají také země, do nichž se tyto výrobky vyvážejí, a patří k nim i EU. EHSV proto vítá skutečnost, že Komise hodlá analyzovat přímý a nepřímý podíl EU na vzniklé situaci a vyvodit z toho odpovídající závěry.

1.4 Je správné, že se EU rozhodla zaujmout vedoucí úlohu v boji proti odlesňování. Je samozřejmé, že mezinárodní společenství se na řešení bude muset podílet také finančně. EHSV však vyzývá všechny politiky, aby dodržovali určité zásady. V zásadě by mělo vždy platit pravidlo, že „znečišťovatel platí“. To znamená, že každý, kdo – legálně – provádí činnost škodlivou pro životní prostředí, musí uhradit související náklady. Je zapotřebí, aby byla konečně prosazena „internalizace externích nákladů“, kterou EHSV již mnohokrát požadoval, a aby byla uvedena do souladu s pravidly WTO. Princip „znečišťovatel platí“ pak nesmí být oslabován

zásadou „veřejnost platí“, podle níž by peníze daňových poplatníku, resp. státu byly použity na prevenci poškozování životního prostředí.

1.5 Země, které budou chtít využít finanční nástroje k zastavení odlesňování či znehodnocování lesů, by měly mít povinnost jasně deklarovat, že jejich zájmem není „obchodování s odpustky“, nýbrž udržitelný rozvoj. Prvním průběžným kamenem zde musí být boj s nepovoleným kácením stromů a obchodem se dřevem. Nemá smysl posílat peníze zemím nebo do zemí, které ani nejsou připraveny aktivně bojovat s kácením lesů, ať už s podporou EU či bez ní.

1.6 I když jednotlivá opatření, jimiž chce EU řešit tyto globální problémy, nemají dosud definitivní podobu, ukazuje se již, že záměrem bude využít především dobrovolných opatření ⁽¹⁾. Ukazuje se však, že světové společenství, jež sází na liberalizaci a globalizaci, rychle naráží na hranice, pokud jde o celosvětový boj proti ekologickému a sociálnímu vykořisťování. Scházejí zde globálně účinné nástroje a EU by se měla postarat alespoň o to, aby příslušné iniciativy nebyly ve WTO dále považovány za „obchodní překážky“.

1.7 EHSV může souhlasit s „dobrovolným přístupem“, avšak očekává od EU, aby nejpozději za 3 roky provedla průběžné hodnocení, jež ověří, zda použitá opatření skutečně fungují a plní stanovené cíle. Pokud by se ukázalo, že odlesňování a znehodnocování lesů dále pokračuje, mělo by být zváženo použití „tvrdších“ opatření.

(1) Návrh stanoviska k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky, NAT/420 APA R/CESE 543/2009 (pozn. překl.: není k dispozici v češtině).

1.8 První možností, jak dosáhnout zlepšení, jsou systémy certifikace. Měly by platit nejen pro veškerý import dřeva a dřevěných výrobků, ale také pro další produkty, které pocházejí z příslušných regionů (např. krmiva nebo biomasu k výrobě energie).

1.9 Příklad odlesňování a znehodnocování lesů dle mínění EHSV bohužel také odhaluje, že dosavadní rozvojová politika v oblastech, o kterých je zde řeč, z větší části ztroskotala. Nebyly vyvinuty žádné inovační a do budoucna orientované regionální modely, které by vedly k něčemu jinému, než je nynější drancování přírodních zdrojů. Nikdy však není pozdě začít s budováním vhodných základů ve spolupráci s místním obyvatelstvem a v jeho zájmu. EU by do svých strategických úvah měla zahrnout vhodné iniciativy zaměřené na rozvoj demokratických struktur a podporu občanské společnosti. EHSV znovu nabízí svoji pomoc pro takový přístup.

2. Sdělení Evropské komise

2.1 Sdělení Komise nepojednává o lesních plochách uvnitř EU. Spíše jde o to, jak do budoucna lépe chránit ty lesy, pro něž dosud neexistují mezinárodní dohody, např. v rámci problematiky změny klimatu.

2.2 Podle odhadů Organizace spojených národů pro výživu a zemědělství (FAO) zmizí každoročně přibližně 13 milionů hektarů lesa. To odpovídá zhruba rozloze Řecka. Přibližně 96 % odlesňování připadá na tropické oblasti, přičemž nejvyšší čistý úbytek lesního porostu v letech 2000–2005 byl zaznamenán v deseti zemích (2).

2.3 Příčiny neustálého odlesňování jsou na jedné straně složité a rozmanité, na druhé straně však relativně jednoduché. Z konstatování ve sdělení Komise, jako „k likvidaci lesů dochází proto, že z krátkodobého pohledu je ziskovější využívat půdu pro jiné účely, než nechat stromy stát“ či „ziskové alternativní využití půdy s vysokou tržní hodnotou, jako je získávání komodit, je pobídkou pro odlesňování“ vyplývá, že využívání bez nejmenšího ohledu na udržitelný rozvoj může přinášet opravdu vysoké zisky. „Mělo by být výslovně uznáno, že jednou z hlavních příčin odlesňování jsou ekonomické důvody“.

2.4 Za další faktor dosud neomezeného úbytku lesa je označován rozvoj infrastruktur. K tomu uvádí Komise: „Hlavní příčinou je neúčinná správa spojená se špatně prosazovanými politikami využití půdy a nejisté režimy držby půdy“.

2.5 Důsledků tohoto vývoje je hned několik:

— V důsledku uvedeného odlesňování vzniká přibližně 20 % celosvětových emisí oxidu uhličitého (CO₂), aniž by dosud existovaly mechanismy, kterými by bylo možno zabránit tomuto extrémnímu poškozování klimatu. Právě na to se zaměřuje sdělení Komise, rovněž v souvislosti s kodaňskou konferencí o změně klimatu koncem tohoto roku.

— Komise však také vysvětluje, že nejde jen o globální boj proti změně klimatu. Přibližně polovina rostlinných a živočišných druhů světa se nachází v tropických lesích! Zastavení odlesňování by bylo ještě významnějším příspěvkem ke splnění dalšího cíle, který si vytklo mezinárodní společenství, totiž zastavit úbytek biologické rozmanitosti.

— Komise dále připomíná, že odlesňování a znehodnocování lesů může mít různé negativní sociální dopady především na chudé vrstvy obyvatelstva a že domorodé obyvatelstvo přichází o bezprostřední existenční zajištění.

2.6 Komise ve svém sdělení předkládá kalkulaci ekonomické hodnoty tropických lesů. Odkazuje mimo jiné na prognózy, podle nichž trvalé odlesňování do roku 2050 povede k poklesu hodnoty ve výši 5 % světového HDP (3), a poukazuje na významný potenciál snížení emisí skleníkových plynů, který by bylo možno využít za relativně nízkých nákladů na ušetřenou tunu CO₂.

2.7 Evropská komise jednoznačně deklaruje, že „nastal čas k přijetí rozhodných opatření“. Jejím cílem je „nejpozději do roku 2030 zastavit celosvětový úbytek lesního porostu a snížit úbytek tropických lesů do roku 2020 o nejméně 50 % v porovnání se současnou úrovní“. S tímto cílem hodlá vystoupit na post-kjótských jednáních.

2.8 Stručně řečeno: Komise považuje ochranu světových lesů za nevyhnutelnou a Evropa podle jejího názoru „musí převzít vedoucí úlohu při formování odpovědi celosvětové politiky týkající se problému odlesňování“.

2.9 Pokud jde o možný přínos EU, uvádí sdělení Komise různé oblasti působnosti v rámci stávající politiky. V rámci stávající politiky:

— uvádí na jedné straně možná opatření na podporu hojnějšího využití dřeva a dřevařských výrobků pocházejících z udržitelné produkce. To je považováno za velmi významné, neboť EU patří k největším spotřebitelům dřeva a dřevařských výrobků. Jen v roce 2005 bylo na trh EU dovezeno 83 milionů m³ dřeva a dřevařských výrobků, nepočítaje buničinu a papír. Komise odhaduje, že přes 19 % dovozu pochází z nezákonně vytěženého dřeva;

— na druhé straně vybízí k hlubšímu přezkoumání každé politiky EU související s výrobky nepocházejícími ze dřeva, pokud jde o jejich vliv na lesní porosty. Důraz je zde kladen na skutečnost, že „existují vazby mezi poptávkou po zemědělských komoditách a tlakem na využití půdy“. Proto Komise oznamuje, že bude „zkoumat dopad spotřeby dovážených potravin a nepotravinových komodit v EU (např. masa, sojových bobů, palmového oleje a kovových rud), u kterých je pravděpodobné, že přispívají k odlesňování“. Tyto studie by mohly vést k tomu, že budou zohledněny možnosti politiky ke snížení uvedeného dopadu.

(2) Brazílie, Indonésie, Súdán, Myanmar, Zambie, Tanzanie, Nigérie, Kongo, Zimbabwe a Venezuela.

(3) Průběžná zpráva Pavana Sukhdeva „Ekonomie ekosystémů a biologické rozmanitosti“.

2.10 Kromě stávajících politik se Komise ve svém sdělení zaměřuje též na otázku rozsahu a zdrojů financování opatření proti odlesňování a mechanismů, jež by mohly být využity k realizaci politiky v oblasti odlesňování.

- Z posouzení dopadů, které Komise provedla, vyplývají roční náklady ve výši cca 15 až 20 miliard eur na omezení odlesňování na polovinu do roku 2020. EU vychází ze skutečnosti, že „*že rozvinuté země musí vynaložit značné zdroje*“.
- Ve sdělení jsou zvažovány různé typy mechanismů financování, které by bylo možné vypracovat. Uznávání kreditů z lesnictví v rámci systému EU obchodování s emisemi není v současné době považováno za realistické, neboť emise z odlesňování jsou přibližně třikrát vyšší než emise regulované v rámci systému EU pro obchodování s emisemi. Jakmile by však na globální úrovni vedle systému obchodování EU vznikly další obdobné systémy a došlo by k jejich propojení, mohly by uvedené kredity skutečně být použity k financování ochrany lesních porostů.
- Avšak velká část financování EU by mohla pocházet z výnosů z dražeb povolenek. Pokud by pro účely boje proti odlesňování bylo využito 5 % očekávaných příjmů (v odhadované výši 30 až 50 miliard eur), mohlo by do roku 2020 být nashromážděno 1,5 až 2,5 miliardy eur.

2.11 V kontextu úmluvy o klimatu sleduje EU cíl zřídit pro období 2013–2020 mezinárodně podporovaný pobídkový program k omezení odlesňování a znehodnocování lesů v rozvojových zemích.

- Mohlo by sem patřit i zřízení globálního mechanismu lesního uhlíku, který by umožnil rozvojovým zemím přispět k celosvětově dohodnutému cíli snížit emise provedením opatření ke snížení emisí v důsledku odlesňování a znehodnocování lesů; institucionální a provozní podrobnosti takového mechanismu musejí být „*teprve rozpracovány*“.
- V dlouhodobém horizontu se počítá se zahrnutím odlesňování do trhů s uhlíkem.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá sdělení Komise a z něho vyplývající skutečnost, že se EU cítí zavázána zaujmout vedoucí postavení v řešení problému, o kterém se ví a diskutuje celá desetiletí. Nadcházející jednání o úmluvě o ochraně klimatu jsou k tomu vhodným rámcem.

3.2 EHSV by nejprve rád kriticky poukázal na politováníhodnou skutečnost, že světové společenství dosud víceméně ničení lesů pouze nečinně přihlíželo. Důvodů, proč přistoupit k činům již dříve, bylo více než dost. Úbytek rozmanitosti druhů či destrukce přímých prostředků obživy domorodých skupin obyvatelstva, viditelné vykořisťování pracovníků nebo vytlačování drobných rolníků z jejich po generace obdělávaných zemědělských ploch nejsou ničím novým. Změna klimatu je pouze další příležitostí k řešení starého problému, snad s novým odhodláním.

3.3 EHSV má dosud určité pochopení pro tvrzení Komise, že „*cílem tohoto sdělení není poskytnout konečné odpovědi na mnoho otázek souvisejících s odlesňováním*“. Očekává však od Komise, že toto téma nebude dále odkládat. Je třeba se jím konečně začít zabývat.

3.4 Výbor vítá jasné formulace Komise, pokud jde o příčiny ničení lesů. Komise vysvětluje, že benevolentní přístup k formám využití půdy, které naprosto nevyhovují požadavkům na udržitelný rozvoj, pramení z krátkodobých ekonomických zájmů. Ve spojení s někdy plně nevyjasněnými režimy držby půdy a neexistujícími, slabými nebo naprosto zkorumpovanými správními systémy dochází k ničení, které je nanejvýš problematické nejen z globálního hlediska, ale často také zcela opomíjí potřeby místního obyvatelstva.

3.5 EHSV pochopitelně uznává, že všem lidem ve všech regionech naší planety musejí být nabídnuty perspektivy hospodářského rozvoje. Sám již po mnoho let usiluje o nalezení vhodných řešení v úzké spolupráci se skupinami občanské společnosti, např. ve Střední a Latinské Americe, Indii nebo Číně. Ovšem to, co se děje v oblasti celosvětového znehodnocování a ničení lesů a co je předmětem sdělení Komise, nemá nic společného s vhodně přizpůsobeným regionálním rozvojem. Jde o nepřijatelné vykořisťování lidí a životního prostředí bez špetky ohledu k udržitelnému rozvoji.

3.6 V zemích, jež jsou postiženy masivním odlesňováním, opakovaně dochází k tomu, že celá řada zemědělců kácí a zapaluje lesy, aby tak získali pozemky pro zemědělské a dobytčářské účely. Nespravedlivé rozdělení půdy a neexistence zemědělské politiky na těchto územích vede k tomuto neudržitelnému plýtvání přírodními zdroji.

3.7 Používané praktiky často hojně slouží mizivému počtu osob nebo globálních společností, které někdy až příliš profitují na úkor životního prostředí, klimatu, biologické rozmanitosti a místních obyvatel a zanechávají za sebou v pravém slova smyslu spálenou zemi. Jak dokazují četné pozitivní příklady⁽⁴⁾, jež je zapotřebí podporovat, jde to i jinak a zbývající místní zdroje lze využívat udržitelným způsobem, který umožní rozvíjet nové příjmové a rozvojové příležitosti pro místní obyvatelstvo.

(4) Viz např. společný projekt „Rainforestation farming“ Univerzity v Hohenheimu (Německo) a Leyte State University (Filipíny) na adrese <http://troz.uni-hohenheim.de/innovations/InnovXtr/RFFS/>.

3.8 Třebaže důsledky tohoto plnění jsou bezprostředně viditelné a do očí bijící především přímo na místě, mají stále globální rozměr – viz změna klimatu a úbytek biologické rozmanitosti. To znamená, že problém ničení se dotýká nás všech a všichni se musíme podílet na jeho řešení.

3.9 Z pohledu rozvinutých zemí není pak příliš smysluplné komentovat se zdviženým ukazovákem situaci v rozvíjejících se zemích. I my jsme součástí problému: významný podíl vytěžených produktů – povětšinou nezpracovaných surovin nebo výrobků s nízkou mírou zpracování – nachází odbyt nikoli v místě, nýbrž obvykle v lokalitách velmi vzdálených, nacházejících se často v rozvinutých zemích. Existuje tudíž poptávka po těchto „levných“ výrobcích, Evropu nevyjímaje.

3.10 Komise tedy plným právem klade tři otázky:

1. Jak velký je „podíl“ EU na tomto ničení (a jak jej lze snížit)?
2. Jak může EU (a její členské státy) přispět k zastavení nezákonných zásahů, tj. ničení, o němž lze předpokládat, že není v zájmu daného státu? Jakým způsobem pak lze rozvíjet formy využití lesů orientované na zásady udržitelnosti a potřeby místních obyvatel?
3. Jakým způsobem lze rozvíjet mechanismy financování, jež by oslabily tlak na devastaci lesů?

3.11 EHSV vítá skutečnost, že Komise – spolu s dalšími institucemi – intenzivně pracuje na obohacení diskuse o ochraně klimatu a biologické rozmanitosti o ekonomická fakta. Příkladem budiž Sternova zpráva, z níž vyplývá, že zanedbání ochrany klimatu nás přijde draž než ambiciózní změny orientace, nebo ve sdělení Komise citovaná Sukhdevova zpráva, která pojednává o ekonomické hodnotě nenarušené biologické rozmanitosti.

3.12 Uvedené studie a propočty jsou ovšem také dobrými doklady toho, že zmiňované makroekonomické hodnoty existují pouze na papíře. Nezvyšují totiž HDP, nejsou nijak zohledněny v hospodářských výsledcích podniků a nelze s nimi obchodovat na burze. Naproti tomu příklad ničení lesů dokazuje více než výmluvně, že panují zásadní rozdíly mezi krátkodobou honbou za ziskem (= příčina ničení lesů) a dlouhodobými obecnými ekonomickými zájmy (= udržování lesů z důvodu ochrany klimatu a biologické rozmanitosti).

3.13 Drancování našich zdrojů škodí celému lidstvu. Stojíme proto především před důležitou výzvou uskutečnit konečně doopravdy „internalizaci externích nákladů“, a tím napomoci skutečnému prosazení stále častěji proklamované zásady odpovědnosti znečišťovatele. Výše uvedené studie i další Komisí použité číselné údaje přesvědčivě dokazují, o jaké částky se zde jedná.

3.14 EHSV si stejně jako Komise uvědomuje, že je zapotřebí přemýšlet o stimulačních prvcích, které zastaví ničení lesů. Podle názoru EHSV je však důležité upozornit na to, že je třeba zachovat jednu významnou zásadu: veřejné prostředky, „pobídka“ pro podniky či osoby, nesmí být poskytnuty k zabránění realizace opatření, které by mělo celosvětově škodlivé dopady. Je třeba vždy pamatovat na to, aby rámcové podmínky byly globálně nastaveny tak, že uvedená škodlivá opatření budou vyloučena nebo nebudou použita. Touto důležitou zásadou se musí řídit také EU, a to i při jednáních v Kodani. U konkrétních zásahů musíme proto uplatňovat zásadu „znečišťovatel platí“, a neoslabovat ji zásadou „veřejnost platí“, podle níž se platí za nepoškození životního prostředí.

3.15 Státy, které v budoucnu budou chtít využít uvedené finanční nástroje, by měly mít povinnost jasně deklarovat, že jejich zájmem není „obchodování s odpustky“, nýbrž dlouhodobě udržitelný rozvoj. V otázce odlesňování by určitým prvním průběžným kamenem mohl být boj s nezákonným odlesňováním a znehodnocováním lesů. Země, jichž se tato věc týká, by měly prokázat, že – s pomocí či bez pomoci mezinárodního společenství – seriózně pracují na ukončení těchto nezákonných praktik. EHSV považuje za důležité připomenout, že nejde o legalizaci nezákonných praktik, ale o jejich odstranění. Už to by bylo podstatným zlepšením situace.

3.16 Kromě toho by příslušné státy měly projevit zájem o inovační udržitelné, regionálně přizpůsobené formy rozvoje, které by bránily odlesňování a znehodnocování lesů.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Sdělení Komise je v řadě případů ještě značně nekonkrétní, což lze zčásti přičíst nedostatku základních poznatků a údajů, částečně však také dosud ne zcela promyšleným koncepcím.

4.2 EU se pomalu ocitá v nebezpečí, že pokud nezačne mnohem intenzivněji pracovat na koncepcích proti poškozování lesů, bude možné ji obvinít z nedostatku zájmu.

4.3 Příliš dlouho již odpovědní činitelé ve správních a politických orgánech přihlížejí zkáze lesů i tomu, že nezákonně získané produkty putují do evropských přístavů. I když je např. z důvodu zpracování na jiné produkty nebo z důvodu změněného kódu často těžké sledovat původ dodávek zboží, zdá se, že také chybí skutečná vůle pomoci. EHSV očekává, že EU mnohem rázněji vystoupí na podporu řešení tohoto celosvětově palčivého problému. Teprve před nedávnem EHSV přivítal skutečnost, že se EU hodlá zříci tulleních produktů, přestože kanadská vláda lov tullenů umožňuje. Občanská společnost očekává podle tohoto příkladu stejně tak odhodlaný postup v případech ochrany lesů.

4.4 Nedostatečně konkrétní je sdělení například také v otázce, do jaké míry se na ničení lesů přímo či nepřímo podílí dovoz krmiv, které do EU proudí ve velkých objemech ⁽⁵⁾. O této otázce se stále dokola vedou kontroverzní diskuse a vyjadřuje se k nim i dokument Komise (viz odstavec 2.9). EHSV vyzývá Komisi, aby urychlila realizaci ohlášeného záměru „zkoumat dopad spotřeby do- vážených potravin a nepotravinových komodit v EU (např. masa, sojo- vých bobů, palmového oleje a kovových rud), u kterých je pravděpodobné, že přispívají k odlesňování“ a vnesla do problému jasno.

4.5 Podobně jako v případě kritérií udržitelnosti, jež EU vyvi- nula pro výrobu z odpadních materiálů z agropaliv, by tedy podle názoru Výboru měla co nejrychleji být stanovena kritéria udrži- telnosti pro krmiva, dřevo či dřevařské výrobky apod. Ačkoli se teprve ukáže, do jaké míry lze vybudovat a provádět trvalou kon- trolu takových kritérií v prostředí nejasných režimů držby půdy a špatné správy, jedná se o důležitý a správný přístup. K zajištění trvalé účinnosti těchto kritérií udržitelnosti však bude nutné in- tegrovat je závazně do pravidel světového obchodu.

4.6 Příklad odlesňování je ilustrativním dokladem skutečnosti, že světové společenství, jež sází na liberalizaci a globalizaci, rych- le naráží na hranice, pokud jde o celosvětový boj proti ekologic- kému a sociálnímu vykořisťování. Scházejí zde globálně účinné nástroje a EU by se měla postarat alespoň o to, aby příslušné ini- ciativy nebyly ve WTO dále považovány za „obchodní překážky“.

4.7 EHSV má rovněž pochopení pro to, že dosud neleží na sto- le jasné koncepce financování konkrétních opatření. Půjde o vhodné využití jednání o ochraně klimatu.

4.8 Do budoucna však nejde jen o organizaci převodů peněz podle určitých kritérií (viz výše). Ještě před tím, než zmiňovaná jednání budou moci dospět k úspěšnému závěru, bude nutné v příslušných zemích zajistit důležité podmínky nezbytné k ře- šení této problematiky: bez funkčního demokratického práva místních obyvatel na účast při rozhodování o vlastním regionu, bez uznání práv domorodých skupin obyvatelstva (až 60 milio- nů lidí!) či drobných rolníků a bez funkční (nezkorumpované) správy nebude možné zastavit často nezákonné plnění ani vy- pracovat vhodné rozvojové koncepce. Sdělení Komise se k tomu- to faktoru téměř nevyjadřuje, což je nutné považovat za jeho výraznou slabinu.

4.9 Příklad odlesňování a znehodnocování lesů dle mínění EHSV bohužel také odhaluje, že dosavadní rozvojová politika v oblastech, o kterých je zde řeč, z větší části ztroskotala. Nebyly vyvinuty žádné inovační a do budoucna orientované regionální modely, které by vedly k něčemu jinému, než je nynější dranco- vání přírodních zdrojů. Nikdy však není pozdě začít s budováním vhodných základů ve spolupráci s místním obyvatelstvem a v jeho zájmu. EU by do svých strategických úvah měla zahrnout vhodné iniciativy zaměřené na rozvoj demokratických struktur a podpo- ru občanské společnosti. EHSV znovu nabízí svoji pomoc pro ta- kový přístup.

V Bruselu dne 14. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽⁵⁾ Totéž pochopitelně platí i pro agropaliva atd.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU pro zlepšení postupů demontáže lodí

(KOM(2008) 767 v konečném znění)

(2009/C 277/13)

Zpravodajka: **Dr. BREDIMA**

Dne 19. listopadu 2008 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU pro zlepšení postupů demontáže lodí

KOM(2008) 767 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. dubna 2009. Zpravodajkou byla Dr. BREDIMA.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13–14. května 2009 (jednání dne 13. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 187 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry

1.1 EHSV vítá sdělení a podporuje řadu možných opatření, kterými by EU mohla přispět k celosvětovému bezpečnějšímu a ekologicky šetrnějšímu zacházení s loděmi s končící životností.

1.2 EHSV poznamenává, že recyklace lodí kladně přispívá ke globálnímu uchování energie a zdrojů a bude-li správně řízena, může se stát „zeleným“ a udržitelným průmyslovým odvětvím.

1.3 EHSV podporuje neprodlenou ratifikaci a provedení úmluvy IMO o recyklaci lodí (2009). Členské státy EU a recyklující státy by měly být vyzvány, aby podnikly všechny potřebné kroky k rychlému vstupu úmluvy v platnost.

1.4 EHSV rozhodně podporuje zahrnutí pravidel čisté demontáže válečných lodí a dalších plavidel ve státním vlastnictví mezi opatření v oblasti demontáže lodí.

1.5 EHSV požaduje za důležité uskutečnit kroky k nápravě šokujících ekologických a sociálních podmínek, za nichž probíhá recyklace v mnoha zařízeních v jižní Asii, a zlepšit provozní podmínky; zároveň je třeba udržet příjmy místních společenství z pracovních míst a poskytovaných služeb.

1.6 Je nutné zvýšit kapacitu demontáže, a uspokojit tak rostoucí poptávku. Zvyšování kapacity se však musí provádět bezpečným a udržitelným způsobem. Pokrytí podstatně vyšších nákladů práce při demontáži v evropských provozech lze dosáhnout kombinací regulativních opatření a iniciativ tohoto průmyslového odvětví.

1.7 EHSV si uvědomuje, že v blízké budoucnosti zůstane najíždění lodí určených k sešrotování na pláže upřednostňovanou metodou. Je tedy zapotřebí zlepšit současné podmínky, aby byl provoz těchto zařízení bezpečný a ekologicky šetrný. Nadměrný tlak na zlepšení podmínek v jihoasijských zařízeních by však neměl vést k nežádoucímu „exportu“ problému na pláže jiných rozvojových zemí, což by vedlo k nekontrolovanému rozšíření provozů s nevyhovujícími poměry v Asii i v Africe.

1.8 EHSV navrhuje, aby podmínky demontáže a recyklace hrály podstatnou úlohu v dvoustranných námořních a obchodních dohodách s dotčenými asijskými zeměmi; například námořní dohoda, o níž jedná EU s Indií, by měla zahrnout ustanovení o recyklaci lodí. EHSV vyzývá Komisi, aby toto téma pozvedla do politické úrovně.

1.9 EHSV zastává mínění, že demontáž a recyklace je otázkou sociální odpovědnosti podniků. Vyzývá Komisi, aby zahrnula loděnice do řetězce zodpovědnosti za likvidaci lodí. Provozovatelé lodí by společně s loděnicemi měli přispět k zajištění informovanosti recyklačních provozů o jakýchkoliv potenciálně nebezpečných látkách a okolnostech týkajících se jejich lodí.

1.10 EHSV podporuje rozvoj modelu integrovaného systému řízení pro vydávání z mezinárodního hlediska nezávislého osvědčení provozům recyklace lodí, dokládajících bezpečnou a ekologicky šetrnou recyklaci v souladu s budoucí úmluvou IMO.

1.11 EHSV doporučuje, aby studie Komise o fondu recyklace brala v úvahu zásadu „znečišťovatel platí“ a zásadu „odpovědnosti výrobce“, jako principy evropského práva, a slučitelnost fondu s legislativou o státní pomoci. Mělo by se dále prozkoumat, jak takový fond může podpořit dosažení cílů úmluvy.

1.12 EHSV si je vědom, že zakládání provozů pro recyklaci lodí v Evropské unii se může stát předmětem námitek místních společenství z hlediska vlivu na životní prostředí. Pokud by však k tomu účelu byla užívána existující zařízení, která by náležitě splňovala normy EU a mezinárodní a vnitrostátní normy, mohl by být jejich provoz přijatelný vzhledem k tomu, že by byla zásadním zdrojem nových pracovních příležitostí. Tyto okolnosti vyžadují odpovědné zvážení.

1.13 EHSV vyzývá Komisi, aby hledala politické podněty a motivace, jako např. „Cenu čistého moře“ pro majitele lodí a demontážní provozy za příkladnou recyklaci lodí.

2. Úvod

2.1 Environmentální a sociální hlediska způsobu demontáže lodí na březích jižní Asie jsou nadále zdrojem znepokojení v celém světě, a zvláště v Evropě. Komisař pro otázky životního prostředí Dimas nedávno vyzval k lepším procedurám a kontrolám u lodí odesílaných do jihoasijských vrakovacích provozů, aby se zajistila jejich řádná demontáž. Podle posledních odhadů bude v roce 2009 sešrotováno tisíc lodí, tedy více než trojnásobek proti roku 2008, což zvýší nároky na kapacitu recyklačních provozů. Je nutné zvýšit kapacitu demontáže, a uspokojit tak rostoucí poptávku. Zvyšování kapacity se však musí provádět bezpečným a udržitelným způsobem.

2.2 Sdělení Komise *Strategie EU pro zlepšení postupů demontáže lodí* (1) se zakládá na výsledcích veřejné konzultace zelené knihy *O zlepšení postupů demontáže lodí, 2007* (2). Stanovisko EHSV (3) uvítalo tuto zelenou knihu jako dlouho očekávanou iniciativu. Kromě toho Evropský parlament nedávno vyzval Komisi a členské státy, aby podnikly naléhavě nutné kroky v oblasti demontáže lodí (4).

2.3 Souběžně probíhá konkrétní mezinárodní akce k řešení tohoto problému. Mezinárodní námořní organizace (IMO) vypracovala novou mezinárodní úmluvu o bezpečné a ekologicky šetrné recyklaci lodí (dále jen „úmluva“), jejíž přijetí je plánováno na květen 2009. Úmluva se zabývá celým životním cyklem lodí „od kolébky k hrobu“. Jejím záměrem je dosáhnout bezpečného

a k životnímu prostředí šetrného provozu v podnicích pro recyklaci lodí, aniž by byla dotčena bezpečnost a provozní účinnost lodí. Poskytuje vhodný mechanismus zajišťující kontrolu a vynutitelnost, a usiluje tak o dosažení úrovně kontroly totožné s úrovní kontroly podle Basilejské úmluvy (5).

2.4 Příkladem mezinárodní spolupráce je společná pracovní skupina MOP, IMO a Basilejské úmluvy zabývající se vrakováním lodí. Tyto tři organizace společně sestavily globální program udržitelné recyklace lodí, vedoucí k zajištění budoucí udržitelnosti tohoto odvětví zlepšením ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků a ochranou životního prostředí v jihoasijských vrakovacích provozech.

3. Sdělení Strategie EU pro zlepšení postupů demontáže lodí

3.1 Sdělení Strategie EU pro zlepšení postupů demontáže lodí neposkytuje konkrétní legislativní návrh. Nabízí několik opatření k co nejrychlejšímu zlepšení podmínek demontáže lodí, včetně přechodného období před vstupem úmluvy v platnost.

3.2 Strategie navrhuje, že Komise prozkoumá proveditelnost několika možností, jak rozvinout cíle úmluvy.

3.3 Posouzení dopadů (6) provázející sdělení dochází k závěru, že je třeba dát přednost integrované politice kombinující vybraná legislativní a nelegislativní opatření, protože je to jediná možnost dosažení kladného environmentálního, sociálního a hospodářského dopadu v krátkodobém, střednědobém i dlouhodobém časovém výhledu.

4. Obecné připomínky

4.1 EHSV vítá sdělení a podporuje řadu možných opatření, kterými by EU mohla přispět k celosvětovému bezpečnějšímu a ekologicky šetrnějšímu zacházení s loděmi s končící životností. Sdělení je potřebné a přichází ve vhodnou chvíli, protože podle odhadů 19 % lodí světového loďstva pluje pod vlajkou některého z členských států Evropského hospodářského prostoru.

4.2 Výroba oceli z recyklované oceli vyžaduje pouze třetinu energie ve srovnání s výrobou z prvotních surovin. Recyklace lodí tedy kladně přispívá ke globálnímu uchování energie a zdrojů; bude-li zvládnuta odpovídajícím způsobem, může se stát „zeleným“ a udržitelným průmyslovým odvětvím.

(1) KOM(2008) 767 v konečném znění.

(2) KOM(2007) 269 v konečném znění.

(3) CESE 1701/2007, zpravodaj pan Adams.

(4) P6_TA(2008)0222.

(5) Basilejská úmluva o kontrole pohybů nebezpečného odpadu přes hranice států a jejich likvidaci.

(6) SEK(2008) 2847, pracovní dokument útvarů Komise.

4.3 Trend každoročních demontáží stovek lodí bude pokračovat s vyřazováním tankerů s jednoduchým trupem do roku 2010 (a 2015). Kromě toho v důsledku současné finanční a přepravní krize budou rychle vyřazovány staré lodě na přepravu volně loženého nákladu. Pro případné sešrotování se nyní přehodnocuje 157 plavidel s celkovým výtlačkem 5,5 milionu tun. Z toho vyplývá, že převažující sociální a environmentální dopady budou pokračovat, pokud se přímo nezhorší.

4.4 Více než 80 % lodí se demontuje ve vrakovacích provozech na plážích Indie, Bangladěše, Pákistánu a Turecka. Bangladěš v současnosti zaujímá první místo mezi státy šrotujícími lodě. Většina provozů používá nákladově nejlevnější, ale zároveň také z hlediska životního prostředí neškodlivější metodu spočívající v tom, že loď určená k demolici najede na pláž. Tato metoda si vybírá krutou daň zmařených lidských životů a vede k mnoha onemocněním pracovníků vystavených toxickým látkám. EHSV si uvědomuje, že v blízké budoucnosti zůstane najíždění lodí určených k sešrotování na pláži upřednostňovanou metodou. Je proto zapotřebí zlepšit současné podmínky ve vrakovacích provozech, aby pracovaly bezpečně a odpovědně ve vztahu k životnímu prostředí.

4.5 Nízká úroveň environmentálních a sociálních podmínek v jihoasijských provozech vyvolává nekalou soutěž s jejich evropskými protějšky. Vysoká lokální poptávka po recyklované oceli navíc vytváří další problém pro evropskou konkurenceschopnost.

4.6 Demontáž lodí je náročný proces zahrnující širokou škálu činností, od odstrojení lodě od veškerého vybavení po rozřezání a recyklaci konstrukčních prvků. Zatímco demontáž lodí v suchém doku se v průmyslových zemích řídí předpisy, nepodléhá podobné činnosti v Asii v takové míře kontroly a dohledu. Nedávno vypracovaná studie odhaduje, že 20 % pracovníků zaměstnaných ve vrakování lodí na plážích Bangladěše tvoří děti do 15 let. Úmluvy MOP o bezpečnosti a zdravotních podmínkách pracovníků se v těchto zemích téměř nerespektují. Problém prohlubuje skutečnost, že v navazujících procesech není řádně řízeno odpadové hospodářství a ekologické zpracování odpadů.

4.7 EHSV znovu připomíná, že strukturální chudoba a další sociální a právní problémy jsou do velké míry spojené s neexistencí nebo neprováděním ani minimálních norem v oblasti bezpečnosti práce a ochrany životního prostředí. Kromě toho tyto země nejsou ochotné zpřísnit normy, aby nenarušily ceny recyklace a nepřipravily se tak o podstatný zdroj příjmů. Přesto by tyto země měly požadovat, aby provozovatelé těchto zařízení investovali do zlepšení jejich úrovně a umožnili pracovníkům ochranu zdraví a práci v podmínkách, na které mají nárok. Při budoucím jednání s těmito zeměmi by EU měla vyzývat k aplikaci mezinárodních norem a účinnému vymáhání jejich plnění, spojenému s budováním kapacit.

4.8 Stanovisko EHSV (7) ke sdělení *Integrovaná námořní politika pro Evropskou unii* poukázalo na závažný celosvětový nedostatek

demontážních provozů odpovídajících zásadám environmentální a sociální udržitelnosti. Záměry evropského a mezinárodního úsilí by se proto měly soustředit na postupy jihoasijských států provádějících recyklaci, jimiž by se jejich demontážní provozy dostaly na úroveň mezinárodně přijatelných standardů.

4.9 EHSV poznamenává, že úmluva společně s prováděcími pokyny usiluje o zajištění úrovně kontroly a vymahatelnosti shodné s úrovní Basilejské úmluvy a měla by být rozhodně podpořena.

4.10 V souvislosti s přístupem k demontáži lodí podle zásady „od kolébky k hrobu“, vyzývá EHSV Komisi, aby zahrnula loděnice do řetězce zodpovědnosti za likvidaci lodí, které vyrobily. Naprostá většina obchodních lodí celého světa se staví v japonských, korejských a čínských loděnicích. Vzhledem k řetězci zodpovědnosti za kvalitní lodní dopravu nese každý hráč svůj díl zodpovědnosti. Tato myšlenková linie vede k otázce zodpovědnosti loděnic podle vzoru obdobné zodpovědnosti výrobců aut a letadel, kteří odpovídají za své výrobky.

4.11 V této otázce musí EHSV hledat vyvážené řešení mezi protichůdnými požadavky. Na jedné straně převažují stále ve většině asijských recyklačních provozů otřesné poměry v oblasti vlivu na životního prostředí i v sociální oblasti. Na druhé straně je chmurná vyhlídka šíření nezaměstnanosti v místních komunitách jihoasijských zemí, žijících z příjmů recyklačních provozů. Zlepšení podmínek by proto nemělo přinést nežádoucí „export“ problému na pláže jiných rozvojových zemí.

4.12 Zlepšením výkonnosti demontážních postupů lodí se zabývala také Mezinárodní organizace pro standardizaci (ISO). Budoucí dobrovolné mezinárodní standardy ISO 30000 a ISO 30003 upraví systém auditu a osvědčování zařízení pro recyklování lodí; záměrem ISO je podpořit tak práci organizací IMO, MOP a Basilejské úmluvy a zároveň se vyhnout jakémukoliv vzájemnému překrývání činností.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Včasná provádění připravované úmluvy IMO o recyklaci lodí

5.1.1 Evropská komise předpokládá, že úmluva nebude vymahatelná před rokem 2015. EHSV podporuje neprodlenou ratifikaci a provedení úmluvy. Členské státy EU a recyklující státy by měly být vyzvány, aby podnikly všechny potřebné kroky k rychlému vstupu úmluvy v platnost. EHSV souhlasí s tím, že vlády by měly být podněcovány, aby přijaly technické standardy úmluvy v přechodném období na dobrovolném základě, jakmile to bude provozně proveditelné.

(7) CESE 759/2008, zpravodajka paní Bredima.

5.1.2 EHSV podporuje provedení úmluvy do práva Evropské unie formou nařízení přebírajícího její základní prvky, jako tomu bylo v případě úmluvy MOP o přípravních na plavidlech (AFS) ⁽⁸⁾. Souběžně by měla Komise prozkoumat možnosti a prostředky, jak povzbudit recyklující státy k podobné akci, tedy co nejrychlejší ratifikaci a provedení úmluvy.

5.2 Ekologická demontáž válečných lodí a jiných (státních) plavidel

5.2.1 EHSV poznamenává, že úmluva se na některé lodě nebude vztahovat – jedná se zejména o válečné lodě a lodě ve státním vlastnictví. Mělo by se však vyžadovat, aby tyto lodě byly likvidovány v souladu s úmluvou. Výbor proto navrhuje zahrnutí těchto lodí do budoucích opatření EU v oblasti recyklace. Takový krok by byl velkým zdrojem zaměstnanosti v provozech Evropské unie a eliminoval by některé velké zdroje znečišťování moří. EHSV doporučuje, aby se řešilo také znečištění prostředí válečnými loděmi. Dále vyjadřuje přesvědčení, že malé lodě o výtlačku nižším než 500 GT by měly být k demontáži odesílány do provozů v Evropské unii.

5.2.2 V současné době nemají zařízení pro demontáž lodí v EU a dalších zemích OECD dostatečnou kapacitu k demontáži válečných lodí a dalších plavidel ve státním vlastnictví, která mají být vyřazena v průběhu příštích deseti let. EHSV považuje působení společnosti Harland and Wolff Heavy Industries ⁽⁹⁾ v oblasti demontáže lodí za povzbudivý příklad možné přeměny nevytížených loděnic a opraven na zařízení pro demontáže. EHSV si je vědom, že přes světový hospodářský pokles a současnou nezaměstnanost může být zakládání provozů pro recyklaci lodí v Evropské unii předmětem námitek místních společenství z hlediska vlivu na životní prostředí. Pokud by však existující zařízení byla užívána podle ustanovení úmluvy, mohl by být jejich provoz přijatelný a byl by zdrojem nových pracovních příležitostí.

5.2.3 V dohledné budoucnosti bude konkurenční výhoda jihoasijských vrakovacích zařízení nadále přetrvávat, zatímco Evropa bude muset řešit otázku, jak likvidovat válečné lodě a plavidla ve vlastnictví státu. EU by měla zavést opatření pro demontáž takových lodí v zařízeních v zemích OECD nebo při prodeji válečných lodí do států mimo Evropskou unii uvádět v každé prodejní dohodě klauzule o nakládání s lodí na konci její životnosti.

5.3 Co může v přechodném období udělat odvětví lodní dopravy

5.3.1 EHSV sdílí znepokojení Komise v otázce přechodného období před vstupem úmluvy IMO v platnost a jejím úplným

provedením. Souhlasí s hodnocením, že nejjednodušším a nejrychlejším způsobem, jak změnit situaci v praxi, by byl dobrovolný závazek příslušných zúčastněných stran.

5.3.2 EHSV zastává mínění, že recyklace je otázkou sociální odpovědnosti podniků. Vyzývá Komisi, aby hledala politické podněty, jako např. „Cenu čistého moře“ pro majitele lodí a demontážní provozy za příkladnou recyklaci lodí. Tyto podněty by měly nabízet dostatečně motivující výhody.

5.3.3 EHSV oceňuje aktivní zapojení podniků i nevládních organizací v tomto odvětví i to, jak podporovaly úmluvu při jejím vzniku. Vítá také skutečnost, že organizace v tomto odvětví identifikovaly sérii opatření ⁽¹⁰⁾, která by se měli majitelé lodí snažit splnit s ohledem na bezpečnou a ekologicky šetrnou demontáž lodí. Očekává se, že další společnosti v lodní dopravě se rozhodnou nebo budou přesvědčeny k tomu, aby se zavázaly k „zelené“ demontáži svých lodí. Proces recyklace lodí se však týká mnoha dalších stran a je nutná také jejich doplňková činnost, především by se měly loděnice smluvně připojit ke stavbě „zelených lodí“. Významným krokem kupředu by bylo používání standardní „smlouvy o prodeji a nákupu lodí určených k recyklaci“, jako je DEMOLISHCON vyvinutá organizací BIMCO ⁽¹¹⁾, a smluvní závazky loděnic, že budou v přechodném období aplikovat požadavky úmluvy.

5.4 Lepší vymáhání pravidel o přepravě odpadů

5.4.1 EHSV vítá záměr Komise vydat pokyny ke zlepšení vymahatelnosti nynějších pravidel přepravy odpadů, pokud se jedná o lodě u konce životnosti, a rovněž záměr účastnit se vícestranné spolupráce a prozkoumat proveditelnost pravidel na skupině lodí připravených k sešrotování.

5.4.2 Mezinárodní právo vztahující se na přepravu odpadů zohledňuje, že z lodě se může stát odpad tak, jak jej definuje článek 2 Basilejské úmluvy, a zároveň že může být definována jako loď podle jiných mezinárodních pravidel. Liší se tedy názory na to, kdy se loď stává „odpadem“ a zda může být loď právně považována za „znečišťující“ a její majitel za „znečišťovatele“ před započítáním demontáže. Převážně společnosti prodávající lodě hotovostně platícím kupcům, kteří často změní vlajku lodě před odesláním do recyklačních provozů, kde se ceny oceli pohybují mezi 150–700 USD za tunu výtlačku prázdné lodě. V praxi většina provozovatelů lodí jen málokdy jedná s demontážními zařízeními, ať přímo nebo nepřímě. Měli by však společně s loděnicemi zajistit, aby byly dostupné informace o jakýchkoliv potenciálně nebezpečných materiálech nebo okolnostech, které se lodě týkají, a stanovit všeobecný stav lodě při jejím předání.

⁽⁸⁾ Mezinárodní úmluva o kontrole škodlivých protihnilobných přípravků na plavidlech (nařízení č. 782/2003 o zákazu organických sloučenin cínu na plavidlech).

⁽⁹⁾ Společnost Harland and Wolff v Belfastu nedávno získala v oblasti zpracování odpadu oprávnění k demontáži námořních lodí a námořních staveb a v současnosti se zabývá vyřazením a recyklací MSC Napolí.

⁽¹⁰⁾ Přechodná opatření pro vlastníky lodí, kteří je zamýšlejí odprodat k recyklaci (BIMCO, IACS, ICS, INTERCARGO, INTERTANKO, IPTA, OCIMF).

⁽¹¹⁾ BIMCO, The Baltic and International Maritime Council (Baltská a mezinárodní námořní rada).

5.4.3 Obvykle se lodě odesílají k demontáži, když již není hospodárný jejich komerční provoz. Samotné stáří lodí neposkytuje představu o úrovni její údržby ani o provozní hospodárnosti, kterou ovlivňují pohyby na trzích nákladní dopravy. Bylo by snadné vést seznam lodí, které překročily určitou věkovou hranici, nebylo by však snadným úkolem stanovit, v jakém stáří by měly být lodě určeny k demontáži, a podnikat nějaké kontrolní akce před vstupem úmluvy v platnost. V každém případě by měly být důsledně monitorovány staré a vysoce rizikové lodě, aby se zaručilo splnění souvisejících povinností před jejich demontáží.

5.5 Důvody pro audity a udělování osvědčení pro demontážní zařízení

5.5.1 Úmluva bude klást zodpovědnost na státy vlajky, přístavní státy a státy recyklace. Nebude zahrnovat specifická opatření pro audity a udělování osvědčení zařízením. Doplnující pokyny však upraví takový režim v působnosti státu recyklace. Záměr pokynů IMO může být také posílen souběžným nasazením odpovídajících norem ISO, které se nyní sestavují.

5.5.2 EHSV poznamenává, že Evropská agentura pro námořní bezpečnost (EMSA) zadala studii⁽¹²⁾ zaměřenou na sestavení modelu integrovaného systému řízení pro udělování osvědčení provozům pro recyklaci lodí, která by dokládala bezpečnou a ekologicky šetrnou recyklaci. Evropský integrovaný systém řízení by se měl stát nástrojem, který by posílil provádění úmluvy IMO. EHSV poznamenává, že takový postup pro vydávání osvědčení musí být mezinárodně důvěryhodný a to lze zaručit pouze prostřednictvím nezávislého inspekčního režimu.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

5.6 Zajištění udržitelného financování

5.6.1 V roce 2007 Komise uvedla, že důležitou otázkou je, zda by měla být poskytována přímá finanční podpora čistým zařízením provádějícím demontáž lodí v EU nebo majitelům lodí, kteří posílají svá plavidla do „zelených“ loděnic za účelem úplné demontáže nebo dekontaminace, či nikoli⁽¹³⁾.

5.6.2 EHSV bere na vědomí záměr Komise vyhodnotit proveditelnost možnosti povinného mezinárodního systému financování pro ekologickou demontáž lodí („fond pro demontáž lodí“) na základě výsledků studie. EHSV očekává, že studie bude brát v úvahu zásadu „znečišťovatel platí“ a zásadu „odpovědnosti výrobce“ jako principy evropského práva, a je přesvědčen, že problém financování bezpečné a udržitelné demontáže lodí nebude vyřešen, dokud nedojde k odpovídajícím dohodám, které by plně odrážely podíly zodpovědnosti jednotlivých subjektů v řetězci zodpovědnosti po celou dobu životnosti plavidel.

5.6.3 IMO již založila dobrovolný mezinárodní fond pro recyklaci lodí, aby podpořila bezpečné a ekologicky šetrné řízení recyklací lodí za využití aktivit technické spolupráce v rámci IMO. Majitelé lodí by se měli vybízet k odvádění příspěvků do tohoto fondu. Mělo by se dále prozkoumat, jak takový fond může podpořit dosažení cílů úmluvy. Fond Evropské unie založený ke stejnému účelu by čelil problémům se zdrojem financování, protože podle práva EU by subvencování čisté demontáže lodí nebylo oprávněné.

⁽¹²⁾ Study on the Certification of Ship Recycling Facilities, Final Report, září 2008.

⁽¹³⁾ KOM(2007) 269 v konečném znění.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o etapě II rekuperace benzinových par při čerpání pohonných hmot do osobních automobilů na čerpacích stanicích

(KOM(2008) 812 v konečném znění – 2008/0229 (COD))

(2009/C 277/14)

Zpravodaj: **pan DAVOUST**

Dne 20. ledna 2009 se Rada, v souladu s článkem 175 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o etapě II rekuperace benzinových par při čerpání pohonných hmot do osobních automobilů na čerpacích stanicích

KOM(2008) 812 v konečném znění – 2008/0229 (COD).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. dubna 2009. Zpravodajem byl pan DAVOUST.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 194 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá vypracování návrhu směrnice, který navazuje na závazky přijaté v rámci:

- Tematické strategie o znečišťování ovzduší;
- návrhu Komise na změnu směrnice 98/70/ES o jakosti benzínu a motorové nafty, který se zaměřuje na usnadnění většího používání biopaliv a bioetanolu, zejména zmírněním požadavků na tlak par benzínu. Komise uznala, že by to mohlo vést k vyšším emisím těkavých organických sloučenin a naznačila, že bude navržena etapa II RBP pro vyrovnání veškerých zvýšených emisí;
- prohlášení připojeného k nové směrnici o kvalitě vnějšího ovzduší, ve kterém Komise uznala, že je důležité řešit znečištění ovzduší u zdroje pro dosažení cílů kvality ovzduší, a které navrhlo několik nových opatření Společenství u zdroje, včetně etapy II RBP.

1.2 EHSV připomíná, že směrnice 94/63/ES se zaměřuje na rekuperaci benzinových par, které jsou jinak vypouštěny do ovzduší při skladování a distribuci benzínu mezi terminály a čerpacími stanicemi (tak zvaná „etapa I rekuperace benzinových par“). Benzinové páry, které jsou vytěsněny, když čerpací stanice obdrží novou dodávku benzínu, se vracejí do cisternového vozidla nebo mobilního plavidla a jsou vráceny do terminálu, odkud mohou být znovu distribuovány.

1.3 EHSV vítá rozhodnutí Komise instalovat vybavení RBP etapy II:

- a) ve všech nových a zásadně renovovaných čerpacích stanicích s nákladovou průchodností benzínu vyšší než 500 m³ za rok;

- b) ve všech nových a zásadně renovovaných čerpacích stanicích s nákladovou průchodností benzínu vyšší než 500 m³ za rok a větších stávajících stanicích (tj. s nákladovou průchodností převyšující 3 000 m³ za rok);
- c) v čerpacích stanicích uvedených v možnosti b) a v čerpacích stanicích umístěných v obytné budově nebo pod ní;
- d) v čerpacích stanicích uvedených v možnosti c) s automatickým monitorováním veškerého vybavení etapy II, které by zastavilo prodej benzínu, pokud by vybavení nepracovalo správně.

1.4 Podrobné vyhodnocení možností je zahrnuto do posouzení dopadů, které je připojeno k tomuto návrhu a jež je k dispozici na internetových stránkách (1).

1.5 EHSV tedy doporučuje přijetí této směrnice s úpravami navrženými v člancích 3, 4 a 5.

2. Obecné připomínky

2.1 Cílem tohoto návrhu právního předpisu je rekuperace benzinových par, které jsou vypouštěny do atmosféry při čerpání pohonných hmot do osobních automobilů na čerpacích stanicích (tak zvaná „etapa II rekuperace benzinových par“ nebo „RBP – etapa II“).

2.2 EHSV si je velmi dobře vědom toho, že emise těkavých organických sloučenin obsažených v benzínu zhoršují místní a regionální kvalitu ovzduší (benzen a ozon), pro niž existují normy a cíle kvality ovzduší stanovené na úrovni Společenství. Přízemní ozon je znečišťující látkou, která překračuje státní hranice a je také třetím nejvýznamnějším skleníkovým plynem. Benzen je známý lidský karcinogen. Uhlovodíky se řadí do několika kategorií, které se odlišují druhem molekulární struktury: lineární, cyklické atd.

(1) <http://ec.europa.eu/environment/air/transport/petrol.htm>.

Polyaromatické uhlovodíky mají cyklickou nenasycenou strukturu, jejímž základním prvkem je šest atomů uhlíku. Prvním z nich je benzen se vzorcem C_6H_6 . Za účelem ochrany zdraví stanovily Parlament a Komise mezní hodnotu pro EU na $9 \mu\text{g}/\text{m}^3$ jako průměr pro rok 2006 s cílem dosáhnout $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ v roce 2010. EHSV tedy velice dbá na ochranu spotřebitele, který pravidelně čerpá benzín v čerpací stanici, ale též na ochranu zaměstnanců, kteří zde trvale pracují.

2.3 Hlavním zdrojem těchto emisí je uvolňování benzinových par z nádrží vozidel či během čerpání pohonných hmot. Nedávné úpravy směrnice o jakosti benzínu, které umožňují přidání většího množství etanolu do benzínu, problém s emisemi ještě zostřují, jelikož se v důsledku zvyšuje tlak par v zásobní nádrži. Z toho důvodu je třeba nyní hledat nová řešení, jak tyto emise snížit.

2.4 EHSV důrazně doporučuje Komisi, aby se urgentně začala zabývat možností změnit vozidla tak, aby umožňovala zadržení a rekuperaci benzinových par v samotných nádržích vozidel, jak se již vyžaduje ve Spojených státech, a na toto téma již nyní předložila návrhy.

2.5 EHSV mezitím podporuje současné návrhy Komise, jejichž cílem je snížit emise benzinových par při čerpání pohonných hmot do vozidel.

2.6 EHSV zdůrazňuje, že současná praxe týkající se rekuperace benzinových par při čerpání pohonných hmot do vozidel se v jednotlivých členských státech značně liší. Z toho důvodu souhlasí s návrhem Komise použít článek 175 s cílem zajistit minimální normy rekuperace benzinových par při čerpání pohonných hmot na evropské úrovni a zároveň nechat členským státům svobodnou volbu zavést přísnější normy v případě, že si to přejí.

2.7 Prostřednictvím směrnice 94/63/ES již byla zavedena rekuperace benzinových par ze skladování a distribuce benzínu mezi terminály a čerpacími stanicemi („etapa I rekuperace benzinových par“).

2.8 EHSV má za to, že z hlediska úsilí o zlepšování kvality ovzduší představuje rekuperace benzinových par etapy II další logický krok.

2.9 Dále konstatuje, že tento návrh je nejen v souladu se šestým akčním programem Společenství pro životní prostředí, ale je také ve shodě se třemi pilíři Lisabonské strategie – podporuje totiž poptávku po nezbytných technologiích etapy II rekuperace par a jejich rozvoj.

3. Konkrétní připomínky

Článek 3

Čerpací stanice

3.1 Odstavec 1

3.1.1 Vysvětlit v první větě slovo „zamýšlená“. EHSV má totiž za to, že lze jen velmi stěží zaručit, že po uvedení čerpací stanice

do provozu bude nákladová průchodnost totožná s nákladovou průchodností zamýšlenou v projektu.

3.1.2 EHSV by rád doplnil za slova „500 m^3 za rok“ následující větu: „Čerpací stanice je povinna tuto nákladovou průchodnost oznámit do tří měsíců od svého uvedení do provozu.“

3.1.3 EHSV považuje za nezbytné, aby každá nová čerpací stanice s objemem nepřekračujícím 500 m^3 byla povinna oznámit zvýšení tohoto objemu, pokud přesáhne 500 m^3 za rok. Toto je povinna učinit do tří měsíců od začátku roku následujícího po roce, kdy k překročení objemu došlo. Instalace vybavení musí být v tomto případě provedena do šesti měsíců téhož roku.

3.1.4 Ve druhé větě doplnit po slovech „nebo pracovními oblastmi“ slova „mimo podnikové prostory“. V budově čerpací stanice totiž mohou být umístěny kanceláře nezbytné k jejímu provozu.

3.1.5 Znění odstavce 1 bude tedy následující:

Členské státy zajistí, aby každá nová čerpací stanice byla vybavena systémem rekuperace benzinových par etapy II, jestliže je její skutečná nebo zamýšlená nákladová průchodnost vyšší než 500 m^3 za rok. **Čerpací stanice je povinna tuto nákladovou průchodnost oznámit do tří měsíců od svého uvedení do provozu. Každá nová čerpací stanice s objemem nepřekračujícím 500 m^3 je povinna oznámit zvýšení tohoto objemu, pokud přesáhne 500 m^3 za rok. Toto je povinna učinit do tří měsíců od začátku roku následujícího po roce, kdy k překročení objemu došlo. Instalace vybavení musí být v tomto případě provedena do šesti měsíců téhož roku.** Všechny nové čerpací stanice umístěné pod stále obydlenými čtvrtěmi nebo pracovními oblastmi **mimo podnikové prostory** však budou vybaveny systémem rekuperace benzinových par etapy II bez ohledu na svou skutečnou nebo zamýšlenou nákladovou průchodnost.

3.2 Odstavec 2

3.2.1 EHSV je toho názoru, že je třeba vyjasnit pojem „významná renovace“. Soudí, že se musí jednat o podstatnou změnu, jako je například zvýšení nákladové průchodnosti benzinových distribučních a plnicích zařízení o více než 20 % oproti původní hodnotě či přechod od samoobslužného vybavení s ostrahou k samoobslužnému vybavení bez ostrahy.

3.2.2 EHSV požaduje, aby za významnou renovaci, a tudíž za podstatnou změnu nebyla považována výměna vývěsní tabule čerpací stanice, přechod od tradičního vybavení s plnou obsluhou k samoobslužnému vybavení s ostrahou ani přizpůsobení vybavení stávajícím předpisům.

3.2.3 Znění odstavce 2 bude tedy následující:

Členské státy zajistí, aby každá stávající čerpací stanice s nákladovou průchodností vyšší než 500 m³ za rok, která podstoupí významnou renovaci, byla v době renovace vybavena systémem rekuperace benzinových par etapy II. **Významnou renovací se myslí podstatná změna, jako je například zvýšení nákladové průchodnosti benzinových distribučních a plnicích zařízení o více než 20 % oproti původní hodnotě či přechod od samoobslužného vybavení s ostrahou k samoobslužnému vybavení bez ostrahy. Za významnou renovaci, a tudíž za podstatnou změnu však nelze považovat výměnu vývěsní tabule čerpací stanice, přechod od tradičního vybavení s plnou obsluhou k samoobslužnému vybavení s ostrahou ani přizpůsobení vybavení stávajícím předpisům.**

3.3 Odstavec 3

3.3.1 EHSV doporučuje doplnit větu: „Každá čerpací stanice s nákladovou průchodností nepřekračující 3 000 m³ za rok je povinna oznámit zvýšení této nákladové průchodnosti, pokud během kalendářního roku přesáhne 3 000 m³.“ Instalace vybavení musí být v tomto případě provedena do šesti měsíců téhož roku.

3.3.2 Znění odstavce 3 bude tedy následující:

Členské státy zajistí, aby stávající čerpací stanice s nákladovou průchodností překračující 3 000 m³ za rok byla vybavena systémem rekuperace benzinových par etapy II nejpozději do 31. prosince 2020. **Každá čerpací stanice s nákladovou průchodností nepřekračující 3 000 m³ za rok je povinna oznámit zvýšení této nákladové průchodnosti, pokud během kalendářního roku přesáhne 3 000 m³. Instalace vybavení musí být v tomto případě provedena do šesti měsíců téhož roku.**

Článek 4

Nejnižší dovolená úroveň rekuperace benzinových par

3.4 Odstavec 1

3.4.1 EHSV navrhuje 90 % namísto 85 %. Některé státy si již totiž stanovily tuto hranici.

3.4.2 Znění odstavce 1 bude tedy následující:

Členské státy zajistí, aby účinnost zachycení uhlovodíků systému rekuperace benzinových par etapy II byla rovna nebo větší než **90 %**.

3.5 Nový odstavec

3.5.1 EHSV doporučuje vysvětlit definici vybavení rekuperace benzinových par etapy II.

Článek 5

Pravidelná kontrola a shoda

3.6 Odstavec 1

3.6.1 EHSV se domnívá, že každoroční přezkušování u čerpacích stanic, jež mají automatické monitorovací systémy, je nezbytné o to více, že k poruchám dochází za nepřítomnosti obsluhy.

3.6.2 Znění odstavce 1 bude tedy následující:

Členské státy zajistí, aby byla účinnost zachycení uhlovodíků přezkoušena alespoň jednou každé tři roky tam, kde byl instalován **automatický monitorovací systém.**

3.7 Odstavec 2

3.7.1 EHSV navrhuje vyškrtnout první větu.

3.7.2 Doporučuje nahradit druhou větu „Automatický monitorovací systém automaticky zjišťuje poruchy řádné funkce systému rekuperace benzinových par etapy II a samotného automatického monitorovacího systému, signalizuje poruchy obsluhy čerpací stanice a automaticky zastavuje průtok benzínu z vadného palivového automatu, pokud by porucha nebyla opravena do 7 dnů.“ větou „Automatický monitorovací systém automaticky zjišťuje poruchy řádné funkce systému rekuperace benzinových par etapy II a samotného automatického monitorovacího systému, signalizuje poruchy obsluhy čerpací stanice; signál poruchy řádné funkce systému rekuperace benzinových par etapy II zastaví výdej benzínu, pokud porucha nebude odstraněna do 72 hodin.“

3.7.3 Navrhovaná sedmidenní lhůta je totiž příliš dlouhá. Toto ustanovení by mělo platit i pro čerpací stanice s ostrahou.

3.7.4 Znění odstavce 2 bude tedy následující:

Tam, kde byl instalován automatický monitorovací systém, členské státy zajistí, aby byla účinnost zachycení uhlovodíků přezkoušena alespoň jednou každé tři roky. Automatický monitorovací systém automaticky zjišťuje poruchy řádné funkce systému rekuperace benzinových par etapy II a samotného automatického monitorovacího systému, a signalizuje poruchy obsluhy čerpací stanice a automaticky zastavuje průtok benzínu z vadného palivového automatu, pokud by porucha nebyla opravena do 7 dnů. Automatický monitorovací systém automaticky zjišťuje poruchy řádné funkce systému rekuperace benzinových par etapy II a samotného automatického monitorovacího systému, signalizuje poruchy obsluhy čerpací stanice; signál poruchy řádné funkce systému rekuperace benzinových par etapy II zastaví výdej benzínu, pokud situace není vyřešena do 72 hodin.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické náročnosti budov (přepřacované znění)

(KOM(2008) 780 v konečném znění – 2008/0223 (COD))

(2009/C 277/15)

Samostatný zpravodaj: **pan ŠIUPŠINSKAS**

Dne 27. ledna 2009 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické náročnosti budov (přepřacování)

KOM(2008) 780 v konečném znění – 2008/0223 (COD).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 15. dubna 2009. Zpravodajem byl pan ŠIUPŠINSKAS.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13 a 14. května 2009 (jednání dne 14. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Doporučení

1.1 EHSV souhlasí se zlepšením směrnice o energetické náročnosti budov, které Komise navrhla, má k němu však určité výhrady: renovace musejí být v souladu se směrnicí vázány na podmínku, že zvýší energetickou účinnost budov, aby byla nejen snížena spotřeba energie, ale také náklady na energii.

1.2 Členské státy musejí v souladu s cíli politiky EU zajistit, aby prostřednictvím renovací budov za účelem zvýšení jejich energetické účinnosti klesla nejen spotřeba energie, nýbrž i náklady na energii.

1.3 Vnitrostátní předpisy vytvořené na základě této směrnice musejí zohlednit architektonická a stavební specifika budov, k nimž patří následující: energetické potřeby pro topení, chlazení, větrání, osvětlení, mechanická zařízení (např. výtahy), pro ohřev vody, pro studenou vodu a pro zařízení na likvidaci odpadu.

1.4 EHSV souhlasí s doporučením, aby před zahájením výstavby byla posouzena proveditelnost následujících technických možností:

- výroba tepla a elektřiny z obnovitelných zdrojů energie,
- kombinovaná výroba tepla a elektřiny (kogenerace) a případně kombinovaná výroba elektrické energie, tepla a chladu (trigenerace),
- dálkové vytápění a chlazení,
- tepelná čerpadla,
- geotermální sondy a geotermální kolektory.

1.5 EHSV považuje za důležité, aby členské státy více a aktivně usilovaly o zlepšení odborného vzdělávání v oblasti stavebnictví z hlediska udržitelného stavitelství a využití energie z obnovitelných zdrojů energie.

1.6 Výbor zejména vítá, že v návrhu směrnice je poukázáno na vedoucí roli veřejné správy v rámci pokroku v celém oboru stavebnictví.

1.7 Členské státy a místní orgány jsou vyzývány, aby aktivněji a účinněji využívaly prostředky Evropské investiční banky na podporu „financování třetí stranou“⁽¹⁾ [není k dispozici v češtině]. prostřednictvím společností poskytujících energetické služby.

1.8 Inspekce otopných soustav, větracích a klimatizačních systémů by měla být prováděna opakovaně v pravidelných intervalech v souladu s předpisy jednotlivých členských států a se zohledněním s tím související finanční zátěže. Inspekční zprávy by měly kromě doporučení týkající se zlepšení obsahovat také požadavky na provozní bezpečnost.

1.9 V přepřacované směrnici jsou členské státy kromě toho vyzývány, aby stanovily postihy a pokuty a uplatňovaly je. Dle názoru EHSV by se přitom mělo rozlišovat, zda je dotčený subjekt veřejný či soukromý, a rozsah postihu, příp. výše pokut, by měly být stanoveny v rámci subsidiarity. Pokud bude nedodržení předpisu Společenství označeno jako přestupek, mělo by být také na úrovni Společenství za přestupek považováno a být takto stanoveno ve směrnici.

⁽¹⁾ Viz směrnice 93/76/EHS, Úř. věst. L 237, 22.9.1993, s. 28-30

1.10 Dle názoru EHSV by měly členské státy svým občanům poskytnout technickou podporu při sanacích budov.

1.11 Ve velkých sídlištích s jednotně koncipovanými panelovými domy, která jsou charakteristická pro všechny nové členské státy EU, by bylo pro družstva vlastníků obtížné získat certifikát energetické náročnosti pro všechny typizované panelové domy. Prostřednictvím vystavení certifikátu energetické náročnosti na základě ohodnocení ⁽²⁾ jiné srovnatelné stavby by mohly být ušetřeny náklady na renovaci a snížena byrokratická zátěž.

1.12 Kromě toho by bylo možné obyvatelům jednotlivých typových domů nabízet na úřadu městské správy, která by byla jediným kontaktním místem, řešení pro financování renovací, stavební smlouvy, údržbu, vyhotovování certifikátů energetické náročnosti apod.

1.13 EHSV se domnívá, že přepracovaná směrnice přispěje v relativně krátké době ke snížení emisí CO₂ a bude mít také pozitivní sociální dopady, mj. díky:

- snížení energetických potřeb,
- zlepšení životní úrovně znevýhodněných rodin,
- zaměstnanosti dlouhodobě nezaměstnaných osob.

1.14 EHSV doporučuje, aby nové označování okenních rámců, stavebních výrobků a směrnice o energetické náročnosti budov byly plně v souladu.

1.15 EHSV se domnívá, že při stržení panelových domů, u nichž již energetická sanace není možná, by úřady měly kontaktovat dotčené osoby a nabídnout jim nové možnosti bydlení. Obecně by mělo být předepsáno slyšení organizací občanské společnosti ve specifikaci každého opatření k provádění směrnice, příp. by se mělo konat jejich slyšení ve státech, v nichž takováto možnost existuje, minimálně v souvislosti se systematickou konzultací národních HSR ⁽³⁾.

⁽²⁾ Rozšíření ustanovení čl. 10 odst. 5 písm. b (přepracování).

⁽³⁾ Tímto způsobem by bylo zajištěno dodržování článku 1 (lidská důstojnost) a čl. 34 odst. 3 (právo na podporu bydlení) Listiny základních práv Evropské unie.

2. Úvod

2.1 EHSV již vypracoval několik důležitých stanovisek ke snížení emisí CO₂, jakož i k opatřením na úsporu energie v souvislosti se společnou politikou EU a energetickou účinností budov a jejich vybavení. Na základě požadavků právních předpisů EU se dosahuje v novostavbách hmatatelných výsledků, které pociťuje v první řadě spotřebitel a zároveň jsou prospěšné pro celou zemi. Mimo jiné lze odkázat na stanoviska TEN/227, 263, 283, 274, 286, 309, 269, 299, 311, 332, 341 ⁽⁴⁾.

2.2 Po vstupu dvanácti nových členských států byly jejich právní předpisy uplatněny v praxi podstatně později, a proto jsou tyto státy v oblasti energetické náročnosti budov ve srovnání se starými členskými státy pozadu a obytné a administrativní budovy zdaleka neodpovídají minimálním požadavkům směrnice.

2.3 Ke směrnici samotné se Výbor vyjádřil již ve svém stanovisku ze 17. října 2001 ⁽⁵⁾. Z tohoto důvodu se předkládané stanovisko zabývá pouze návrhem přepracovaného znění směrnice 2002/91/ES (KOM(2008) 780 v konečném znění) a specifikou nových členských států jsou zdůrazněna v souvislosti s aspekty uvedenými v této směrnici.

2.4 Je potěšující, že k cílům politiky EU patří i možnost většího pohodlí pro občany a snížení jejich energetických nákladů.

2.5 Ve stávající směrnici se již uvádí následující:

- metoda k výpočtu energetické účinnosti v souvislosti s novými budovami a stávajícími budovami, které jsou renovovány,
- stanovení minimálních požadavků na energetickou náročnost,
- vystavení certifikátů energetické náročnosti,
- inspekce kotlů a otopných soustav,
- inspekce klimatizačních systémů.

2.6 V přepracovaném znění se po slyšení příslušných aktérů poukazuje na to, jakým způsobem lze prostřednictvím cíleného postupu dosáhnout konkrétních zlepšení.

⁽⁴⁾ Brožura specializované sekce TEN: *What Energy Policy for Europe? Key points of recent EESC opinions (Jakou energetickou politiku pro Evropu? Klíčové úvahy z nejnovějších stanovisek EHSV)* (a jiné zdroje EHSV).

⁽⁵⁾ Energetický profil budov, Úř. věst. C 36, 8.2.2002, s. 20.

3. Obecné úvahy

3.1 Sektor budov (tj. obytné a obchodní budovy) je odpovědný přibližně za 40 % celkové spotřeby konečné energie a emisí CO₂ v EU. Tento sektor vyprodukuje zhruba 9 % HDP (přibližně 1 300 miliard EUR) a vytváří zhruba 7–8 % (shrnutí posouzení dopadů) pracovních míst v EU (pro zhruba 15–18 miliónů z celkově 225,3 miliónů zaměstnaných dle Eurostatu). 40 % budov patří veřejnému sektoru a 74 % budov mají plochu menší než 1 000 m².

3.2 Dnešní společnost směřuje stále více zájem na:

- záležitosti související s životním prostředím,
- zdraví spotřebitelů (např. kvalita vnitřního ovzduší, přístupnost pro starší osoby),
- komfort bydlení,
- účinnost elektrických spotřebičů a otopných těles; odvětví je řízeno řadou předpisů, které si vzájemně často protirečí⁽⁶⁾.

3.3 Občanská společnost by měla z dlouhodobé perspektivy hodnotit hospodářský účinek směrnice, vhodnost a budoucí dopad návrhů z pohledu různých dotčených osob a společenských skupin konkrétního regionu.

3.4 Vydávání certifikátů energetické náročnosti pro budovy je nejen prostředkem zařazení budovy do určité skupiny energetické účinnosti, nýbrž také impulzem k hledání nových řešení plánování.

3.5 Vzhledem k nutným opatřením na ochranu klimatu skýtá odvětví stavebnictví velký potenciál pro zaměstnanost.

3.5.1 Na základě směrnice 2002/91/ES a jejího navrhovaného přepracování může být ročně vytvořeno v průměru 60 000 nových pracovních míst v 15 starých členských státech a zhruba 90 000 pracovních míst v 12 nových členských státech.

3.5.2 Prostřednictvím provádění opatření k zajištění vysoké energetické účinnosti (budovy s roční spotřebou do 50 kWh/m²) by mohl být ročně v EU vytvořen 1 milión nových pracovních míst⁽⁷⁾ (to by odpovídalo 10 % celkové zaměstnanosti v této oblasti).

⁽⁶⁾ Iniciativa rozhodujících trhů pro Evropu, KOM(2007) 860.

⁽⁷⁾ Studie GŘ pro životní prostředí (Agentura pro sociální rozvoj).

3.5.3 V současné době má příliš málo pracovníků v odvětví stavebnictví kvalifikaci v technologiích zaváděných k dosažení vysoké úrovně energetické účinnosti. Ve směrnici se navrhuje, aby prostřednictvím opatření v oblasti odborné přípravy byla zajištěna kvalifikace odborných pracovníků, kteří by mohli pracovat v oblasti udržitelných budov.

3.6 Právě na budoucnost orientovaný pohled je pro nás důležitý, neboť v odstavci 3.4 stanoviska INT/415⁽⁸⁾ EHSV vyjádřil myšlenku ohledně všech právních aktů, a sice tu, že právní předpisy musejí splňovat následující požadavky: srozumitelnost, dosažitelnost, přijatelnost a vynutitelnost. S ohledem na technické aspekty směrnice lze doplnit včasnost, uplatnitelnost a proveditelnost.

3.7 V odstavci 2.1.3 stanoviska TEN/299⁽⁹⁾ se uvádí, že v běžně zařízených domácnostech je průměrná spotřeba pouze na vytápění 180 kWh/m² ročně. Podle údajů, které mají zpravodaj a expert k dispozici, obnáší roční průměrná spotřeba energie na vytápění v typových bytech v pobaltských státech a v zhruba stejně starých bytech v sousedních zemích zhruba 150 kWh/m². Z příkladů renovovaných zateplených budov je zřejmé, že spotřebu lze při stejných klimatických podmínkách snížit o polovinu.

3.8 V odstavci 3.1 stanoviska TEN/299⁽⁹⁾ se poukazuje na příslušné předpisy Společenství, které se týkají současné situace v EU.

3.9 GŘ pro životní prostředí a GŘ pro podniky a průmysl vypracovávají v současné době důležité právní předpisy pro označení stavebních prvků, které přispívají ke snížení spotřeby energie, i když samy žádnou nevyrábí (okna, stěny, integrované systémy bytové techniky).

3.10 Přepracování příp. revize stávajících ustanovení může významně přispět ke snížení spotřeby energie v budovách.

4. Konkrétní připomínky

4.1 V přepracovaném znění směrnice se uvádějí následující důležité změny:

- Rozšířená oblast uplatnění směrnice. Certifikáty energetické náročnosti budou povinné pro všechny budovy. Konstatuje se, že 74 % všech budov v EU má celkovou užitkovou plochu nižší než 1 000 m².
- Rozšíření a podpora certifikátů energetické náročnosti ve veřejném sektoru.

⁽⁸⁾ CESE 1905/2008 *Proaktivní právní přístup*.

⁽⁹⁾ *Energetická účinnost budov – příspěvek koncových uživatelů*, Úř. věst. C 162, 25.6.2008, s. 62.

- Posílení role expertů, kteří certifikáty vystavují.
- Členské státy musí stanovit nová konkrétní opatření, aby byly vytvořeny výhodnější podmínky financování pro investice ke zlepšení energetické účinnosti.
- Větší pozornost zaměřená na problémy v souvislosti s klimatizačními systémy.
- Pravidelné aktualizace norem energetické účinnosti Evropského výboru pro normalizaci (CEN).

4.2 Podíl budov na spotřebě energie, který se uvádí v bodě odůvodnění 6 směrnice, je v zemích s chladným klimatem podstatně vyšší, a proto se navrhuje, aby v přepracovaném znění směrnice byly přiměřeně zohledněny v bodě odůvodnění 8 klimatické a místní podmínky, zejména při přidělování investic.

4.3 EHSV vítá ustanovení článku 10, podle něž budou moci být vypracovávány certifikáty energetické náročnosti v případě komplexu budov se společným vytápěním na základě společného certifikátu pro celou budovu nebo na základě hodnocení jiného srovnatelného bytu ve stejném komplexu, i když by státy EU mohly postupy při vydávání certifikátů energetické náročnosti pro typizované domy dále zjednodušit.

4.4 Byty se stanou pro budoucí majitele či nájemce atraktivnější, když budou údaje v certifikátech energetické náročnosti dle článku 10 – ať závazné či dobrovolné – spolehlivé. Návrh předložený v možnosti B 1, spočívající v provádění namátkového ověření certifikátů za účelem zaručení jejich spolehlivosti, je dle názoru EHSV přijatelný a doporučitelný. Nemělo by to však vést k uvalení sankcí dle článku 22. Je žádoucí, aby se nový certifikát energetické náročnosti pro domy stal dokumentem, který zaručí dlouhodobou energetickou účinnost. Certifikát pro nově instalované otopné těleso by měl být vystaven nezávislým odborníkem (článek 16) společně s instalátérem.

4.5 EHSV vítá ve směrnici stanovené mezní hodnoty 20 kW jmenovitého výkonu pro otopné soustavy (článek 13) a 12 kW jmenovitého výkonu pro klimatizační systémy (článek 14). Podle toho, zda budou použita fosilní paliva nebo obnovitelné zdroje energie, by mohly členské státy EU ve svých regionech stanovit rozdílné mezní hodnoty a různé intervaly pro inspekce otopných systémů. Kvalita inspekčních zpráv by měla být opakovaně náhodně kontrolována v souladu s článkem 17, je však nejasné, zda by doporučení odborníků ke zlepšení systému měla mít závazný charakter, nebo zda mohou zůstat bez odezvy, či zda budou finanční následky dle článku 19 považovány za sankce. V právních předpisech jednotlivých členských států by mělo být stanoveno, že inspektoři musejí mít povolen přístup k soukromému vlastnictví za účelem inspekce otopných těles.

4.6 Energetická účinnost kotle, který bude výrobcem uveden na trh, bude ve specializované laboratoři certifikována dle standardních požadavků a uvedena na označení kotle. Tento postup by měl zamezit klamavé reklamě a zaručit kvalitu. Doporučení k pozdějšímu pravidelnému či dobrovolnému přezkumu kotle za provozu by motivovalo majitele, aby se snažili kotel účinně využívat tak, aby provoz odpovídal maximálním technickým parametrům výkonu kotle.

4.7 Srovnání všech možností uvedených v přepracované směrnici vede k závěru, že všechny si zasluhují pozornost, mají význam a že navržené cesty ke zlepšení energetické účinnosti budov nejsou vzájemně v rozporu a mohou být prováděny paralelně.

4.8 Orientační hodnoty o spotřebě energie v celé EU a metoda dle článku 5 směrnice a dle možnosti D1 (shrnutí posouzení dopadů) jsou nutné, neboť v současné době jsou roční hodnoty spotřeby naměřené v různých zemích v kWh/m² na základě klimatických specifik obtížně srovnatelné. Pomocí regionálních orientačních hodnot by měla být spotřeba energie pro topení a chlazení zjišťována odděleně. Bylo by smysluplné, aby byla orientační hodnota stanovena nikoli podle venkovní teploty, nýbrž podle pro členské státy charakteristického počtu denostupňů (*heating degree-days, cooling degree-days*), které odrážejí vliv klimatu na spotřebu energie lépe než průměrná venkovní teplota.

4.9 Samozřejmě musejí být základní ukazatele k výpočtu energetické účinnosti (ne však jejich konkrétní číselná hodnota) shodné ve všech státech EU, kromě toho je třeba uplatňovat jednotnou výpočetní metodu. Prostřednictvím podobných výpočtů se však nerozezná skutečná úroveň jednoho státu: je i nadále nejisté, zda bylo dosaženo optimální úrovně nákladů či nikoliv, neboť to je určováno řadou jiných (na klimatu nezávislých) ukazatelů tržního hospodářství.

4.10 Při renovacích budov se zastaralými, provizorními nebo velmi špatnými energetickými ukazateli dle článku 4 (a možnosti D 3) jsou výsledky nejlépe stanovitelné a nejméně pocíťovány. Budovy s největšími nedostatky jsou však také velmi často staré a nevhodné k bydlení. Renovaci těchto budov se nevyplatí podporovat ze státních prostředků, přesahuje-li jasně doba amortizace vložených prostředků předpokládanou dobu využití budovy. Tento postup by měl u renovací negativní dopady. U budov s největšími nedostatky by mělo být vybíráno obzvláště obezřetně, které z nich ještě lze renovovat.

4.11 Jelikož neexistují domy s nulovými emisemi (článek 9), není vhodné požadovat příliš a EHSV se proto domnívá, že by se mělo postupovat flexibilněji a členským státům by měl být ponechán prostor pro improvizaci při volbě optimálních řešení. Nulové emise by měly zůstat pouze ideálním cílem pro budoucnost.

4.12 V současné době je v této souvislosti třeba poukázat na tzv. pasivní domy, jejichž roční potřeba tepla činí maximálně 15 kWh/m², jakož i na domy kategorie A, jejichž roční potřeba tepla činí maximálně 30 kWh/m².

5. Závěry

5.1 Dle závěrů posouzení dopadů poskytuje přepracovaná směrnice dobré předpoklady pro úspory energie a EHSV doufá, že rozšíření oblasti uplatnění směrnice přispěje k využití potenciálu úspor energie v budovách.

5.2 EHSV zastává názor, že cíl a finanční účinek s navrženými investicemi 8 miliard EUR ročně, který je obsažen v přepracovaném znění směrnice, bude jen stěží dosažitelný, neboť jen na příkladě nových členských států je zřejmé, že náklady na renovace jsou podstatně větší. Na náklady a rozsah renovací mají vliv určité faktory, které nezávisí na ustanoveních směrnice.

5.3 Z následujících čísel vyplývá, jaký rozsah a potřebu renovací má Litva. Existuje asi 40 000 starých, z hlediska energetické účinnosti nevhodných obytných budov. U přibližně 600 existujících budov byla provedena různá zlepšení ke snížení energetických nákladů (především výměna oken) a asi 60 budov bylo celkově rekonstruováno. I když se údaje různých pramenů rozcházejí, ze všech vyplývá, že oproti plánování existuje velké zpoždění. Při tomto tempu by renovace trvaly přes sto let, neboť renovace dle platné směrnice ještě ani nebyly zahájeny.

5.4 Finanční důvody. Typický příklad: dle údajů podniku „Vilniaus energija“, který na dálku zásobuje hlavní město Litvy Vilnius teplem, spotřebuje byt o rozloze 60 m² ročně na vytápění a ohřev vody přibližně 200 kWh/m², z toho asi 140⁽¹⁰⁾ kWh/m² na vytápění. Prostřednictvím tepelné izolace budovy a úspory 50 % potřeby vytápění by obyvatelé při ceně 0,072 €/kWh ušetřili ročně 5,07 €/m², tedy 304,20 €. Podle údajů městské správy Vilniusu stojí důkladná rekonstrukce bytového domu průměrně 165 €/m²⁽¹¹⁾. Má-li být půjčka na renovaci splacena za 20 let, museli by obyvatelé domu splácet minimálně 41,30 € měsíčně. Podle průzkumu by k tomu bylo ochotno pouze 5 % obyvatel.

Veřejná správa není schopna spolufinancovat tepelné izolování budov: od schválení programu na modernizaci bytových domů v roce 2004 do listopadu 2008 bylo za tímto účelem uvolněno 37,3 milionů EUR, což odpovídá 0,5 % ročního rozpočtu⁽¹²⁾. Z tohoto důvodu má dát lepší přerozdělení prostředků ze strukturálních fondů procesu renovací nový impuls, a to prostřednictvím schválení přepracované směrnice v EP podle návrhu, který předložila členka EP paní Silvia-Adriana Țicău (RO).

5.5 Psychologické a právní důvody. Zásadního snížení energetických nákladů lze dosáhnout pouze tepelnou izolací, toto opatření je však amortizováno za několik desítek let. Z hlediska délky života člověka je to nepředvídatelně dlouhá doba. Mladí lidé neví, kde budou žít za 20 let, lidé, kterým bude brzo 60, pochybují, zda ještě vůbec budou za 20 let žít, a z tohoto důvodu se obě tyto skupiny obyvatelstva (které tvoří přibližně 20 % obyvatelstva⁽¹³⁾) o renovaci nezajímají. K tomu je třeba připočítat obyvatele bez prostředků, kteří pobírají příplatky na vytápění. Argument, že renovace zvyšuje hodnotu bydlení, ztrácí v tomto případě platnost. Pokud budova zestárne a bude stržena, zůstanou majitelé bytů bez střechy nad hlavou a často bez nároku na pozemek, na kterém budova stála, jelikož ten by měli pouze v případě, že by si tento pozemek předtím koupili. Tato situace bude prostřednictvím článku 19 přepracované směrnice zlepšena, neboť článek dokonce obsahuje opatření, podle nichž budou majitelé a nájemníci informováni prostřednictvím informačních kampaní v rámci programů Společenství.

5.6 Na tepelné izolování budov nepříznivě působí názor, který je rozšířený mezi spotřebiteli, že renovace zatěžuje majitele bytů dlouhodobými půjčkami, které při zhoršení hospodářské situace případně nemohou splácet, příjmy dodavatelů energie v renovované budově však zůstávají stejné nebo dokonce stoupají po regulaci tarifů, které jsou ovlivňovány nelegálním lobováním a korupcí. Tento názor se mohl projevit částečně díky tomu, že dodavatelé dálkového vytápění, které se k vytápění v nových členských státech EU převážně používá, zvyšují v úsilí dosáhnout nadměrných zisků ceny tepla pro všechny při klesající spotřebě, a to i pro renovované budovy. Celkově se jedná o obtížně řešitelný problém. Obavy spotřebitelů by bylo možné rozptýlit prostřednictvím technických a administrativních opatření, pokud se po provádění rozšířeného přepracování směrnicelepší vyúčtování prostřednictvím předepsaného vystavování certifikátů energetické účinnosti na vybavení a budou postihovány přestupky dle článku 22.

⁽¹⁰⁾ K. Nėnius, program městské správy města Vilnius Let's renovate habitation – renovate town (Obnova bydlení a obnova města) (v litevštině), http://www.krea.lt/uploads/Busto_progr_bendrijos_EAIP.ppt#22.

⁽¹¹⁾ E. Levandraitytė, *Nevyhnutelná politika tvrdé ruky, Statyba ir architektūra* (časopis Stavebnictví a architektura, v litevštině), 2008/12, s. 26–29.

⁽¹²⁾ V. Martinaitis, *Energy state of Lithuanian multiflat buildings and challenges for Lithuanian economy (Energetické potřeby bytových domů v Litvě a výzvy pro litevské hospodářství)*, 22.10.2008, materiál workshopu na téma *The most expensive heating season (Nejdražší topná sezóna)*.

⁽¹³⁾ Statistický úřad, obyvatelé města Vilnius a okolí (v litevštině), http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/Vilnius_saviv.pdf.

5.7 Na základě renovací velkého rozsahu dojde k úsporám tepelné energie u budov, k očekávanému snížení emisí CO₂ by však dojít nemuselo. Při výrobě tepelné energie kombinovanou výrobou tepla a elektřiny je využíváno odpadní teplo vyprodukované při výrobě elektřiny. Snížením spotřeby tepla může být část nevyužitého odpadního tepla bude použita k vytápění nových budov, tímto způsobem budou omezeny emise oxidu uhličitého.

5.8 Spotřebitelé jsou bez státních záruk, podpory a perspektivy pesimisticky naladěni. Kromě toho ani stávající, ani přepracovaná směrnice nezaručují, že bude dodržen princip jednoho kontaktního místa pro proces renovací, v což doufaly zainteresované strany a spotřebitelé. Spotřebitelé mají výhradu vůči požadavku obsaženému v čl. 11 odst. 3 a 4, který stanovuje, že při prodeji či pronájmu bytu v domě s více bytovými jednotkami musí být

předložen certifikát, protože náklady na energii jsou zřejmé ze zaplacených účtů a obě smluvní strany dávají svůj souhlas. Tím vznikají dodatečné náklady.

5.9 Existuje řada stavebních výrobků, které člověk vyvinul⁽¹⁴⁾ ⁽¹⁵⁾, z nichž lze zvolit ty nejvhodnější. Pokud však najednou proudí na trh enormní investiční toky určené na renovace s cílem oživit stavební průmysl, existuje nebezpečí, že při úsilí o co nejrychlejší přístup k těmto prostředkům nebude zohledněna vhodnost těchto produktů. Ustanovení směrnice (články 16 a 17), která se týká nezávislých odborníků a kontrolního systému, by naopak zabráňovaly použití výrobků nižší kvality, pokud by pravomoci těchto odborníků byly odpovídajícím způsobem rozšířeny.

V Bruselu dne 14. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ CESE 329/2009 Stanovení harmonizovaných podmínek pro uvádění stavebních výrobků na trh.

⁽¹⁵⁾ Tímto způsobem by bylo zajištěno dodržování článku 1 a článku 34 odstavce 3 Listiny základních práv Evropské unie o lidské důstojnosti a právu na podporu bydlení.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se členskými státy ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy a/nebo ropných produktů

(KOM(2008) 775 v konečném znění – 2008/0220 (CNS))

(2009/C 277/16)

Zpravodaj: **pan CEDRONE**

Dne 10. prosince 2008 se Rada, v souladu s články 100 a 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady, kterou se členskými státy ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy a/nebo ropných produktů

KOM(2008) 775 v konečném znění – 2008/0220 (CNS).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 15. dubna 2009. Zpravodajem byl pan CEDRONE.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 182 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry

1.1 EHSV se domnívá, že návrh má kromě svých kladů značný význam pro zjednodušení právních předpisů platných v této oblasti, neboť se přechází od tří platných opatření k jedinému. Návrh dále umožňuje zrychlit administrativní postupy členských států, jelikož přizpůsobuje povinnost udržovat zásoby povinností Mezinárodní energetické agentury (IEA) (ve skutečnosti však není toto přizpůsobení tak významné).

1.2 Návrh bere zřetel na zásadu *subsidiarity* a správně ji uplatňuje na veřejně prospěšný statek. Vnitřní trh musí zaručit, aby v době světové krize mohly všechny zainteresované země, bez ohledu na jejich členství v Mezinárodní energetické agentuře, volně nakoupit veškeré zásoby uvolněné do oběhu.

1.3 Přinejmenším *koordinace* představuje za současné situace nejlepší způsob, jak udržet vysokou úroveň bezpečných dodávek ropy do Evropské unie a jak umožnit přijetí společných měřítek.

1.4 Tento návrh směrnice usnadňuje přijetí *rychlých a účinnějších opatření* v době krize, a to i pokud jde o dosud zavedený vztah mezi systémem EU a AIE, protože bere v úvahu skutečné potřeby, jež by mohly vzniknout při mimořádné situaci.

1.5 EHSV se domnívá, že je nutné přijmout *globální strategii*, která bude v rámci možností zaměřená na co největší energetickou soběstačnost Unie.

1.6 Návrh směrnice jde tímto směrem, stále to však *nestačí* na dosažení zamýšleného cíle.

1.7 EHSV se domnívá, že hlavním problémem není ani tak vlastnictví zásob, jež by mohlo způsobit velmi vážné finanční následky přinejmenším pro některé členské státy EU, ale spíše *kontrola*, jež musí být velmi přísná, veřejná a pokud možno řízená na evropské úrovni.

1.8 Proto mohou specifické a nouzové zásoby udržovat i podniky za podmínky, že kontrola zůstane v rukou členských států či ještě lépe v evropských rukou. Pouze v případě, že by se tyto kontroly ukázaly jako neúčinné, by bylo možné přijmout jako kritérium zavedení veřejného vlastnictví specifických zásob dle návrhu Komise.

1.9 EHSV více souhlasí s kritériem zavedení *zásob odpovídajících sedmdesáti dnům spotřeby*, než s tím, které zavádí zásoby odpovídající devadesáti čistým denním dovozům.

1.10 Je také možné sledovat cíl, jímž je přeměna části komerčních zásob na nouzové zásoby. Za účelem efektivní vnitroeurovské solidarity by bylo možné zavést zásadu rychlého sloučení zásob v případě krize. Mohlo by být například prostudováno a přijato pravidlo „use it or lose it“, které se již používá na evropském trhu s energií.

1.11 EHSV vyzývá Komisi, aby posoudila možnost sjednocení daní (spotřebních) z ropných zásob jednotlivých zemí.

2. Návrhy

2.1 EHSV žádá Komisi, aby výrazněji zasáhla ve věci ropných zásob, především pokud jde o koordinaci a kontrolu. Obdobný zásah je vyžadován ve věci zásob zemního plynu.

2.2 EU proto na sebe musí v souvislosti s vyhlídkou na realizaci jednotného trhu s energií převzít významnou úlohu.

2.3 Každý členský stát by měl přimět a kontrolovat jednotlivé podniky, aby udržovaly nezbytné množství zásob pro překonání případné krize.

2.4 Komise poté musí monitorovat situaci na úrovni Společenství a členské státy, které neplní své povinnosti, musí být sankcionovány a mít povinnost vytvořit specifické zásoby ze svého vlastnictví. Financování těchto zásob by mělo v každém případě probíhat co nejtransparentněji.

2.5 Je vhodnější, aby správa zásob měla převážně soukromý charakter a byla případně podpořena zřízením rotačního fondu na interní bázi (jenž by umožnil oběh zásob z oprávněných podniků ke členskému státu, aniž by to způsobilo nadměrné plýtvání penězi), avšak podléhala bdělé kontrole veřejných orgánů.

2.6 Výbor nicméně považuje zapojení EU za rozhodující, aby se tak zaručilo, že členské státy budou mít stejné podmínky a že v důsledku toho bude skutečně dodržována povinnost vytvořit, udržovat a v případě potřeby dát k dispozici zásoby jednomu či více členským státům.

2.7 Je třeba zřídit koordinační výbor nebo agenturu se skutečnou pravomocí zasáhnout anebo lépe využívat Agenturu pro spolupráci energetických regulačních orgánů.

2.8 EHSV požaduje, aby Komise každý rok předložila zprávu Evropskému parlamentu o stavu zásob.

3. Úvod

3.1 V posledních letech, zejména v nedávné době, se zvýšilo riziko narušení dodávek energetických produktů, na něž bylo odpovězeno uvolněním zásob ropy do oběhu. Během posledních čtyřiceti let se ve světě vyskytlo mnoho fyzických narušení dodávek a využití zásob udržovaných jednotlivými zeměmi pomohlo zmírnit tyto problémy bez dalších potíží. Protože Evropa má jednotný trh s ropnými produkty, jakékoliv narušení dodávek pravděpodobně ovlivní všechny země podobným způsobem a je vhodné a užitečné, aby Evropa vytvořila koordinovaná opatření týkající se držení ropných zásob a řízení jejich uvolňování pro případ budoucích narušení.

3.2 To znamená, že je nutné zvyšovat bezpečnost dodávek pro Evropskou unii a pro každý členský stát a hledat lepší a účinnější systémy reakce na období krize.

3.3 Právní úprava požadující, aby členské státy udržovaly minimální zásoby ropy, existuje v Evropě již několik let. Tato úprava vychází z obecných doporučení IEA neustále udržovat devadesátidenní zásobu. V březnu 2007 však Rada při přezkumu otázek energetické bezpečnosti požádala o revizi mechanismů EU pro udržování zásob ropy způsobem, který by zohledňoval zejména dostupnost ropy v případě krize a zdůrazňoval komplementaritu s krizovým mechanismem Mezinárodní energetické agentury.

3.4 Kvůli slabým místům stávajícího systému to je o to více nezbytné. Tyto nedostatky by mohly narušit řádné dodávky v případě nutnosti, což by mělo vážné důsledky pro ekonomiku.

3.5 Protože ropa je stále hlavním zdrojem energie EU, je třeba dosáhnout toho, aby byl systém zásob spolehlivější, s přihlédnutím k tomu, že energetický sektor ještě nefunguje v režimu jednotného trhu. A nejen to: chybí také koordinované zásahové postupy, a neexistuje ani spojitost mezi systémy EU a IEA.

3.6 V EU si v podstatě každý dělá, co chce. Je zde značné množství systémů a postupů, což může vést mimo jiné i k jistým formám narušení hospodářské soutěže mezi hospodářskými subjekty.

4. Shrnutí návrhu

4.1 Komise provedla před tím, než vypracovala návrh směrnice, velký počet konzultací a i za pomoci expertů sestavila **studii o dopadu**.

4.2 V posouzení dopadů byly předloženy čtyři hypotézy:

— *hypotéza 0*: neočekává změnu vůči stávající situaci, což je zcela neuspokojivé;

— *hypotéza 1*: předpokládá zesílení kontrolních a koordinačních mechanismů v rámci stávajícího systému a nemění stávající právní předpis. Nadále by tak existovaly tytéž stávající nedostatky a neprojevalo by se žádné významné zlepšení;

— *hypotéza 2*: předpokládá zavedení centralizovaného systému EU s povinným veřejným vlastnictvím zásob na dobu 90 dní a jejich udržování oddělené od komerčních zásob. To by přispělo k lepšímu vypořádání se s mimořádnými situacemi, avšak s vyššími náklady;

— *hypotéza 3*: předpokládá vytvoření vyhrazených nouzových zásob prostřednictvím přepracované verze stávajícího systému. Tato hypotéza by zajistila, že v případě nutnosti budou k dispozici dodatečné zásoby, a díky tomu se zdá, že jde o nejvhodnější volbu.

4.3 Komise ve svém návrhu vychází ze třetí možnosti. Přesto je pro členské státy zavedeno pouze vytvoření nouzových zásob na delší dobu odpovídající 90 denním dovozům anebo 70 dnům spotřeby. Členské státy nemají povinnost vytvářet specifické zásoby, pokud se k tomu nezavážou dobrovolně samy. Zavádějí se předpisy na posílení kontrol a dále se navrhuje, aby každý členský stát vypracoval výroční zprávu obsahující informace o umístění nouzových zásob a jejich vlastníkově.

4.4 Navrhuje se sblížení obecných povinností udržovat zásoby s povinnostmi IEA.

4.5 Členské státy budou mít větší volnost při stanovení způsobu plnění svých povinností udržovat zásoby a budou moci převést správu zásob i na jiný členský stát.

4.6 Budou stanoveny standardy a postupy, kterými se bude třeba řídit, když bude probíhat zásah IEA (účinné mezinárodní rozhodnutí o uvolnění zásob do oběhu). Aktivita zemí, které nejsou členy IEA, bude koordinovat EU.

4.7 Navrhuje se, aby po třech letech mohla Komise navrhnout, aby část specifických zásob každého členského státu byla automaticky ve vlastnictví vlády nebo nějaké agentury.

5. Obecné připomínky

5.1 Výbor souhlasí s názorem Komise, který je nakloněn hypotéze 3 studie o dopadu, neboť je méně závazná než hypotéza 2, jež se v tuto chvíli zdá být přehnaná, zejména z finančního hlediska. I na základě dokončených přípravných prací, které jsou zmíněny v dokumentech přiložených k návrhu Komise, se naopak domnívá, že vytvoření specifických zásob zamýšlených jako množství ropných produktů ve vlastnictví státu by mohlo být v rozporu s příležitostí udržovat společně nouzové a komerční zásoby, případně přímo ve stejných nádržích.

5.1.1 Z technického hlediska se zdá, že tato možnost je vhodnější, samozřejmě kromě absolutního požadavku zajistit stálou dostupnost části zásob udržovaných pro případ nouze spolu s komerčními zásobami. V každém případě je třeba zvážit důsledky, jež by mohlo každé z vyjmenovaných opatření způsobit jak v sociální, tak environmentální oblasti.

5.2 EHSV souhlasí s cílem návrhu směrnice čelit krizím v zásobování ropou a/nebo ropnými produkty.

5.3 Jak správně prohlašuje Komise, dostupnost zásob je nejlepším možným nástrojem pro vypořádání se s nejkritičtějšími důsledky krizí, k nimž může dojít na trhu s ropou (nicméně nelze opomíjet ústřední roli, již zastává trh se zemním plynem, ačkoliv o něm navrhovaná směrnice nepojednává).

5.4 EHSV nesouhlasí s návrhem na fyzické oddělování nouzových a komerčních zásob. Tyto zásoby lze držet ve stejných zařízeních nebo nádržích.

5.5 Výbor se domnívá, že se má pokračovat v ostatních třech strategiích naznačených Komisí, které Mezinárodní energetická agentura podporuje již od roku 1974, a že tyto strategie mají být posíleny.

5.5.1 Zvýšení *interní výroby* (některé členské státy jej neprovádějí, aby tak udržovaly strategické podzemní zásoby nebo aby udržely vyšší ceny ropy).

5.5.2 *Rozšíření technologických alternativ* při využívání energie se zaměřením na strategii zvyšování škály alternativ využívání primárních paliv při výrobě elektřiny. Toho lze dosáhnout nahrazením topného oleje (samozřejmě v mezích toho, co umožňují technické znalosti a co je přípustné z environmentálního a finančního hlediska), a to především zemním plynem, uhlím (jehož „čistě“ využití má zřejmě dobré vyhlídky) a jaderným palivem (i v tomto případě za použití nejmodernějších technologií).

5.5.3 *Omezení spotřeby*, jež by se mělo týkat nejen vytápění domácností nebo chemického průmyslu, ale spíše sektoru soukromé dopravy v rámci celkové strategie upřednostňování veřejných dopravních prostředků.

5.5.3.1 S ohledem na to, že se může riziková situace v zásobování energií v Evropě velmi brzy opakovat, přestože prozatím není tak hrozivě naléhavá, jak se zdálo vloni v létě, je tato strategie zdůvodnitelná i proto, že soukromá doprava zřejmě v mnoha ohledech (především environmentálních) dosáhla mezí, jež vyžadují pečlivě zvážit možná opatření na znovuzavedení rovnováhy.

6. Konkrétní připomínky

6.1 Je žádoucí, aby byly v návrhu směrnice jasněji odlišeny specifické zásoby (článek 9) a nouzové zásoby (článek 3): zda rozdíl mezi nimi spočívá výhradně v existenci či neexistenci povinnosti členských států tyto zásoby vytvářet, ledaže by do rozdílné definice byl zahrnut také seznam ropných produktů, které jsou předmětem udržování zásob, přičemž se ponechá na rozhodnutí každého členského státu, zda se zaváže ke shromažďování zásob jiných ropných produktů, jež v tomto případě nepředstavují nouzové zásoby. Není jasné, proč byly do kategorie zásob zahrnuty některé produkty nebo určitá kvalita ropy a vyloučeny jiné.

6.2 V článku 3 není dobře definováno místo, na kterém mají být nouzové zásoby uchovávány, vzhledem k tomu, že je použit výraz „na území Společenství“. Bylo by možná vhodné dále určit geografické a klimatické požadavky těchto míst, ale i připojení na TEN-E, pokud se v budoucnu budou TEN-E týkat i ropy, což v případě nutnosti umožní, aby byly zásoby dostatečně přístupné všem zemím. Je vhodné, aby byla povinnost postarat se o udržování zásob přidělena několika členskými státy, a to i na rotačním principu.

6.3 Je třeba lépe objasnit obsah článku 5. Ve stávajícím znění může být dvojznačný. Zejména první a druhý odstavec se jeví jako protikladné. První odstavec totiž stanoví, že členské státy zajistí trvalý fyzický přístup k nouzovým a specifickým zásobám nacházejícím se na jejich území, zatímco podle druhého odstavce se zdá, že se členské státy mohou rozhodnout, a to i různě, o využití a uvolnění těchto zásob do oběhu.

6.4 Bylo by vhodné pevně určit stejné požadavky, jimiž se bude muset řídit každý centrální subjekt pro správu zásob, aby zaručil podmínky pro nabídku zásob. (čl. 7 odst. 4).

6.5 Funkce přidělené koordinační skupině (článek 18) nejsou zvláště významné, protože jsou omezeny na prostou účast této skupiny na provádění analýz týkajících se bezpečnosti dodávek ropy ve Společenství (zatímco kontrolní funkce je přidělena Komisi) a příspěví ke koordinaci a uplatňování opatření v této oblasti. Bylo by žádoucí, aby byl této skupině udělen výraznější mandát, například v oblasti ověřování a kontroly zásob a postupů (čímž by možná došlo k vytvoření skutečné agentury).

6.6 „Nezbytná“ opatření, která musí členské státy přijmout (článek 21) v případě závažného narušení dodávek, nejsou dobře specifikována. Bylo by vhodné předem určit procentní podíl ropy a ropných produktů, které musí každý členský stát uvolnit do oběhu, nebo rozsah omezení spotřeby, které by měl každý stát provádět, a to pokud možno rovnoměrně nebo přinejmenším poměrně k výši disponibilních či spotřebovávaných zásob. Kromě toho, vzhledem ke skutečnosti, že účelem zásob je evropská solidarita, by bylo vhodné, aby byly lépe určeny formy solidarity a vyrovnání mezi členskými státy v případě krize, zejména pak povinnosti na straně zemí těžících ropu, které jsou členy EU. Dále by bylo vhodné informovat evropské veřejné mínění o těchto zásadních otázkách v zájmu přiblížení občanů Unii.

6.7 EHSV se domnívá, že v případě krize by se snížení dodávek nemělo týkat veřejné osobní dopravy a nákladní dopravy. Je třeba zaručit dodávky schopné zajistit vytápění pro všechny obyvatele, především však pro veřejné služby jako jsou školy a nemocnice. Je také třeba zaručit dodávky pro petrochemický průmysl.

6.8 Aby byla zajištěna harmonizace postupů (čl. 21 odst. 3) stanovených v dohodě IEA, mohou státy, které jsou současně členy Evropských společenství a IEA, použít své specifické zásoby (jsou-li zřízeny) a příslušné nouzové zásoby pro splnění mezinárodních závazků. V takovém případě však vznikne situace, v níž by zasahovaly pouze členské státy EU a současně IEA. Aby se tomu předešlo, bylo by vhodné určit jako povinnost pro všechny země EU zřídit specifické zásoby nebo využít již plánované zásoby a dát je k výhradní dispozici Komisi na základě zásady subsidiarity; tyto zásoby by pak spravovala koordinační skupina.

6.9 Není dostatečně jasné, kdo je adresátem sankcí (článek 22). Jsou-li sankce zaměřeny pouze na podniky, pak se zdá správné, že členské státy stanovují jejich rozsah a zabývají se jejich uvalováním. Kdyby měly být cílem finančních sankcí samotné státy, pak by tyto sankce měly být stanoveny a regulovány na úrovni Společenství.

6.10 Zřízení vhodného výboru (článek 24), který je nápomocen Komisi, se jeví jako nepotřebné, leda že se nejedná výbor, ale o již určenou koordinační skupinu. Článek 24 kromě toho neuvádí ani případné funkce přidělené výboru, ani způsob jmenování členů, tím spíše ne počet jeho složek, a stejně tak není vůbec zmíněn způsob jeho financování. Tento návrh jasně neurčuje rozdíly mezi „kontrolními útvary Komise“ (článek 19), „koordinační skupinou“ (článek 19) a „výborem“ (článek 24). EHSV s tím nesehlasí, s ohledem na to, že to nepřispívá k transparentnosti a demokracii.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro zavedení inteligentních dopravních systémů v silniční dopravě a jejich styčné body s jinými druhy dopravy

(KOM(2008) 887 v konečném znění – 2008/0263 (COD))

(2009/C 277/17)

Zpravodaj: **pan ZBOŘIL**

Dne 29. ledna 2009 se Rada, v souladu s článkem 295 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského Parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro zavedení inteligentních dopravních systémů v silniční dopravě a jejich styčné body s jinými druhy dopravy

KOM(2008) 887 v konečném znění – 2008/0163 (COD).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 15. dubna 2009. Zpravodajem byl pan ZBOŘIL.

Na 453 plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 183 hlasy pro, 3 hlasy bylo proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá iniciativu Komise a pokládá zajištění spolehlivého, funkčního, efektivního a bezpečného dopravního systému v sektoru dopravy na pozemních komunikacích (včetně služeb v této oblasti poskytovaných) za nezbytné.

1.2 Výbor souhlasí s tím, aby pro realizaci akčního plánu inteligentních dopravních systémů (dále jen „ITS“) byla přijata navrhovaná směrnice, představující požadovaný právní rámec pro koordinaci inteligentního dopravního systému, zachovávající však potřebnou pružnost k naplnění principů přiměřenosti a subsidiarity.

1.3 Pro zajištění sjízdnosti a průjezdnosti sítě pozemních komunikací je nutno průběžně, nepřetržitě a aktuálně znát dopravní informace a dopravní data o definovaných událostech a jevech, které průjezdnost sítě komunikací v daném místě nebo úseku částečně nebo úplně omezují. ITS musí poskytovat informace v reálném čase a tyto informace musí být přesné, spolehlivé a jednotné, uživatelé musí mít svobodu volby.

1.4 EHSV pokládá za nutné stanovit společnou typovou strukturu jevů a událostí, které mají vliv na průjezdnost nebo sjízdnost sítě komunikací a bezpečnost nebo plynulost provozu na ní (např. Alert-C kód), dále je třeba stanovit společný výměnný datový formát XML pro vzájemné sdílení dopravních dat a dopravních informací. Je třeba stanovit pravidla tvorby jednotné georeferenční sítě pozemních komunikací pro jednotnou digitální geografickou lokalizaci jevů a událostí, ale také informací o pozemních komunikacích, jejich součástech a příslušenství.

1.5 Potřebná data, jejich zpracování a distribuce zamýšleným koncovým uživatelům by měla procházet systémem tak, aby

nezvyšovala neúměrně pracovní zátěž řidičů, ale naopak, aby přispívala většímu komfortu a tím i dopravní bezpečnosti.

1.6 EHSV doporučuje urychlené zpracování architektury ITS systémů na národní úrovni se zapracováním konkrétních definovaných funkcí, dále také zapracování základního standardu vybavení komunikace kategorie TEN-T konkrétními telematickými systémy pro zajištění požadovaných konkrétních funkcí.

1.7 Výbor upozorňuje, že na budování infrastruktury by se mělo počítat s příslušnými finančními zdroji jak ze zdrojů Společenství, tak ze zdrojů členských zemí a soukromého sektoru. Úhrada provozu by měla být financována z prostředků, získaných stávajícím výběrem poplatků, daní nebo mýtného, podrobněji musí být stanoveny i požadavky na centrální národní pracoviště pro sběr, zpracování, sdílení, publikování, distribuci a příhraniční výměnu dopravních dat a dopravních informací.

1.8 ITS jsou založeny na rostoucím využití masivního objemu dat. Pro jejich uplatnění je tudíž nezbytné vyvinout dlouhodobou vizi, beroucí v úvahu nejen současné aplikace, ale i budoucí možný vývoj systémů a stejně tak i role a odpovědnost různých aktérů. Budované inteligentní dopravní systémy musí důsledně respektovat ochranu osobních údajů. Směrnice i akční plán musí zajistit podmínky proti zneužití technickými, technologickými, organizačními a právními nástroji v souladu s právním řádem EU a členských zemí (1).

(1) Stanovisko č. 4/2004 pracovní skupiny zřízené podle článku 29 ke zpracování osobních údajů prostředky kamerového sledování (Opinion n° 4/2004 of Article 29 Working Party on the processing of personal data by means of video surveillance), WP 89, 11.2.2004. Prohlášení pracovní skupiny zřízené podle článku 29 o prosazování právních předpisů, WP 101, 25.11.2004. http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/workinggroup/wpdocs/2004_en.htm

1.9 EHSV doporučuje akční plán doplnit o využití vhodných nástrojů pro propagaci moderních informačních technologií v dopravě, např. formou soutěží inteligentních vozidel.

2. Úvod, dokumenty Komise

2.1 Z přezkumu bílé knihy Evropské komise o dopravní politice v polovině období vyplývá, že inovace bude hrát významnou úlohu ve větší udržitelnosti silniční dopravy (tj. v její větší bezpečnosti, hospodárnosti, čistotě a hladkém průběhu), a to zvláště prostřednictvím nasazení informačních a komunikačních technologií: inteligentních dopravních systémů.

2.2 Zvyšující se přetížení našeho dopravního systému (očekává se, že nákladní silniční doprava vzroste do roku 2020 o 55 % a osobní silniční doprava o 36 %) a s tím související spotřeba energie a nepříznivé dopady na životní prostředí (emise CO₂ z dopravy se do roku 2020 zvýší o dalších 15 %) si žádají inovační přístup, který zareaguje na rostoucí potřeby a požadavky na dopravu a mobilitu. Tradiční opatření, jako rozšíření stávajících dopravních sítí, nebude v tomto rozsahu proveditelné a bude zapotřebí nalézt nová řešení.

2.3 Zavádění řešení ITS je pomalejší, než se očekávalo, a obecně roztržštěné. Výsledkem je rozdrobená struktura vnitrostátních, regionálních a místních řešení bez jasné harmonizace. V důsledku toho se ITS využívají neúčinně, a nemohou tak efektivně přispívat k plnění cílů (dopravní) politiky a ke zvládnutí rostoucích se náročných úkolů, se kterými se silniční doprava potýká.

2.4 Ke zvláštním cílům patří zvýšení interoperability systému, zajištění hladkého přístupu, podpora kontinuity služeb a vytvoření mechanismu účinné spolupráce mezi všemi zúčastněnými subjekty v oblasti ITS. V souladu se zásadou subsidiarity je za nejvhodnější formu k dosažení zamýšleného účelu považováno využití (rámcové) směrnice.

2.5 Technické podrobnosti provádění, tj. postupy a specifikace, však přijme Komise, které bude nápomocen výbor složený ze zástupců členských států. Aniž je dotčena úloha tohoto výboru, zřídí Komise Evropskou poradní skupinu pro ITS, do které budou přizvány příslušné zúčastněné subjekty v oblasti ITS (poskytovatelé služeb ITS, sdružení uživatelů, provozovatelé dopravy a zařízení, výrobní průmysl, sociální partneři, stávající profesní sdružení) a která bude Komisi poskytovat poradenství k obchodním a technickým aspektům realizace a zavádění ITS v EU. Tato poradní skupina bude sbírat a sestavovat příspěvky od stávajících fór, jako je fórum eSafety, ERTRAC atd.

2.6 Tento návrh se zaměřuje na aplikace a služby ITS spojené se silniční dopravou a jejich styčné body s jinými druhy dopravy. V silniční dopravě existuje řada předpisů, jmenovitě směrnice

2004/52/ES o elektronickém výběru mýtného, nařízení (EHS) č. 3821/85 o záznamovém zařízení v silniční dopravě a směrnice 2007/46/ES o rámci pro schvalování motorových vozidel a jejich přípojných vozidel, jakož i systémů, konstrukčních částí a samostatných technických celků určených pro tato vozidla. Bude zajištěna jasná součinnost s prací příslušných výborů.

2.7 Návrh podpoří několik (mikroekonomických) cílů Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost. Především přispěje k cíli usnadnit rozšíření a účinné využívání ITS. Dále přispěje k cílům:

- usnadnit všechny formy inovace: přeshraniční předávání znalostí o účinném zavádění ITS;
- rozšířit, zlepšit a propojit evropskou infrastrukturu a dokončit prioritní přeshraniční projekty, zvážit argumenty pro vhodné systémy stanovení cen v rámci infrastruktury;
- podpořit udržitelné využívání zdrojů a posílit synergie mezi ochranou životního prostředí a růstem, zvláště prosadit vývoj prostředků na internalizaci externích nákladů;
- zvýšit a zlepšit investice do výzkumu a vývoje, zejména ze strany soukromých podniků: lepší rámcové podmínky pro využívání inovačních řešení ITS.

2.8 Sdělení o dopravě šetrnější k životnímu prostředí, které Komise přijala v červenci 2008 (KOM(2008) 433), zavádí v kapitole 4 akční plán pro ITS v silniční dopravě, provázený legislativní iniciativou. Akční plán stanoví společný přístup k prosazení a používání stávajících technologií na trhu. Účinnější využívání stávající infrastruktury navíc znamená, že bude zapotřebí méně nové infrastruktury, a předejde se tak roztržštěnosti stanovišť i záboru půdy.

2.9 Tento návrh také zapadá do strategie EU pro udržitelný rozvoj, jelikož se zabývá několika klíčovými otázkami, které byly v procesu přezkumu v roce 2005 označeny jako otázky, jež potřebují silnější impuls. Jejich společným klíčovým spojením je cíl učinit dopravu udržitelnější, např. splnit záměr zlepšit řízení poptávky po dopravě a pomoci splnit cíl bezpečnosti silničního provozu snížením počtu osob usmrčených při silničních dopravních nehodách do roku 2010 na polovinu (v porovnání s rokem 2000). Dalšími otázkami, které budou řešeny nepřímou, je snížení spotřeby energie v EU, a tedy omezení účinků na změnu klimatu. Návrh navíc podporuje provádění nařízení (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností (navigační systémy).

2.10 Navržená směrnice stanoví rámec pro provádění akčního plánu pro ITS. Povinnosti uložené směrnicí členskými státy podpoří Komise zavedením společných specifikací, prostřednictvím projednávání ve výborech, zaměřených na zajištění celoevropského koordinovaného zavádění interoperabilních systémů ITS. Tuto práci provede Komise, které je nápomocen Evropský výbor pro ITS. Směrnice také stanoví rámec pro výměnu informací s členskými státy. Navržený akční plán pro ITS uvádí prioritní oblasti pro zrychlení koordinovaného zavádění aplikací a služeb ITS v Evropské unii.

2.11 Akční plán ITS se opírá o řadu probíhajících iniciativ Evropské komise, mezi něž patří akční plán pro logistiku nákladní dopravy (2), akční plán pro městskou mobilitu (3), zavádění systému Galileo (4), soubor opatření pro dopravu šetrnější k životnímu prostředí (5), iniciativa i2010 pro inteligentní automobily (6), iniciativa eSafety (7), sedmý rámcový program pro výzkum a technický rozvoj (8), služba eCall (9), evropské technologické platformy a jejich strategické plány výzkumu (10) a iniciativa CARS 21 (11).

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá iniciativu Komise a pokládá zajištění spolehlivého, funkčního, efektivního a bezpečného dopravního systému v sektoru dopravy na pozemních komunikacích (včetně služeb v této oblasti poskytovaných) za nezbytné. Koordinované zavedení ITS znamená zajištění průjezdnosti a sjízdnosti sítě pozemních komunikací v jednotlivých členských zemích i v Evropě jako celku v maximální dosažitelné míře z hlediska času a rozsahu.

3.2 Výbor souhlasí s tím, aby pro realizaci akčního plánu ITS byla přijata navrhovaná směrnice, představující požadovaný právní rámec pro koordinaci inteligentního dopravního systému, zachovávající však potřebnou pružnost k naplnění principů přiměřenosti a subsidiarity.

3.3 Naplnění cílů navrhované směrnice, zejména zajištění vyšší funkčnosti, spolehlivosti, efektivity a bezpečnosti silniční dopravy, je důležité pro stabilnější ekonomické i sociální prostředí v jednotlivých státech Evropy i v EU jako celku. Nasazení ITS přinese efekt pro rozvoj regionů a to zejména tam, kde přepravní výkon v silniční dopravě kapacitně převyšuje možnosti stávající sítě komunikací. Při zavádění směrnice a realizaci akčního plánu by měly regiony hrát významnou úlohu ve výměně zkušeností a sdílení dosažených výsledků řešení.

3.4 Ve směrnici chybí podrobněji rozpracované zajištění „vymahatelnosti“ zavádění ITS v silničním systému jednotlivých států v podobě konkrétních kontrolních mechanismů, a to i ve vazbě na podporu financování ze strany Komise a uvedených projektů (EasyWay atd.).

3.5 Pro zajištění sjízdnosti a průjezdnosti sítě pozemních komunikací je nutno průběžně, nepřetržitě a aktuálně znát dopravní informace a dopravní data o definovaných událostech a jevech, které průjezdnost sítě komunikací v daném místě nebo úseku částečně nebo úplně omezují.

3.6 ITS musí poskytovat informace v reálném čase a tyto informace musí být spolehlivé, jednotné a dostatečně přesné; je potřeba, aby ITS informovaly o intermodální přepravě, uživatelé musí mít svobodu volby mezi nabízenými druhy přepravy.

3.7 ITS jsou založeny na rostoucím využití masivního objemu dat. Pro jejich uplatnění je tudíž nezbytné vyvinout dlouhodobou vizi, beroucí v úvahu nejen současné aplikace, ale i budoucí možný vývoj systémů a stejně tak i role a odpovědnost různých aktérů. S ohledem na ochranu soukromí by mělo být zpracování informací ve vztahu k identifikovatelným osobám projektováno v právní úpravě a technickém řešení tak, aby poskytnutí zjištěných osobních údajů bylo umožněno pouze pro jasně právně vymezené účely v souladu s právním rámcem Evropské unie i jednotlivých členských států.

3.8 Základním požadavkem je zavedení důsledné anonymizace dat u primárního poskytovatele. Poradní skupina musí spolupracovat a otázky konzultovat s evropským inspektorem ochrany údajů (EDPS), doporučujeme zvážit přímé zastoupení inspektora v poradní skupině.

3.9 Družicový navigační systém EU Galileo by neměl mít výlučné postavení, musí být možná spolupráce se všemi dostupnými družicovými navigačními systémy.

3.10 Pro zajištění a výměnu dopravních informací a dopravních dat o částečném nebo úplném omezení průjezdnosti a sjízdnosti komunikací je nutnou podmínkou evropské sjednocení typové struktury a výměnného datového formátu XML sledovaných událostí a jevů, které sjízdnost, průjezdnost, bezpečnost nebo plynulost omezují.

3.11 Důležitou podmínkou je i sjednocení parametrů tvorby jednotné georeferenční sítě pozemních komunikací pro jednotnou digitální geografickou lokalizaci jevů a událostí včetně evidence informací o pozemních komunikacích, jejich součástech a příslušenství. Zde by měly být využity nejlepší dosavadní zkušenosti členských zemí. Na tuto oblast navazují také systémy hospodaření s vozovkou pro průběžné zajištění trvale udržitelného technického stavu pozemních komunikací.

(2) KOM(2007) 607.

(3) Evropská komise má předložit tento dokument v roce 2009.

(4) http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/galileo.

(5) KOM(2008) 433.

(6) KOM(2007) 541.

(7) www.esafetysupport.org.

(8) <http://cordis.europa.eu/fp7>.

(9) www.esafetysupport.org/en/ecall_toolbox.

(10) <http://cordis.europa.eu/technology-platforms>.

(11) KOM(2007) 22.

3.12 Potřebná data, jejich zpracování a distribuce na zamýšlené koncové uživatele by měla procházet systémem tak, aby nezvyšovala neúměrně pracovní zátěž řidičů, ale naopak, aby přispívala většímu komfortu řidičů a tím i dopravní bezpečnosti také s ohledem na stárnutí populace. Směrnice by tudíž měla obsahovat formu informační podpory uživatelů ITS tak, aby přínosy zvýšení funkčnosti, efektivity a bezpečnosti dopravního systému včetně snížení nehodovosti byly maximální.

3.13 Do ITS patří také informační systémy dopravních agend Policie, Hasičského záchranného sboru, Správců komunikací, nebo meteorologické služby a také systémy informací od řidičů. Dopravní informace a dopravní data z těchto systémů musí být nedílnou součástí obsahu dopravních informací.

3.14 Vedle procesů vedoucích k zajišťování větší průjezdnosti a sjízdnosti komunikací je nutno zajišťovat i další rozvoj sítě pozemních komunikací prostřednictvím výstavby (zejména v místech, kde síť není dobudována), rekonstrukce a oprav tak, aby byla zajištěna dostatečná dostupná kapacita sítě s ohledem na podmínky v území a životní prostředí. ITS musí být součástí jak nově budovaných komunikací sítě TEN-T, tak i pozemních komunikací již provozovaných.

4. Specifické připomínky

4.1 Směrnice a akční plán by měly určit konkrétní cíle, které je v první fázi reálně splnit ve všech členských zemích:

- zajistit sběr a zpracování dopravních informací a dopravních dat o aktuální dopravní situaci z území členského státu na národní úrovni;
- zajistit příhraniční výměnu dopravních informací a dopravních dat o aktuální dopravní situaci na síti TEN-T v reálném čase;
- zajistit základní informační služby pro řidiče zdarma jako veřejnou službu.

4.2 Dopravní informace a dopravní data o částečně nebo úplně neprůjezdných nebo nesjízdných místech a úsecích sítě pozemních komunikací jsou v rámci navazujících procesů používány pro:

- ověření a kontrolu procesů odstraňování nebo řešení příčin neprůjezdnosti nebo nesjízdnosti až do jejich definitivního odstranění;

- informování o místě, času, rozsahu a příčinách neprůjezdnosti a nesjízdnosti všech účastníků provozu na pozemních komunikacích (běžných řidičů, řidičů krizových vozidel apod.);
- řízení provozu na pozemních komunikacích s ohledem na zajištění průjezdnosti a sjízdnosti v síti komunikací v závislosti na zjištěných událostech, které průjezdnost a sjízdnost omezují (řízení v daném místě sítě, řízení na alternativních trasách apod.);
- analýzu opakovaných příčin vzniku událostí omezujících průjezdnost a sjízdnost komunikací v lokalizovaných místech nebo úsecích s cílem návrhu a realizace opatření pro jejich omezení nebo odstranění.

4.3 V návrzích chybí definice funkcí, které by ITS systémy měly řešit nebo alespoň indikace, kdy budou funkce definovány na expertní úrovni. Dokumenty jsou rámcové a příliš obecné, což ve svém důsledku může znamenat nejednotný postup v dílčích úkolech a oblastech.

4.4 Výbor proto navrhuje vymezení některých funkcí ITS takto:

4.4.1 Funkce agendových systémů – zajišťují sběr a zpracování informací v rámci agend orgánů, organizací a institucí (policie, hasiči, zdravotnická záchranná služba), některé atributy těchto primárních informací jsou využitelné jako dopravní informace o aktuální dopravní situaci.

4.4.2 Funkce sběru dat a informací telematických aplikací – zajišťuje sledování definovaných charakteristik jednotlivých prvků dopravního systému v definovaných senzorických profilech pozemní komunikace prostřednictvím telematických systémů (ITS).

4.4.3 Funkce řízení dopravy a navádění – inteligentní dopravní systémy na základě vyhodnocení konkrétních dopravních informací a senzorických dat automaticky, popřípadě na základě zásahu operátora, řídí provoz na vybraném úseku komunikace prostřednictvím příslušných aktorů (příkazových nebo zákazových proměnných dopravních značek, světelných směrových šipek a světelné signalizace, atd.).

4.4.4 Funkce dohledu – prostřednictvím sdílených kamerových systémů je vykonáván vizuální dohled nad provozem na pozemních komunikacích orgány, organizacemi a institucemi.

4.4.5 Funkce poskytování informací – dopravní informace a dopravní data o částečném nebo úplném omezení průjezdnosti nebo sjízdnosti jsou publikovány nebo distribuovány všem odběratelům a uživatelům sítě pozemních komunikací. Funkce poskytování informací je realizována prostřednictvím standardních a dostupných médií a informačních technologií veřejnými nebo privátními společnostmi ve formě pre-trip (před cestou) a on-trip (na cestě) informačních služeb.

4.4.6 Funkce kontroly a represe – telematické systémy kontroly plnění některých povinností (např. mýto) a dodržování pravidel provozu na pozemních komunikacích s možností následné represe za nejtěžší přestupky (např. dovolená rychlost, jízda na červenou, hmotnost, sledování kradených vozidel) v souladu s dopravními předpisy členské země a s jejich možnou harmonizací v EU ⁽¹²⁾.

4.4.7 Funkce provozní technologické kontroly – telematické systémy zajišťují i funkci dohledu provozní spolehlivosti jednotlivých prvků systému, včetně možnosti automatické identifikace problémů a spuštění eskalačních procedur nebo zálohování.

4.5 EHSV také doporučuje definice základních evropských standardů (nebo příkladů) pro vybavení komunikace zařazené do TEN-T základními „standardními“ telematickými systémy sběru dopravních dat, dohledu nad provozem a jeho řízení

- dohledový kamerový systém,
- systémy sledování charakteristik dopravního proudu, detekce kongescí a sčítání dopravy,
- systémy proměnných dopravních značek a zařízení provozní informace,
- silniční meteorologický informační systém,
- liniové řízení provozu,
- SOS systém.

4.6 Na základě těchto systémů a informací z agendových systémů lze aktuálně vyhodnocovat průjezdnost a sjízdnost komunikace včetně výpočtu traveltime pro hlavní cílové destinace.

4.7 EHSV upozorňuje na možné problémy s dovybavováním vozidel specifickým zařízením ITS; architektura systémů musí zajišťovat kompatibilitu. Infrastruktura a systémy vozidel musí být budovány na otevřených platformách. To platí nejen pro systémy a technologie, ale i služby poskytované jejich prostřednictvím.

4.8 Je nepochybné, že pro ITS bude využita celá řada dnes dostupných informačních a jiných technologií. Koordinovaný přístup EU k těmto systémům by měl také zahrnout specifikaci cílových oblastí, které bude nutno vyvinout do stádia praktického uplatnění. Mělo by se rovněž počítat s příslušnými finančními zdroji jak ze zdrojů Společenství, tak ze zdrojů členských zemí a soukromého sektoru. Úhrada investic a provozu by měla být financována z prostředků, získaných výběrem současných poplatků, daní nebo mýtného.

4.9 Návrhy Komise uvádějí pro jednotlivé hlavní oblasti v akčním plánu také celou řadu praktických opatření pro nasazení ITS – bude samozřejmě nezbytné v těchto časových plánech vymezit i potřebné časy na zaškolování a osvojování si odpovídajících složek systému na straně konečných uživatelů – řidičů, včetně podpory publicity a osvěty těchto moderních technologií i netradičními formami (např. podporou vývoje inteligentních automobilů a organizace jejich evropského soutěžního závodu).

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady k tématu Usnadnění přeshraničního vymáhání právních předpisů v oblasti bezpečnosti silničního provozu, zpravodaj: pan SIMONS, 17. 9. 2008 (TEN/348), Úř. věst. C 77, 31. 3. 2009, s. 70-72.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o vypracování programu na podporu hospodářského oživení prostřednictvím finanční pomoci Společenství pro projekty v oblasti energetiky

(KOM(2009) 35 v konečném znění – 2009/0010 (COD))

(2009/C 277/18)

Hlavní zpravodaj: **pan RETUREAU**

Dne 10. února 2009 se Rada Evropské unie, v souladu s články 156 a 175 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o vypracování programu na podporu hospodářského oživení prostřednictvím finanční pomoci Společenství pro projekty v oblasti energetiky

KOM(2009) 35 v konečném znění – 2009/0010 (COD).

Dne 24. února 2009 předsednictvo Výboru pověřilo specializovanou sekci Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana RETUREAU hlavní zpravodajem na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 14. května), a přijal následující stanovisko 129 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Návrhy

1.1 S cílem přispět k boji proti následkům krize pro hospodářství navrhla Komise na konci ledna 2009 přerozdělit 5 miliard eur z rozpočtu na rok 2008, které pocházejí z neutracených zemědělských strukturálních fondů. Účelem tohoto návrhu bylo umožnit investice do „udržitelných“ energií a do přístupu venkovských regionů k širokopásmovým technologiím.

1.2 Diskuse v Radě a požadavky některých poslanců EP vedly k jednáním mezi členskými zeměmi o seznamu projektů, které by měly být financovány, zatímco na úrovni EP bylo vyjádřeno politování nad chybějícími investicemi do úspor energie.

1.3 Zdá se, že Komise a další dva spolutvůrci právních předpisů dospěli v polovině dubna k neformální dohodě, která se týkala problematiky energetiky, ohledně částky 3,98 miliard eur místo 3,5 miliard stanovených v návrhu nařízení. Dohoda stanoví, že pokud nebude 3,98 miliard eur přidělených na energetické projekty (propojení přenosových a přepravních soustav elektřiny a zemního plynu, větrná energie na moři, zachycování a ukládání uhlíku) plně využito do konce roku 2010, bude je možné využít na jiné projekty, zejména na zlepšení energetické účinnosti.

2. Obecné připomínky

2.1 Výbor vítá myšlenku přidělit rozpočtové prostředky, který v roce 2008 nebyly využity, na projekty určené k oživení evropského hospodářství, které bylo uvrženo do určitého úpadku kvůli systémové krizi, jež postihuje světové hospodářství, a kvůli

neochotě finančních subjektů přispět půjčkami s nízkým úrokem k financování podniků, zejména MSP a zakládání nových podniků.

2.2 Za současné situace je nezbytné jednat co nejrychleji a dát přednost konkrétním projektům, které jsou nyní součástí střednědobých a dlouhodobých perspektiv udržitelného rozvoje, jako jsou například obnovitelné zdroje energie a rozvíjení širokopásmových sítí v oblastech, jež dosud nejsou připojeny k celosvětové síti dostatečně účinnými technologiemi.

2.3 Výbor tedy sdílí obecný přístup nařízení a zároveň si je vědom, že projevy různých národních zájmů a obav souvisejících s bojem proti změně klimatu by mohly mít za následek určité změny v porovnání s původním návrhem.

2.4 Nyní by bylo vhodné co nejrychleji provést plánovaná opatření, protože v boji proti krizi je čas velmi důležitý. Neprojevili-li se politická vůle a budou-li opatření příliš pomalá, hrozí, že sledované cíle tím budou negativně ovlivněny.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Výbor nicméně lituje, že opatření obecně navrhovaná Komisí v boji proti krizi jsou příliš nesmělá vzhledem k očekávaným rychlým a rozšířeným dopadům na zaměstnanost a podniky, a že během již uplynulých měsíců nebyly předloženy razantnější návrhy a čitelnější signály.

3.2 Výbor bude pravděpodobně požádán, aby předložil stanovisko k dalším návrhům, například v oblasti regulace přeshraničních pohybů kapitálu nebo boje proti daňovým rájům. Vyjádří se k nim v příhodnou dobu, očekává však silné a účinné návrhy odpovídající krizi, jejíž následky jsou již daleko vážnější než následky všech předchozích krizí.

V Bruselu 14. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě: Iniciativa v oblasti surovin – uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě

(KOM(2008) 699 v konečném znění)

(2009/C 277/19)

Zpravodaj: **pan FORNEA**

Dne 4. listopadu 2008 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě: Iniciativa v oblasti surovin – uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě

KOM(2008) 699 v konečném znění.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. dubna 2009. Zpravodajem byl pan FORNEA.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 194 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení ⁽¹⁾

Doporučení EHSV

1.1 EU by měla připravit přezkum národních analýz strategických a kritických surovin a sestavit evropský přehled, podobně jako učinila Rada pro státní výzkum ve Spojených státech či v Japonsku. Členské státy by zejména měly přezkoumat svou politiku dodávek surovin, aby bylo možné zjistit, které suroviny jsou kritické pro jednotlivé členské státy a pro EU jako celek. Kritické potřeby u jednotlivých surovin musejí být pravidelně zjišťovány, pokud možno každé dva nebo tři roky, a změny sledovány.

1.2 Workshop OECD/BIAC (*The Business and Industry Advisory Committee* – Poradní výbor pro obchod a průmysl při Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) o přístupu k surovinám by možná mohl poskytnout výchozí bod, nicméně by zároveň od samého počátku omezil dosah EU. Po určení řady kritických surovin by měly být země, které již nyní tyto suroviny dodávají či by je v budoucnu mohly dodávat, zhodnoceny s ohledem na možnosti přínosné spolupráce. Pak by se mělo přistoupit k diplomatickým krokům.

1.3 EHSV plně podporuje uspořádání konferencí v roce 2009 a 2010 o problematice dodávek nerostných zdrojů a poptávky po těchto zdrojích organizovaných českým, švédským a španělským předsednictvím a chtěl by se jich zúčastnit. Podporuje rovněž další konference zaměřené na přístup k půdě, nejlepší dostupné technologie a rozvoj kapacit.

⁽¹⁾ Další podrobná doporučení EHSV naleznete ve stanovisku Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě, které bylo přijato 9. července 2008 a zveřejněno v Úředním věstníku Evropské unie C27 19/2009. Nyní předkládaná doporučení by měla být chápána jako doplnění těch, která byla vyslovena v předchozím stanovisku EHSV.

1.4 Komise by měla vystupňovat úsilí na podporu účinných jednání na mezinárodní úrovni, a to nejen ve snaze odstranit nespravedlivé překážky obchodu a jeho narušování, ale také ve snaze asistovat při vyjednávání dvoustranných a mnohostranných investičních dohod.

1.5 Komise by měla aktivovat nezbytné mechanismy pro opatření v případě porušování pravidel WTO zeměmi mimo EU (t.j. vývozní dávky či omezení u materiálů).

1.6 Vnější celní sazby EU by měly být stanoveny tak, aby bylo zajištěno, že suroviny pocházející z udržitelné produkce nebudou vyloučeny z trhu EU. Měl by být proveden přezkum stávajících celních sazeb a určeny celní položky, které mají být změněny.

1.7 EU by měla v zájmu zabezpečení přístupu k surovinám aktivně uskutečňovat diplomacii v oblasti surovin, a tím přispívat k vytváření fondů a programů zaměřených na rozvoj kapacit, což by napomohlo udržitelné výrobě surovin a hospodářskému a sociálnímu pokroku v rozvojových zemích.

1.8 Komise by se měla aktivně zúčastnit výročních schůzí světového fóra ministrů zemí těžících suroviny (World Mining Ministers Forum) a mezivládního fóra o těžbě a metalurgii (Intergovernmental Forum on Mining and Metals) s cílem navázat lepší kontakty s řadou světových kapacit v této oblasti a rozpoznat a posílit investiční příležitosti pro EU.

1.9 Měl by být vypracován seznam nejlepších regulačních postupů v EU v oblasti přístupu průmyslových odvětví nerostných surovin k půdě s cílem zjednodušit postupy a omezit sterilizaci nerostných zdrojů, jež je výsledkem nepřiměřených postupů územního plánování.

1.10 Komise by měla i nadále podporovat Evropskou technologickou platformu pro udržitelné nerostné zdroje a zahrnout témata této platformy do připravovaných úkolů pro období 2009–2013. Proto je důležité prosadit mezi oblastmi prioritní činnosti osmého rámcového programu pro výzkum a vývoj problematiku surovin, např. podporu účinnosti zdrojů a energetické účinnosti.

1.11 K hodnocení, do jaké míry jsou opatření na účinné využívání zdrojů a všechny „politiky náhrady materiálů“ opodstatněné, by Komise měla podporovat objektivní metodiku založenou na analýze celého životního cyklu.

1.12 Útvary Komise by měly posílit recyklaci, usnadnit využívání druhotných surovin v EU a navrhnout vhodné strategie pro recyklaci, zpětné získávání a opětovné použití surovin v zemích mimo EU šířením osvědčených postupů na mezinárodní úrovni.

1.13 K lepšímu porozumění, do jaké míry je metodika aplikovaná na neenergetické nerostné suroviny vhodná pro specifický případ obnovitelných neenergetických surovin jako např. dřeva, kůží a kožek, je zapotřebí provést další konzultace a výzkum (Sdělení Komise se soustředí především na otázky spojené s bezpečností dodávek neenergetických nerostných surovin. Lze si klást otázku, zda je využití tohoto postupu optimální u ostatních surovin. Jistým faktem zůstává, že intenzivní spolupráce mezi specializovanými útvary Komise umožní vytvořit integrovaný nástroj k hodnocení všech strategických a kritických surovin pro průmysl a obranu EU).

2. Východiska

2.1 Tendence neustálého zvyšování cen surovin se alespoň dočasně zastavila. Sdělení Komise nepochybuje o tom, že se tato tendence obnoví, a že „tempo růstu rozvíjejících se zemí v budoucnosti udrží vysoký tlak na poptávku po surovinách“. Zásadním faktorem je v první řadě otázka, zda rozvíjející se země, zejména Čína, budou schopny hladce přejít z režimu růstu, založeného do značné míry na fixních kapitálových investicích, jež jsou motivovány obchodními příležitostmi ve výrobních odvětvích orientovaných na vývoz, na režim spoléhající více na domácí spotřebu. Druhým významným faktorem je, zda tento pozdější režim růstu povede ve stejné míře ke zvýšení poptávky po surovinách.

2.2 Sdělení poukazuje na skutečnost, že EU je soběstačná v oblasti stavebních materiálů (kde jsou zahraniční dodavatelé znevýhodněni vysokými cenami za dopravu v porovnání s hodnotou těchto materiálů), ale závislá na dovozu určitých materiálů strategického hospodářského významu. Jejich strategický význam

spočívá v tom, že jsou pro průmyslovou výrobu mnohem důležitější než je jejich hospodářská hodnota a že jsou dodávány nevelkým počtem dodavatelů a zemí, z nichž některé nejsou politicky stabilní.

2.3 Sdělení vyjadřuje v souvislosti s dodávkami řadu obav. V závislosti na perspektivě a původu omezení dodávek lze rozlišit čtyři druhy rizika:

- intenzivnější hospodářská soutěž o suroviny mezi zpracovateli, která se projevuje vyššími cenami primárních a sekundárních zdrojů a odkloněním materiálů do nových míst určení;
- „hromadění“ surovin způsobené vývozními překážkami, např. vývozními dávkami či systémy dvojích cen (ve sdělení jsou uvedeny četné příklady);
- hospodářská soutěž o aktiva v oblasti produkce surovin ve třetích zemích (např. boj o investiční příležitosti a přístup k nerostným ložiskům v Africe);
- riziko přerušení fyzických dodávek surovin strategického hospodářského významu (např. možné přerušení dodávek prvků vzácných zemin. Všechny ekologické a energeticky účinné technologie jsou založeny na rostoucí spotřebě prvků vzácných zemin, např. k výrobě hybridního automobilu je zapotřebí asi 20 kg prvků vzácných zemin. Čína je hlavním světovým dodavatelem, ale také hlavním světovým konzumentem prvků vzácných zemin. Dosud existuje velmi málo ekonomicky proveditelných alternativ k čínským dóvkám prvků vzácných zemin, které jsou pro řadu využití významné a jejichž dodávky jsou silně koncentrovány). Kritické nerosty mohou být působivým vyjednávacím nástrojem či dokonce zbraněmi v hospodářském konfliktu.

2.4 První dva druhy rizika přímo ovlivňují konkurenceschopnost evropského průmyslu zpracování surovin. Vzhledem k tomu, že pocházejí z postupů, které jsou v rozporu s hospodářskou soutěží, či z opatření obchodní politiky, se jejich důsledky musí řešit v rámci obchodní politiky a politiky hospodářské soutěže.

2.5 Třetí riziko se možná tolik netýká průmyslových odvětví využívajících suroviny, neboť sám o sobě neexistuje žádný důvod, proč by vlastníci přírodních zdrojů měli mít nějaký zájem na tom, aby mezi zákazníky uplatňovali diskriminaci na úkor průmyslu EU. Existují nicméně důvody ke znepokojení jak ohledně dopadu na dlouhodobou konkurenční pozici těžebního průmyslu lokalizovaného v Evropě, tak ohledně vlivu na pozici Evropy jako střediska těžebního finančnictví, technologického rozvoje a sítě podniků. Nedávný vývoj v tomto směru také vzbuzuje obavy ohledně vyhlídek na udržitelný rozvoj v rozvojových zemích, které jsou závislé na vývozu v oblasti přírodních zdrojů.

2.6 A konečně čtvrtým druhem rizika je možnost, že se vážně poškodí hospodářská struktura Evropské unie a ubudou pracovní místa zastavením výroby způsobeným nedostatkem potřebných materiálů. Toto riziko je nutné řešit přímo, možná i přijetím opatření, která dosud nebyla vzata v úvahu. Stojí za povšimnutí, že toto riziko vzaly Spojené Státy Americké (viz zprávu *Minerals, Critical Minerals and the US Economy* – Nerosty, kritické nerosty a hospodářství USA, kterou sestavila Rada pro státní výzkum, www.nap.edu/catalog.php?record_id=12034) i Japonsko (viz *Guidelines for Securing National Resources* – Pokyny k zajištění národních zdrojů, www.meti.go.jp/english/press/data/nBackIssue200803.html) dosti vážně a je pro ně ospravedlněním nových politických iniciativ. V tiskových zprávách se rovněž naznačovalo, že Čína začala hromadit zásoby surovin ve snaze zmírnit následky přerušování dodávek.

3. Obecné připomínky

3.1 Evropský hospodářský a sociální výbor vítá sdělení Komise (KOM(2008) 699, Iniciativa v oblasti surovin) jako klíčový krok k zajištění udržitelné dodávky neenergetických surovin pro EU, především nerostů (viz KOM(2008) 699 v konečném znění, s. 3), s cílem splnit naše kritické potřeby pro rozvoj a zaměstnanost. EHSV s napětím očekává vytvoření nutné struktury a vyčlenění zdrojů, jež napomohou provádění určených opatření.

3.2 Zástupci občanské společnosti již dlouho požadují, aby se v této problematice uplatňoval integrovaný přístup, spočívající ve sloučení několika politik a programů EU. Je zásluhou Komise, že prostřednictvím této iniciativy načrtla možné odpovědi na výzvy, jež jsou spojeny s nutností zajistit udržitelnou dodávku neenergetických surovin pro průmyslová odvětví EU. Řešení spočívá ve sjednocení politik na zlepšení dodávek ze zemí mimo EU a z domácí produkce s opatřeními na podporu účinnosti zdrojů a s recyklací.

3.3 Aniž by byla dotčena zásada subsidiarity, jež se v EU vztahuje na politiky využívání zdrojů a územního plánování, mezinárodní vývoj jednoznačně potvrzuje, že je zejména nutné lépe koordinovat přístup na evropské úrovni.

3.4 EHSV s uspokojením konstatuje, že v tomto sdělení Komise zaujala podobný přístup a popisuje téměř stejné výzvy a řešení, jako EHSV předložil ve svém posledním stanovisku z vlastní iniciativy věnovaném této problematice (2). Tento dokument byl vydán s úmyslem pomoci Komisi tím, že jí budou s předstihem dodány názory občanské společnosti. Byl výsledkem rozsáhlého procesu konzultací, k nimž dala podnět Poradní komise pro průmyslové změny EHSV, a reakcí na informační zprávu Komise o zabezpečení surovin pro průmyslová odvětví EU (IP/07/767, 5. června 2007), která měla připravit půdu pro nynější iniciativu v oblasti surovin.

3.5 V souvislosti se závazkem EU rozvíjet globální přístup k řešení následků změny klimatu zlepšením technologií energetické účinnosti, podporou odpovědného využívání přírodních zdrojů a ekologičtějším fungováním evropských průmyslových odvětví EHSV znovu zdůrazňuje strategický význam bezpečnosti dodávek neenergetických nerostů i evropské energetické politiky a poukazuje na vzájemnou závislost těchto odvětví, která je způsobena technologickými faktory.

3.6 EU je velmi závislá na dovozu technologicky vyspělých kovů. Dokáže zvládnout přechod na udržitelnou výrobu a ekologičtější technologie pouze pod podmínkou, že bude mít bezpečně zaručen přístup k technologicky vyspělým kovům a vzácným surovinám (z hlediska konkurence, rizik, zeměpisné koncentrace zdrojů a výrobních zařízení) (3).

3.7 Předkládané sdělení lze přirovnat k analýze silných stránek, slabín, možností a hrozeb (SWOT) současné problematiky dodávek surovin pro EU. Vyžaduje tedy nyní koordinovanou podporu od členských států a koordinovanou činnost jednotlivých zainteresovaných útvarů Komise (DEV, ENTR, ENV, EUROSTAT, REGIO, RELEX, RTD), jejichž cílem je provést řadu kroků ke zlepšení bezpečnosti dodávek pro EU v souladu s cíli udržitelného rozvoje. Tyto kroky se netýkají jen Komise, ale také klíčových zainteresovaných subjektů (navazujících těžebních odvětví – Mezinárodní rada pro těžební průmysl a metalurgii – *International Council on Mining and Metals (ICMM)*, by měla být přizvána, aby se zúčastnila a přispěla svou globální vizí rozvoje a odbornými znalostmi v oblasti surovin k doplnění vize sdružení Euromines, které je konkrétněji orientováno na EU), podniků, geologických průzkumů, organizované občanské společnosti).

3.8 Stávající struktury EU pověřené touto problematikou byly a jsou příliš slabé a je třeba je posílit o politické činitele vyšší úrovně, o důkladnější technickou a hospodářskou analýzu budoucích potřeb v oblasti surovin a také o intenzivnější činnost. Cílem je využít evropské zdroje z hlediska technické a hospodářské proveditelnosti na maximum a zlepšit udržitelné dodávky z mimo-evropských zdrojů. Dlouhodobější strategie a mechanismus pravidelného přezkumu se jeví jako nutnost, neboť investice do těžby surovin bývají velmi často hospodářsky rentabilní pouze v delších časových horizontech.

3.9 Předkládané návrhy vycházejí z následujících zásad:

3.9.1 Bezpečnost dodávek surovin pro EU v prvé řadě vyžaduje, aby hospodářství Unie nebylo poškozováno otřesy z důvodu nedostatečné dodávky surovin, ale také aby byly chráněny zájmy spotřebitelů, průmyslových odvětví EU závislých na dovezených surovinách i průmyslových odvětví EU produkujících suroviny a

(2) Stanovisko k tématu Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě, Úř. věst. C 27, 3.2.2009.

(3) Stanovisko k tématu Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě, Úř. věst. C 27, 3.2.2009, odst. 2.5.

zaručeny rovné podmínky pro všechny. Všechny tyto zájmy musí být zohledněny a realizovány s ohledem na závazky a politiky EU v oblasti mezinárodního rozvoje, environmentální a sociální udržitelnosti. Využívání surovin by mělo být optimalizováno. Přitom je třeba zohlednit jeho vzájemné vazby s životním prostředím, potřebami obcí a s udržitelným využíváním energie.

3.9.2 Politika EU v oblasti dodávek surovin musí být postavena na **solidním analytickém základě**. Je proto důležité zajistit dostupnost relevantních poznatků a jejich analýzu pomocí nejlepších možných metod.

3.10 Regulační postupy v oblasti surovin se v EU značně liší a v jednotlivých zemích je rozhodně co zlepšovat, k čemuž může přispět zpřístupňování informací o osvědčených postupech.

4. Přípomínky k navrhované politické reakci ⁽⁴⁾

4.1 První pilíř: přístup k surovinám na světových trzích bez narušení podmínek

4.1.1 Ve sdělení se navrhuje, že by EU měla a) v zájmu zabezpečení přístupu k surovinám aktivně uskutečňovat diplomacii v oblasti surovin, b) podporovat intenzivnější mezinárodní spolupráci a c) učinit přístup k surovinám prioritou obchodní a regulační politiky EU.

4.1.2 Po určení hlavních zemí bohatých na zdroje by měla být problematika přístupu k surovinám v těchto zemích projednána s jejich zástupci. Rozvojová politika EU by měla vytvořit **fondy a programy na podporu udržitelné produkce a rozvoje surovin v těchto zemích**.

4.1.3 EU by měla přezkoumat režimy financování pro ty země, které se již staly členskými státy EU či pro země sousední, neboť doprava zdrojů z těchto zemí by byla udržitelnější. Podpora by měla být orientována především na poslední přistoupičské státy, státy Balkánu, státy Severní Afriky a Turecko. Iniciativa ICMM Resource Endowment (Iniciativa zahájená ICCM v roce 2004. Jejím cílem je identifikovat osvědčené politické postupy v oblasti investic do těžebního a metalurgického průmyslu na vnitrostátní, regionální a podnikové úrovni v rámci rozvojových zemí) by mohla být užitečným modelem pro strategie zdrojů a rozvojovou strategii.

4.1.4 Několik konkrétních doporučení se týká **posílení kompatibility mezi rozvojovou politikou EU a potřebou EU zajistit si nenarušovaný přístup k surovinám**. Všechny návrhy

týkající se posílení států, podpory zdravého investičního prostředí a podpory udržitelného řízení surovin jsou relevantní a konstruktivní.

4.1.5 Vnější celní sazby EU by měly být stanoveny tak, aby bylo zajištěno, že suroviny pocházející z udržitelné produkce nebudou vyloučeny z trhu EU. Měl by být proveden přezkum stávajících celních sazeb a určeny celní položky, které mají být změněny.

4.1.6 Pomoc rozvojovým zemím v oblasti surovin by se měla zaměřit na **rozvoj kapacit** s cílem podporovat a usnadňovat rozvoj a provádění politik, které zajistí, aby produkce a vývoz surovin byly maximálně přínosné pro rozvoj. V této souvislosti je velmi důležité podporovat inkluzivní a participativní politiky a přístupy, které prioritně zohledňují potřeby a zájmy obyvatel těchto zemí.

4.1.7 **Rozvojová pomoc** v oblasti surovin musí být také založena na rozsáhlých koaliciích a partnerstvích, díky nimž budou všechny zainteresované strany ochotné spolupracovat, a to zejména včetně průmyslového odvětví surovin, organizací občanské společnosti a všech úrovní správy.

Významnou součástí pomoci rozvojovým zemím by měla být podpora **budování infrastruktury**, jež bude sloužit podnikům produkujícím suroviny, menším podnikům a společenstvím zemědělců a také k dalším venkovským hospodářským činnostem. Přestože byl právě tento druh spolupráce kritizován, že přispívá k rozvoji méně, než by měl, je rovněž třeba uznat, že je reakcí na výraznou potřebu rozvojových zemí stimulovat rozvoj zlepšováním infrastruktury a že jiné mechanismy financování podobných investic se ukázaly jako nedostatečné.

4.1.8 Sdělení výstižně zdůrazňuje nesnadné otázky spojené s **obchodními statistikami**. Ty vycházejí z celních zpráv uspořádaných podle Standardní klasifikace mezinárodního obchodu (SITC) nebo harmonizovaného systému či na základě klasifikace hlavních hospodářských kategorií dle OSN (Broad Economic Categories) a v některých zemích nejsou příliš kvalitní. Kromě toho statistiky nemohou poskytnout řádné a velmi potřebné informace o skutečné spotřebě surovin ve světových ekonomikách, neboť nezaznamenávají obsah nerostů a kovů v prodávaných koncentrátech, polotovarech a zpracovaných výrobcích. Bude třeba provést další výzkum a dosáhnout mezinárodního konsenzu o tom, jak zlepšit stávající statistický systém, aby lépe postihoval skutečnou spotřebu nerostů a kovů, možná využitím „proxy“ veličin pro obsah nerostů a kovů v typickém automobilu, ve standardizované tuně papíru atd.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě, Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 82.

4.1.9 Sdělení podrobně pojednává o některých bodech obchodní a regulační politiky. Návrhy vymezují oblasti zásadního významu pro EU a jejich realizace se jeví jako přínosná. Jeden postřeh si zaslouží zvláštní pozornost, a sice to, že „by EU měla přezkoumávat celní režim EU, aby zaručila, že **zohledňuje vývoj poptávky EU po surovinách**, a zejména **posuzovat způsoby, jak snížit omezení dovozu surovin**“.

4.1.10 Cíle udržitelného rozvoje je třeba uplatňovat s ohledem na jejich následky mimo oblast EU. Neměly by sloužit jako výmluva nebo k ospravedlnění postupů, které omezují obchodování a jsou tedy v rozporu se zájmy spotřebitelů a životního prostředí. Bezpečnost dodávek a cíle v oblasti odstraňování nekalé konkurence založené na výsadním přístupu k surovinám by neměly být využívány k šíření protekcionismu či k omezování obchodu a přístupu výrobců z rozvojových zemí na trh EU.

4.2 Druhý pilíř: podpora udržitelných dodávek surovin z evropských zdrojů

4.2.1 Udržitelný rozvoj místní a regionální úrovně v EU je přímo závislý na dalším rozvoji hospodářských odvětví, která dokáží z potenciálu každé oblasti vytěžit zisk. EHSV se domnívá, že s přihlédnutím k výpočtu rezerv pro každé ložisko nerostných surovin může hospodářská těžební činnost dodáním potřebných zdrojů přispět k rozvoji obcí a také k rozvoji členských států EU. Tímto způsobem může přispívat k:

- rozvoji průmyslové produkce a obstarávání surovin nutných pro průmyslové aktivity;
- snížení závislosti na dovozu a zajištění lepšího využití zdrojů;
- udržení přiměřeného počtu kvalifikovaných pracovníků v tomto oboru s cílem umožnit, aby v EU pokračovaly průzkumné a těžební činnosti;
- většímu počtu bezpečnějších pracovních míst;
- sociální soudržnosti a regionálnímu rozvoji;
- zlepšení životních a pracovních podmínek.

4.2.2 Vzhledem ke své dlouholeté historii těžby nerostů musí jít Evropa příkladem v poskytování know-how a odborných znalostí v otázkách, jak řídit těžbu nerostů, jak optimalizovat přínos produkce surovin pro hospodářský rozvoj, udržitelného využití nerostů a následně péče o půdu, a to způsobem prospěšným pro společnost.

4.2.3 Členské státy by měly přezkoumat, do jaké míry jejich postupy územního plánování zahrnují nerostný potenciál a zda jejich způsob určování priorit je nadále přiměřený v případě, kdy

se nabízejí jiné možnosti využití půdy, a to s ohledem na potřebu zajistit udržitelný zdroj surovin, tedy uplatňovat zásadu blízkosti vždy, když je to možné a komerčně realizovatelné.

4.2.4 Soubor poznatků v oblasti geologie se neustále mění. Proto musí být postupy dostatečně flexibilní, aby do budoucna umožňovaly přístup i k přírodním zdrojům, které dosud nebyly identifikovány.

4.2.5 Měl by být vypracován **seznam nejlepších regulačních postupů** v EU v oblasti přístupu průmyslových odvětví nerostných surovin k půdě. Cílem bude:

- **zjednodušit postupy** a částečně je v rámci Unie harmonizovat, přitom však zajistit, aby byly přiměřeně zohledněny další konkurenční možnosti využití půdy včetně její ochrany;
- **omezit sterilizaci nerostných zdrojů**, jež je výsledkem nepřiměřených postupů územního plánování. Požadavek, aby se opatření pro zajištění přístupu k půdě netýkala pouze známých oblastí s nerostnými ložisky, je mimořádně důležitý.

4.2.6 V návaznosti na vytvoření pokynů o kompatibilitě programu Natura 2000 s těžbou nerostných surovin by členské státy měly přezkoumat své vlastní celostátní pokyny a zajistit, aby si příslušné orgány byly vědomy toho, že **Natura 2000 nezakazuje těžbu surovin** (článek 6 směrnice o stanovištích představuje výborný nástroj umožňující zajistit, aby průmyslová těžební odvětví dodržovala zásady udržitelného rozvoje).

4.2.7 Ke **zlepšení základny znalostí o dodávkách** hospodářsky strategických materiálů a **využití surovin** v EU je zapotřebí pro EU připravit analýzu podobnou té, kterou uskutečnila Rada pro státní výzkum ve Spojených státech. Cílem analýzy by mělo být vymezení a zhodnocení potenciálních rizik pro dodávku materiálů pro průmyslová odvětví EU a kritické potřeby jednotlivých materiálů v jejich různém konečném využití (měly by být zohledněny následující aspekty: fyzická dostupnost některých nerostů, které lze těžit v zemích EU, nahraditelnost, geopolitická rizika spojená s mezinárodním obchodováním strategickými a kritickými surovinami, potřeby EU v oblasti bezpečnosti a obrany).

Sdělení obsahuje řadu doporučení ke zlepšení základny znalostí o surovinách. Neobsahuje však žádný návrh na zlepšení znalostí o využití surovin v EU. Tento požadavek se jeví jako jedna z hlavních priorit a je v souladu s potřebou provádět koherentní politiky a maximálně zefektivnit opatření. Ve zprávě Spojených států o kritických materiálech je obsažena metodika, kterou by bylo možné aplikovat na evropské podmínky.

4.2.8 Zejména by bylo žádoucí s pomocí moderních technologií provést **souhrnné posouzení potenciálu geologických zdrojů** a také posouzení schopnosti geologických průzkumů jednotlivých států poskytovat prvotřídní údaje o nerostných zdrojích, informace a odborné znalosti. Měla by být vytyčena konkrétní činnost na podporu získávání geologických údajů (pro účely tohoto stanoviska tento termín zahrnuje všechny údaje související s geologií, např. geochemické a geofyzické údaje) a prováděna pomocí budoucích rozšíření globálního monitorování životního prostředí a bezpečnosti (GMES Land Services) a/nebo Evropského fondu pro regionální rozvoj. Komise by měla provést formální přezkoumání situace v členských státech.

4.2.9 Evropské instituce by měly **podporovat české, švédské a španělské předsednictví při akcích**, především:

- během švédského předsednictví Rady EU by se měla uskutečnit konference o osvědčených postupech v územním plánování a udržitelném hospodaření s půdou po ukončení těžební činnosti;
- konference v Rovaniemi ve Finsku o průzkumu a těžbě, která se bude konat v prosinci 2009 a na které by měly hrát důležitou roli osvědčené postupy, jak pomáhat rozvoji průzkumu v Evropě;
- s pomocí programu EU pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX) by měla být připravena konference o průzkumu v jihovýchodní Evropě a na Balkáně.

4.2.10 **Výzkum a technologický rozvoj surovin by se měly stát prioritou, přičemž by měl být kladen zvláštní důraz na technologie slučitelné s přísnou politikou zachování zdrojů.** Je třeba šířit **osvědčené postupy** v oblasti **průzkumu, čistší produkce a recyklace** a zaměřit se především na zavádění postupů, které využívají tržně orientované a hospodářsky realizovatelné podněty. Strategický výzkumný program a prováděcí plán, které navrhla Evropská technologická platforma pro udržitelné nerostné zdroje, by mohly sloužit jako výchozí bod tohoto úsilí.

4.3 *Třetí pilíř: optimalizace spotřeby primárních surovin v EU*

4.3.1 Veřejné mínění má za to, že hlavní odpovědnost za environmentální podmínky nesou právnické osoby, tedy těžební podniky a obchodní společnosti, ale ve skutečnosti nese odpovědnost

celá společnost, neboť spotřebovává zboží, v němž jsou tyto zdroje obsaženy.

Evropští občané si musí být vědomi, že naše existence závisí na využívání nerostných zdrojů, ale současně **je velmi důležitá ochrana životního prostředí a podpora odpovědné spotřeby surovin.**

4.3.2 Zavádění politik a praktických opatření orientovaných na optimální využití surovin nemůže probíhat izolovaně, nezávisle na oprávněných zájmech mimo EU. Musí zohlednit skutečné schopnosti rozvojových zemí a respektovat nařízení a používání technologie. Právní předpisy REACH byly tvrdě kritizovány několika africkými zeměmi, jež se obávají, že tyto předpisy mohou vést k nepřijatelné diskriminaci vývozu jejich nerostů. K podobné situaci došlo v některých asijských státech, kde Basilejská úmluva o nebezpečných odpadech měla nechtěné důsledky v podobě nárůstu počtu nelegálních podniků v odvětví recyklace kovů, které používají nebezpečné postupy, protože byly odříznuty od povolených zdrojů surovin.

4.3.3 Evropský výzkum a průmyslová odvětví je třeba stimulovat k **vývoji náhradních materiálů za kritické suroviny**. Za tímto účelem by měl být existující seznam základních kovů a surovin předmětem podrobného výzkumu, který by v rámci sedmého rámcového programu pro výzkum zahájila Evropská komise s cílem dodat podklady pro nové ekologické technologie a environmentálně bezpečné produkty.

4.3.4 Proces recyklace by neměl být chápán jako pouhý administrativní úkol, ale jako regulační rámec doplněný o obchodní přístup na komerčním základě. K zavedení této zásady je třeba mít:

- právní rámec pro sběr, třídění, manipulaci a recyklaci průmyslového a domovního odpadu;
- pobídky pro spotřebitele, aby se zapojili do recyklačních aktivit;
- vhodné specializované národní a mezinárodní sítě pro sběr, skladování a průmyslovou recyklaci;
- náležitě zavedené řízení odpadů na komerčním základě, organizované místní správou nebo regionálními orgány.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Reakce na krizi v evropském automobilovém průmyslu

(KOM(2009) 104 v konečném znění)

(2009/C 277/20)

Hlavní zpravodaj: pan ZÖHRER

Dne 25. února 2009 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Reakce na krizi v evropském automobilovém průmyslu

KOM(2009) 104 v konečném znění.

Dne 23. března 2009 pověřilo předsednictvo Poradní komisi pro průmyslové změny přípravou podkladů na toto téma. Zpravodajem byl pan ZÖHRER, spoluzpravodajem pan GLAHE.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana ZÖHRERA hlavním zpravodajem na plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), a přijal následující stanovisko 141 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Souvislosti a obsah dokumentu Komise

1.1 Automobilový průmysl byl krizí zasažen rychleji a silněji než většina ostatních průmyslových odvětví. Z tohoto důvodu zahájila Komise a členské státy v posledních měsících několik iniciativ s cílem pomoci automobilovému průmyslu v této obtížné situaci. Ve sdělení ze dne 25. února 2009 poukazuje Komise na význam dynamického a konkurenceschopného automobilového průmyslu. Kromě prudkého poklesu poptávky po osobních i užitkových vozech a nyní ztíženému přístupu k finančním prostředkům se věnuje Komise i dlouhodobějším strukturálním problémům, které vznikly ještě před krizí.

1.1.1 Prostřednictvím skupiny na vysoké úrovni CARS 21, restrukuralizačního fóra, které se konalo v říjnu 2007, a řadou malých pracovních skupin se Komise již delší dobu věnuje výzvám automobilového průmyslu. Výbor již svou informační zprávou na téma současné situace a vyhlídek evropského automobilového průmyslu (CCMI/046 – stanovisko k tématu Evropský automobilový průmysl: současná situace a vyhlídky (CESE 1065/2007 fin rev.)) z prosince 2007 významně přispěl k této debatě a v současné době ještě vypracovává stanovisko o dodavatelích a navazujících trzích automobilového průmyslu (CCMI/059 – stanovisko k tématu Trhy se součástkami a trhy navazující na automobilový průmysl).

1.2 V druhé části sdělení popisuje Komise, jaká opatření byla přijata na úrovni Společenství a v členských státech v rámci plánu evropské hospodářské obnovy a specificky pro automobilový průmysl, a jaká opatření jsou ještě plánována.

2. Připomínky a závěry

2.1 Výbor vítá sdělení Komise. Ze sdělení vyplývá, že Komise a členské státy jsou připraveny automobilový průmysl v této dramatické situaci podpořit. Dokument poukazuje na nutnost

koherentního a vyjednaného rámce, aby bylo na jedné straně zabráněno protekcionistickým tendencím, a na druhé straně formulovány společné cíle.

2.2 V současné krizi je třeba jednat rychle. Některá opatření musejí být urychleně provedena, aby zejména MSP z oblasti dodavatelského průmyslu byly ochráněny před kolapsem a aby byly umožněny naléhavě nutné investice.

2.2.1 V první řadě je třeba zajistit rychlý a cílený přístup k dostatečně vysokým finančním prostředkům prostřednictvím bank, EIB nebo prostřednictvím pomoci či garancí a záruk členských států.

2.2.2 Přesto však bude pravděpodobně docházet k insolencím. Výbor vyzývá Komisi a členské státy, aby přezkoumaly úpadkové právo v tom smyslu, zda je podporována další existence podniků.

2.3 Největší výzvou v krizi je však zajistit práci. Jde o to, zamezit nezaměstnanosti a udržet „know how“ v průmyslu. V členských státech existují rozdílná opatření k překlenutí časově omezených narušení přísunu zakázek (např. zkrácená pracovní doba). V některých členských státech však takové možnosti bohužel neexistují, což má za následek masivní rušení pracovních míst. Výbor proto vyzývá k podpoře dalšího zaměstnávání pracovníků prostřednictvím osvědčených postupů a cílených podpor. Doba nižšího vytížení pracovníků musí být využita pro další školení pracovníků.

2.3.1 Výbor vítá úsilí, které bylo vyvinuto v rámci ESF s cílem zajistit financování opatření pro zajištění zaměstnanosti. Podporuje návrh upravit v souladu s krizí uplatňování Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci (EFG). Jelikož je možné, že prostředky k tomu vyhrazené ve výši 500 miliard EUR nevystačí, navrhuje Výbor jejich navýšení na 1 miliardu EUR (viz stanovisko CCMI/063).

2.3.2 Pracovníci, kteří jsou krizí a s ní spojeným rušením míst nejvíce postiženi, jsou pracovníci se smlouvami na dobu určitou a dočasně najímaní pracovníci. Výbor navrhuje přijetí zvláštních opatření pro tyto skupiny pracovníků a rychlé přizpůsobení právního rámce, zejména pro dočasně najímané pracovníky.

2.4 Je zapotřebí pobídek, které zvýší poptávku. Přitom je třeba zohlednit, aby všechny finanční nebo daňové iniciativy (např. šrotovací prémie) podpořily a urychlily technologickou přeměnu odvětví (energetická účinnost přístrojů, snížení emisí). Dále žádá Výbor členské státy, Komisi, ECB a také sociální partnery, aby vytvořily makroekonomické rámcové podmínky, které se zaměří na zajištění příjmů a posílí tak domácí poptávku.

2.5 V souvislosti s dlouhodobými strukturálními problémy poukazuje Výbor na informační zprávu své *Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)* o situaci a výhledech automobilového průmyslu z listopadu 2007. V této zprávě jasně popisuje, před jakými výzvami tento průmysl stojí, a že lze předpokládat důkladnou proměnu odvětví, která z důvodu současné krize proběhne urychleně.

2.5.1 Nejprve krize a státní podpůrná opatření způsobily zejména přesun podílů trhu k menším, ekologičtějším a ekonomičtějším modelům. Toto má podstatné dopady na vytváření hodnot výrobců a dodavatelů a trvale to ovlivní toto odvětví.

2.5.2 Pokud chce odvětví vyjít nakonec z krize posíleno, musí být právě nyní zvýšeno úsilí v oblasti výzkumu a vývoje, inovací a kvalifikace pracovníků. To je zodpovědností jak podniků, tak i členských států a Společenství. Výbor proto podporuje iniciativy navržené Komisí.

2.5.3 Je třeba dávat pozor, aby se strukturální problémy neomezily na otázku nadměrných kapacit. V Evropě proběhlo v posledních letech značné odbourávání kapacit (zejména ve Španělsku, Portugalsku, Velké Británii). V této otázce existují mezi jednotlivými výrobci velké rozdíly a rozlišné názory. Nadměrná kapacita je částečně součástí systému (např. změna modelu, vnitřní konkurence). Právě nyní však hrozí nebezpečí, že krize způsobí masivní snížení kapacit, a později, až poptávka opět stoupne, to

může vést k nízkým kapacitám a k většímu dovozu. Výbor proto navrhuje, aby tato otázka byla projednána v rámci skupiny na vysoké úrovni CARS 21.

2.5.4 Zejména američtí výrobci se nacházejí v hluboké strukturální krizi. Výbor vítá snahy Komise o účinnou politickou odpověď na související problémy GM Europe a jejich dodavatelů, která spočívá v tom, že koordinuje činnosti příslušných států. EU se musí naléhavě snažit o to, aby USA a General Motors daly evropské části podniku (OPEL/Vauxhall/Saab) šanci na přežití.

2.5.5 Pro zvládnutí existujících výzev bude dle Výboru nutné, aby podniky, členské státy a Evropská unie společně vyvíjely další úsilí. Výbor proto podporuje návrhy Komise provést výsledky konzultací v rámci CARS 21 a vyvíjet další aktivitu. Souhlasí s pokračováním procesu, který v souladu s lisabonskou strategií podporuje dlouhodobější evropskou průmyslovou politiku.

2.5.6 Výbor poukazuje kromě toho na význam navazujících trhů (stanovisko na toto téma se vypracovává a bude v brzké době přijato). Navrhuje, aby v návaznosti na zkušenosti CARS 21 byla vytvořena skupina na vysoké úrovni, která by se zabývala specifickými výzvami subjektů v navazujícím odvětví.

2.5.7 Evropské partnerství pro předvídaní změn v automobilovém průmyslu, které vytvořila Komise, je důležitým krokem k tematizaci sociálních dopadů restrukturalizace. Výbor vzhledem k dramatickému vývoji vyzývá zúčastněné sociální partnery a Komisi, aby zavedli skutečný a účinný sociální dialog.

2.6 Základem dalšího úspěchu evropského automobilového průmyslu je volný přístup na světové trhy a spravedlivá hospodářská soutěž. Výbor proto vítá záměr Komise prohloubit dialog s obchodními partnery. Zejména je třeba sledovat vývoj v USA a v Asii, aby byly zaručeny stejné podmínky, to, že nebudou použita protekcionistická a diskriminační opatření, a také účinná ochrana duševního vlastnictví. V současné době zdůrazňuje Výbor, že právě v souvislosti s uzavřením dohody o volném obchodu s Jižní Koreou je třeba trvat na tom, aby byl pro evropský automobilový průmysl vytvořen vyvážený rámec. Současný stav vyjednávání nezohledňuje cíl odstranění necelných překážek obchodu pro evropské producenty.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států

(KOM(2008) 869 v konečném znění – 2008/0252 (CNS))

(2009/C 277/21)

Samostatný zpravodaj: **pan JANSON**

Dne 3. února 2009 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států

KOM(2008) 869 v konečném znění – 2008/0252 (CNS).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. dubna 2009. Zpravodajem byl pan JANSON.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 193 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Podle čl. 128 odst. 2 Smlouvy o ES musí být platnost hlavních směrů politik zaměstnanosti pro rok 2009 potvrzena rozhodnutím Rady po konzultaci s Evropským parlamentem, Výborem regionů a EHSV.

1.2 EHSV souhlasí s návrhem potvrdit pro rok 2009 platnost hlavních směrů politik zaměstnanosti pro období let 2008–2010 se zohledněním uvedených připomínek.

1.3 Národní programy reforem by měly být v souvislosti s politikou zaměstnanosti a právy a povinnostmi zaměstnanců ambicióznější.

1.4 Je nezbytné klást větší důraz na začlenění mladých lidí na trh práce a nadále důrazně bojovat proti diskriminaci.

1.5 Přejít k hospodářství založenému na znalostech vyžaduje daleko rozhodnější úsilí zaměřené na odbornou přípravu a celoživotní vzdělávání. Je důležité důsledněji integrovat investice do výzkumu, vývoje a inovací.

1.6 Podle Výboru hlavní směry politik zaměstnanosti dostatečně nezohledňují otázky rovného postavení žen a mužů a sladění pracovního a rodinného života.

1.7 Hospodářská krize přinese vyšší nezaměstnanost a nižší podíl zaměstnanosti a bude EU nepřímo brzdít v uskutečnění jejich cílů v oblasti politiky zaměstnanosti.

1.8 Je důležité, aby členské státy daly přednost těm hlavním směrům, které jsou důležité pro zaměstnanost a růst: 1) provádět politiky zaměstnanosti, jejichž cílem je dosažení plné zaměstnanosti, zlepšení kvality a produktivity práce a posílení sociální

a územní soudržnosti; 2) zajistit inkluzivní trhy práce, zvýšit přitažlivost práce a zajistit, aby se osobám hledajícím zaměstnání, včetně osob znevýhodněných, a neaktivním osobám vyplatilo pracovat; a 3) zvýšit a zkvalitnit investice do lidského kapitálu⁽¹⁾.

1.9 EHSV zdůrazňuje, že by do všech fází vypracování a uplatňování hlavních směrů měli být zapojeni sociální partneři a občanská společnost.

2. Stručný obsah dokumentu Komise

2.1 Hlavní směry představují závazky jednotlivých členských států na úrovni EU a stanovují celkové cíle, které musí členské státy uskutečnit prostřednictvím svých Národních programů reforem. Platnost integrovaných obecných směrů vyprší na konci prvního tříletého cyklu a bude ji třeba potvrdit pro příští cyklus.

2.2 Podle Komise členské státy během prvního tříletého cyklu (2005–2008) usilovaly o rychlejší provádění strukturálních reforem. Reformy ve smyslu Lisabonské strategie pomohly zvýšit růstový potenciál hospodářství členských států EU. Pomohly také zvýšit odolnost evropského hospodářství vůči vnějším šokům, jako jsou vyšší ceny energií a komodit a kolísání směnných kurzů.

2.3 Nový směr Lisabonské strategie se zaměřením na partnerství mezi úrovní EU a úrovní jednotlivých členských států se podle Komise osvědčil. Komise se domnívá, že integrované hlavní směry proto plní svou úlohu a nepotřebují přepracovat.

3. Předchozí připomínky EHSV

3.1 EHSV analyzoval hlavní směry a jejich nedostatky ve svém stanovisku z loňského roku⁽²⁾. Tato analýza je nadále platná.

⁽¹⁾ Integrované hlavní směry č. 17, 19 a 23 (KOM(2007) 803 v konečném znění, ČÁST V).

⁽²⁾ Viz stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politiky zaměstnanosti členských států (na základě článku 128 Smlouvy o ES) ze dne 13. února 2008 (Úř. věst. C 162, 25.6.2008), zpravodaj: pan GREIF.

3.2 Výbor v ní zastával názor, že Národní programy reforem nejsou v souvislosti s politikou zaměstnanosti a právy a povinnostmi zaměstnanců dostatečně ambiciózní. To souvisí se skutečností, že si členské státy v rámci stávajících hlavních směrů mohou vytyčit své vlastní cíle, a proto existují obavy, že opatření v oblasti politiky zaměstnanosti již nebude možné posuzovat na základě jasných a vyčíslitelných cílů.

3.3 Je nezbytné položit větší důraz na začlenění mladých lidí na trh práce a nadále důrazně bojovat proti diskriminaci na základě věku, zdravotního postižení nebo etnického původu.

3.4 Pokud se EU má stát hospodářským prostorem založeným na znalostech, bude přechod k hospodářství založenému na znalostech vyžadovat daleko rozhodnější úsilí zaměřené na odbornou přípravu a celoživotní vzdělávání, aby bylo možné se přizpůsobit novým technologiím a restrukturalizovat přitom průmyslovou základnu a pomoci jednotlivcům získat přenositelné znalosti. Za tímto účelem se musí postupovat důsledněji v souvislosti s integrací investic do výzkumu, vývoje a inovací, aby se jednak stimulovala ekonomika a jednak byla vytvořena i nová pracovní místa⁽³⁾.

3.5 Hlavní směry politik zaměstnanosti dostatečně nezohledňují otázky rovného postavení žen a mužů a sladění pracovního a rodinného života. To je důležité s ohledem na vyřešení problémů souvisejících s demografickou změnou a se stárnoucími zaměstnanci.

3.6 Výbor kromě toho zdůraznil význam odpovídajících finančních prostředků na národní a evropské úrovni, aby bylo možné opatření v oblasti politiky zaměstnanosti úspěšně provést.

4. Obecné připomínky

4.1 Z krátkodobého a střednědobého hlediska přinese hospodářská krize vyšší nezaměstnanost a nižší podíl zaměstnanosti a bude EU nepřímo brzdit v uskutečnění cílů v rámci lisabonského procesu.

4.2 Přestože bylo ještě před krizí dosaženo určitého pokroku, jsou rozdíly v dosažení cílů a provádění různých opatření v jednotlivých členských státech a mezi nimi nadále velkým problémem, který se kvůli hospodářské krizi ještě více vyostřuje.

4.3 Chtějí-li se členské státy vyvarovat hluboké recese 30. let minulého století, je podle Výboru důležité, aby přednostně uplatňovaly ty hlavní směry, které jsou pro zaměstnanost a růst klíčové. Krize nejvíce postihne ty země, jejichž vlády neusilovaly o podporu zaměstnanosti v hospodářství, nýbrž uplatňovaly stejnou politiku jako za příznivého stavu ekonomiky.

4.4 V této souvislosti jsou relevantní následující hlavní směry: 1) provádět politiky zaměstnanosti, jejichž cílem je dosažení plné zaměstnanosti, zlepšení kvality a produktivity práce a posílení sociální a územní soudržnosti; 2) zajistit inkluzivní trhy práce, zvýšit přitažlivost práce a zajistit, aby se osobám hledajícím zaměstnání, včetně osob znevýhodněných, a neaktivním osobám vyplátilo pracovat; a 3) zvýšit a zkvalitnit investice do lidského kapitálu⁽⁴⁾.

4.5 V tomto ohledu je mimořádně důležité, aby Komise a další zainteresované strany neprodleně zjednodušily pravidla pro využívání strukturálních fondů, Evropského sociálního fondu a Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci, a bylo tak možné financovat uplatňování hlavních směrů politik zaměstnanosti. EHSV opět zdůrazňuje význam odpovídajících finančních prostředků na národní a evropské úrovni, aby byla dána přednost iniciativám v oblasti zaměstnanosti.

4.6 EHSV by uvítal významnější úlohu Komise jak při vypracování evropských a národních cílů, tak i v procesu monitorování a hodnocení. Tím by každoroční zprávy v rámci národních programů reforem členských států získaly na váze.

4.7 EHSV zdůrazňuje, že by do všech fází vypracování a uplatňování hlavních směrů měli být zapojeni sociální partneři a občanská společnost.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽³⁾ EHSV se v minulosti touto problematikou zabýval. Viz např. následující stanoviska EHSV:

- stanovisko ze dne 12. července 2007 k tématu Investice do znalostí a inovace (Lisabonská strategie), zpravodaj: pan Wolf (Úř. věst. C 256, 27.10.2007),
- stanovisko ze dne 26. února 2009 k tématu Spolupráce a předávání znalostí mezi výzkumnými organizacemi, průmyslem a malými a středními podniky – důležitá podmínka pro inovace, zpravodaj: pan Wolf (Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 8).

⁽⁴⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 92/85/EHS o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň

(KOM(2008) 637 v konečném znění – 2008/0193 (COD))

(2009/C 277/22)

Zpravodajka: **paní HERCZOG**

Dne 7. listopadu 2008 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 92/85/EHS o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň

KOM(2008) 637 v konečném znění – 2008/0193 (COD).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. dubna 2009. Zpravodajkou byla paní HERCZOG.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 82 hlasy pro, 37 hlasů bylo proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor podporuje návrh nové směrnice, jejímž cílem je zvýšení ochrany těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň, který vypracovala Komise.

1.2 Výbor tuto iniciativu vnímá jako možnost posílit právní předpisy, které ženám umožňují nejen náležitě se po porodu zotavit, ale podporují je v kojení a pomáhají vytvářet silné pouto mezi matkou a novorozencem.

1.3 Nejisté pracovní podmínky během těhotenství a kojení jsou pro Výbor nepřijatelné. V tomto smyslu je třeba ženy povzbuzovat, aby o svém těhotenství daly vědět, jakmile se o něm dozvědí, aby jakékoli zdravotní či bezpečnostní riziko mohlo být vyhodnoceno a eliminováno. Zvláštní pozornost je nutno věnovat rizikům ohrožujícím plodnost mužů i žen, ale i samotný plod.

1.4 Výbor se dále vyslovuje pro zvláštní podporu rodičům a dětem se zvláštními potřebami nebo těm, které se nacházejí ve zvláštní situaci, jako jsou např. předčasně narozené, zdravotně postižené, či nemocné děti, vícečetné porody, hospitalizace, ale i adopce a pěstounská péče atd.

1.5 Výbor souhlasí s Komisí, že těhotné zaměstnankyně by měly mít zaručenou minimální dobu placené mateřské dovolené v délce 18 týdnů. Požaduje však, aby Komise přihlédla k sociální platformě ⁽¹⁾ – včetně doporučení Evropské lobby žen –, i k doporučením WHO ⁽²⁾ a UNICEF ⁽³⁾, jež jsou založena na tom, že pro matku i kojence je kvůli zdravotní prevenci velmi prospěšné, když jsou děti výhradně kojeny v prvních šesti měsících života. Proto doporučuje nalezení právních i praktických řešení, která v časové i prostorové rovině kojení usnadní.

1.6 Na druhé straně je Výbor přesvědčen, že placené volno z důvodu nemoci při těhotenství by na celkovou délku mateřské dovolené nemělo mít žádný vliv, ale vyzývá Komisi, aby specifikovala, které období před porodem je myšleno.

⁽¹⁾ Společný postoj řídicí skupiny sociální platformy k pozměňovacím návrhům ke směrnici, kterou se mění směrnice Rady 92/85/EHS o mateřské dovolené, 19. února 2009.

⁽²⁾ Jako obecné doporučení pro veřejné zdraví by měli kojenci být výhradně kojeni v prvních šesti měsících života pro dosažení optimálního růstu, rozvoje a zdraví. Global Strategy on Infant and Young Child Feeding (Obecná strategie výživy kojenců a malých dětí) - A55/15, odstavec 10, na: http://www.who.int/nutrition/topics/infantfeeding_recommendation/en/index.html. Viz také Michael S. Kramer, Ritsuko Kakuma: The optimal duration of exclusive breastfeeding - A systematic review (optimální trvání výhradního kojení – systematický přehled), Světová zdravotnická organizace, 2002, na: http://www.who.int/nutrition/topics/optimal_duration_of_exc_bfeeding_review_eng.pdf.

⁽³⁾ Viz <http://www.unicef.org>.

1.7 Výbor vítá návrh, aby členské státy přijaly nutná opatření na ochranu těhotných či kojících zaměstnankyň, ve smyslu čl. 2 (4) původní směrnice, před důsledky nezákonného propuštění.

1.8 Výbor souhlasí, že by ženy měly mít právo vrátit se do zaměstnání na stejné nebo odpovídající pracovní místo za stejných podmínek a mít prospěch ze zlepšení pracovních podmínek, na které by měly během své nepřítomnosti nárok.

1.9 Výbor se důrazně vyslovuje pro to, aby výše odměny během mateřské dovolené odpovídala předchozímu platu. Toto ustanovení je nejen nutností, ale i způsobem uznání hodnoty mateřství.

1.10 S ohledem na soulad se společnými zásadami flexikurity a celoživotním přístupem je Výbor přesvědčen, že na návrh je třeba pohlížet v kontextu obtíží při péči o malé děti do dvou let věku (5). V této souvislosti se ukázalo jako přínosné využívání pružné pracovní doby pro rodiče, vyjednané všemi partnery.

1.11 Mateřskou dovolenou jako způsob ochrany těhotenství a mateřství je třeba důsledně odlišovat od rodičovské dovolené. Hlavním cílem navrhované doby 18 týdnů je umožnit zotavení po porodu a zaručit minimální dobu kojení a vytváření silných pout mezi matkou a novorozencem. Výbor podtrhuje význam rodičovské dovolené jako příležitosti obou rodičů strávit s dětmi dostatečné množství času, ale je přesvědčen, že by měla navazovat na mateřskou dovolenou, a že by se mělo umožnit také otcům, aby této příležitosti využili.

1.12 Výbor by při této příležitosti rád navrhl, aby byly zváženy iniciativy, které by prarodičům a dalším členům nejužší rodiny umožnily starat se o děti, pokud si to zaměstnaní rodiče také přejí a za předpokladu, že je to v zájmu dítěte. Toto opatření by

(4) Viz směrnici Rady 92/85/EHS ze dne 19. října 1992, čl. 2 Definice, Pro účely této směrnice:

- „těhotnou zaměstnankyní“ se rozumí těhotná zaměstnankyně, která uvědomí svého zaměstnavatele o svém stavu v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi;
- „zaměstnankyní krátce po porodu“ se rozumí každá zaměstnankyně krátce po porodu ve smyslu vnitrostátních právních předpisů nebo zvyklostí, která uvědomí svého zaměstnavatele o svém stavu v souladu s uvedenými právními předpisy a/nebo zvyklostmi;
- „kojící zaměstnankyní“ se rozumí každá kojící zaměstnankyně ve smyslu vnitrostátních právních předpisů nebo zvyklostí, která uvědomí zaměstnavatele o svém stavu v souladu s uvedenými právními předpisy nebo zvyklostmi.

(5) Lamb, M. E., Ahnert, L., „Nonparental child care: Context, concepts, correlates and consequences“ (Nerodičovská péče o dítě: kontext, koncepce, souvztažné jevy a následky), ve: Damon, W., Lerner R. M., Renninger K. A., Sigel T. E. (eds.), *Handbook of Child Psychology* (Příručka dětské psychologie), sv. 4. Child Psychology in Practice (Dětská psychologie v praxi), Hoboken, N. J. a Willey, Chichester, 2006, s. 950–1016.

příspělo k řešení potřeb trhu práce a rovněž ke sladění pracovního, soukromého a rodinného života. Tato časově omezená doplňková péče ze strany členů rodiny nezbavuje stát povinnosti poskytovat denní péči dostatečnou z hlediska kvantity i kvality.

1.13 Výbor uznává význam holistického a celkového přístupu k těmto otázkám, aby bylo možné vnímat celkový kontext a dosáhnout hospodářského a sociálního rozvoje. V této souvislosti by tvůrci politik měli zvážit různé potřeby, protichůdné hodnoty a střety zájmů v těchto oblastech:

- demografické otázky (včetně nízké porodnosti i rychle přibývajících počtu důchodců);
- potřeby trhu práce;
- vzdělávání a celoživotní učení;
- rovné příležitosti mužů a žen;
- sladění pracovního, soukromého a rodinného života;
- dostupná, cenově přijatelná a vysoce kvalitní péče o dítě;
- aktivní občanství;
- solidarita mezi generacemi;
- boj s chudobou a sociálním vyloučením;
- a nejlepší zájem dítěte (6).

Výbor proto vyzývá evropské instituce a členské státy, aby zvážily nutnost integrovaného přístupu k tomuto legislativnímu návrhu a zabránily zúžení jeho působnosti a dopadů.

1.14 Výbor je toho názoru, že pokud je cílem návrhu sladování, nelze mateřskou dovolenou vnímat odděleně od řady stávajících nástrojů ve výše uvedených oblastech.

1.15 V tomto ohledu hrají klíčovou roli sociální partneři coby hlavní aktéři trhu práce. Dle názoru Výboru se musí do tohoto procesu aktivně zapojit také občanská společnost, a to zajištěním toho, aby členské státy prováděly tuto směrnici, a také podporováním uvedeného celkového přístupu všemi možnými způsoby.

(6) V kontextu strategie Komise *Směrem ke strategii EU o právech dítěte* zahájené dne 4.7.2006 (<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12555.htm>).

2. Obecné souvislosti

2.1 Cílem návrhu směrnice, kterou se mění směrnice 92/85/EHS, je zlepšit ochranu poskytovanou těhotným zaměstnankyním a zaměstnankyním krátce po porodu a/nebo kojícím zaměstnankyním. Tato ochrana je nutná z několika důvodů. Délka mateřské dovolené je ovlivněna mnoha faktory, které je třeba vzít v úvahu při její právní úpravě. Dřívější směrnice zaručuje minimálně 14 týdnů mateřské dovolené v celku a také stanovuje požadavky na zdraví a bezpečnost na pracovišti za účelem ochrany těhotných žen a žen krátce po porodu nebo kojících. Ženy nemohou během mateřské dovolené dostat výpověď. Podle čl. 2 odst. 7 předcházejícího právního nástroje, tj. směrnice 76/207/EHS, má žena nárok vrátit se po mateřské dovolené na stejné nebo rovnocenné pracovní místo. Jakékoliv znevýhodnění ženy znamená diskriminaci.

Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006–2010 (7) obsahuje závazek revidovat existující legislativu EU. Směrnice 92/85/EHS nebyla zahrnuta do projektu přepracování a proto musí být revidována nyní.

2.2 V březnu 2006 zdůraznila Evropská rada potřebu lepší rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem pro dosažení hospodářského růstu, prosperity a konkurenceschopnosti a schválila Evropský pakt pro rovnost žen a mužů (8). Evropský parlament mnohokrát vyzýval, aby byly stávající právní předpisy týkající se ochrany těhotných zaměstnankyň a poskytování rodičovské dovolené zlepšeny a aby byla přijata opatření pro lepší sladění pracovního, soukromého a rodinného života. Například ve svém usnesení ze dne 21. února 2008 o demografické budoucnosti Evropy (9) vyzval Parlament členské státy, aby přijaly osvědčené postupy, pokud jde o délku mateřské dovolené, a uvedl, že krivky porodnosti lze pozitivně ovlivnit pomocí koordinovaných veřejných politik vytvářejících materiální a psychologické prostředí příznivé pro rodinu a děti. Již v dřívějším usnesení ze dne 27. září 2007 (10) vyzval Parlament členské státy, aby rovnoměrně rozložily náklady mateřské a rodičovské dovolené a uvítal konzultace se sociálními partnery. Vyzval členské státy k boji proti diskriminaci těhotných žen na trhu práce a k zajištění vysoké

úrovně ochrany matek. V březnu 2008 Evropská rada opětovně zdůraznila, že pro sladění práce a soukromého a rodinného života žen i mužů je třeba vyvinout další úsilí (11).

Směrnice je desátou samostatnou směrnicí, na kterou se vztahuje čl. 16 odst. 1 rámcové směrnice 89/391/EHS o bezpečnosti a zdraví zaměstnanců při práci. Její nyní navrhovaná revize zahrnuje rozšíření právního základu o článek 141 Smlouvy o založení ES týkající se rovného zacházení.

2.3 Občané a zástupci občanské společnosti konzultovaní Komisí vyjádřili své obavy, že mít děti má mnohem větší dopad na pracovní vyhlídky žen nežli mužů. Míra zaměstnanosti žen s nezaopatřenými dětmi dosahuje pouze 65 % v porovnání s 91,7 % u mužů. Ženy musí čelit následkům stereotypních předpokladů ohledně jejich domácích povinností a jejich zaměstnaneckých schopností (12). To může mít za následek menší počet žen, které se po narození dítěte vrátí na trh práce.

3. Obecné připomínky

3.1 Komise vyslovila ve svém sdělení z roku 2006 (13) názor, že práva dětí jsou pro EU prioritou a že členské státy jsou povinny respektovat Úmluvu OSN o právech dítěte (UNCRC) a její opční protokoly i rozvojové cíle tisíciletí. V březnu 2006 požádala Evropská rada členské státy, aby „přijaly nezbytná opatření k rychlému a významnému snížení dětské chudoby a poskytly tak všem dětem rovné příležitosti bez ohledu na jejich sociální zázemí“ (14). V souvislosti s tímto tématem to znamená poskytnout všem dětem možnost být kojeny, řádnou péčí od jejich přímého opatrovníka v souladu s potřebami jejich rozvoje a případně přístup k dostupné, flexibilní, vysoce kvalitní a cenově přijatelné denní péči.

3.2 Politika zaměstnanosti EU podporuje celoživotní přístup k práci a uznává, že pracovníci mají v různých etapách svého života různé potřeby a priority. Směrnice o ochraně během těhotenství, mateřské dovolené a kojení musí tento celoživotní přístup zohlednit.

(7) Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006–2010 (KOM(2006) 92 v konečném znění).

(8) Viz příloha II k závěrům předsednictví zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 23. a 24. března 2006 na: http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/89013.pdf.

(9) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 21. února 2008 o demografické budoucnosti Evropy (2007/2156 (INI) (A6-0024/2008) na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0066&language=EN>.

(10) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 27. září 2007 o rovnosti žen a mužů v Evropské unii - 2007 (2007/2065(INI) (P6_TA(2007)0423) <http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=2&procnum=INI/2007/2065>.

(11) Viz Závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 13. a 14. března 2008 na: http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/de/ec/99410.pdf.

(12) Sdělení Komise Shrnutí pro občany – lepší ustanovení o mateřské dovolené určená na podporu sladění rodinného a profesního života (ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=611&langId=en); společný postoj k přezkumu směrnice Rady 96/34/ES ze dne 3. června 1996 o Rámcové dohodě o rodičovské dovolené uzavřené v rámci sociální platformy, leden 2009.

(13) Směrem ke strategii EU o právech dítěte (KOM(2006) 367 v konečném znění).

(14) Viz odstavec 72 závěrů předsednictví – ze dne 23. a 24. března 2006 (odkaz v pozn. pod čarou č. 6).

3.3 Jak uvádí Evropská lobby žen: „Ustanovení o mateřství jsou specifická pouze pro ženy. Je nezbytné, aby tvůrci politických opatření, zaměstnavatelé i společnost jako celek vyjadřovali uznání a podporu tělesné stránce porodu, poporodním procesům a kojení“⁽¹⁵⁾. Jak je uvedeno výše, má Evropa samozřejmě právní rámec, který zakazuje diskriminaci na základě pohlaví řadou legislativních opatření. Ženy si ovšem zkracují pracovní dobu nebo si berou delší dovolenou, aby se mohly o své děti postarat, což má za následek nižší mzdy i důchody. Lepší vymáhání stávajících právních předpisů o rovnoprávnosti je tudíž nezbytné.

3.4 Ženy by měly mít flexibilitu při volbě toho, kdy si chtějí vzít mateřskou dovolenou. Na druhé straně by zaměstnavatelé měli mít možnost si své lidské zdroje naplánovat tak, aby došlo ke kompenzaci jejich absence. Při jejich plánování by se mělo přihlídnout k minimální době (alespoň šesti týdnů) volna po porodu⁽¹⁶⁾.

3.5 Návrh by ženám vracejícím se z mateřské dovolené dával právo požadovat pružnou úpravu pracovní doby s požadavkem na to, aby zaměstnavatel takovou žádost posoudil s ohledem na potřeby zaměstnavatele i zaměstnance. Výbor souhlasí s tímto ustanovením.

3.6 Pro dosažení různých cílů strategií EU týkajících se provádění Lisabonské strategie, barcelonských cílů, ale také demografické situace, mezigenerační solidarity, rovných příležitostí mužů a žen a lepší rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem je potřeba další vyjasnění a harmonizace.

3.7 EU by při své snaze zvýšit počet pracujících žen⁽¹⁷⁾ měla podpořit příležitosti k sladění pracovního, soukromého a rodinného života tak, aby byly transparentním způsobem zohledněny a monitorovány různé potřeby, protichůdné hodnoty a konflikty zájmů.

3.8 Velká část členských států zavedla řadu opatření na podporu lepšího sladění pracovního, soukromého a rodinného života, která jsou odrazem rozdílných potřeb jednotlivých národních pracovních trhů a rozmanitých tradic a kultur v rámci Evropy. Jestliže cílem návrhu je podpořit toto sladění, nelze na mateřskou dovolenou pohlížet odděleně od ostatních nástrojů v této oblasti. Mezi ty patří práce na částečný úvazek, péče o dítě, pružné pracovní uspořádání, rodičovská dovolená a další formy dovolené, jež mají v mnoha případech pro sladění pracovního a rodinného života větší význam.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Hlavním právním základem tohoto návrhu je zdraví a bezpečnost těhotných a kojících žen. Existuje však logický vztah mezi otázkami zdraví a bezpečnosti a i) právem dětí na vhodnou péči,

ii) sloučením rodinného a pracovního života a iii) pracovními a kariérními příležitostmi. Kromě toho si demografická situace v Evropě žádá politiku, která podněcuje a podporuje vyšší míru porodnosti. Otázky, jimiž se tento návrh směrnice zabývá, neexistují jednotlivě. Musejí být vnímány jako komplexní téma, jak je uvedeno v doporučeních.

4.2 Zvláštní pozornost je nutné věnovat rizikům pro plodnost žen i mužů. Obě pohlaví by měla být chráněna před faktory působícími v rámci genetických změn, které způsobují neplodnost a mohou vyvolat malformace zárodku, což je ještě horší.

4.3 Mateřská dovolená jako nástroj na ochranu těhotenství a mateřství musí být jasně odlišena od rodičovské dovolené. Navrhované období 18 týdnů má především za cíl pomoci ženám zotavit se z porodu a zajistit minimální dobu kojení. Výbor tento přístup podporuje, nicméně doporučuje hledat další právní a praktická řešení, která by matkám usnadnila kojení či odstříkávání mléka na pracovišti, aby jim poskytla přiměřený čas na výhradní kojení podle doporučení WHO a UNICEF⁽¹⁸⁾ (např. právo započítat přestávky ke kojení do pracovní doby).

4.4 Ve speciálních případech (předčasný porod, zdravotně postižení či nemocní kojenci, vícečetné porody nebo hospitalizace) Komise navrhuje, aby členské státy byly schopny poskytnout s ohledem na potřebu zvláštní péče delší placenou dovolenou. Výbor je přesvědčen, že tento seznam případů by neměl být vyčerpávající, ale měl by také jednotlivým členským státům poskytnout příležitost vzít v potaz další případy, jako např. císařský řez nebo postnatální komplikace. Také v případech adopce a pěstounství novorozenat je třeba zabezpečit rodičovskou dovolenou.

4.5 V souladu s Úmluvou MOP 183⁽¹⁹⁾ Výbor akceptuje návrh alespoň šesti týdnů dovolené po porodu, ale přeje si podtrhnout, že by se mělo skutečně jednat o minimum. Tato minimální doba je nutná k tomu, aby ženám umožnila se po porodu dostatečně zotavit, podporovala je v kojení a pomáhala vytvářet silné pouto mezi matkou a novorozencem.

4.6 V souladu s Úmluvou OSN o právech dítěte⁽²⁰⁾ by měla Komise provádět paralelní studii, která posoudí dopad navrhovaných opatření na dítě. Musí být postaráno o dobrou výživu dítěte a o jeho osobní pohodu. Blaho dětí a hodnota dětství během této velmi důležité fáze života je rozhodující sama o sobě, ale děti představují pracovní sílu v budoucnosti a nedostatek péče a podpory v této rané životní etapě může vést k neúspěchům ve škole a při pozdější integraci do společnosti.

(15) Návrhy Evropské lobby žen k návrhu směrnice Komise, kterou se mění směrnice 92/85/EHS, leden 2009, s. 2.

(16) Viz odst. 4.5 Konkrétních připomínek.

(17) Konkrétně prostřednictvím uvedené Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost.

(18) Viz poznámky pod čarou 2 a 3.

(19) Viz <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C183>.

(20) Úmluva o právech dítěte přijatá rezolucí Valného shromáždění č. 44/25 dne 20. listopadu 1989, která vstoupila v platnost dne 2. září 1990 v souladu s článkem 49. Na: <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

4.7 Výbor souhlasí s novým ustanovením, podle něhož pracovní neschopnost během těhotenství kvůli nemoci nebo komplikacím v těhotenství by neměla mít žádný dopad na délku mateřské dovolené, ale vyzývá Komisi, aby specifikovala, které období před porodem je myšleno. Ustanovení směrnice, které se týká této otázky, nesmí být dvojnásobné⁽²¹⁾.

4.8 Výbor souhlasí s tím, že by členské státy měly přijmout nutná opatření na ochranu těhotných či kojících zaměstnankyň, ve smyslu čl. 2⁽²²⁾ návrhu původní směrnice, před důsledky nezákonného propuštění.

4.9 Výbor si je vědom toho, že v některých zemích existuje strop příjmů během mateřské dovolené odpovídající množství placeného volna z důvodu nemoci. Nicméně by rád zdůraznil, že nižší příjem než předchozí plat má neblahé účinky a penalizuje ženy za jejich biologickou roli matek a nezohledňuje hodnotu mateřství. Nižší příjem má také dlouhodobější dopady, zejména pokud jde o jejich nároky na důchod.

4.10 Ochrana pracovního místa je příležitostí k zajištění většího počtu porodů, přiměřené délky mateřské dovolené a většího zapojení žen do trhu práce. V této souvislosti je žádoucí flexibilní pracovní doba a opatření. Podle důvodové zprávy směrnice „*křivky porodnosti lze pozitivně ovlivnit pomocí koordinovaných veřejných politik vytvářejících materiální a psychologické prostředí a prostředí, které bude příznivé pro rodinu a děti*“⁽²³⁾.

4.11 Měla by se více podporovat úloha prarodičů a členů širší rodiny jako opatrovníků a „paní na hlídání“, kteří pomáhají pracujícím rodičům. Úloha ostatních členů rodiny by mohla být přínosem pro zapojení starších lidí, zmenšení stresu pracujících rodičů a udržení rodinných svazků, jakož i pro řešení potřeb trhu

práce a přispěním ke sladění pracovního, soukromého a rodinného života. V tomto ohledu by se také měly vzít v úvahu různé iniciativy a programy zabývající se pozitivním rodičovstvím, podporované všemi členskými státy EU, i celá řada dostupných národních programů⁽²⁴⁾. Tato časově omezená doplňková péče ze strany členů rodiny nezbavuje stát povinnosti poskytovat denní péči dostatečnou z hlediska kvantity i kvality.

4.12 Poskytování péče o dítě je pro ženy druhem zaměstnání, ale musí být zaručena její kvalita a standardy. Barcelonské cíle usilují o to, aby do roku 2010 mohlo být alespoň 33 % dětí do věku 3 let a 90 % dětí od 3 let do začátku povinné školní docházky umístěno v zařízeních denní péče, ale žádná zvláštní ustanovení neupravují různé formy péče o děti. Navíc i kdyby 33 % dětí mohlo být umístěno v zařízeních péče o děti, co se stane se zbývajícími 2/3?

4.13 Co se týká kvality péče o dítě, existuje málo informací o neformálních službách péče o dítě poskytovaných v domácnostech chůvami, opatrovatelkami a „au-pairs“, z nichž mnohé jsou nekvalifikované, formálně neregistrované, a zůstávají mimo uznávané monitorovací systémy. Tyto pracovníce nespádají do formálních zaměstnanostních struktur, a proto nemají patřičnou ochranu zaměstnanců. Členské státy a místní orgány by se měly zavázat k zajištění kvalitní péče všech forem. Sociální partneři by měli vyzývat k zavedení předpisů a transparentnosti nejen v profesionální péči o děti, ale také u všech forem domácí a neformální péče, a to podporou a vyžadováním odborného vzdělávání a dohledu. Ke zřízení většího počtu vysoce kvalitních středisek péče o dítě by mohly přispět daňové pobídky. Na základě vysokého počtu žen činných v oblasti péče by zlepšení pracovních podmínek a kvalifikací v tomto odvětví bylo přínosem k celkové strategii EU v této oblasti.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

(21) Nový článek 8, odstavec 5, odkazuje na „čtyři a více týdnů“ (KOM(2008)637 v konečném znění, s. 15).

(22) Viz poznámku pod čarou 4.

(23) Směrnice KOM(2008) 637 v konečném znění, s. 1.

(24) http://www.coe.int/t/dg3/youthfamily/enfance/parenting_en.asp.

PŘÍLOHA

ke stanovisku

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy obdržely alespoň jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů, ale byly v průběhu rozpravy zamítnuty (čl. 54 odst. 3 Jednacího řádu).

Odstavec 1.5

Změnit následovně

„Výbor souhlasí s Komisí, že těhotné zaměstnankyně by měly mít zaručenou minimální dobu placené mateřské dovolené v délce 18 týdnů. Požaduje však, aby Komise přihléděla k sociální platformě – včetně doporučení Evropské lobby žen –, i k doporučením WHO a UNICEF, jež jsou založena na tom, že pro matku i kojence je kvůli zdravotní prevenci velmi prospěšné, když jsou děti výhradně kojeny v prvních šesti měsících života. Proto doporučuje nalezení právních i praktických řešení, která v časové i prostorové rovině kojení usnadní. Co se týče minimální doby placené mateřské dovolené, Výbor doporučuje Evropské komisi, aby svůj návrh přesahující 14 týdnů založila na konkrétních statistikách. Neexistují konkrétní důkazy toho, že současné poskytování 14 týdenní mateřské dovolené je ze zdravotních či bezpečnostních důvodů nepostačující.“

Výsledek hlasování	Hlasy pro: 40	Hlasy proti: 83	Hlasování se zdrželo: 5
---------------------------	---------------	-----------------	-------------------------

Odstavec 1.9

Změnit následovně

„Výbor se důrazně vyslovuje pro to, aby výše odměny během mateřské dovolené odpovídala předchozímu platu. Toto ustanovení je nejen nutností, ale i způsobem uznání hodnoty mateřství. Výbor poznamenává, že výše odměny během mateřské dovolené by sice měla odpovídat předchozímu platu, žádá však EK, aby měla na paměti, že tím vzniknou výrazné dodatečné náklady, a to nejen členským státům, ale rovněž podnikům, především malým a středním, jejichž přežití je za současné ekonomické situace rozhodující.“

Výsledek hlasování	Hlasy pro: 39	Hlasy proti: 79	Hlasování se zdrželo: 3
---------------------------	---------------	-----------------	-------------------------

Odstavec 1.11

Upravit následovně

„Mateřskou dovolenou jako způsob ochrany těhotenství a mateřství je třeba důsledně odlišovat od rodičovské dovolené. Hlavním cílem mateřské dovolené navrhované doby 18 týdnů je umožnit zotavení po porodu a zaručit minimální dobu kojení a vytváření silných pout mezi matkou a novorozencem. Výbor podtrhuje význam rodičovské dovolené jako příležitosti obou rodičů strávit s dětmi dostatečné množství času, ale je přesvědčen, že by měla navazovat na mateřskou dovolenou, a že by se mělo umožnit také otcům, aby této příležitosti využili.“

Výsledek hlasování	Hlasy pro: 41	Hlasy proti: 79	Hlasování se zdrželo: 3
---------------------------	---------------	-----------------	-------------------------

Odstavec 4.3

Upravit následovně

„Mateřská dovolená jako nástroj na ochranu těhotenství a mateřství musí být jasně odlišena od rodičovské dovolené. Navrhované období mateřské dovolené 18 týdnů má především za cíl pomoci ženám zotavit se z porodu a zajistit minimální dobu kojení. Výbor tento přístup podporuje, nicméně doporučuje hledat další právní a praktická řešení, která by matkám usnadnila kojení či odstříkování mléka na pracovišti, aby jim poskytl přiměřený čas na výhradní kojení podle doporučení WHO a UNICEF (např. právo započítat přestávky ke kojení do pracovní doby).“

Výsledek hlasování	Hlasy pro: 41	Hlasy proti: 79	Hlasování se zdrželo: 3
---------------------------	---------------	-----------------	-------------------------

Odstavec 4.9

Upravit následovně

„Výbor si je vědom toho, že v některých zemích existuje strop příjmů během mateřské dovolené odpovídající množství placeného volna z důvodu nemoci. Nicméně by rád zdůraznil, že nižší příjem než předchozí plat má neblahé účinky a penalizuje ženy za jejich biologickou roli matek a nezohledňuje hodnotu mateřství. Nižší příjem má také dlouhodobější dopady, zejména pokud jde o jejich nároky na důchod. Na druhou stranu by EK měla vzít v úvahu s tím související značné zvýšení nákladů na straně členských států i podniků, zejména MSP, jejichž přežití je za současných ekonomických podmínek zcela zásadní.“

Výsledek hlasování	Hlasy pro: 39	Hlasy proti: 79	Hlasování se zdrželo: 3
---------------------------	---------------	-----------------	-------------------------

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2003/48/ES o zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb

(KOM(2008) 727 v konečném znění – 2008/0215 (CNS))

(2009/C 277/23)

Zpravodaj: **pan BURANI**

Dne 2. prosince 2008 se Rada, v souladu s článkem 94 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2003/48/ES o zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb

KOM(2008) 727 v konečném znění – 2008/0215 (CNS).

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 1. dubna 2009. Zpravodajem byl pan BURANI.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 193 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí a závěry

1.1 Cílem návrhu směrnice, který předložila Komise, je rozšířit působnost směrnice 2003/48/ES, jež je v současnosti omezena na úroky z úspor, na řadu nových finančních produktů, které nespádají do právě platných ustanovení, ačkoliv z nich plynou výhody.

1.2 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) plně souhlasí s touto iniciativou, vyjadřuje však rozpaky nad některými administrativními a právními komplikacemi, které nová pravidla způsobují. Komise uznala existenci tohoto problému a učinila vše, co mohla, pro snížení požadavků na minimum. Jedná se o zásadné úsilí, jež však nemohlo být zcela naplněno vzhledem ke složitosti nově stanovených povinností a k potížím při používání ustanovení.

1.3 Důležitým aspektem jsou náklady, které zatíží nejen provozovatele, a tím i trh obecně, ale rovněž orgány daňové správy, a to buď z pohledu řízení nebo v důsledku potřeby přesnějších a rozsáhlejších kontrol. Zjednodušení nejsou vždy snadno proveditelná, zůstávají nicméně i nadále nezbytná. EHSV nicméně připomíná, že spíše než náklady je třeba se znepokojovat kvalitou informací. Výsledkem náročných či komplikovaných předpisů jsou totiž často nekvalitní informace.

1.4 EHSV rovněž upozorňuje na nutnost předejít tomu, aby nová pravidla musela zavést jednostranně pouze EU – pokud nebudou uzavřeny dohody s třetími zeměmi a se „zeměmi dohody“, mohlo by totiž dojít k přesunu velkého objemu operací z Evropy do jiných oblastí. Zároveň vzniká riziko, že se Evropa ocitne vůči zbytku světa v silně nerovnovážné pozici, co se týče hospodářské soutěže. EU by tedy měla zahájit jednání za účelem současného

přijetí analogických opatření na hlavních světových finančních trzích.

2. Úvod

2.1 Směrnice 2003/48/ES stanovila postupy nezbytné pro zdanění úroků z úspor pocházejících z jednoho členského státu, jejichž příjemcem jsou osoby mající bydliště v jiném členském státě. V září 2008 předložila Komise Radě zprávu o dopadech této směrnice založenou na sděleních orgánů daňové správy členských států, která tyto orgány předložily po dvou letech používání směrnice.

2.2 Příznivé závěry této zprávy povzbudily Komisi, aby pokračovala ve své činnosti na postupném vylepšování původní směrnice a zároveň na rozšiřování oblasti její působnosti. Byla tak zavedena nová definice pojmů „skutečný vlastník“ a „platební zprostředkovatel“, byla rozšířena škála finančních produktů, jejichž výhody spadají do působnosti směrnice, a byly přezkoumány nebo změněny četné procedurální aspekty.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV si je vědom značného úsilí, jež Komise vyvinula při vypracování tohoto návrhu, s nímž v obecné rovině vyjadřuje **plný souhlas**. S využitím konzultace členských států a zainteresovaných stran byla vypracována pravidla, jejichž účelem je zlepšit stávající pravidla a zajistit účinné zdanění příjmů, z něhož budou mít prospěch daňové správy členských států, a nepřímo napravit narušení pohybu kapitálu. Vyskytují se však aspekty, k nimž musí EHSV vyjádřit určité výhrady.

3.2 Zdá se, že návrh Komise jako celek zapadá do **postupného přizpůsobování právních předpisů v daňové oblasti situaci**

na finančním trhu, na kterém se před propuknutím současné krize objevila celá řada inovačních produktů s těžko klasifikovatelnými charakteristikami, s nimiž směrnice z roku 2003 nepočítala. Jelikož jsou od takových produktů odlišné, mohly by umožnit obejití právních předpisů v daňové oblasti, a to naprosto legálním způsobem. Je proto logické, že se nová směrnice snaží o vyplnění této právní „skuliny“ tím, že **do pojmu „příjmy z úspor“ (úroky) zahrnuje i některé jiné příjmy z inovačních finančních produktů nebo některých forem životního pojištění, jež by nicméně měly být lépe upřesněny.** EHSV s tímto přístupem souhlasí, poznamenává však, že cílem tohoto rozšíření není zahrnout životní pojištění obecně a starobní a pozůstalostní důchody, neboť ty slouží k dlouhodobému pojištění jasně rizika. Kromě toho vzhledem k rozmanitosti a důmyslnosti inovačních finančních produktů nebude vždy snadné vypočítat výši příjmu, kterou je třeba oznámit, či její zdanitelný základ.

3.3 V úvodní části Komise uvádí, že při vypracovávání návrhu směrnice přihlédla k **administrativní zátěži**, kterou budou pro provozovatele znamenat změny, jež hodlá provést v původní směrnici a jež v této souvislosti konzultovala, v souladu se zásadami subsidiarity a proporcionality uvedenými v článku 5 Smlouvy, s vnitrostátními orgány daňové správy a účelově zřízenou skupinou expertů.

3.3.1 EHSV se však domnívá, že navzdory dobrým úmyslům je slabou stránkou návrhu právě **značné zvýšení administrativní zátěže**, jež pro provozovatele vzniká v souvislosti s nutností změnit elektronické postupy nebo zavést postupy nové. K tomu je třeba dodat, že v některých případech se zdá nejasné, jak nová pravidla zavést, nebo je jejich zavedení obtížné. Návrh obecně vyvolává dojem, že zájmy vnitrostátních daňových správ (které samozřejmě souhlasí, neboť jsou jim ustanovení určena) převládly nad hlediskem, že **každé zvýšení zátěže pro provozovatele nevyhnutelně končí zatížením spotřebitelů**, a obecně tak i trhu. Nelze zapomínat ani na to, že výsledkem obtížně proveditelných předpisů jsou často informace nízké kvality.

3.3.2 EHSV se domnívá, že aniž by byly dotčeny základní koncepce, z nichž návrh vychází, by měly být provedeny pouze takové změny, které – aniž by změnilly dosah opatření – budou užitečné ke **zjednodušení administrativních postupů a snížení nákladů s nimi spojených**; v případě nutnosti se rovněž vloží vysvětlení. To se týká především postupů na zjištění totožnosti a bydliště investorů – změny navržené Komisí stanovují příliš přísné a zatěžující požadavky. EHSV se domnívá, že změny na tomto poli by se měly řídit nedávnými doporučeními skupiny FISCO (*Fiscal Compliance Expert Group*), již ustavila sama Komise jako konzultační orgán a která v souvislosti s žádostmi o osvobození navrhla, aby srážková daň byla dokumentována potvrzením o bydlišti investora, jež vystaví on sám.

3.3.3 V každém případě je třeba, aby byla ve směrnici přímo stanovena jedna zásada, která má zásadní význam, tj. to, že všechny nové postupy, ustanovení a povinnosti by měly začít platit

po vstupu nové směrnice v platnost a neměly by mít zpětný účinek. Elektronické postupy totiž byly naprogramovány na základě platné směrnice – nové požadavky se zpětnou platností by znamenaly zdlouhavé a složité změny.

3.4 Komise si jistě uvědomila složitost požadavků vyžadovaných po provozovatelích – směrnice by měla **vstoupit v platnost tři roky** po datu jejího zveřejnění, což je lhůta, jež se jeví jako rozumná a přiměřená. Zkušenost s předchozí směrnicí však ukázala, že některé členské státy přijaly příslušná právní opatření se značným zpožděním, čímž následně vznikly provozovatelům velké administrativní problémy. Návrh by tedy měl stanovit, že **členské státy jsou povinny zveřejnit prováděcí pravidla nejméně dva roky před vstupem směrnice v platnost.**

3.5 **Rovnost podmínek hospodářské soutěže** se „zeměmi dohody“ uvedená ve 24. bodě odůvodnění směrnice z roku 2003 je cílem, jehož bylo dosaženo pouze částečně, a rozhodně není možné ji použít na země, které k dohodě nepřistoupily. Předložený návrh neuvádí možnost **rozšířit působnost nové směrnice i na třetí země**. Nelze vyloučit případná jednání, jež by vedla k přijetí nové dohody, současná krize na trzích však spíše vede k pochybám o úspěchu takové iniciativy v krátkodobém horizontu. Tím neutrpí pouze rovnost podmínek hospodářské soutěže; mnohem vážnější následky by měl **únik kapitálu**, jehož se obává výše uvedený bod odůvodnění, ale neuvádí ho nový návrh. Podle EHSV nelze doporučit vytváření **nových rozdílů** mezi závazky platebních zprostředkovatelů ve členských státech a v jiných zemích, ať již to jsou „země dohody“, třetí země nebo jiná závislá nebo přidružená území. Tento názor se týká rovněž oznámeného rozšíření směrnice na jiné příjmy.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Návrh obsahuje řadu nových ustanovení týkajících se dokumentace, již je třeba předložit ke **zjištění a prokázání místa daňového bydliště skutečných vlastníků. Čl. 3 odst. 2** zejména kromě data a místa narození požaduje rovněž daňové identifikační číslo⁽¹⁾ (pro něž jednotlivé státy zavedly rozdílnou strukturu), zatímco platná směrnice požaduje buď jedno nebo druhé. Jedním z možných zjednodušení by mohlo být nahrazení (tam, kde to bude možné) daňového identifikačního čísla místem a datem narození, což jsou údaje, které v každém členském státě stačí pro určení totožnosti každého obyvatele.

4.1.1 Dalším zatěžujícím požadavkem je to, že původní **dokumentace** musí být **neustále aktualizována**. EHSV se domnívá, že tento požadavek je téměř neproveditelný a představuje velkou zátěž. Navrhuje proto, aby dokumentace byla považována za trvale platnou, v souladu s normami v oblasti „nejlepších dostupných informací“.

(1) Anglicky TIN (Tax Identification Number), francouzsky NIF (Numéro d'Identification Fiscale).

4.1.2 Z následujících vyjasnění se však zdá, že jak daňové identifikační číslo, tak aktualizace mají fakultativní charakter v tom smyslu, že je třeba je sdělit **pouze pokud je má zprostředkovatel k dispozici**. Pokud by tomu tak bylo, ztratil by smysl původní účel vyslovených námitek, tj. zátěž způsobená postupy.

4.2 Nový čl. 4 odst. 1 rozšiřuje pojem skutečného vlastníka tím, že ho sjednocuje s pojmy stanovenými ve směrnici o praní peněz (2005/60/ES), a pro právní subjekty a právní uspořádání ze třetích zemí stanoví jako povinný přístup založený na „přezkumu“ („look-through“); tyto subjekty a uspořádání jsou uvedeny v příloze I návrhu směrnice. Platba ve prospěch těchto právních subjektů nebo uspořádání je v důsledku toho považována za platbu jejich skutečnému vlastníkovi ve smyslu ustanovení směrnice o praní peněz.

4.2.1 EHSV upozorňuje na **rozdíly mezi cíli směrnice o zdanění úspor a citované směrnice o praní peněz**. Zatímco první směrnice požaduje po platebních zprostředkovatelích, aby označili daňové poplatníky, kteří musejí přiznat příjmy z úspor v členském státě, v němž mají bydliště, druhá směrnice platebním zprostředkovatelům ukládá zjistit společně s totožností společnosti nebo právního uspořádání, které je majitelem účtu, také totožnost osoby, která skutečně vlastní společnost nebo právní uspořádání, řídí ho nebo z něho má prospěch. Směrnice o praní peněz se navíc použije s nutnou přísností pouze u podezřelých případů, zatímco současný návrh by se měl použít na všechny příjemce. Rozdíl je v míře prohloubení požadované u případů praní peněz, jež sahá daleko za „nezbytné úsilí“ směrnice o zdanění. Dodržování navržených pravidel je tedy nejen obtížné, ale také nákladné a riskantní.

4.3 Čl. 4 odst. 2 objasňuje pojetí „platebního zprostředkovatele v okamžiku přijetí platby“, tj. subjektu nepodléhajícího zdanění ve smyslu vnitrostátních právních předpisů „země hlavního výkonu činnosti“, vzhledem k tomu, že jeho příjmy nebo část jeho příjmů připadá jeho členům, které v daném státě nemají bydliště (kategorie, které se od země k zemi liší, jsou uvedeny v příloze III návrhu směrnice). „Zemí hlavního výkonu činnosti“ se rozumí země, kde má bydliště osoba, která má hlavní oprávnění k držbě a zajišťuje chod činnosti. Platby přijaté platebním zprostředkovatelem nebo připsané platebnímu zprostředkovateli v okamžiku přijetí platby jsou považovány za platby určené přímo **skutečným vlastníkům**, jež jsou z právního hlediska příjemci zdanitelných příjmů.

4.3.1 Rozšíření pojetí „platebního zprostředkovatele v okamžiku přijetí platby“, které je již tak složité v praxi přizpůsobit pravidlům stávající směrnice, by domácím provozovatelům mohlo

přivodit vážné administrativní a systémové problémy, a to i přes úsilí vyvinuté na vytvoření seznamu těchto zprostředkovatelů obsaženého v příloze III. Navíc by pro domácího provozovatele mohlo být obtížné zjistit místo „skutečné kontroly“. Tyto inovace tedy vzbuzují vážné **rozpaky z provozního hlediska a z hlediska řízení**. Nové zatěžující požadavky a související odpovědnosti nejsou uloženy pouze platebním zprostředkovatelům v okamžiku přijetí platby, ale komplikovanými a nákladnými postupy by byly zatíženy i orgány daňové správy. Tito zprostředkovatelé již upozornili na problémy, které by pro nezainteresované strany vyplynuly z přijetí navržených opatření, vzhledem k jejich přílišné technické povaze. EHSV se nedomnívá, že by měl vyjadřovat svůj postoj ohledně této záležitosti, ale vyzývá Komisi a zákonodárce, aby **vážně uvážili problémy, na něž upozornili provozovatelé**, neboť velmi často dochází k tomu, že vytyčených cílů není dosaženo, protože právní předpisy podceňují potíže vznikající v praxi.

4.4 **Článek 6** je výsledkem úsilí Komise o **zahrnutí jakéhokoliv prospěchu z investic do pojmu „úrok“**. Cílem dlouhého podrobného rozboru je podrobit zdanění rovněž příjmy z **inovačních finančních produktů**, málo běžných finančních produktů nebo produktů, na něž se každopádně nevztahují platné předpisy. EHSV se domnívá, že Komise z tohoto hlediska vyvinula chvályhodné úsilí na uskutečnění zásady **rovnosti v zatížení daňových poplatníků** nezávisle na formě, definici nebo důmyslnosti jejich investic. Zároveň se však domnívá, že je nutné **chránit konkurenceschopnost finančních a pojišťovacích trhů EU**. Zavedení pravidel obsažených v nové směrnici také v „zemích dohody“ a ve třetích zemích by tedy mělo být **základní podmínkou**, kterou **je třeba vyjednat** před vstupem nových pravidel v platnost. Nerovnováha, která by poškodila Evropu, není zajisté zdaleka nejlepším řešením.

4.4.1 Různé odstavce tohoto článku stanoví postupy, jež musí dodržovat **platební zprostředkovatel**, což je často subjekt odlišný od emitenta finančních nástrojů nebo poskytovatele dat. Většina těchto postupů zahrnuje analýzu, šetření a hodnocení, jež v některých případech nejsou v možnostech platebního zprostředkovatele. Elementární zásada rovnosti by měla **výslovně** stanovit, že pokud platební zprostředkovatel prokáže, že vyvinul nezbytné úsilí a jednal v dobré víře, **nebude zodpovědný** orgánům daňové správy, **pokud sdělené údaje budou převzaty z informací třetích stran** a nebudou ověřitelné normálními prostředky šetření. Na druhé straně by stejně výslovně měli být učiněni zodpovědnými zprostředkovatelé nebo přímo zainteresované strany poskytující chybné, nedostatečné nebo lživé informace.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o daňové úniky spojené s dovozem a jinými přeshraničními plněními

(KOM(2008) 805 v konečném znění – 2008/0228 (CNS))

(2009/C 277/24)

Zpravodaj: **pan BURANI**

Dne 28. ledna 2009 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 93 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o daňové úniky spojené s dovozem a jinými přeshraničními plněními

KOM(2008) 805 v konečném znění – 2008/0228 (CNS).

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 1. dubna 2009. Zpravodajem byl pan BURANI.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 192 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí a závěry

1.1 Komise ve sdělení ⁽¹⁾, jež bylo předloženo současně s návrhem směrnice, která je předmětem tohoto stanoviska, navrhuje **krátkodobý akční plán**, jež je asi realističtější a lépe uskutečnitelný než jiné plány **boje proti daňovým podvodům**, navržené v minulosti. Předchozí plány vycházely z širších dlouhodobých strategií, ale nezískaly přesvědčivou podporu různých členských států. Krátkodobý akční plán stanoví **společná pravidla pro registraci** a zrušení registrace v systému VIES ⁽²⁾, lepší **nástroje kontroly** prostřednictvím intenzivnější komunikace a spolupráce mezi členskými státy a výhledově i zřízení Eurofisc, orgánu pro výzkum a zásah, a konečně **vymáhání daní** – společně se sdělením je zveřejněn rovněž návrh směrnice, jež je prvním konkrétním návrhem na provedení akčního plánu.

1.2 EHSV s potěšením vítá sdělení, které zachycuje relativně uspokojivý rámec použití režimu DPH, jež je po několika desetiletích používání stále ještě popisován jako „provizorní“. Systém je stále ještě příliš komplikovaný a nákladný, ale především **umožňuje velké úniky**. Základním předpokladem boje proti únikům jsou elektronické postupy, jejichž účinnost však závisí na jejich **jednotném přijetí** členskými státy. Od těchto cílů jsme

v současnosti ještě velmi vzdáleni. Hrozícím nebezpečím je přijetí vnitrostátních řešení, jež nebudou propojená nebo v souladu.

1.3 Navrhujeme, aby **do akčního plánu byly zahrnuty následující aspekty**: přezkum modelu SCAC (Standing Committee for the Administrative Cooperation); lepší přístup do databází a jejich lepší využitelnost a legislativa, jež by našla rovnováhu mezi ochranou dat a spoluprací mezi správami; zřízení profesionálních referenčních orgánů, jež by byly styčnou plochou různých správ; certifikace důvěryhodnosti obchodníků.

1.4 **Návrh směrnice** především vyjasňuje některá ustanovení základní směrnice, která se týká **osvobození od daně** a jejichž výklad se nabízí ke zneužití – bylo konstatováno, že **použití pravidla**, podle něhož se osvobození udělí, pokud je dovážené zboží prodáno uvnitř Společenství, je v praxi **obtížně kontrolovatelné**. Nová pravidla stanoví řadu preventivních povinností, mj. povinnost dovozce poskytnout *při dovozu* údaje k identifikaci konečného příjemce.

1.5 EHSV zajisté souhlasí s těmito pravidly a rovněž s pravidly týkajícími se **vzájemné solidární odpovědnosti prodávajícího a kupujícího usazených v jiných členských státech**, a to v případech, kdy jeden z nich neplní své daňové povinnosti. Nejedná se však o nové či inovační pravidlo. Toto pravidlo již existuje a je přísně používáno uvnitř členských států, avšak téměř **se opomíjí, pokud by se mělo uplatňovat při spolupráci správ různých členských států**.

(1) KOM(2008) 807 v konečném znění o koordinované strategii ke zlepšení boje proti podvodům s DPH v Evropské unii.

(2) VAT Information Exchange System.

1.6 Co se týče odpovědnosti, EHSV upozorňuje na aspekt, který není nikdy brán v úvahu: **odpovědnost správců vůči daňovému poplatníkovi a vzájemná odpovědnost správců** v případech, kdy omyly či zpoždění způsobily škody majetkové či právní povahy. Tato oblast by měla být regulována podle základní zásady rovnosti a transparentnosti.

2. Úvod

2.1 Návrh směrnice a **sdělení** Komise následují po dvou jiných sděleních: sdělení z roku 2006 jako první odstartovalo diskusi o potřebě „koordinovaného přístupu“ k boji proti daňovým podvodům obecně, sdělení z roku 2007 zaměřilo pozornost na podvody v oblasti DPH a nastínilo klíčové prvky strategie. V únoru 2008 schválila Rada další sdělení o návrhu přijetí dvou „dalekosáhlých“ opatření ke změně systému DPH pro boj proti podvodům, totiž systému **zdaňování plnění uvnitř Společenství a systému obecného přenesení daňové povinnosti**. K druhému z těchto řešení navrhla Komise zahájit pilotní projekt, Rada Ecofin však dosud nedospěla k dohodě.

2.2 Vzhledem k evidentnímu nedostatku politické vůle přijmout společnou politiku, jež by měla hluší dopad, se Komise spokojila s návrhem **krátkodobého akčního plánu** doplněného o časový rozvrh; to je „konvenční“ řešení, jež by mohlo mít lepší šance na přijetí.

2.3 Přístup na úrovni Společenství se stává nezbytným jak po legislativní stránce, tak po operační stránce – ta byla dosud ve výhradní pravomoci členských států a odlišné metody různých správ povzbudily daňové podvodníky k přesunu svých činností do zemí, jež nepřijímají odpovídající opatření. Na druhé straně rovněž podnikům vzniká problém s náklady na dodržování předpisů, neboť jsou nuceny přijmout různé postupy podle země, v níž provozují svoji činnost.

2.4 **Návrh směrnice** vydaný zároveň se sdělením je první iniciativou v rámci konvenčních opatření. **Specifické osvobození při dovozu** již upravuje základní směrnice o DPH (2006/112/ES), ale jeho původní definice nicméně umožnila výklad, který vyústil ve zneužití. Návrh vyjasňuje podmínky a omezení pro získání osvobození a zároveň členským státům dodává nástroj, pomocí něhož mohou vymáhat případně uniklou DPH.

3. Obsah sdělení

3.1 Prozkoumání opatření přijatých v minulosti, jež provedla Komise v rámci skupiny expertů na strategii boje proti daňovým podvodům (ATFS), umožnilo vytyčit tři hlavní oblasti, na něž je třeba se zaměřit při provádění **krátkodobého akčního plánu** boje proti podvodům: méně průchodný systém DPH, posílené nástroje kontroly a šetření, lepší prostředky na vymáhání daní.

3.2 Co se týče průchodnosti systému, je třeba stanovit přesné společné normy registrace dat do systému VIES a její zrušení. V některých členských státech jsou zachovávána identifikační čísla DPH, i když byl subjekt obviněn z podvodu. Tento subjekt tak má možnost pokračovat ve své činnosti. Komise zakrátko předloží legislativní návrh týkající se společných norem pro **registraci a zrušení registrace ve VIES**. Návrh bude rovněž obsahovat ustanovení týkající se práva obchodníků na **elektronický přístup k informacím** (jméno, adresa a identifikační číslo DPH) o jejich protistranách. Toto právo je v současnosti v některých státech popřeno nebo omezeno. Další normy se týkají společného systému zjednodušené a modernizované **fakturace**. Nakonec budou vydána ustanovení týkající se **výměny informací**, pomocí nichž budou odstraněny rozdíly, které existují mezi členskými státy ve výkladu vzniku povinnosti k DPH, a bude zaručeno, že zároveň proběhne přenos informací mezi zainteresovanými správami.

3.3 **Nástroje kontroly** jsou nejožehavější a pravděpodobně i nejméně dostačující součástí systému. Pozornost je zaměřena na **slabá místa**, která jsou známá již dlouho: **komunikace, spolupráce a přístup k informacím**. Projednává se soubor legislativních návrhů. Slibným operačním nástrojem se zdá být **Eurofisc**, evropská síť včasného varování, která bude vytvořena po vzoru Eurocanet, systému zřízeného belgickou daňovou správou a podporovaného Komisí/Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF).

3.4 Třetí kapitola akčního plánu – **prostředky na vymáhání daní – stanoví řadu opatření**. Především jsou členské státy vyzvány k tomu, aby přijaly právní opatření zaměřená proti podvodníkům, kteří provozují svoji činnost na jejich území a jejichž činnost způsobila jinému členskému státu ztráty na DPH. Nejdůležitější část se však týká **zásady vzájemné solidární odpovědnosti obchodníků usazených v různých členských státech**. Tato zásada již má právní základ, každý členský stát ji však dosud používal pouze na svém území a jen omezeně na obchodníky

podřízené jejich jurisdikci. Bude mimo jiné předložen návrh jednotných vynucovacích či preventivních systémů s cílem zlepšit přeshraniční výběr daní. Bude taktéž přijato definitivní řešení problému spojeného s **přeshraniční ochranou příjmů z DPH** nezávisle na členském státu, ve kterém je daň odváděna. Tento problém zatím řeší pouze některé státy.

4. Obecné připomínky

4.1 Komise pokračuje ve své práci na zlepšení pravidel pro uvalení DPH, řízení a výběr DPH, jež je po čtyřiceti letech od svého zavedení dosud v „provizorním režimu“. Přejít na definitivní režim předpokládá, že budou harmonizovány sazby a osoby povinné k dani budou mít možnost odvádět daň přímo ve vlastní zemi a vystavovat faktury s DPH tak, jak tomu je nyní ve vnitřním obchodu. Dosažení tohoto cíle však není ani na dohled. Důvody nemají ani technickou, ani právní povahu, ale politický charakter, a proto je téměř nemožné vyřešit problémy s nimi spojené. Nyní navržená opatření proto spadají do rámce „konvenčních opatření“ na zefektivnění režimu, který je „provizorní“ pouze podle názvu.

4.2 I přesto je třeba uvést, že celkový rámec DPH není vůbec neuspokojivý, i když vykazuje četné aspekty, které je možné zlepšit. Je však komplikovaný, nákladný a co je nejhorší, je stále možné ho zneužít k ohromným únikům na mezinárodní úrovni. Chyba je v samotném původu provizorního režimu, který bude pouze díky dnes neexistující politické vůli možné přeměnit na jednodušší a účinnější definitivní režim.

4.3 Komise činí vše pro to, aby zabránila největším a neočividnějším potížím, nachází se však v obtížném postavení mezi Radou neschopnou přijímat jednomyslná rozhodnutí a členskými státy, které každý ve svém prostředí pracují na řešení vlastních problémů po svém. Prvním příkladem, který Komise uvádí, jsou **elektronické postupy**, jimiž se řídí vztahy mezi osobami povinnými k dani a správami. Některé členské státy a rovněž některé třetí země jdou s dobou, jiné zůstávají pozadu. Komise uvádí komplexní soud: „Správa systému DPH v EU obecně neudržela krok s vývojem v informačních technologiích“⁽³⁾. EHSV musí souhlasit.

4.4 Není tedy překvapující, že některé členské státy – pokrokovější, ale i jiné – pracují s vlastními obchodníky na nalezení lepších řešení správy. Komisi to znepokojuje, jelikož vidí **nebezpečí v přijímání vnitrostátních řešení, jež nebudou propojená nebo v souladu**, a doporučuje, aby členské státy koordinovaly svoji činnost. EHSV by zde chtěl odkázat na **realitu**: pokud se

jedná o koordinaci činností, jež mají dopad na celé Společenství, má Komise pravomoc vydávat předpisy, a to ukázkově dělala a dělá. Pokud se však problémy týkají členských států a mají vnitřní charakter, nemá Komise pravomoc jednat a **doporučení mají slabý dopad**, neboť každý stát má dobré důvody, kterými ospravedlní nezávislé jednání. Pouze pokud dva nebo více států sdílí své zájmy, dochází k přijetí koordinovaných řešení.

4.5 Na základě tohoto vyjadřuje EHSV spokojenost s iniciativou Komise, která je opatrně nazvána „návrhem“ – vytvořit skupinu ad hoc sdružující daňové orgány a zástupce podniků (chybí však zmínka o certifikovaných obchodnících), jejímž úkolem bude hledat společný přístup k řešení problémů, jež plynou ze vztahů mezi nimi. Uvedeným stranám se doporučuje, aby daly k dispozici své zkušenosti a nezbytné zdroje, a tato činnost tak měla reálnou šanci na úspěch. EHSV tomuto doporučení přeje úspěch.

5. Připomínky k dosud neuzavřeným problémům

5.1 EHSV by rád využil této příležitosti a navrhl, aby **do akčního plánu byly zahrnuty aspekty**, které jsou důležité, i když nejsou přímo spojeny s bojem proti podvodům: účinné struktury a pevná pravidla samy o sobě přispívají k vytvoření systému nepřechodného pro zneužití nebo těmto zneužitím přinejmenším předcházejí a v nejhorších případech je potlačují.

5.2 Co se týče **elektronických postupů**, učinila již Komise, co bylo v jejích silách, v nařízení Rady (ES) č. 1798/2003 ze dne 7. října 2003 o správní spolupráci v oblasti daně z přidané hodnoty a o zrušení nařízení (EHS) č. 218/92. V praxi se ukazuje, že model Stálého výboru pro správní spolupráci (SCAC), jenž je využíván k výměně informací a k žádostem o zásah, by měl být přezkoumán, aby postupy lépe odpovídaly potřebám okamžité a včasné reakce.

5.3 Problém se stává ožehavějším v souvislosti s **databázemi**. Nejedná se pouze o problém s jejich využitelností, ale především s **přístupem do nich** a s **úplností informací**. Co se týče konkrétně DPH, zbývá zčásti nalézt **rovnováhu mezi ochranou dat a spoluprací mezi správami** – tuto otázku bude možné vyřešit pouze pomocí **právního předpisu**, který stanoví meze souvisejícím nárokům, určí, která data je třeba chránit a která ne a za jakých okolností a za jakých podmínek je povolen přístup k informacím. Doporučení nebo dohody nestačí, tato oblast potřebuje pevný právní základ, ve kterém bude veřejný zájem považován za prioritní, aniž by byly porušeny základní svobody.

⁽³⁾ Sdělení Komise KOM(2008) 807 v konečném znění, kapitola 4, bod 1.

5.4 Jedním praktickým problémem, který je třeba vyřešit, je **zisk informací na daném území**. Členské státy by měly zřídit **profesionální referenční orgány** schopné získávat informace, jež budou užitečné pro žádající členský stát a jež tyto orgány budou moci vyměňovat se svými protějšky z jiných zainteresovaných členských států. Zásah Společenství by mohl přispět k vytvoření opravdové „sítě“ **rychlého zásahu**, která by měla možnost přímé interakce prostřednictvím vyhrazených kanálů a ve spolupráci s případnými dalšími vyšetřujícími orgány.

5.5 EHSV zdůrazňuje, že jakékoliv společné řešení musí mít na paměti **bezchybné fungování systému VIÉS**, které správcům umožní **disponovat v reálném čase** daty souvisejícími s každým plněním. Základem všeho je **důvěryhodnost** subjektů, jimž je přiděleno číslo DPH – jedná se o důvěryhodnost, která by měla vyplývat z předběžného zjištění nutných kvalit. Pokud (a až) bude možné spojit obě podmínky (fungování v reálném čase a předběžnou certifikaci), drasticky poklesnou podvody na bázi chybějícího obchodníka („missing trader“).

5.6 Během čekání na nalezení řešení, jež bude nějakou chvíli trvat, by mohlo dostat prioritu prošetření možnosti „**certifikovat**“ **důvěryhodnost obchodníků** tohoto sektoru pomocí jednotných pravidel pro všechny státy EU. Pokud by byl každému identifikačnímu číslu DPH přidělen certifikát vydaný kompetentním daňovým úřadem, zabily by se dvě mouchy jednou ranou: ochránily by se národní zájmy členských států a obchodní zájmy obchodníků Společenství. Přenos informací prostřednictvím sítě by umožnil, že každé odnětí či pozastavení by bylo okamžitě známo.

6. Návrh směrnice – upřesnění a nová pravidla

6.1 Jak je uvedeno v úvodu, „tento návrh je součástí prvního souboru návrhů oznámených v tomto sdělení“. Jedná se o provedení **dvou změn základní směrnice** 2006/112/ES. Cílem jedné je vyjasnit některá ustanovení týkající se **osvobození od DPH** při dovozu, jejichž výklad vedl ke **zneužitím**, která umožnila vyhnout se platbě DPH. Cílem druhé je zavést **povinnost (spíše než možnost) uplatnit společnou odpovědnost** v některých případech dodávky zboží uvnitř Společenství.

6.2 **Osvobození od DPH při dovozu** (čl. 143 písm. d)) je možné, pokud po dovozu následuje dodání dovezeného zboží nebo jeho přeprava uvnitř Společenství jiné osobě povinné k dani v jednom z členských států. Jednoduše řečeno, **osvobození se udělí, pokud dovozce prodá dovezené zboží jiné osobě povinné k dani uvnitř EU**. Vyšetřovatelé podvodů upozornili na **rozsáhlé zneužití** v důsledku „nepříměřeného“ provedení předpisu Společenství do vnitrostátního práva. Výsledkem je podle Komise to,

že „není zaručeno další sledování fyzického pohybu dovezeného zboží celními a daňovými orgány ve Společenství“. V daňovém žargonu se jedná o **podvody uvnitř Společenství na bázi chybějícího obchodníka** („Missing Trader Intra-Community Fraud“, MTIC).

6.2.1 Ustanovení, která návrh přebírá, stanoví povinnost předložit dokumentaci dokazující, že žadatel o osvobození skutečně splňuje požadavky stanovené již v základní směrnici: je identifikován pro účely DPH nebo jmenoval daňového zástupce v členském státu dovozu; povinnost prohlásit, že dovezené zboží bude odesláno nebo přepraveno do jiného členského státu; povinnost dovozce identifikovat *při dovozu* příjemce zboží v jiném členském státu.

6.2.2 EHSV nemá žádnou konkrétní připomínku, jelikož se jedná o oblast, kde je důvodem pro ustanovení zlepšení správních systémů s cílem zabránit případným podvodům. Zůstává pouze jediná **pochybnost – ohledně tzv. „třetích území“**. Pojetí „členského státu“ pro účely předpisů týkajících se DPH je obsaženo v čl. 5 odst. 2 základní směrnice. Následující článek 6 stanoví, že **směrnice se nevztahuje na „třetí území“** ⁽⁴⁾, jež jsou podle čl. 143 písm. c) a d) zproštěna od platby DPH při dovozu. Pravidlo má jasný výklad, bylo by však vhodné se ujistit, zda (a do jaké míry) tato výjimka ochrání použití DPH od zneužití.

6.3 Nové pravidlo návrhu směrnice (čl. 1 odst. 2) nahrazuje článek 205 základní směrnice, který stanoví, že za odvod daně **ručí společně a nerozdílně s vývozcem** jiná osoba než osoba povinná odvést daň. Velmi stručně řečeno pravidlo v praxi stanoví, že **prodávající musí ohlásit svá plnění uvnitř Společenství**; cílem je umožnit členskému státu zákazníkovi, aby měl přehled o zdanitelných plněních na svém území.

6.3.1 Účelem zásady solidární odpovědnosti je přimět prodávajícího, aby věnoval pozornost nejen plnění svých ohlašovacích povinností, ale nepřímou i řádnému **výběru zákazníka** na základě znalosti jeho platební schopnosti. Pokud zákazník neplní své povinnosti, má jeho členský stát právo vybrat od prodejce nezaplacenou DPH a případně penále. Členské státy tuto pravidlo důsledně uplatňují, ale **výhradně na domácí plnění**. Tím, že nejsou ochotny rozšířit tuto zásadu i na mezinárodní plnění, nepřímou nedbají na svůj závazek spolupracovat s cílem chránit rovněž zájmy správ členských států určených.

⁽⁴⁾ Území, jež jsou součástí celního území Společenství: hora Athos, Kanárské ostrovy, francouzské zámořské departementy, Ílndy, Normanské ostrovy; území, která nejsou součástí celního území Společenství: ostrov Helgoland, území Büsingen, Ceuta, Melilla, Livigno, Campione d'Italia, italské vody jezera Lugano.

6.3.2 Nový návrh se snaží napravit tento nedostatek a přímo rozšiřuje zásadu solidární odpovědnosti na mezinárodní plnění. Je nicméně třeba mít na paměti, že podle Komise ⁽⁵⁾ byla tato zásada obsažena již v ustanovení článku 205, „jeho používání členskými státy se však omezovalo na domácí plnění“.

6.3.3 EHSV vyjadřuje svůj plný souhlas s návrhem Komise. Upozorňuje však na nutnost upravit předpisem vymáhání pohledávky ze strany správy jednoho členského státu od subjektů usazených v jiném členském státu a uvést toto vymáhání do praxe. Právní postup znamená použití pravidel v oblasti právní spolupráce, vymáhání správní cestou prostřednictvím správy členského

státu vývozce vyžaduje jasné dohody a vyřešení souvisejících právních problémů.

6.3.4 Je třeba vyslovit další připomínku, která má sice obecný charakter, ale týká se tématu, jímž se zabývá návrh, jehož hlavním cílem je chránit zájmy daňových správ. Nikde v textu se nehovoří o majetkové či právní **odpovědnosti**, kterou mají **správy vůči daňovému poplatníkovi**, pokud se jedná o chybné či pozdní sdělení čísla protistrany, ani o **odpovědnosti správy jedné země vůči jiné správě**. Legislativa, jež se řídí zásadou rovnosti a transparentnosti, by měla vždy brát v úvahu práva daňového poplatníka vůči silnější moci státu.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽⁵⁾ Sdělení Komise KOM(2008) 807 v konečném znění, bod 3.3.1, odst. 2.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ratingové agentury**(KOM(2008) 704 v konečném znění – 2008/0217 (COD))**

(2009/C 277/25)

Zpravodaj: **pan Peter MORGAN**

Dne 1. prosince 2008 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o ratingových agenturách

KOM(2008) 704 v konečném znění – 2008/0217 (COD).

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 1. dubna 2009. Zpravodajem byl pan MORGAN.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 157 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Toto stanovisko je vypracovááno v době nejhorší hospodářské krize v době míru za posledních osmdesát let. Ta vážně poškozuje zájmy zaměstnavatelů, zaměstnanců a všech ostatních skupin, jež jsou v EHSV zastoupeny, a také celé občanské společnosti. Podniky krachují, klesá zaměstnanost, nemovitosti, na které byl čerpán hypoteční úvěr, jsou zabavovány, jsou ohroženy peníze, šíří se občanské nepokoje a padají vlády. Prvotní příčinou této krize je výkonnost neregulovaných ratingových agentur. Role těchto agentur je pro činnost finančního systému klíčová, a jako taková tedy jejich činnost musí podléhat dohledu. Samoregulace dramaticky selhala a výkonnost ratingového odvětví je katastrofální. EHSV plně podporuje plán, jehož cílem je ratingové agentury regulovat a registrovat.

1.2 Z historických důvodů provozují ratingové agentury svou činnost v rámci globálního oligopolu, který tvoří tři hlavní agentury: Fitch, Moody's a S&P. Ačkoli sídlí ve Spojených státech, jsou hlavními poskytovateli ratingových služeb také v Evropské unii. Ratingové agentury v USA musejí být od roku 2007 registrovány americkou Komisí pro burzu a cenné papíry, což představuje předstupeň regulace.

1.3 Od roku 2007 ve Spojených státech prudce vzrostly případy prodlení při splácení a nucených exekucí z důvodu nesplácení rizikových (tzv. sub-prime) hypoték, což způsobilo vážné problémy na trzích dluhových cenných papírů krytých platbami z hypotečních úvěrů na rezidenční nemovitosti (*residential mortgage-backed securities*, RMBS) a zajištěných dluhových obligací (*collateralised debt obligations*, CDO), jež s těmito cennými papíry souvisejí. Vzhledem k tomu, že se výnosnost těchto cenných papírů neustále zhoršovala, snížily tři agentury, jež se ratingem těchto nástrojů zabývají nejvíce, v řadě případů své hodnocení. Výkonnost ratingových agentur při hodnocení těchto strukturovaných finančních produktů vedla celkově k pochybnostem o přesnosti jejich ratingů a integritě celého jejich zpracování.

1.4 V roce 2006 stanovila Komise regulační přístup k ratingovým agenturám a prohlásila, že bude vývoj v této oblasti velmi pečlivě sledovat. V říjnu 2007 schválili ministři financí zemí EU soubor závěrů týkajících se aktuální krize, mezi nimiž byl i návrh posoudit úlohu, kterou ratingové agentury hrají, a řešit veškeré případné nedostatky. Po rozsáhlé konzultaci a zohlednění aktivit v jiných zemích předložila Komise tento návrh nařízení.

1.5 Ten má čtyři obecné cíle:

- zaprvé zajistit, aby se ratingové agentury při ratingovém procesu vyhýbaly střetu zájmů, popř. aby jej alespoň odpovídajícím způsobem řešily,
- zadruhé zlepšit kvalitu metodik, které ratingové agentury používají, a kvalitu ratingů,
- zatřetí zvýšit transparentnost tak, že bude pro ratingové agentury stanovena povinnost zveřejňování informací,
- začtvrté zajistit účinnou registraci a síť dohledu, aby se zabránilo regulační arbitráži mezi jurisdikcemi v rámci EU.

1.6 Po zveřejnění regulačních návrhů Komise vydala svou zprávu také Larosièrova skupina. Pokud jde o ratingové agentury, učinila následující doporučení:

- za registraci a dohled nad ratingovými agenturami v rámci EU by měl zodpovídat Evropský výbor regulátorů trhů s cennými papíry (CESR), jehož pravomoci by byly posíleny,
- měl by být proveden důkladný přezkum obchodního modelu ratingových agentur, jejich financování a možnosti odělit rating od poradenských služeb,

- časem by mělo dojít k podstatnému omezení využívání ratingů ve finančních nařízeních,
- ratingy strukturovaných produktů by měly být upraveny zavedením zvláštních kodexů.

O těchto doporučeních dále pojednávají příslušné části tohoto stanoviska.

Kromě toho tato skupina konstatovala, že „je nezbytné, aby byly tyto změny v regulaci provázeny zpřísněním náležitě péče a posouzení ze strany investorů a lepším dohledem“. EHSV tyto podmínky jednoznačně podporuje.

1.7 Regulačními návrhy Komise se zabýval také COREPER. EHSV souhlasí s návrhem podporovat ratingy zpracované ve třech zemích.

1.8 EHSV návrh Komise celkově podporuje. Ratingové agentury měly zásadní podíl na rozvoji a zajištění spolehlivosti strukturovaných produktů, které, jak se ukázalo, měly negativní vliv a zničily aktiva v hodnotě stovek miliard dolarů. Ustanovení obsažená v tomto návrhu nařízení představují opravdové minimum, jež je za těchto okolností zapotřebí. Kromě toho se EHSV domnívá, že tato pravidla nebudou pro zodpovědně řízené ratingové agentury představovat zbytečnou zátěž.

1.9 Ratingové agentury mají v odvětví finančních služeb výsadní pozici, neboť regulované subjekty tohoto odvětví musí vlastnit cenné papíry investičního stupně. Orgány na obou stranách Atlantiku se rozhodly uznat pro regulační účely jen pár ratingových agentur. EHSV vybízí Evropskou komisi, aby nový registrační postup využila k tomu, aby zpřístupnila ratingovou činnost novým ratingovým agenturám, zejména tím, že podpoří všechny kroky vedoucí ke zřízení nezávislé evropské agentury, a upravila finanční nařízení tak, aby pro regulační účely uznávalo ratingy zpracované kteroukoli ratingovou agenturou registrovanou v EU. Pro nové ratingové agentury nebude snadné získat si postavení a důvěru. Vzestup agentury Fitch za posledních deset let, kterou finančně podporuje francouzská holdingová společnost, však ukazuje, že je to možné.

1.10 Činnost oligopolu ratingových agentur stimulovalo především nařízení o finančních službách, které pokud jde o kapitálové rezervy, spoléhalo na ratingy. EHSV naléhavě vyzývá regulační orgány EU, aby ratingům přehnaně nedůvěřovaly, zejména vzhledem k nedávným událostem, kdy se ukázalo, že některé ratingy jsou naprosto bezcenné. Tato výzva odpovídá doporučení Larosièrovy skupiny, že využívání ratingů k finanční regulaci by mělo být časem podstatně omezeno.

1.11 V této souvislosti vyzývá EHSV také Komisi, aby se zabývala problematikou prohlášení o vyloučení odpovědnosti nebo záruk ratingových agentur. Vzhledem k tomu, že kvůli těmto prohlášením jsou ratingy v podstatě bezcenné, nepředstavují tedy dostatečný základ pro stanovení regulativního kapitálu. Je zapotřebí zajistit, aby ratingové agentury nesly za své ratingy odpovědnost. Skutečné chyby lze tolerovat, co však tolerovat nelze, je zanedbání náležité péče.

1.12 EHSV podporuje návrh, že ratingové agentury musí mít status právnické osoby se sídlem na území Společenství a mají podléhat regulaci v zemi původu. Komise představila důvody, kvůli nimž nepověřila regulaci a dohledem jeden ústřední orgán. Přestože je to v rozporu s návrhem Larosièrovy skupiny, EHSV by *a priori* neopouštěl myšlenku zřídit nový kontrolní orgán na úrovni EU, pokud by se ustanovení ohledně spolupráce mezi členskými státy ukázala jako nedostatečná.

1.13 EHSV s potěšením konstatuje, že navržené nařízení neobsahuje pouze teoretické záměry, ale stanovuje také způsoby, jak jich skutečně dosáhnout. Mezi opatřeními pro zajištění dohledu, která mohou příslušné orgány využít, najdeme mimo jiné zrušení registrace a zahájení trestního řízení. V případech hrubého profesního pochybení a nedostatku náležitě péče musí následovat sankce. Ty musí být účinné, přiměřené a odrazující a být uplatňovány ve všech členských státech EU jednotně. To by měl podle EHSV koordinovat CESR.

1.14 Z organizačního hlediska je zde patrná značná závislost na úloze nezávislých nevykonných členů správní rady. EHSV se domnívá, že jmenování všech nevykonných členů by měl předem povinně schválit příslušný orgán. Toto schválení je nezbytnou součástí navrženého systému.

1.15 EHSV žádá příslušné orgány členských států, aby se v rámci organizačního dohledu soustředily na vazbu mezi odvětvím ratingu a očekáváním akcionářů. Obchodní model ratingových agentur nelze snadno přizpůsobit podnikové kultuře veřejného podniku. Zvláštní pozornost je třeba věnovat struktuře výkonnostních odměn pro řídicí pracovníky. Larosièrova skupina vyjádřila stejnou obavu a žádala, aby byl obchodní model ratingových agentur dále přezkoumán. EHSV s tímto názorem souhlasí.

1.16 EHSV vítá ustanovení článku 7. Díky zveřejňování metodik bude jasné, zda byly ratingy stanoveny na základě zkrácených postupů či nezohledněním některých skutečností. Kromě toho jsou dnes ratingové agentury povinny kontrolovat své zdroje informací a zajistit, aby byly dostatečně spolehlivé, a mohly tak být na jejich základě zpracovány ratingy. Stejně tak je zapotřebí si uvědomit, že pokud by platila pravidla o změně metodik a vytváření předpokladů, vyšly by chyby v ratingu RMBS najevo již daleko dříve než v roce 2007.

1.17 Pokud jde o zveřejňování údajů, EHSV obzvláště těší skutečnost, že v případě strukturovaných produktů půjde EU dál než Spojené státy a bude požadovat, aby potenciální investoři byli tím či oním způsobem upozorněni na negativní stránky těchto produktů. Larosièrova skupina navrhla používat zvláštní systém označování, což upřednostňuje i EHSV.

1.18 Námitky vůči zvláštní sadě ratingových symbolů pro strukturované produkty se týkají hlavně pravděpodobnosti, s jakou mohou být po masivním snížení hodnocení, k němuž došlo, dluhopisy nesoucí toto zvláštní označení považovány za investice nižšího stupně. EHSV by na tom však – dokud se pověst ratingu těchto obligací neobnoví – neviděl nic špatného.

1.19 Různá obecná zveřejňování informací jak pro regulační, tak pro tržní účely jsou v pořádku, a sice až na dvě věci. EHSV by uvítal, kdyby ustanovení nařízení EU o zveřejňování podílů selhánilo co půl roku bylo co nejjasnější a kdyby CESR přezkoumal pravidlo o zveřejňování klientů, kteří představují více než 5 % obrátu agentury.

1.20 Na obou březích Atlantiku zazněly obavy z možnosti, že by právní úpravy ve Spojených státech a v EU mohly obsahovat protichůdná pravidla. Dokonce bylo navrženo přijmout jednu společnou úpravu. EHSV vyhovuje navržená úprava EU, která by s úpravou USA neměla kolidovat. V případě, že podniky musí splnit požadavky různých norem, jež jsou součástí různých právních úprav, je běžné zvolit strategii „nejvyššího společného jmenovatele“. Není důvod, proč by tento přístup neměl platit i v tomto případě.

2. Úvod

2.1 Dluhový cenný papír krytý platbami z hypotečních úvěrů na residenční nemovitosti vydává organizátor (většinou investiční banka), který shromažďuje portfolio hypotečních úvěrů (většinou tisíce různých úvěrů) a vkládá je do svěřeneckého fondu. Tento fond pak vydává cenné papíry, jež jsou tímto portfoliem zajištěny. Takto získané příjmy využívá svěřenecký fond k nákupu úvěrového portfolia. Celkový měsíční úrok a splátky jistiny, jež do portfolia plynou z jednotlivých hypotečních úvěrů, jsou využívány k úhradě měsíčních úroků a ke splátkám jistiny pro investory do RMBS. Existují tři hlavní způsoby, jak z pochybných rizikových úvěrů udělat produkty s ratingem AAA: a) rozdělení RMBS do tranš s různou úrovní rizika a výnosů, b) zajištění, aby hodnota portfolia hypotečních úvěrů byla vyšší než hodnota RMBS, c) nadměrné rozpětí (neboli *excess spread*) tak, aby úroky z portfolia hypotečních úvěrů přesáhly výši úroku z RMBS. Kromě toho se také předpokládalo, že ceny nemovitostí neustále porostou.

2.2 Zajištění dluhové obligace (CDO) fungují na stejném principu, až na to, že nevyužívají hypoteční úvěry, ale dluhové obligace. Využívání RMBS v portfoliích na zajištění CDO se zvýšilo ze 43,3 % v roce 2003 na 71,3 % v roce 2006, čímž byl na jednom

vzdušném zámku postaven další. Americká Komise pro burzu a cenné papíry našla interní e-mail jedné ratingové agentury, podle něž je trh s obligacemi CDO „monstrózní“ a který dále pokračuje slovy: „Doufejme, že než se tento vzdušný zámek rozplyne, budeme všichni zajištěni a v důchodu“.

2.3 Stěžejním krokem k vytvoření a konečnému prodeji rizikových RMBS či CDO je stanovení ratingu každé tranše vydané svěřeneckým fondem. V srpnu 2007 začala americká Komise pro burzu a cenné papíry zkoumat, jaký podíl mají ratingové agentury na vážných problémech, k nimž došlo. Zaměřila se přitom na způsob, jakým tyto agentury stanovovaly rating RMBS a CDO. Zkoumány byly hlavně tyto oblasti:

- a) ratingové politiky, postupy a praxe včetně modelů, metodik, předpokladů, kritérií a protokolů,
- b) přiměřenost dostupných informací o výše uvedených aspektech,
- c) otázka, zda ratingové agentury své vlastní postupy skutečně dodržovaly,
- d) efektivita postupů, jež mají zabránit střetu zájmů,
- e) otázka, zda byly ratingy nepatřičně ovlivněny střetem zájmů.

2.4 Byly učiněny tyto obecné závěry:

- a) od roku 2002 se podstatně zvýšil počet a složitost obchodů s RMBS a CDO. Některé ratingové agentury se s tím snažily vypořádat, zejména v případě CDO, což mělo následně dopad na úplnost zpracování ratingů,
- b) ne vždy byly zveřejněny aspekty důležité pro zpracování ratingů, jako například kritéria ratingů, a byly provedeny „nesystémové“ úpravy, k nimž neexistují žádné písemné podklady, jež by je zdůvodňovaly,
- c) žádná z agentur neměla písemně stanoveny postupy pro hodnocení RMBS a CDO, ani konkrétní politiky a postupy, jež by jim umožnily zjistit či řešit chyby ve svých systémech či metodikách,
- d) ratingové agentury začaly zavádět nové postupy, které umožňují posoudit informace, jež jim poskytli emitenti, ale předtím si ratingové agentury nebyly povinny ověřovat informace obsažené v portfoliích RMBS, ani netrvaly na tom, aby emitenti k těmto portfoliím přistupovali s náležitou opatrností,
- e) ratingové agentury ne vždy vedly záznamy o důležitých etapách zpracování ratingů (a to ani o důvodech, kvůli nimž se odchýlily od svých systémů nebo jež vedly hodnotící komisi k určitým krokům či rozhodnutím), ani o tom, že v hodnotících komisích zasedali důležití účastníci,
- f) zdá se, že pro dohled nad již probíhajícími ratingy používaly ratingové agentury méně propracované postupy, než tomu bylo v případě nově zahajovaných ratingů. Z důvodu nedostatku prostředků nebyl dohled prováděn včas, ten, který proveden byl, byl špatně zdokumentován, a chyběly také písemně stanovené postupy,

- g) byly konstatovány problémy s řízením střetu zájmů a s jejich dopadem na zpracování ratingů. Účastníkům, jež jsou z hlediska ratingového procesu klíčoví, bylo dovoleno pořídit se na jednání o poplatcích,
- h) postupy používané při interním auditu se podstatně lišily. Pouze v případě jedné ze tří zmíněných agentur bylo konstatováno, že má odpovídající postupy pro kontroly dodržování právních předpisů.

2.5 V obchodním modelu tohoto odvětví existuje skrytý střet, neboť za rating platí emitent obligace, ale v případě strukturovaných produktů je to ještě horší, protože a) organizátor je původcem obchodu, takže zde existuje jistá flexibilita, pokud jde o to, jak může být daný produkt strukturován, aby získal co nejlepší rating, a i organizátor si může vybrat ratingovou agenturu, která dá danému produktu příznivý rating, a b) je zde vysoká koncentrace organizátorů.

2.6 Ze 642 náhodně vybraných obchodů s RMBS bylo více než 80 % uskutečněno prostřednictvím 12 organizátorů. Z 368 náhodně vybraných CDO pak 80 % připadlo na 11 organizátorů a 12 ze 13 největších zajistitelů RMBS bylo zároveň dvanácti největšími zajistiteli CDO. Zdá se, že kombinace vlivu organizátorů na výběr ratingové agentury a vysoké koncentrace organizátorů, jež mají takový vliv, zvýšila vnitřní střety zájmů v rámci modelu odměňování „emitent platí“.

2.7 Americká Komise pro burzu a cenné papíry zveřejnila své závěry v červenci 2008 poté, co zahájila konzultaci o návrzích právních předpisů. Nová nařízení byla v USA vydána 3. prosince 2008. Dne 12. listopadu 2008 vydala Evropská komise svůj návrh nařízení (KOM(2008) 704 v konečném znění), k němuž se vztahuje i toto stanovisko.

2.8 Šetření se neomezilo jen na regulační orgány. Dne 18. října 2008 zveřejnil denník Financial Times informace o roli, již agentura Moody's sehrála v krizi způsobené rizikovými hypotékami, které tato agentura nevyvrátila. Některé z informací zmíněných v tomto článku jsou uvedeny v odstavcích 2.9 až 2.12.

2.9 Agentura Moody's je kótovaná na burze od roku 2000. Po tomto kroku došlo k náhlé změně, kdy se agentura náhle soustředila na zisk. Managementu podniku byly nabídnuty akciové opce a těžiště veškeré činnosti se posunulo. Agentura Moody's oznámila nejvyšší ziskové marže ze všech společností vedených v indexu S&P 500. Tuto pozici si udržela po dobu pěti následujících let. V prvních čtyřech letech, tedy v době, kdy zbytek trhu byl v útlumu, vzrostla hodnota jejích akcií o 500 %. Zisky agentury Moody's vzrostly v průběhu deseti let o 900 %.

2.10 Na počátku tisíciletí bylo takřka nemožné, aby agentura Moody's udělila nějaké CDO hodnocení AAA, byla-li zajištěna výhradně hypotéčnými úvěry. Agentura vedla dlouhodobě přehled o „rozmanitosti“, v jehož důsledku nemohly cenné papíry s jedním typem zajištění získat nejvyšší rating. Výsledkem bylo, že

agentura Moody's ztratila podíl na trhu, neboť dva její konkurenti takovéto obezřetné pravidlo nepoužívali. V roce 2004 agentura Moody's toto pravidlo zrušila, po čemž se její podíl na trhu prudce zvýšil.

2.11 V roce 2006 začala agentura Moody's hodnotit úvěrové deriváty typu CPDO (*constant proportion debt obligations*), kterým udělila hodnocení AAA. Agentura Fitch, která nebyla požádána, aby nějakou CPDO hodnotila, uvedla, že její modely považují tyto dluhopisy jen zřídka za lepší než spekulativní. CPDO byly údajně nejvýnosnějším nástrojem, s jakým agentura Moody's kdy obchodovala. Na počátku roku 2007 byla zjištěna chyba v počítačovém kódu simulace výkonnosti CPDO. Ukázalo se, že tento produkt byl nadhodnocen, a to hned čtyřikrát. Tato chyba nebyla oznámena ani investorům, ani klientům. Kód byl upraven tak, aby bylo opět možno udělovat hodnocení AAA. Poté, co tuto chybu odhalily Financial Times, bylo zahájeno interní disciplinární řízení.

2.12 V polovině roku 2007 byl pokles cen nemovitostí v USA v plném proudu. Tehdy si agentura Moody's uvědomila, že používá nevhodné modely. V srpnu 2007 začala snižovat rating cenných papírů krytých platbami z hypotečních úvěrů a začaly vážné problémy. V posledních měsících roku snížila agentura Moody's rating více obligací než v předchozích 19 letech dohromady. Moody's trvá na tom, že v žádném případě nemohla předvídat, že dojde k úvěrové krizi, ale své základní statistické předpoklady o hypotéčním trhu v USA neaktualizovala od roku 2002. Zaměstnanci o této otázce v roce 2006 jednali, ale pro to, aby byl proveden nezbytný přezkum a přehodnocení, chyběly prostředky.

2.13 Věcné důkazy, jež má k dispozici americká Komise pro burzu a cenné papíry, i ty neoficiální, které zveřejnil Financial Times, ukazují, že je zapotřebí celé řady změn, mají-li ratingové agentury plnit svou úlohu a dosáhnout takové úrovně kvality, jež se od nich očekává.

3. Shrnutí návrhu nařízení

Rámcem pro registraci a dohled

3.1 Článek 2 stanoví, že nařízení se vztahuje na ratingy používané k regulačním účelům, zatímco článek 4 stanoví, že finanční instituce smí použít k regulačním účelům pouze ratingy vydané ratingovými agenturami usazenými ve Společenství a registrovanými v souladu s tímto nařízením.

3.2 Článek 12 stanoví, že ratingová agentura může požádat o registraci, aby zajistila, že její ratingy mohou být použity pro regulační účely, pokud se jedná o právnickou osobu usazenou ve Společenství. Příslušný orgán domovského členského státu provede registraci ratingové agentury, pokud tato splňuje podmínky stanovené v tomto nařízení. Registrace je platná pro celé území Společenství.

3.3 Původní žádost o registraci musí být podána CESR, který ji předá příslušnému členskému státu či státům (článek 13), kde bude přezkoumána (článek 14). Domovský členský stát následně po konzultaci s CESR vydá rozhodnutí o registraci nebo o jejím zamítnutí (článek 15). V případě, že ratingové agentura přestane splňovat podmínky registrace, může jí být tato registrace zrušena (článek 17). Ratingové agentury musí podat žádost o registraci do šesti měsíců po vstupu tohoto nařízení v platnost (článek 35).

3.4 V článku 20 jsou popsány pravomoci příslušných orgánů. Ty do obsahu ratingů nesmí zasahovat. Mohou však:

- mít přístup k jakémukoli dokumentu v jakékoli formě a obdržet nebo pořídit jeho kopii,
- požadovat informace od jakékoli osoby a v případě potřeby obzvat jakoukoli osobu a klást jí otázky za účelem získání informací,
- provádět kontroly na místě s ohlášením nebo bez ohlášení,
- požadovat výpisy telefonních hovorů a datových přenosů.

3.5 Článek 21 popisuje opatření v oblasti dohledu, jež může příslušný orgán přijmout. Patří mezi ně zrušení registrace, dočasný zákaz vydávání ratingů, pozastavení používání ratingů dané agentury, veřejné oznámení porušení nařízení a zahájení trestního řízení.

3.6 Články 22 a 28 obsahují podrobná ustanovení o spolupráci mezi příslušnými orgány v zájmu zajištění účinné registrace a dohledu v rámci celého vnitřního trhu. Články 29 a 30 stanovují podmínky pro spolupráci se třetími zeměmi.

3.7 Článek 31 se týká sankcí, jež mohou příslušné orgány uložit. Uvádí se v něm, že přinejmenším v případech hrubého profesního pochybení a nedostatku náležité péče musí následovat sankce. Ty musí být účinné, přiměřené a odrazující.

Nezávislost a předcházení střetu zájmů

3.8 Čl. 5 odst. 1 stanovuje, že ratingová agentura zajistí, aby vydávání ratingů nebylo ovlivněno žádným stávajícím nebo potenciálním střetem zájmů. Oddíly A (organizační požadavky) a B (operační požadavky) přílohy I tohoto nařízení umožňují důkladné kontroly.

3.9 Z organizačního hlediska nese odpovědnost správní nebo dozorčí rada. Vyšší management musí mít dobrou pověst. Musí být jmenování alespoň tři nezávislí nevykonní členové správní rady. Jejich odměňování nezávisí na obchodních výsledcích.

Funkční období nezávislých členů musí být pevně stanoveno a nesmí přesáhnout pět let. Jmenování není obnovitelné a v průběhu svého funkčního období mohou být tito členové odvoláni jen za určitých podmínek. Všichni členové rady musí mít odpovídající zkušenosti a alespoň jeden nezávislý nevykonný člen musí mít hlubší znalosti o trzích se strukturovanými cennými papíry.

3.10 Nezávislí nevykonní členové správní rady musí být konkrétně zodpovědní za dohled nad ratingovou politikou a procesem hodnocení a nad předcházením střetu zájmů. Politiky a postupy musí být v souladu s nařízením. Nezávislí nevykonní členové správní rady musí radě pravidelně předkládat stanoviska k těmto otázkám a příslušnému orgánu, kdykoli o to požádá. Mají-li nezávislí nevykonní členové správní rady pracovat efektivně, musí být řádně zavedeny ratingové systémy, které budou podporovány vnitřními kontrolami a budou podléhat nezávislému přezkoumání.

3.11 Z operačního hlediska ratingová agentura zjišťuje a eliminuje, popřípadě řeší a zveřejňuje veškeré skutečné nebo potenciální střety zájmů. Zveřejňovány jsou jak osobní střety, tak střety z hlediska celého podniku. Ratingová agentura například neposkytne hodnocenému subjektu ani žádné spřízněné třetí straně poradenské a konzultační služby ohledně organizační nebo právní struktury, aktiv či pasiv hodnoceného subjektu nebo spřízněných třetích stran. Stejně tak ratingová agentura zajistí, aby analytici nepodávali návrhy ani doporučení, a to formální ani neformální, týkající se konstrukce strukturovaných finančních nástrojů, o kterých se předpokládá, že pro ně ratingová agentura bude vydávat rating.

3.12 Ratingová agentura vede záznamy a tzv. auditní stopu o všech svých činnostech včetně obchodních a technických jednání s hodnocenými subjekty. Tyto záznamy by měly být uchovány a na požádání poskytnuty příslušným orgánům.

Zaměstnanci

3.13 Článek 6 požaduje, aby zaměstnanci, kteří se účastní zpracování ratingů, měli odpovídající znalosti a zkušenosti, neúčastnili se obchodních jednání s hodnocenými subjekty, nespolupracovali s žádným subjektem méně než dva roky či více než čtyři a aby jejich odměna nebyla spojena s výnosy pocházejícími od hodnocených subjektů, za něž jsou zodpovědní.

3.14 V oddílu C přílohy I jsou uvedena další pravidla týkající se zaměstnanců. Ta zakazují, aby analytik či spřízněné strany vlastnili či obchodovali s finančními nástroji jakéhokoli subjektu, za něž jsou zodpovědní, nebo aby od tohoto subjektu požadovali dárky či laskavosti. Další ustanovení se týkají důvěrnosti a bezpečnosti informací.

3.15 Dvě ustanovení se týkají následného zaměstnání analytika subjektem, na jehož hodnocení se podílel. Dále je zde ustanovení, že v případě, že analytik přejde k hodnocenému subjektu, měla by příslušná práce, kterou odvedl za poslední dva roky, být přezkoumána.

Metodiky ratingového hodnocení

3.16 Článek 7 požaduje, aby ratingová agentura zveřejňovala metodiky, modely a klíčové předpoklady, které používá. Přijme veškerá potřebná opatření, aby informace, které používá při udělování ratingů, byly dostatečně kvalitní a pocházely ze spolehlivých zdrojů.

3.17 Ratingová agentura sleduje ratingy a v případě potřeby své ratingy přezkoumává. Při změně ratingových metodik, modelů nebo klíčových předpokladů okamžitě oznámí očekávaný dopad, přezkoumá ovlivněné ratingy a náležitě je přehodnotí.

Zveřejnění a prezentace ratingů

3.18 Článek 8 stanoví, že ratingová agentura neselektivně a včas zveřejní každý rating i každé rozhodnutí o přerušení ratingového hodnocení.

3.19 Oddíl D přílohy I obsahuje požadavky, aby ratingová agentura zveřejňovala:

- zda byl rating před distribucí zpřístupněn hodnocenému subjektu a pokud ano, tak zda byl po tomto zpřístupnění změněn,
- podstatu jedné či více metodik použitých ke stanovení ratingu,
- význam každé ratingové kategorie,
- datum, kdy byl rating poprvé uvolněn k distribuci a kdy byl naposledy aktualizován.

Ratingová agentura dále jasně uvede všechny důležité rysy či omezení daného ratingu, zejména pokud jde o kvalitu dostupných informací a jejich ověření.

3.20 Jestliže nedostatek spolehlivých dat či složitost struktury nového nástroje nebo neuspokojivá kvalita dostupných informací vede k vážným pochybnostem, zda je ratingová agentura schopna zpracovat důvěryhodný rating, měla by ratingová agentura od vydání ratingu upustit nebo již vydaný rating stáhnout.

3.21 Při oznámení ratingu ratingová agentura vysvětlí příslušné klíčové prvky. Poskytne také informace o analýze ztrát a finančních toků, kterou provedla, a to zejména hodnotí-li strukturovaný finanční nástroj.

3.22 Pokud jde o strukturované finanční nástroje, musí ratingová agentura také vysvětlit své hodnocení hloubkové analýzy provedené na úrovni podkladových aktiv (jako například souboru rizikových hypoték). V případě, že se spolehla na hodnocení třetí strany, měla by uvést, jak výsledek tohoto hodnocení ovlivnil rating.

3.23 Článek 8 se dále zabývá obavou z toho, že ratingy strukturovaných finančních nástrojů nejsou srovnatelné s ratingy běžných dluhových nástrojů. Ratingové agentury tak musí buď používat různé symboly a upustit od známého abecedního označování, nebo případně přiložit podrobné vysvětlení různých ratingových metodik, jež byly v případě těchto nástrojů použity, a jak se jejich rizikový profil liší od profilu běžných nástrojů.

Všeobecné a pravidelné zveřejňování informací

3.24 Podrobnosti o zveřejňování informací, které stanoví články 9 a 10, jsou uvedeny v oddílu E přílohy I. Obecné zveřejňování informací musí být veřejně dostupné a neustále aktuální. Zveřejňování se konkrétně týká nejdůležitějších prvků regulace, jako střetů zájmů, politiky zveřejňování informací, pravidel pro odměňování, metodik, modelů a základních předpokladů ratingu, změn politik a postupů, atd.

3.25 Periodické zveřejňování informací zahrnuje údaje o podílu selhání za šest měsíců a roční údaje o klientech.

3.26 Kromě toho je zapotřebí zveřejňovat výroční zprávu o transparentnosti. Ta bude obsahovat podrobné informace o právní struktuře a vlastnictví ratingové agentury, popis interního systému kontroly kvality, statistiku přidělení zaměstnanců, podrobnosti o uchování záznamů, výsledek roční interní prověrky splnění požadavku nezávislosti, popis politiky rotace pracovníků mezi klienty, informace o zdrojích příjmů a výkaz o správě a řízení společnosti.

4. Stanovisko EHSV

4.1 Ratingové agentury mají v odvětví finančních služeb výsadní pozici, neboť regulované subjekty tohoto odvětví musí vlastnit cenné papíry investičního stupně. Na obou stranách Atlantiku se orgány rozhodly uznat pro regulační účely jen pár ratingových agentur. EHSV vybízí Evropskou komisi, aby nový registrační postup využila k tomu, aby zpřístupnila ratingovou činnost novým ratingovým agenturám, zejména tím, že podpoří všechny kroky vedoucí ke zřízení nezávislé evropské agentury, a upravila finanční nařízení tak, aby pro regulační účely uznávalo ratingy zpracované kteroukoli ratingovou agenturou registrovanou v EU.

4.2 Činnost oligopolu ratingových agentur stimulovalo především nařízení o finančních službách, které pokud jde o kapitálové rezervy, spoléhalo na ratingy. EHSV naléhavě vyzývá regulační orgány EU, aby ratingům přehnaně nedůvěřovaly, zejména vzhledem k nedávným událostem, kdy se ukázalo, že ratingy jsou naprosto bezcenné.

4.3 Dále EHSV vyzývá Komisi, aby se zabývala problematikou prohlášení o vyloučení odpovědnosti nebo záruk ratingových agentur. V nich se tradičně uvádí, že „každý, kdo použije zde uvedené informace by při rozhodování o investicích neměl spoléhat na žádné hodnocení ani na žádné jiné stanovisko zde uvedené“. Prohlášení, že ratingy představují jen určitý názor a nemělo by se na ně spoléhat, je výsměchem koncepci regulativního kapitálu, jak se ukázalo při současné krizi. Nové nařízení by mělo obsahovat požadavek, aby si ratingové agentury za svým hodnocením stály.

4.4 EHSV podporuje také návrh, že ratingové agentury musí mít status právnické osoby se sídlem na území Společenství a mají podléhat regulaci v zemi původu. EHSV by však *a priori* neopouštěl myšlenku zřídit nový kontrolní orgán na úrovni EU, pokud by se ustanovení ohledně spolupráce mezi členskými státy ukázala jako nedostatečná.

4.5 EHSV s potěšením konstatuje, že navržené nařízení neobsahuje pouze teoretické záměry, ale stanovuje také způsoby, jak jich skutečně dosáhnout, jak je patrné z článků 21 a 31 (viz výše odstavce 3.5 a 3.7). Neexistence takových sankcí byla hlavní příčinou kritiky podobného nařízení ve Spojených státech. Důležité je, aby sankce byly udělovány se stejnou důsledností ve všech členských státech. To by podle EHSV měl koordinovat CESR.

4.6 Navržené organizační a operační předpisy jsou pojaty dobře. Požadavek jmenovat tři nezávislé nevykonné členy správní rady odpovídá kodexu správy a řízení společnosti přijatému ve Velké Británii i jinde. Na úloze nezávislých nevykonných členů správní rady bude velmi záležet. To, jak si povedou a jakých výsledků se jim podaří dosáhnout, ovlivní úspěch organizačních pravidel. EHSV má za to, že jmenování všech nevykonných členů by měl předem povinně schválit příslušný orgán. Toto schválení je nezbytnou součástí navrženého systému.

4.7 V agentuře Fitch drží 80 % podíl společnost Fimalac SA, která zase ze 73 % patří společnosti Marca de Lacharriera. Agentura S&P patří do skupiny společností McGraw Hill. Až do roku 2000 byla agentura Moody's součástí skupiny Dun and Bradstreet. Výsledky, k nimž při svém pátrání dospěly Financial Times, vedou k domněnce, že po roce 2000 agentura Moody's ze svého tradičně profesionálního přístupu slevila, aby vyhověla situaci na burze. EHSV žádá příslušné orgány členských států, aby se v rámci výkonu organizačního dohledu soustředily na vazbu mezi odvětvím ratingu a očekáváním akcionářů. Zvláštní pozornost je třeba věnovat struktuře balíčků odměn pro řídicí pracovníky.

4.8 Z operačního hlediska mají zákazy uvedené v odstavci 3.11 stěžejní význam pro kontrolu a předcházení tomu nejzávažnějšímu aspektu konfliktů zájmů, který byl zjištěn. Ratingová agentura nemůže dále hodnotit zakázku, která byla předmětem její konzultace.

4.9 Smyslem pravidel týkajících se zaměstnanců je také předejít střetům zájmů. Stejně, jako v případě externích auditorů, je omezena doba, po kterou může být analytik přidělen na práci pro určitého klienta, ačkoli čtyřletá maximální doba může být prodloužena na pět let. A stejně také jako v případě auditorů a všech odvětví finančních služeb, nesmí mít analytici majetkový podíl v klientově společnosti. EHSV vítá, že ratingové agentury budou nyní tato obezřetná pravidla dodržovat.

4.10 EHSV velmi vítá ustanovení článku 7. Ta budou aplikována v případě do očí bijících zneužívání zjištěných na základě šetření americké Komise pro burzu a cenné papíry. Díky zveřejňování metodik bude jasné, zda byly ratingy stanoveny na základě zkrácených postupů či nezohledněním některých skutečností. Kromě toho jsou dnes ratingové agentury povinny kontrolovat své zdroje informací a zajistit, aby byly dostatečně spolehlivé, a mohly tak být na jejich základě zpracovány ratingy. Stejně tak je zapotřebí si uvědomit, že pokud by platila pravidla o změně metodik a vytváření předpokladů, vyšly by chyby v ratingu najevo již daleko dříve než v roce 2007. EHSV navrhuje, aby dodržování článku 7 bylo bedlivě sledováno a v případě potřeby byla jeho ustanovení posílena.

4.11 Článek 8 uzavírá tuto otázku s tím, že požaduje, aby byly zveřejňovány informace o tom, jak ratingová agentura při každé zakázce uplatnila pravidla uvedená v článku 7. EHSV obzvláště těší skutečnost, že v případě strukturovaných produktů půjde EU dále než Spojené státy a bude požadovat, aby bylo tím či oním způsobem upozorněno na negativní stránky těchto produktů.

4.12 Námitky vůči zvláštní sadě symbolů se týkají hlavně pravděpodobnosti, s jakou mohou být po masivním snížení, k němuž došlo, dluhopisy nesoucí toto zvláštní označení považovány za investice nižšího stupně. EHSV by na tom však – dokud rating těchto obligací nebude obnoven – neviděl nic špatného.

4.13 COREPER při své práci zdůraznil skutečnost, že navržené nařízení se konkrétně nezabývá ratingy zpracovanými ve třetích zemích. EHSV souhlasí s jeho návrhem, že tyto ratingy mohou být použity pro regulační účely v EU pouze tehdy, zaštití-li je nějaká ratingová agentura, která je již v EU registrována, a to pod podmínkou, že:

- dotčené dvě agentury patří do stejné skupiny,
- agentura, která pochází ze země mimo EU, je vázána pravidly srovnatelnými s nařízeními EU,
- existuje objektivní důvod pro to, aby rating vydala agentura ze třetí země,
- příslušné orgány spolu již tradičně vzájemně spolupracují.

4.14 Různá zveřejňování informací jak pro regulační účely, tak za účelem informování trhu se zdají být v pořádku, snad až na dvě věci.

— Podíly selhání jsou důležité, neboť jsou měřítkem kvality či ratingové činnosti každé ratingové agentury. Ve Spojených státech byly konkrétně stanoveny tyto požadavky: ratingové agentury musí zveřejňovat výkonnostní statistiky za jeden, tři a deset let pro každou ratingovou kategorii, aby tak bylo

jasné, jak se jim v jejich hodnocení podařilo selhání předpovědět. EHSV by uvítal, kdyby ustanovení nařízení EU bylo v tomto směru co nejjasnější.

— Dále je zde požadavek, aby byli identifikováni klienti, kteří představují více než 5 % obrátu agentury. Tato hranice je možná až příliš nízká. CESR by měl tuto otázku ještě dále zvážit.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akční plán pro provádění strategie EU v oblasti zdraví zvířat

(KOM(2008) 545 v konečném znění)

(doplňující stanovisko)

(2009/C 277/26)

Zpravodaj: **pan NIELSEN**

Dne 24. února 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. A Prováděcích předpisů k Jednacímu řádu, rozhodl vypracovat doplňující stanovisko ke

sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akční plán pro provádění strategie EU v oblasti zdraví zvířat

KOM(2008) 545 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. dubna 2009. Samostatným zpravodajem byl pan NIELSEN.

Na 453. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. května 2009 (jednání dne 13. května 2009) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 189 hlasy pro, 2 hlasy bylo proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá návrh Komise na provádění strategie EU v oblasti zdraví zvířat a oceňuje, že Komise do velké míry zohlednila připomínky, které Výbor vyslovil v souvislosti s předložením návrhu nové strategie. EHSV důrazně požaduje, aby byly posíleny snahy EU o prevenci, dohled a potírání nebezpečných chorob zvířat, z nichž velká část i nadále představuje celosvětovou hrozbu. Proto EHSV i nadále doufá, že budoucí předpisy EU budou v co největším rozsahu příkladem pro ostatní obchodní partnery. Komise by měla přispět k jasnému pochopení nových právních předpisů EU v příslušných třetích státech a také využít odborné znalosti a zdroje členských států při řešení krize. V rozvojových zemích by však mělo být vyvinuto ještě větší úsilí a jednou z hlavních priorit by mělo být vypracování ukazatelů, neboť ty mají zásadní význam. Kromě toho je důležité zachovat veterinární fond a harmonizovat spolufinancování členskými státy, aby se zabránilo porušování hospodářské soutěže.

2. Souvislosti

2.1 V roce 2007 schválil EHSV návrh strategie EU v oblasti zdraví zvířat na období 2007–2013 ⁽¹⁾, který předložila Komise.

⁽¹⁾ Sdělení Komise o nové strategii Evropské unie v oblasti zdraví zvířat (2007–2013) podle zásady „Prevence je lepší než léčba“ (KOM(2007) 539 v konečném znění) a stanovisko EHSV ze dne 16.1.2008, Úř. věst. C 151, 17.6.2008.

Tento akční plán je konkrétním provedením strategie s harmonogramem pro 31 jednotlivých iniciativ ⁽²⁾, které mají být provedeny v rámci čtyř oblastí využití (stanovení priorit, právní rámec, prevence a výzkum) do roku 2013. Nejdůležitějšími prvky jsou nový právní předpis EU o zdraví zvířat a přepracování rozdělení odpovědnosti a nákladů. K tomu přistupuje členství EU ve Světové organizaci pro zdraví zvířat, o které EU dlouhodobě usiluje, opatření proti překážkám v sanitární oblasti pro vývoz, kategorizace a vyhodnocení rizik v souvislosti s chorobami zvířat a chemických rizik, pokyny pro biologickou ochranu hospodářských zvířat a biologickou ochranu na hranicích, rozvoj elektronických informačních systémů, posílení bank očkovacích látek/antigenových bank v EU, vývoj nových léčivých přípravků a očkovacích látek a také dohled nad rezistencí proti antibiotikům u původců zoonóz. Nadřazeným účelem je zjednodušit a zlepšit platné a nové právní předpisy, a stejně tak zaručit účinnější ustanovení. Proto chce Komise jednotlivé návrhy systematicky vyhodnotit a zvážit možné alternativy, aby zaručila lepší příp. jednodušší právní předpisy.

⁽²⁾ Ve sdělení Komise KOM(2008) 545 se jedná o 21 iniciativ, ale v interním plánu se operuje s 31, viz např.: http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/pillars/action_en.htm.

3. Obecné připomínky

3.1 Akční plán je relevantní a fundovaný a EHSV oceňuje velkou otevřenost a ochotu ke spolupráci, kterými se proces dosud vyznačoval, a také to, že Komise zohlednila připomínky EHSV. Mezitím by se měly vymezit a posoudit oblasti, které má akční plán zahrnovat. Přitom by se mělo vzájemně zvážit, jak velký je rizikový potenciál těchto chorob pro člověka, jaké utrpení způsobují zvířatům a jaké jsou hospodářské důsledky pro výrobce a podniky.

3.2 Jak EHSV již dříve konstatoval, pro důvěryhodnost EU je rozhodující, aby instituce EU a členské státy dodržovaly své vlastní lhůty pro předložení, přijetí a provádění zvláštních ustanovení, což je bohužel spíše výjimkou než pravidlem. Z tohoto důvodu je důležité, aby Komise stanovovala alespoň realistické lhůty pro předložení vlastních návrhů a zpráv a tyto lhůty v praxi dodržovala.

3.3 V souvislosti s lhůtami pro jednotlivá opatření by mělo být navíc jasné, že tento předběžný časový harmonogram pro „legislativní iniciativy“ příp. „orientační datum pro splnění“ se vztahuje na předložení návrhu a ne na konečné rozhodnutí, které bude výsledkem následného, časově náročného rozhodovacího procesu. Zvláště nejasné je tvrzení, že zvláštní opatření na ochranu zvířat, která jsou uvedena v příslušném akčním plánu z roku 2006⁽³⁾, se nyní stanou nedílnou součástí strategie v oblasti zdraví zvířat, protože harmonogram větší části těchto opatření byl již krátce po předložení akčního plánu překročen.

3.4 Rozhodující význam má to, aby jednotlivá opatření vedla k vyšší úrovni ochrany a aby se stala účinnějšími. Přitom je nutno dodržovat zásadu proporcionality i vyvinout úsilí o zjednodušení a zlepšení právního prostředí. Kromě toho je důležité, aby následná opatření vyplývající ze strategie v oblasti zdraví zvířat byla prováděna v otevřené spolupráci s členskými státy a zájmovými skupinami, mimo jiné prostřednictvím plánu komunikace a poradního výboru pro zdraví zvířat.

4. Konkrétní připomínky

4.1 EHSV podporuje společný cíl vytvořit právní rámec, který definuje společné zásady a požadavky pro zdraví zvířat a stanoví styčné body s platnými právními předpisy v oblastech jako ochrana zvířat, bezpečnost potravin, zdravotnictví nebo zemědělská politika. Zamýšlené zjednodušení a zlepšení účinnosti právních předpisů přispěje také k tomu, aby se tato oblast politiky stala přehlednější a otevřenější. Předpokládá to však horizontální přístup i zohlednění zájmů bezpečnosti potravin, zdraví zvířat a boje proti nákazám. Musí se využít synergií v těchto oblastech

a tam, kde je to nutné, by měla být ve větší míře a rychleji zohledňována ochrana zvířat jako součást politiky v oblasti zdraví zvířat.

4.2 Kategorizace chorob zvířat a definice přijatelné úrovně rizika představují velkou výzvu pro partnerskou spolupráci. Práce by měly probíhat nejprve na vědeckém základě tak, aby choroby byly kategorizovány podle epidemiologických hledisek a kontrolních možností. Zároveň je však nutné, aby hospodářské a obchodní dopady chorob byly zapracovány do hodnocení.

4.3 Zásahy a zdroje se podle akčního plánu zaměří na „nákazy, které mají velký veřejný dopad“. Jsou to samozřejmě choroby, které představují hrozbu pro lidské zdraví, ale do kategorie nález, které mají „velký veřejný dopad“, a do s tím spojeného financování spadají také ty choroby, které mají vážné hospodářské dopady na tuto oblast, a tím i na hospodářství členských států.

4.4 Mimo to je při zjednodušení a přepracování existujících příslušných právních předpisů rozhodující usilovat o větší harmonizaci předpisů EU a doporučení Světové organizace pro zdraví zvířat. Zároveň je třeba zabránit zbytečnému omezování konkurence mezi členskými státy i vůči třetím státům. Při vypracovávání nových právních předpisů pro veterinářství a ochranu zvířat musí EU tedy usilovat o to, aby byly srozumitelné pro třetí státy a aby byly co nejlépe harmonizované.

4.5 Požadovaný efektivní a zodpovědný model rozdělování nákladů by měl být i nadále založen na společném financování Evropskou unií a členskými státy, ale také na zodpovědnosti tohoto odvětví i aktuálních nákladech na prevenci a potírání chorob. Financování Evropskou unií z veterinárního fondu by mělo být proto zachováno, ale spolufinancování členskými státy by mělo být harmonizováno, aby se zabránilo narušování hospodářské soutěže v důsledku odlišného rozložení financování mezi soukromé a veřejné subjekty. Měly by existovat možnosti kompenzace přímých a nepřímých nákladů, tak aby v budoucí strategii EU v oblasti zdraví zvířat zůstala zachována pobídka hlásit propuknutí nebezpečných chorob zvířat. Jak konstatuje Komise, bude nutné existující možnosti důkladně analyzovat dříve, než budou vypracovány návrhy harmonizovaného modelu rozdělování nákladů.

4.6 Odvětví krmiv má pro zdraví zvířat velký význam, a zacházení s krmivem je tedy pro potírání chorob důležité. EHSV však postrádá přesnější odůvodnění návrhu na zavedení finančních záruk v odvětví krmiv. Pravděpodobně při tom nebyly zohledněny závěry zprávy o finančních zárukách v odvětví krmiv⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Akční plán Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat (KOM(2006) 13 v konečném znění) a stanovisko EHSV ze dne 26.10.2006, Úř. věst. C 324, 30.12.2006.

⁽⁴⁾ Příloha k dokumentu KOM(2007) 469 o systémech finančních záruk v krmivářském odvětví a vysvětlení existujících dohod.

4.7 Jak EHSV již dříve zdůraznil, mělo by být zavedeno očkování s ohledem na souhlas obyvatelstva v rámci potírání chorob zvířat, pokud to umožní zabránit zbytečným porážkám zdravých zvířat nebo je omezit. Komise také konstatuje, že rozhodnutí o tom, zda se bude očkovat, by mělo být učiněno s přihlédnutím ke konkrétní situaci a založeno na uznávaných zásadách a faktorech, mj. na dostupnosti a účinnosti očkovací látky, na platném vyšetření, mezinárodních pokynech, možných překážkách obchodu, efektivitě vynaložených nákladů a případných rizicích spojených s použitím očkovací látky.

4.8 Je zde potřeba dalšího výzkumu a vývoje. V této souvislosti je rozhodující, že se Komise snaží dosáhnout všeobecného pochopení pro politiku očkování EU za hranicemi EU, aby tak snížila počet případů pochybností při vývozu.

4.9 Dosud bylo zvládnutí akutní krize do velké míry v rukou jednotlivých členských států a příslušných třetích států a v této souvislosti je zcela rozhodující, aby problémy byly i v budoucnosti řešeny společně všemi zúčastněnými stranami. Současná dělba práce má jistě výhody, protože musí i nadále existovat možnost práva na individuální jednání za předpokladu, že Komise bude informována.

4.10 Ve většině zemědělských podniků jsou nyní přijímána různá opatření, která jsou kombinací konkrétních jednání, rutiny a zdravého selského rozumu. Jestliže tato dobrovolná opatření k potírání chorob, která jsou prováděna z iniciativy výrobců nebo na základě doporučení svazů, proběhnou během vypracovávání modelu rozdělování nákladů, je s tím spojena velká právní nejistota.

4.11 I když se zdá být jasné, že je třeba posoudit, do jaké míry určitý chovatel hospodářských zvířat v určitém případě učinil vše

nezbytné pro to, aby zabránil zavlečení a šíření choroby, je problematické na základě toho rozhodnout o ekonomickém odškodnění. Z důvodu nedostatečných znalostí o působení preventivních opatření na různé druhy zvířat je v současné době velmi nebezpečné používat tato pravidla v praxi. Proto je nezbytný další výzkum a vývoj, aby byly nalezeny odpovídající možnosti a jejich využitelnost v praxi.

4.12 Základní pravidla biologické ochrany by měla být utvářena v souladu s právními předpisy, které mohou být doplněny o specifitější pravidla ve formě pokynů týkajících se jednotlivých druhů zvířat příp. forem výroby (např. zemědělec s vedlejším příjmem). Nadto je potřebná stálá osvětová činnost v rámci spolupráce mezi úřady a oborovými svazy.

4.13 Výzkum, vývoj a poradenství jsou rozhodující pro uskutečnění cílů strategie. Největší část výzkumu přinese užitek teprve tehdy, až jeho výsledky budou uplatněny ve výrobě, poradenství a kontrole. Proto je přenos znalostí důležitou oblastí činnosti. V „programu strategického výzkumu“ chybí důraz na prevenci ve formě iniciativ, u kterých nehraje veterinární medicína žádnou roli. Proto by měly být svazy chovatelů zvířat více zapojeny do hledání řešení, než Komise pravděpodobně zamýšlí.

4.14 U několika členských států panují rostoucí obavy, že normy budou stanoveny podle nejmenšího společného jmenovatele. Pokud to neuškodí zájmům Společenství, měly by mít jednotlivé členské státy možnost ujmout se role průkopníka. Tak by bylo možné sbírat zkušenosti, které se ostatním členským státům budou později případně hodit. Tak například Komise plánuje, že teprve v roce 2011 předloží návrh na elektronické označování skotu (namísto označování na uších), na který pak naváže časově náročný proces rozhodování. Vzhledem k jasným výhodám ve formě úspory práce pro podniky, lepší registrace chovaných zvířat a z toho plynoucí jistější analýzy a větší bezpečnosti výrobků by mělo být možné urychlené zavedení tohoto systému.

V Bruselu dne 13. května 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

2009/C 277/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro zavedení inteligentních dopravních systémů v silniční dopravě a jejich styčné body s jinými druhy dopravy (KOM(2008) 887 v konečném znění – 2008/0263 (COD))	85
2009/C 277/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o vypracování programu na podporu hospodářského oživení prostřednictvím finanční pomoci Společenství pro projekty v oblasti energetiky (KOM(2009) 35 v konečném znění – 2009/0010 (COD))	90
2009/C 277/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě: Iniciativa v oblasti surovin – uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě (KOM(2008) 699 v konečném znění)	92
2009/C 277/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Reakce na krizi v evropském automobilovém průmyslu (KOM(2009) 104 v konečném znění)	98
2009/C 277/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států (KOM(2008) 869 v konečném znění – 2008/0252 (CNS))	100
2009/C 277/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 92/85/EHS o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň (KOM(2008) 637 v konečném znění – 2008/0193 (COD))	102
2009/C 277/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2003/48/ES o zdanění příjmů z úspor v podobě úrokových plateb (KOM(2008) 727 v konečném znění – 2008/0215 (CNS))	109
2009/C 277/24	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o daňové úniky spojené s dovozem a jinými přeshraničními plněními (KOM(2008) 805 v konečném znění – 2008/0228 (CNS))	112
2009/C 277/25	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Ratingové agentury (KOM(2008) 704 v konečném znění – 2008/0217 (COD))	117
2009/C 277/26	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akční plán pro provádění strategie EU v oblasti zdraví zvířat (KOM(2008) 545 v konečném znění)	125

CENY PŘEDPLATNÉHO NA ROK 2009 (bez DPH, včetně poštovního za obvyklou zásilku)

Úřední věstník EU, řady L + C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	1 000 EUR ročně (*)
Úřední věstník EU, řady L + C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	100 EUR měsíčně (*)
Úřední věstník EU, řady L + C, tištěné vydání + roční CD-ROM	22 úředních jazyků EU	1 200 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada L, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	700 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada L, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	70 EUR měsíčně
Úřední věstník EU, řada C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	400 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	40 EUR měsíčně
Úřední věstník EU, řady L + C, měsíční CD-ROM (souhrnný)	22 úředních jazyků EU	500 EUR ročně
Dodatek k Úřednímu věstníku (řada S), CD-ROM, 2 vydání týdně	mnohojazyčné: 23 úředních jazyků EU	360 EUR ročně (= 30 EUR měsíčně)
Úřední věstník EU, řada C – Výběrová řízení	jazyky, kterých se týká výběrové řízení	50 EUR ročně

(*) Prodej podle jednotlivých čísel: do 32 stran: 6 EUR
od 33 do 64 stran: 12 EUR
více než 64 stran: cena stanovena jednotlivě

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, který vychází v úředních jazycích Evropské unie, je k dispozici ve 22 jazykových verzích. Zahrnuje řady L (Právní předpisy) a C (Informace a oznámení).

Každá jazyková verze má samostatné předplatné.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 920/2005, zveřejněným v Úředním věstníku L 156 ze dne 18. června 2005, které stanoví, že orgány Evropské unie nejsou dočasně vázány povinností sepsat všechny akty v irštině a zveřejňovat je v tomto jazyce, je Úřední věstník vydávaný v irském jazyce prodáván zvlášť.

Předplatné dodatku k Úřednímu věstníku (řada S – Dodatek k *Úřednímu věstníku Evropské unie*) zahrnuje znění ve všech 23 úředních jazycích na jednom mnohojazyčném CD-ROM.

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie* opravňuje na požádání k obdržení různých příloh Úředního věstníku. Předplatitelé jsou na vydávání příloh upozorňováni prostřednictvím „oznámení čtenářům“ zveřejňovaného v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Prodej a předplatné

Placené publikace vydávané Úřadem pro publikace jsou k dispozici u našich distributorů. Seznam distributorů se nachází na této internetové adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nabízí přímý a bezplatný přístup k právu Evropské unie. Tyto internetové stránky umožňují nahlížet do *Úředního věstníku Evropské unie* a obsahují rovněž smlouvy, právní předpisy, judikaturu a návrhy právních předpisů.

Více informací o Evropské unii naleznete na adrese: <http://europa.eu>

Úřad pro publikace Evropské unie
2985 Lucemburk
LUCSEMBURSKO

CS